

ЖОВТЕНЬ

2017

ІМК:
«З ПОВАГОЮ ДО ЛЮДЕЙ ТА ЗЕМЛІ»

Стор. 4

Майстерня Аграрія

НОВІ ГІБРИДИ
СОНЯШНИКУ КОМПАНІЇ
«СИНГЕНТА»

Стор. 36

SOLGUARD —
ЄДИНЕ ПРАВИЛЬНЕ
РІШЕННЯ У
КОНТРОЛІ ВОВЧКА

Стор. 50

КУРС
НА ВИСОКООЛЕЇНОВИЙ
СЕГМЕНТ

Стор. 60

The Syngenta logo features the word "syngenta" in a bold, blue, lowercase sans-serif font. A small green leaf icon is positioned above the letter 'n'. A registered trademark symbol (®) is located at the end of the word.

ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ!

У ваших руках черговий номер журналу «Майстерня Аграрія», в якому до вашої уваги пропонується чимало цікавої та актуальної інформації. Ліва частина цього випуску присвячена соняшнику, та це й не дивно, оскільки кожна третя пляшка олії у світі виготовлена з соняшників, які вирощені з насіння гібридів компанії «Сингента». В цій частині ми поділимося з вами особливостями і напрямками селекції соняшнику, новими гібридами, європейським досвідом вирощування даної культури, тенденціями та перспективними напрямками тощо. Про свої досягнення та успіхи розкажуть керівники й агрономи провідних сільськогосподарських підприємств України.

Також до вашої уваги в номері представлена інформація щодо сучасних технологій і нових продуктів нашої компанії, зокрема, важливі аспекти підвищення прибутковості при вирощуванні кукурудзи, особливості застосування регуляторів росту рослин на озимих зернових колосових культурах, актуальні новини в овочівництві, садівництві та виноградарстві, звіт про роботу осінніх агроцентрів компанії «Сингента».

Традиційно тематика журналу спрямована на розкриття потенціалу рослин, вирішення і подолання проблем, які виникають в полі.

Ми цінуємо співпрацю з вами і сподіваємося на її продовження, адже разом ми сильніші й досягнемо поставленої мети.

МА

З повагою і найкращими побажаннями,
ГЕННАДІЙ МАЛИНА,
Менеджер з маркетингу, розвиток напрямку
олійних культур компанії «Сингента»

«МАЙСТЕРНЯ АГРАРІЯ» — періодичне видання ТОВ «Сингента»

Засновник і видавець: ТОВ «Сингента»

Головний редактор: Максимович Володимир
Відповідальна за випуск: Швай Мар'яна
Літературний редактор: Колісніченко Людмила
Дизайн: Земський Тарас, Павліченко Олександр

Адреса: 03680, м. Київ, вул. Козацька, 120/4,
ТОВ «Сингента», відділ маркетингу

Наклад: 7000 примірників
Журнал розповсюджується безкоштовно.

**БУДЬ ЛАСКА,
НАДСИЛАЙТЕ СВОЇ ЗАПИТАННЯ,
ЗАУВАЖЕННЯ ТА ПРОПОЗИЦІЇ
НА E-MAIL:
maryana.shvay@syngenta.com**

ЗМІСТ

Шановний читачу 1

ІМК: «З повагою до людей та землі» 4

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СЕЛЕКЦІЇ

Селекція, що виводить у лідери..... 16

Гібриди соняшнику компанії «Сингента» — стабільність і впевненість у високих урожаях 20

Інвестиції в науку..... 24

Соняшник від компанії «Сингента» — якість на першому місці 30

Нові гібриди соняшнику компанії «Сингента»..... 37

Прибутковий соняшник 40

SOLGUARD

Вовчок (Orobanche cumana Wallr.):
біологічні особливості, поширення і шкодочинність..... 44

SOLGUARD — єдине правильне рішення у контролі вовчка 50

Коли соняшник дає врожай 56

ВИСОКООЛЕЇНОВИЙ СОНЯШНИК

Курс на високоолеїновий сегмент..... 60

Гідний конкурент оливкам..... 66

ГІБРИДИ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА»

У фокусі — соняшник і кукурудза 74

Аграрний слід Стіва Джобса в господарстві «Колос» 88

З прицілом на високий попит..... 98

Важливі аспекти підвищення прибутковості вирощування кукурудзи 102

Нові високоадаптивні гібриди кукурудзи — запорука високого врожаю.....	108
Надійний засіб проти вилягання.....	116

НАУКА — ВИРОБНИЦТВУ

Вчасна діагностика як засіб попередження інтенсивного розвитку корневих гнилей зернових культур.....	126
Небезпека для виноградної лози.....	134
Дрони — інтегровані рішення для аграріїв.....	144
Якісне протруювання.....	148

ПРОМИСЛОВЕ ОВОЧІВНИЦТВО ТА КАРТОПЛЯРСТВО

«Сингента» — це сучасні інновації для розвитку овочевого й картопляного бізнесу.....	152
--	-----

ПРОМИСЛОВЕ САДІВНИЦТВО ТА ВИНОГРАДАРСТВО

Садівник із характером.....	158
Сонячна Іспанія зустрічає переможців Акції.....	164
Навчальний марафон для садівників і виноградарів від компанії «Сингента».....	166

ФІНАНСОВІ МОЖЛИВОСТІ

Захист від зниження цін.....	178
Договір комісії — вигідна можливість для експортних переваг!.....	182
Захист від погодних ризиків.....	186
Як знову розпочати бізнес з нуля.....	190
Вигода фінансова та інформаційна.....	194
Продавайте вигідно!.....	196
Програма лояльності «АГРОЛІГА» Як стати учасником?.....	202

ІМК:

«З ПОВАГОЮ ДО ЛЮДЕЙ ТА ЗЕМЛІ»

Спілкувалася
АННА ГРНИК,

спеціаліст з цифрових комунікацій компанії «Сингента».

ЗЕМЛІ, НА ЯКИХ ПРАЦЮЄ ІМК, ЗНАХОДЯТЬСЯ У ПОЛТАВСЬКІЙ, ЧЕРНІГІВСЬКІЙ І СУМСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ. ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ЗАГАЛОМ СКЛАДАЄ 136,6 ТИС. ГА. ЗАВДЯКИ НАЙСУЧАСНІШІЙ ТЕХНІЦІ ТА ПЕРЕДОВИМ ТЕХНОЛОГІЯМ ТУТ ВДАЄТЬСЯ ОТРИМУВАТИ ВИСОКІ (НЕРІДКО РЕКОРДНІ) УРОЖАЇ СІЛЬГОСПКУЛЬТУР.

ІМК сьогодні входить до десятки найбільших агрокомпаній України, що займаються вирощуванням і зберіганням сільгоспкультур, виробництвом молока. Про значимість і солідність компанії свідчить вже той факт, що у травні 2011 року акції ІМК були розміщені на Варшавській фондовій біржі.

Однак основним критерієм успіху в рослинницькій галузі є злагоджена робота агрономічної служби, якою керує головний агроном ІМК Олександр Гірман. Активний, щирий і харизматичний — Олександр зустрів нас усміхнено та бадьоро, щоб розповісти про секрети своєї діяльності.

Олександр, розкажіть спершу, як потрапили до агробізнесу?

У 2003 році я закінчив факультет агрохімії та ґрунтознавства Національного аграрного університету. Від Інституту землеробства НААН відразу отримав пропозицію залишитися в аспірантурі. Після її закінчення працював у цьому ж інституті, займався обстеженнями ґрунтів і досліджував аспекти їх захисту від ерозії. «Допрацювався» до в. о. старшого наукового співробітника, навіть дисертацію написав, але до захисту справа не дійшла, зрозумів, що наука в такому стані, у якому вона була на той час (через брак державного фінансування наукові заклади занепадали), — це не моє. У 2010 році надійшла пропозиція від компанії «Дружба Нова», там розвивали точне землеробство і у лабораторію потрібен був головний агрохімік. Так мені випав шанс зайнятися сільським господарством на практиці і я ним скористався. Згодом після реорганізації нашого відділу у Департамент із науково-технологічного супроводу виробництва компанії мені довірили очолити один із його відділів. Займалися точним землеробством, розробляли технологічні карти на кожне поле, словом, було цікаво. Потім, у 2013 році, запропонували посаду головного агронома в ІМК. І ось вже п'ятий сільськогосподарський сезон керую агрономічною службою компанії.

Якими на сьогодні є основні напрями діяльності ІМК?

Рослинництво: зернові й технічні культури, зокрема кукурудза, соя, пшениця, соняшник; кормові культури. На Чернігівщині маємо картопляний проєкт — вирощуємо 600 га картоплі (столових і чипсових сортів). Із тваринництва — три молочно-товарні ферми на Чернігівщині, де осучаснюються приміщення, встановлюється дороге імпортне обладнання.

Щороку експериментуємо, вирощуємо якісь нові культури. Нинішнього року це сочевиця і горох. По останньому отримали непогані результати, але ціна на нього була невисока, тому у найближчому майбутньому цю культуру не сіятимемо. Сочевиця дала 17 ц/га (у заліку), та й ціна порадувала. Отже, площі під неї збільшимо: якщо нинішнього року посіяли 130 га, то наступного буде 800 га.

Заради експерименту цьогоріч на Чернігівщині на бідних на гумус ґрунтах висіяли 200 га ріпаку — подивимось, що з цього вийде. Зараз сходи непогані, сподіваємось, що урожайність буде гарна.

Полюбляєте експериментувати?

Як відомо, професія аграрія вимагає відступу від шаблонів і творчого підходу до ситуації. Наприклад, третій рік поспіль сіємо пшеницю у суху землю і отримуємо добрі результати. Позаминулого року на Полтавщині у такий спосіб засіяли аж 4 тис. га. Дощ порадував лише наприкінці листопада. Пшениця набубнявіла й увійшла у зиму на рівні «чорної землі». Навесні, думали, доведеться пересівати, але розтанув сніг — пшениця зійшла і отримали добрі урожаї. Незважаючи на складні погодні умови, як під час посіву озимини восени 2016 року, так і протягом всього періоду вегетації та на стадії наливу зерна, виробничій команді ІМК вдалося отримати достойний результат по озимій пшениці завдяки інтенсифікації технології вирощування, а саме: вибору високопродуктивних сортів іноземної селекції, посиленню систем живлення і захисту рослин.

ПРОФЕСІЯ АГРАРІЯ
ВИМАГАЄ ВІДСТУПУ ВІД
ШАБЛОНІВ І ТВОРЧОГО
ПІДХОДУ ДО СИТУАЦІЇ

Але ж експерименти часто пов'язані з ризиками...

Сільське господарство — суцільний ризик. Правду кажуть, у рослинництві 50 % успіху залежить від технології та ефективної роботи агронома, а 50 % — від погодних умов. Тому, відкидаючи останні відсотки, на які не вплинеш, у перших п'ятдесяти треба викластися на повну.

Що ж до ризиків, то вони у нас виважені. Наприклад, стосовно ріпаку — якби не було вологи, ми б не ризикували і не сіяли. У структурі компанії навіть є служба внутрішнього контролю й управління ризиками, яка розробляє карту ризиків по кожному підрозділу. Кажуть, хто не ризикує, той не дискує, проте і не п'є шампанського.

У рослинництві до 20 % площ використовуєте під соняшник. Які урожаї збираєте?

Соняшник — культура номер один з рентабельності. Урожаї збираємо непогані. Так, минулого року на площі 25 тис. га зібрали у середньому по 32 ц/га. А, наприклад, на Полтавщині три роки тому з площі 1100 га вийшло у середньому по 41 ц/га. На Чернігівщині в минулому році майже на 6 тис. га, там де найциріші піски і вміст гумусу не більше ніж 1 %, отримали 37 ц/га (у заліковій вазі 34 ц/га). Є й свій рекорд по урожайності — одне поле на Полтавщині дало 50 ц/га.

Який посівний матеріал використовуєте?

Протягом останніх чотирьох років посівний матеріал соняшнику у нас становить 100% компанії «Сингента». Висіваємо два гібриди: НК Конді, НК Делфі. Останній підходить для більш раннього посіву, через те, що витримує холодний ґрунт. Тому спочатку сіємо НК Делфі, а потім НК Конді. Нам дуже подобаються ці гібриди, оскільки маємо чудові результати. Тому, навіть щось змінювати, коли все задовольняє. Від добра добра не шукають... Хоча на невеликих площах заклали

«СОНЯШНИК — КУЛЬТУРА НОМЕР ОДИН З РЕНТАБЕЛЬНОСТІ. УРОЖАЇ ЗБИРАЄМО НЕПОГАНІ. ТАК, МИНУЛОГО РОКУ НА ПЛОЩІ 25 ТИС. ГА ЗІБРАЛИ У СЕРЕДНЬОМУ ПО 32 Ц/ГА. А, НАПРИКЛАД, НА ПОЛТАВЩИНІ ТРИ РОКИ ТОМУ З ПЛОЩІ 1100 ГА ВИЙШЛО У СЕРЕДНЬОМУ ПО 41 Ц/ГА. НА ЧЕРНІГІВЩИНІ В МИНУЛОМУ РОЦІ МАЙЖЕ НА 6 ТИС. ГА, ТАМ ДЕ НАЙЩІРІШІ ПІСКИ І ВМІСТ ГУМУСУ НЕ БІЛЬШЕ НІЖ 1 %, ОТРИМАЛИ 37 Ц/ГА (У ЗАЛІКОВІЙ ВАЗІ 34 Ц/ГА). Є Й СВІЙ РЕКОРД ПО УРОЖАЙНОСТІ — ОДНЕ ПОЛЕ НА ПОЛТАВЩИНІ ДАЛО 50 Ц/ГА.

демоділянки з гібридами СИ Ласкала, СИ Кадікс, СИ Купава. Результати дослідів досить непогані, є над чим поіркувати й щось обрати.

Технологія захисту соняшнику має якісь особливості?

Застосовуємо ґрунтові та страхові гербіциди. Ґрунтова схема для нас розроблена компанією «Сингента». Це суміш гербіцидів Примекстра TZ Голд і Гегагард у співвідношенні 2 до 2. Працює такий захист відмінно. Скажу, що технологія вирощування соняшнику у нас відпрацьована роками. Але щороку у дослідному центрі ІМК на невеликих ділянках проводимо випробування нових препаратів. Якщо добре спрацюють, то застосовуємо їх на десятках тисяч гектарів.

На що порадите звертати увагу при виборі гібрида соняшнику?

Передусім на врожайність, а потім потрібно дивитися, щоб гібрид підходив під технологію господарства. Дехто вважає, що соняшник має розвинуту ґрунтову систему і навіть при поганому обробітку проб'є ґрунтову підшову. Ні, такого не станеться. Тому перед посівом треба добре готувати ґрунт. Не

менш важливим показником є олійність, якщо він менший від стандарту, то й, відповідно, ціна буде меншою. Звісно, стійкість до хвороб теж вагома, адже ми не можемо кожні 10 днів вносити фунгіциди! Також має бути гарне стебло і вповнені кошики, щоб соняшник встояв під час можливої непогоди (стійкість до вилягання). Якщо всі ці якості у гібрида є, то все решта — робота агронома.

За якими критеріями обираєте постачальників ЗЗР, мабуть, їх так багато, що в чергу шикуються?

«Сингента», наприклад, у чергу не шикується. Це впевнена у собі компанія, яка нинішнього року за закупками ЗЗР у нашій компанії вийшла в лідери. Раніше ми працювали з генеричними продуктами, але, на щастя, вже повністю відійшли від цього. У нас все найкраще: посівний матеріал, оригінальні препарати, сучасна європейська техніка. Ми забезпечуємо співробітників повністю, тому ніхто не поставить у докір, мовляв, «генериком» обробили, тому врожайність підвела. Словом, ми за надійність. Вважаю, в бізнесі кардинально неправильним є рішення щодо економії. Якщо ти започатковуєш свою справу і починаєш економити, все — закривай бізнес.

ПРАВДУ КАЖУТЬ, У РОСЛИННИЦТВІ 50 % УСПІХУ
ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ
АГРОНОМА, А 50 % — ВІД ПОГОДНИХ УМОВ.

СПРАВЖНІЙ АГРОНОМ — ЦЕ «СПЛАВ» ЕНТУЗІАЗМУ МОЛОДИХ І ДОСВІДУ БУВАЛИХ, ЩО ПРИНОСИТЬ НАЙКРАЦЬНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Агрономічна служба вашої компанії складається з 70 агрономів. Як ви ними всіма керуєте?

Наша служба є чітко структурованою. Компанія поділена на п'ять кластерів (у кожному з яких є свій головний агроном), кластер — на відділення, які мають своїх провідних агрономів, у кожного з яких у підпорядкуванні перебуває 3–4 лінійні агрономи. Отже, я віддаю розпорядження головним

агрономам, а вони доносять цю інформацію до інших. Проте будь-який агроном може мені зателефонувати, розповісти про проблему. Також залежно від виду діяльності у нас є кілька груп у Вайбері. Щодо офісу, то там я буваю тільки взимку, а так щодня в полі, де зустрічаюся з агрономами. Ще у нас є внутрішній мобільний телефонний додаток, куди кожен агроном може увійти, провести моніторинг ситуації на тому чи іншому полі, викласти

фото, внести корективи. За допомогою такого «мобільного агронома» ми відходимо навіть від подорожніх листів. Усі працівники агрономічної служби, у тому числі й агрономи старшого гарту, успішно користуються такими досягненнями техніки. Чимало агрономів послуговуються й мобільними додатками комерційних компаній, які постачають нам ЗЗР, посівний матеріал, добрива тощо. Зокрема, багато подібних додатків випустила

НАЙГОЛОВНІШЕ ДЛЯ МЕНЕ, НА ЩО ЗВЕРТАЮ УВАГУ, ПРИЙМАЮЧИ АГРОНОМІВ НА РОБОТУ, ЩОБ ЦЕ БУЛА НЕБАЙДУЖА, ЖИВА ЛЮДИНА.

технологічну карту? Як її виконуватиме комерційний відділ? Тому свої пропозиції щодо технологій лінійні агрономи надають головним агрономам, а ми їх обговорюємо, якщо це доцільно — вносимо зміни до технології.

Наостанок скажіть, які ж якості мають бути притаманні справжньому агроному?

Агроном — не лише творча професія, а й всеосяжна. Він має бути спеціалістом у багатьох сферах — ґрунтознавстві, фізіології рослин, метеорології, досконало знати технології вирощування рослин (захисту, живлення та ін.), зберігання тощо. Знаю, що є справжні агрономи з природженим талантом, котрі не мають фахової підготовки, але це одиниці. Саме тому агрономічна освіта повинна бути, також ніхто не відміняв досвіду. Найголовніше для мене, на

що звертаю увагу, приймаючи агрономів на роботу, щоб це була небайдужа, жива людина. До прикладу, нинішнього року ми випробували нову сівалку для посіву сої. Доки налаштували, зерно потрапило на землю зверху. З одного боку, нічого страшного (при посівній площі сої у 3 тис. га, сошник посіяв «зверху» 100 м сої), проте, дивлюся, наш агроном, «незлим тихим словом» згадуючи тих, хто налаштував сівалку, ходить полем і ногами загрибає сою. Це нас трохи розсмішило, однак, з іншого боку, приємно, що ця людина по-справжньому вболіває за справу.

У нашій компанії існує традиція: щороку агрономам вручаємо кубки за найвищу урожайність по культурах. Вони між собою змагаються, заражаються азартом. Справжній агроном, на мою думку, — це «сплав» ентузіазму молодих і досвіду бувалих, що приносить найкращий результат.

компанія «Сингента». Словом, книжок за собою не носимо — все є у телефоні.

Оскільки агроном — професія творча, то чи мають ваші підлеглі свободу дій?

В агрономічній службі компанії працюють 70 агрономів, і якщо кожен із них «творитиме» по-своєму, що з того вийде? Або кожен розробить власну

МА

АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ
СЕЛЕКЦІЇ

СЕЛЕКЦІЯ, ЩО ВИВОДИТЬ У ЛІДЕРИ

НАТАЛІЯ БІЛОВИЦЬКА

КОЖНА ТРЕТЯ ПЛЯШКА
ОЛІЇ У СВІТІ ВИГОТОВЛЕНА
З СОНЯШНИКІВ, ЯКІ
ВИРОЩЕНІ З НАСІННЯ ВІД
КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА».

БРАНІСЛАВ ДОЗЕТ,

Головний селекціонер соняшнику компанії «Сингента»

Як вдається тримати лідерські позиції у цьому та інших сегментах ринку, ми запитали у головного селекціонера соняшнику міжнародної компанії «Сингента» Браніслава Дозета. Розмову ведемо на селекційній станції в Дніпрі, яка має найсучасніше обладнання і техніку світового рівня, висококваліфікований персонал. Станція працює за новітніми технологіями і створює гібриди для аграріїв не тільки України, а й багатьох інших країн світу.

Пане Браніславе, розкажіть про історію досягнень компанії. Завдяки чому вдалося стати лідерами?

Ми не завжди були першими. Наша селекційна робота, яку розпочато понад 40 років тому в Америці, вивела компанію «Сингента» на ті передові позиції, де вона зараз знаходиться. Потім ми перенесли цю діяльність у Францію. Там запровадили селекційну програму, орієнтовану на великий європейський

ринку, який займає 60 % від світового, а ринок країн СНД — 70 % від європейського. В основному це Україна, Росія і частково Казахстан. Тому таке перенесення було логічним. Це заслуга наших селекціонерів, які побачили перспективний ринок і створили гібриди, адаптовані до ґрунтово-кліматичних умов країн СНД.

Практично селекція соняшнику в нашій компанії має 30-річний досвід і прекрасну історію, пов'язану з потенціалом гібридів, виведених у Франції. У Тулузі розташована наша найстаріша станція, яка, крім соняшнику, також працює й з іншими культурами. Сьогодні в компанії «Сингента» селекцією соняшнику займаються вже чотири станції по всьому світі. Десь у 2006–2007 роках ми побачили, що однієї французької станції замало, щоб продукувати достатню кількість хороших гібридів для ринку СНД. Тому за останні десять років ми відкрили ще три селекційні станції: в Україні, в Дніпрі, яка працює по соняшнику і кукурудзі; і ще дві — в Аргентині та Індії,

які займаються тільки соняшником. Поза тим, маємо маленькі станції, які тестують продукцію. В Україні їх декілька — в Херсоні, Білій Церкві, Полтаві, і ця станція в Дніпрі, яка, крім селекції, займається ще й тестуванням. Це сучасна автономна станція зі своїми дослідницькими полями, тут здійснюється весь процес, від планування до схрещування, тестується матеріал і проводиться селекційна робота. Головним завданням дніпровської станції є створення хороших конкурентних гібридів для країн СНД. Якщо гібриди добре адаптовані, то вони можуть бути зареєстровані в інших країнах світу.

Якими топовими гібридами можете похвалитися?

Розкажу про декілька таких продуктів. Насамперед це чудовий гібрид Арена ПР, створений у Франції, який понад 15 років використовувався в країнах СНД і в центральній частині Європи. Він вирізнявся добрим урожаєм

і стабільністю, але нині вже пішов з ринку. Маємо ще один стабільний гібрид, який адаптований під ці ж країни і багато років користується популярністю в аграріїв, — Опера ПР. Згодом прийшла нова генерація ще кращих гібридів, і сьогодні в нашому європейському портфоліо їх близько 60. А взагалі у світі компанія має біля 80 гібридів соняшнику з різними характеристиками, 30 % ринку цієї культури — це гібриди компанії «Сингента». Не тільки в різних країнах, але й в різних регіонах України по-різному відбувається адаптація того чи іншого гібрида. Саме тому ми пропонуємо ринку велику кількість гібридів, і кожній кліматичній зоні можемо порекомендувати свій продукт.

Чим цікаві гібриди нової генерації?

У другому циклі селекції ми намагалися вирішити такі нагальні проблеми виробників соняшнику, як бур'яни і вовчок. «Сингента» — перша компанія у світі, яка зареєструвала гібрид, стійкий до

ГЛОБАЛЬНА СІТКА ДОСЛІДЖЕНЬ І РОЗВИТКУ СОНЯШНИКУ

гербицидів імідазолінонової групи. Це нова генерація гібридів, створена для виробничої системи Clearfield®. На неї перейшли багато виробників в Україні, адже це дозволяє контролювати бур'яни і найбільшого шкідника соняшнику в Україні — вовчок. Цей напрям представляють такі гібриди, як НК Неома, Санай МР. Сьогодні й надалі Неома — продукт номер один у Європі, адаптований до українських умов.

Насіння українського виробництва такої ж якості, як і виготовлене в інших країнах?

Стандарти якості у нас однакові для всіх країн. І генетика насіння від того, в яку країну воно продається, не змінюється.

А які це стандарти? Які критерії відбору тих гібридів, що підуть на продаж?

Їх у нас дуже багато. В Україні випробуємо матеріал на декількох локаціях у різних зонах. Застосовуємо науковий специфічний підхід до вибору локації та гібридів. Маємо понад 12 різних програм, які допомагають зробити вибір. Наприклад, є програма, де використовується інформація про погоду в різних місцях за 50 років. З огляду на це ми прийшли і до локації в Дніпрі. В даному регіоні в межах лише однієї області понад три кліматичні зони. А уявіть, як по всій Україні!

Тобто, підбираєте гібриди, що підходять для певної території?

Так. Зокрема, на Херсонщині високі температури, посуха. Туди потрібен гібрид, який би дозрівав швидше, щоб не згорів. А у Харкові чи Полтаві інша адаптація рослин. Тобто, відбір іде і в залежності від вегетації. Ось в Аргентині швидке визрівання не потрібне, бо там немає зими. В Україні ж у різних зонах період вегетації різний. Зокрема, чим далі йдемо на північ країни, тим період вегетації коротший. Можлива й адаптація одного гібрида на великій території. Це одне із важливих завдань селекції.

Ще які критерії?

Передусім дивимося на потенціал гібрида і його зовнішній вигляд. Гібрид має бути універсальним для будь-яких погодних умов, давати однаково добрі результати в різні роки. Також підлаштуємося під фермера: якщо після соняшнику він сіятиме пшеницю, то йому потрібний швидкостиглий гібрид, щоб він встиг її висіяти. Інколи ми йдемо за ринком, за потребами аграріїв, інколи самі пропонуємо ринку свої технології. Критеріїв багато, але висока врожайність і стабільність — головні. Нам не потрібний продукт, який одного року дає гарний урожай, а наступного — менший. Ще одним важливим аспектом є стійкість до хвороб і шкідників, які завдають шкоди соняшнику. Селекціонер обов'язково має приділяти цьому увагу.

Які методи боротьби з найпоширенішими хворобами і шкідниками соняшнику в Україні пропонує «Сингента»?

В Україні в залежності від зони поширені такі хвороби, як фомопсис, склеротиніоз і несправжня борошнеста роса. Основні методи боротьби з ними — генетика і селекція. За останні десять років дуже розповсюдилася рослина-паразит вовчок, що надто шкодить соняшнику. Є дві можливості подолати вовчок — за допомогою генетики і хімічних препаратів. «Сингента» розвиває обидва напрями і є лідером із розробки методів боротьби з цим паразитом. Маємо спеціальну програму, яка називається SOLGUARD. Її головне завдання в Україні — створювати гібриди, толерантні до рас вовчка. Це гібриди СИ Купава, СИ Ласкала, Босфора. Також створюємо й гібриди, стійкі до гербицидів, що застосовують у виробничій системі Clearfield. Це вже згадуваний гібрид НК Неома, а також НК Фортімі, НК Ададжіо, Санай МР. Наступного року запропонуємо ринку нові гібриди, які будуть генетично стійкі і до вовчка, і до хімії. Це гібриди, зроблені за Clearfield-технологією. Наша компанія також пропонує і хімічні препарати проти хвороб соняшнику, фунгіциди.

Браніславе, які напрями в компанії «Сингента» є пріоритетними для інвестицій? Куди не шкода вкладати кошти?

Звісно, зароблене ми обов'язково вкладаємо у розвиток. Зокрема, десять відсотків свого бюджету компанія витрачає на науку. «Сингента» налічує понад 27 000 співробітників у світі в 90 країнах, близько 120 станцій, 5000 співробітників у секторі R&D з інвестиціями понад 1,3 млрд дол. США.

А конкретно по соняшнику?

Це наша головна культура, і останні два роки «Сингента» багато інвестує в цей напрям, зокрема, в селекцію у країнах СНД. Збираємося багато вкладати в селекційні програми в Україні. Ось ця станція в Дніпрі практично побудована в рамках програми інвестування науки по СНД. Для нас це дуже важливо, адже тут, в Україні, живуть і працюють освічені люди, кваліфіковані спеціалісти, є багато талановитої молоді. Ми бачимо, що це колектив, який здатний створити дуже хороші гібриди. Інвестуємо в людей, у наших спеціалістів. У нас проводиться багато тренінгів, одна команда обмінюється досвідом з іншою: наші люди з Франції приїжджають в Україну, а з України — у Францію. За гібридом стоїть не одна людина, а вся компанія. Селекція не може бути ізольованою, тому всі наші працівники в різних країнах — одна команда. Ми використовуємо, змінюємо матеріал з різних станцій. Сама по собі селекція без хорошої організації роботи людей ніякого успіху не принесе. Це складний інтерактивний процес. І найближчим часом очікуються дуже серйозні інвестиції компанії «Сингента» саме в українську станцію, в навчання персоналу, в наукові дослідження. Наразі за українськими програмами у нас розвивається багато гібридів, які вже є в нашому портфоліо і які ще проходять випробування.

Наприклад?

Це високоолеїнові гібриди. Нині вони лідирують в Європі, наприклад, у Франції займають 60 % ринку. Це дуже важливий сегмент, який почав розвиватися і в Україні. Соняшники з високим вмістом олеїнової кислоти дають олію високої якості, яка дуже корисна для здоров'я людини. Олія, вироблена з соняшників, які містять 85–92 % олеїнової кислоти,

за якістю перевищує оливкову олію. Ось чому у Франції перейшли на високоолеїнові соняшники, адже такою є сучасна тенденція. І «Сингента» лідирує в цьому сегменті. Ми пропонуємо ринку високоолеїнові гібриди Тутті та НК Ферті, які сьогодні є найпопулярнішими в Україні. Водночас вони дають стабільний урожай. Дедалі більше олій з високим вмістом олеїнової кислоти експортується на європейський ринок. Високоолеїновий соняшник залюбки беруть усі переробні підприємства. Нормальною європейською практикою є, коли заводи доплачують фермерам за високий вміст олеїнової кислоти й за високу олійність. Вміст олій в насінні соняшнику має бути не менше ніж 42 %. До речі, в наших гібридах цей показник на рівні 47–52 %. Це ще один важливий критерій у компанії. Так ось, ті бонуси, які отримує фермер, покривають його витрати на насіння. В Україні, на жаль, наразі такого немає.

По наукову експертизу можна звертатися до вашої компанії?

Так. Маємо кілька діагностичних центрів з лабораторіями в Україні, куди можна звернутися з будь-яким питанням: від визначення вовчка на полі до схожості насіння або наявності у нього хвороб. Фермерам, які з нами співпрацюють, таку послугу і наші поради надаємо безкоштовно. До того ж у випадках, коли на місці немає відповідної лабораторії, можемо відправити зразки насіння на експертизу в будь-яку країну, і там зроблять необхідний тест. У компанії, де працюють стільки науковців, маємо можливість відповісти на будь-яке запитання. Зокрема, на базі цієї станції в Дніпрі працює Інститут захисту насіння. Є експерти і лабораторія, де можна визначити проблеми з протруйником чи генетикою. Також ми надаємо препарати для різних культур. Маємо технічного експерта, який виїжджає на прохання фермера у господарство і складає спеціальний протокол по проблемі безпосередньо на полі.

Якими інноваціями може порадувати аграріїв «Сингента»?

В останні два-три роки працюємо над темою стійкості наших гібридів до

Агустін ТАКАРА,
новий керівник селекційних програм із соняшнику компанії «Сингента» в Україні про відмінність селекції з Аргентиною і розвиток програм у нашій країні

Основна відмінність стосується визрівання соняшнику. В Аргентині гібриди мають довгий період вегетації, а в Україні — короткий. Одна з нагальних проблем в Україні — вовчок. В Аргентині його немає. Натомість там є хвороби, яких в Україні або немає, або вони мало тут розповсюджені. Обов'язковою умовою для соняшнику в Аргентині є висока олійність. Фермери суворо за цим стежать, адже вони отримують бонуси за високий вміст олій в насінні. Якщо її менше ніж 42 %, то доплата не буде.

В Україні плануємо розвивати гібриди ранньої стиглості, стійкі до нових рас вовчка і гербіцидів (Clearfield®, Clearfield® Plus і сульфогербіцидів, зокрема гербіциду Експрес® компанії «Дюпон»).

гербіцидів групи сульфонілсечовини. Ще один новий напрям для компанії «Сингента» — експрес-технології. Ми бачимо, що ринок потребує таких продуктів, і фермерам вони до вподоби. І ще відзначу дуже важливий момент: у нас немає генно-модифікованої продукції, з ГМО не працюємо. «Сингента» має справу зі 100-відсотково природним матеріалом.

МА

ГІБРИДИ СОНЯШНИКУ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА» — стабільність і впевненість у високих урожаях

ГЕННАДІЙ МАЛИНА,

Канд. с.-г. наук, менеджер з маркетингу, розвиток напрямку олійних культур компанії «Сингента»

СОНЯШНИК Є ОДНІЄЮ З НАЙВАЖЛИВІШИХ І НАЙПРИБУТКОВІШИХ КУЛЬТУР У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ. ПЛОЩІ ПІД СОНЯШНИКОМ ЩОРОКУ ЗБІЛЬШУВАЛИСЯ І В ПОТОЧНОМУ РОЦІ ПЕРЕВИЦИЛИ 6 МЛН ГА. «СИНГЕНТА» Є НЕЗАПЕРЕЧНИМ ЛІДЕРОМ У ВИРОБНИЦТВІ ВИСОКОЯКІСНОГО НАСІННЕВОГО МАТЕРІАЛУ. ЗАВДЯКИ ІННОВАЦІЙНИМ ДОСЯГНЕННЯМ У СЕЛЕКЦІЇ СОНЯШНИКУ ГІБРИДИ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА» Є ВИЗНАНИМ ЕТАЛОНОМ УРОЖАЙНОСТІ, ТЕХНОЛОГІЧНОСТІ ТА ОЛІЙНОСТІ У ПОЄДНАННІ З ВІДМІННОЮ СТІЙКІСТЮ ДО ПОСУХИ Й ХВОРОБ.

«Сингента» у своєму асортименті має гібриди для всіх напрямів вирощування (класичний, високоолеїновий, Clearfield®, високоолеїновий для Clearfield®, Clearfield® Plus, HTS-гібриди або сульфогібриди), різних груп стиглості — від ранньостиглих до середньопізнью-стиглих, які адаптовані до різних зон вирощування.

КЛАСИЧНІ ГІБРИДИ

Серед класичних гібридів найбільш популярні такі гібриди, як НК Рокі, НК Бріо, НК Конді тощо. Останній є лідером за врожайністю та вмістом олії. В умовах Полтавської та Черкаської областей у товарних посівах отримували врожайність понад 50 ц/га. В 2016 році компанія «Сингента» вивела на ринок ще один високопродуктивний гібрид СИ Фламенко.

СИ Фламенко середньопізній гібрид для класичного сегмента з добрими темпами росту на перших етапах органогенезу. Відзначається підвищеною толерантністю до основних хвороб: фомопсису, білої гнилі, фомозу. Має високий рівень врожайності та олійності. Стійкий до вовчка рас А–Е. Рекомендований для вирощування в усіх зонах, крім українських посушливих, та районах, де присутні нові раси вовчка. Оптимальна густина на момент збирання в посушливих умовах — 35–40 тис. рослин/га, в умовах помірного й нормального зволоження — 45–50 тис. рослин/га. Врожайність у 2016 році в зоні Лісостепу становила 42,5 ц/га і Степу — 36,9 ц/га.

КЛАСИЧНІ ГІБРИДИ, СТІЙКІ ДО НОВИХ РАС ВОВЧКА

СИ Кадікс середньоранній, належить до лінійки гібридів, толерантних до вовчка рас А–G. Завдяки високій посухостійкості гібрид демонструє стабільні результати у регіонах з ризиками тривалої посухи та агресивних рас вовчка. Він є універсальним рішенням, тому що має добру толерантність до хвороб, включаючи фомопсис, і відмінну посухостійкість! Рекомендується для зони Степу, Південного Степу і сходу України. Висока посухостійкість поєднується з високою врожайністю. Має високі темпи початкового росту. Рекомендована густина до збирання: в посушливих умовах Південного Степу і Приазов'я — 35–40 тис. рослин/га, в умовах достатнього зволоження — 45–50 тис. рослин/га.

СИ Купава і **СИ Ласкала** середньостиглі та високоврожайні гібриди з толерантністю до вовчка рас А–G. Мають високі темпи росту на перших етапах розвитку, добру посухостійкість і толерантність до основних хвороб. Гібриди мають високу олійність на рівні 50–53 %. Рекомендована густина на момент збирання: в посушливих умовах Південного Степу — 35–40 тис. рослин/га, в нормальних умовах Степу і Лісостепу — 45–50 тис. рослин/га.

Гібрид **Естрада** — це унікальна комбінація високої врожайності, посухостійкості та толерантності

до хвороб. Середньопізній гібрид (125–130 днів) для усіх регіонів, крім украї посушливих. Відрізняється високою та стабільною врожайністю в умовах поширення нових рас вовчка. Гібрид має високу олійність на рівні 48–50 %. Помірно інтенсивного типу, пластичний. Рекомендована густина на момент збирання: в посушливих умовах Південного Степу — 35–40 тис. рослин/га, в нормальних умовах Степу і Лісостепу — 45–50 тис. рослин/га.

СИ Арізона новий середньостиглий гібрид, який має найвищий потенціал урожайності в умовах нових рас вовчка та високу толерантність до посухи. Має середні темпи росту на перших етапах органогенезу. Демонструє високу пластичність в усіх зонах вирощування. Рекомендована густина на момент збирання: в посушливих умовах — 40–45 тис. рослин/га, в умовах помірного та достатнього зволоження — 45–55 тис. рослин/га.

CLEARFIELD®-ГІБРИДИ

Сегмент Clearfield®-гібридів досить широкий: **НК Фортімі, НК Алего, Санай МР, НК Неома, СИ Діамантіс** та НК Ададжіо. Серед яких можна обрати гібрид для будь-яких умов вирощування.

Найпопулярнішим є гібрид НК Неома, але окремої уваги заслуговує новий Clearfield®-гібрид **СИ Діамантіс**.

СИ Діамантіс середньостиглий інтенсивний високоврожайний гібрид (генетично близький до гібрида **НК Конді**). Відмінно розкриває потенціал на родючих ґрунтах і за високого рівня агротехніки. Має середні темпи росту на перших етапах розвитку, високу пластичність і стабільну врожайність. Середня врожайність гібрида **СИ Діамантіс** у 2016 році в зоні Лісостепу була в межах 39,5–44,0 ц/га, в зоні Степу — 34,0–35,8 ц/га.

ВИСОКООЛЕЙНОВІ ГІБРИДИ

Компанія «Сингента» має дуже багато високоолеїнових гібридів соняшнику, адаптованих у більшості країн — виробників товарного соняшнику. Понад половину зареєстрованих гібридів цього сегмента в Європі — це гібриди компанії «Сингента». Для умов України компанія зареєструвала найвисоковрожайніші гібриди для традиційної технології вирощування **Тутті**, а для господарств, що використовують виробничу систему Clearfield®, **Коломбі, СИ Експерто** та **Таленто**. Гібриди поєднують стабільно високий рівень урожайності, високу толерантність до хвороб,

пластичність і високий уміст олійної олеїнової кислоти в ній, а також не поступаються за врожайністю класичним гібридам. Зокрема, урожайність нового гібрида **СИ Експерто** у 2016 році у зоні Лісостепу була в межах 41,3–43,9 ц/га, в зоні Степу — 35,4–36,4 ц/га і не поступалася врожайністю класичним гібридам.

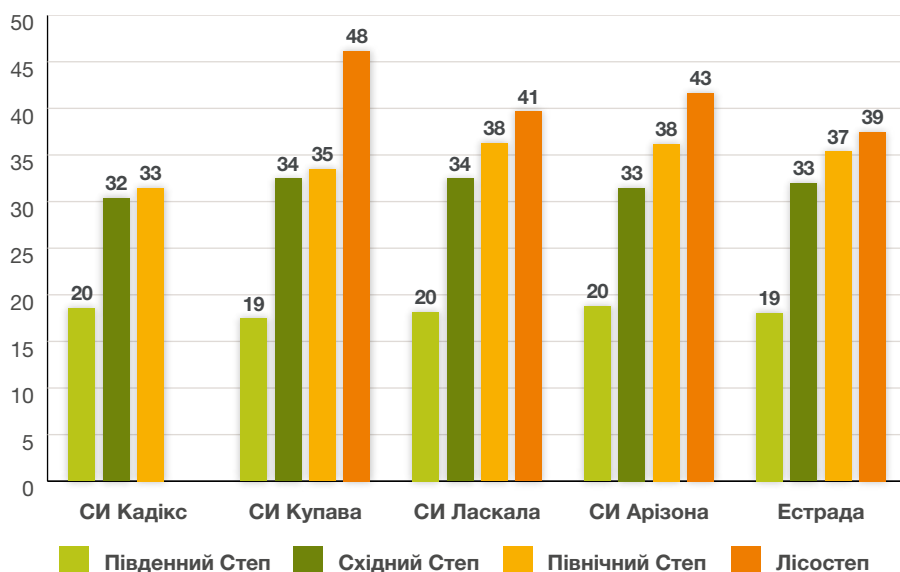
HTS-ГІБРИДИ

Сегмент HTS-гібридів (гібридів, оптимізованих до гербіциду Експрес® компанії «Дюпон») новий для компанії «Сингента», але гібриди **Суміко** та **Субаро** в перший же рік на відмінно зарекомендували себе серед прихильників сульфогібридів. **Суміко** та **Субаро** — гомозиготні гібриди, що дозволяє у разі потреби використовувати повну норму гербіциду Експрес®. Обидва гібриди мають усі переваги селекції компанії «Сингента»: високу врожайність, пластичність, підвищену посухостійкість, толерантність до основних хвороб тощо. Все це повною мірою дозволяє розкривати потенціал та виконувати покладені на них виробничі завдання. Оптимальна густина на момент збирання в посушливих умовах — 40–45 тис. рослин/га, в умовах помірного й нормального зволоження — 45–55 тис. рослин/га. Врожайність гібрида **Суміко** в 2016 році в зоні Лісостепу становила в межах 35,8–46,5 ц/га, в зоні Степу — 31,1–38,2 ц/га. Врожайність гібрида **Субаро** в зоні Лісостепу становила 35,4–46,1 ц/га і Степу — 36,1–38,6 ц/га.

Отже, компанія «Сингента» є лідером серед насінневих компаній, які виробляють гібридне насіння соняшнику, до того ж може запропонувати гібриди соняшнику для всіх напрямів вирощування, що мають такі переваги, як висока врожайність, пластичність, підвищена посухостійкість, високий уміст олійної, олеїнової кислоти (для високоолеїнових гібридів), толерантність до основних хвороб, вовчка тощо.

Гібриди соняшнику компанії «Сингента» — це стабільність і впевненість у високих урожаєх. МА

УРОЖАЙНІСТЬ (Ц/ГА) ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ В ЗОНІ СТЕПУ Й ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Компанія «Сингента» запрошує вас взяти участь в інтерактивних вебінарах (відеоконференціях) на актуальні теми.

Експерти регулярно збираються у студії, щоб разом із вами обговорити актуальні теми та відповісти на ваші запитання. Жодне додаткове обладнання не потрібне: достатньо комп'ютера та підключення до мережі Інтернет. Щоб стати учасником вебінару, необхідно до початку заходу зареєструватися і відвідати вебінар у зазначений час.

www.syngenta.ua

Чекаємо на вас та бажаємо приємного перегляду!

syngenta[®]

ІНВЕСТИЦІЇ В НАУКУ

ЛЮДМИЛА СТЕПАНЧУК

НАПРИКІНЦІ ЧЕРВНЯ КОМПАНІЯ «СИНГЕНТА» УРОЧИСТО ВІДКРИЛА НАУКОВО-СЕЛЕКЦІЙНИЙ ЦЕНТР У СЕЛІ ЧУМАКІВСЬКЕ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ. ТУТ ПРАЦЮВАТИМУТЬ НАД ВИВЕДЕННЯМ НОВИХ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ Й КУКУРУДЗИ, ПРИДАТНИХ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УСІХ ҐРУНТОВО-КЛІМАТИЧНИХ ЗОНАХ УКРАЇНИ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ.

Варто зазначити, що новий центр виник не на порожньому місці — поруч працює вже відомий багатьом аграріям Інститут захисту насіння компанії «Сингента». Відтепер ці два заклади є єдиним комплексом із новітніх розробок, інновацій і досліджень компанії.

Даний центр став четвертим за рахунком селекційним центром компанії зі

створення гібридів соняшнику, інші три діють у Франції, Аргентині та Індії. На станції працюватиме сучасна лабораторія з вивчення стійкості нового селекційного матеріалу соняшнику до нових рас вовчка, яка за точністю й оперативністю отримання даних не поступається західним. Лабораторія допоможе швидше виявляти гени стійкості до вовчка у нового селекційного матеріалу, що підвищить конкурентоспроможність гібридів компанії на

ринку. Крім цього, лабораторія оснащена експрес-аналізаторами вмісту олії та олеїнової кислоти NMR Spinlock. Завдяки цьому обладнанню результат аналізу з вмісту олії можна отримати за лічені секунди, а з вмісту олеїнової кислоти — протягом однієї хвилини.

Виведення нових гібридів соняшнику з високим вмістом олеїнової кислоти, гібридів, стійких до нових рас вовчка,

до гербіцидів суцільної дії — основні напрями селекційної роботи центру. Загалом у центрі одночасно працюють у 4–5 селекційних програмах, випробовуючи близько 17 тис. різних комбінацій батьківських форм, щоб у підсумку отримати один гібрид із найкращими характеристиками.

Що стосується кукурудзи, то для селекціонерів важливо створити врожайний

ранньостиглий гібрид. Адже аграрії нині потребують саме такої кукурудзи, яку можна якомога раніше посіяти, поки є волога в ґрунті; яка цвіте та формує врожай до настання критичних літніх температур; яку можна раніше зібрати з мінімальною вологістю та ще й встигнути посіяти озимину.

«Селекційний процес відбувається в Чумаківському з 2009 року. Раніше

тут була селекційна станція, а тепер науково-дослідний центр об'єднує в собі селекційну станцію, селекційний розплідник і мережу селекційних полів з випробовування соняшнику й кукурудзи, розташованих в усіх агрокліматичних зонах України, — розповів керівник відділу селекційних розсадників та виробництва експериментального насіння в країнах СНД компанії «Сингента» в Україні Артем Білий. — Там відбувається увесь

ЙОЖЕФ ФЕКЕТЕ, керівник відділу досліджень по СНД компанії «Сингента», і АРТЕМ БІЛИЙ, керівник відділу селекційних розсадників та виробництва експериментального насіння в країнах СНД компанії «Сингента» в Україні, урочисто відкривають нову дослідну станцію.

селекційний процес: від перших схрещувань до виведення нових ліній, їх переведення в стерильну форму, виробництво експериментального насіння для закладання дослідів і насіння для реєстрації. Ми відправляємо наші зразки на випробування в інші країни — Францію, Угорщину, Румунію, Іспанію, Болгарію, Туреччину. Тобто, за кілька років ми закрили цикл виробництва гібридного насіння в Україні. Нещодавно ми передали кілька гібридів кукурудзи на держреєстрацію, але цьому передували кількарічні масштабні та ретельні їх випробування. І ось, нарешті, матимемо перші продукти, кінцевий результат нашої роботи».

Варто зазначити, що в селекційній роботі працівникам центру дуже допомагає унікальне оснащення: обладнання для молекулярного аналізу тканин, лічильники насіння, машини для цифрового визначення маси тисячі насінин, очисні машини, селекційні молотарки. Також станція повністю укомплектована сучасною сільськогосподарською технікою від провідних світових брендів: трактори по 115 і 120 к. с. New Holland, аналогів яких в Україні немає, трактори

Ми вже впродовж 12 років проводимо дослідження у двох країнах, а саме Росії та Україні, оскільки їх аграрний сектор має найбільший потенціал у Східній Європі.

Kubota, сівалки від французької компанії Vaural, обприскувач Amazone з шириною захвату 21 м, ґрунтообробувальна техніка від компаній Lemke і Unia. Водночас використовується й вітчизняна техніка, зокрема змонтована електросушарка контейнерного типу для селекційного матеріалу, розроблена і виготовлена фахівцями полтавського заводу.

Під час презентації науково-дослідного центру журналістів особливо цікавило питання, чому з-поміж усіх країн Східної Європи саме Україну «Сингента» обрали для проведення серйозної дослідницької роботи, інвестувавши в проект 1 млн дол., адже буквально за 200 км від місцезнаходження станції відбуваються бойові дії? Йозеф Феке

те, керівник відділу досліджень по СНД компанії «Сингента», так відповів на це запитання:

– Що стосується наукових досліджень у Східній Європі, то ми вже впродовж 12 років проводимо їх у двох країнах, а саме Росії та Україні, оскільки їх аграрний сектор має найбільший потенціал у Східній Європі. У цих країнах дійсно йде розвиток. Так, ми розуміємо проблеми України, але ми все одно віримо, що майбутнє сільськогосподарського сектора саме тут. Тут зростають площі під найбільш затребуваними у світі культурами — пшеницею, кукурудзою, соєю, соняшником тощо. На решті території Європи цього немає. Тож за останні 10 років ми інвестували в Україну близько 20 млн дол.

ОСНОВНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЦЕНТРИ У СВІТІ

Понад 100 науково-дослідних центрів у всіх куточках світу працюють за підтримки багаточисленних польових баз.

Окрім того, Україна дуже важлива для нас як наукова база, бо якщо ми хочемо продавати свої гібриди тут, то їх треба районувати, випробовувати в місцевих ґрунтово-кліматичних умовах. Саме тому ця станція працює вже 12 років, і наступний крок у її розвитку — інвестиції в науково-селекційний центр.

Утім «Сингента» на досягнутому зупинятися не збирається. Зокрема, під час відкриття науково-селекційного центру в Чумаківському було заявлено про початок роботи у 2018–2019 рр. науково-дослідницького центру в Білій Церкві, а також про те, що будуть розвиватися науково-дослідні центри в Полтаві та Херсоні. Через три роки зросте й науково-технічний рівень центру в Чумаківському, завдяки дигіталізації (переведенню інформації в цифрову форму), застосуванню дронів тощо. Це буде ще одна велика інвестиція компанії в економіку України.

Цікаво, що, окрім соняшнику та кукурудзи, які є основними культурами в портфелі компанії «Сингента», остання має намір розвивати й інші проекти, зокрема

гібридизацію пшениці. Адже доведено, що гібриди пшениці дають стабільний урожай у важких кліматичних умовах. Так, попередні результати показують прибавку врожайності гібридів пшениці на 15–20 %. «Сингента» вже визначила дату початку глобальних продажів гібридної пшениці — 2022 рік, а у Франції та США цей процес розпочнеться раніше. До речі, робота в цій програмі вже ведеться і в Україні.

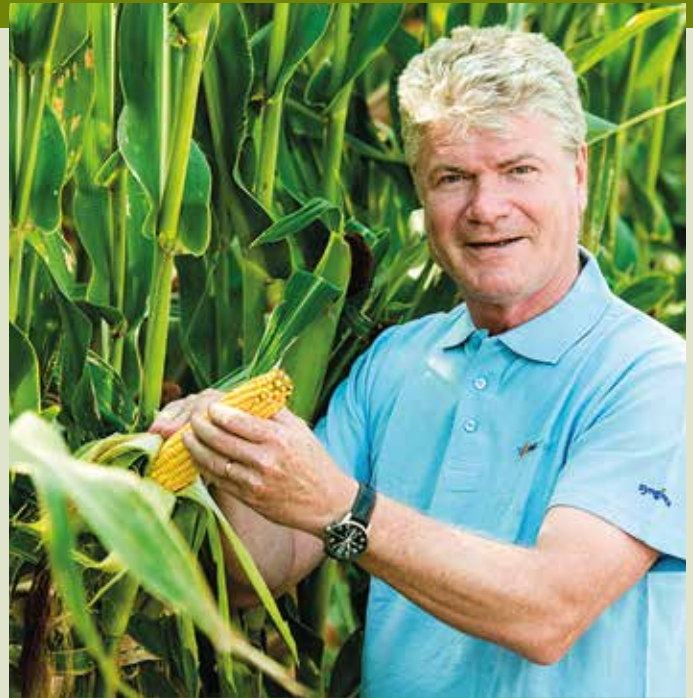
«Селекційний центр компанії з гібридизації пшениці розташований в Краснодарі, в Російській Федерації, а центральні бази гібридизації зернових — у Німеччині, Італії, Франції. Звідти ми отримуємо матеріал, який будемо тестувати на станції в Чумаківському і вести селекцію гібридів пшениці, — розповів Артем Білий. — Взагалі тут ми випробовуємо озиму і яру пшениці уже років 5–6, а отже, новий науково-селекційний центр у Східній Європі є ключовим для компанії «Сингента».

Так, дійсно, бізнес потребує практично кожного року нових гібридів, бо конкуренція величезна, а «Сингента» прагне

Є кілька країн, які в майбутньому можуть годувати світ. Одна з головних — Україна. Рішення про відкриття центру було прийнято 2,5 роки тому. Наша штаб-квартира ухвалила рішення більше інвестувати у створення нових гібридів соняшнику, кукурудзи й ЗЗР. Це означає, що ми хочемо прискорити цикл інновацій щодо створення гібридів та препаратів захисту і у світі, і в Україні.

Гебхард РОГЕНХОФЕР,
Генеральний директор ТОВ «Сингента» в Україні

бути лідером із виробництва таких продуктів. У компанії наголошують на важливості майбутніх інвестицій у науку, адже той, хто інвестує в науку, є інноваційною компанією, в іншому випадку на нього очікує стагнація і втрата ринку.

«Нині ситуація в агробізнесі у світі не проста, — констатує Йозеф Фекете. — Незважаючи на це, «Сингента» щороку інвестує в наукові дослідження 1 млрд 300 млн дол. На жаль, ця велика сума за останні роки з різних причин не зростає, але в нас є пріоритети — від Заходу йти на Схід. Тобто, намітилася стійка тенденція в компанії фокусуватися на ринках країн східного регіону Європи — на Україні, Росії, Угорщині, Румунії, які раніше не отримували стільки інвестицій, як тепер. Якщо по соняшнику ми займаємо 60 % ринку, то щодо кукурудзи наша мета — охопити якнайбільшу частину ринку, адже це найрентабельніша культура у світі. Дуже перспективним напрямом є гібридизація зернових — ячменю, пшениці. Тому для нас вкрай важливо, щоб такі селекційні станції дали адекватну відповідь, як протистояти проблемам, що виникають у аграріїв».

МА

СОНЯШНИК ВІД КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА» — ЯКІСТЬ НА ПЕРШОМУ МІСЦІ

ГЕННАДІЙ МАЛИНА,

Канд. с.-г. наук, менеджер з маркетингу, розвиток напрямку олійних культур компанії «Сингента»

ОЛЕКСАНДРА МАКОВІЙ,

Менеджер з контролю якості продукції компанії «Сингента»

В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ ДЛЯ БАГАТЬОХ АГРАРІЇВ СОНЯШНИК Є ОДНІЄЮ З НАЙБІЛЬШ ВИСОКОРЕНТАБЕЛЬНИХ КУЛЬТУР, ЯКА ЗА ДОТРИМАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ПРИБУТОК ДО 80 % І БІЛЬШЕ. ТАКЕ СТАЛО МОЖЛИВЕ ЧЕРЕЗ ІНТЕНСИФІКАЦІЮ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ, ПОЯВУ НОВИХ ВИСОКОВОЖАЙНИХ ГІБРИДІВ. ЗАВДЯКИ ІННОВАЦІЙНИМ ДОСЯГНЕННЯМ У СЕЛЕКЦІЇ СОНЯШНИКУ ГІБРИДИ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА» Є ВИЗНАНИМ ЕТАЛОНОМ УРОЖАЙНОСТІ, ТЕХНОЛОГІЧНОСТІ ТА ОЛІЙНОСТІ У ПОЄДНАННІ З ВІДМІННОЮ СТІЙКІСТЮ ДО ПОСУХИ Й ХВОРОБ.

має значення, у якій країні, на якому заводі запаковано кожний конкретний мішок. Протокол виробництва, система контролю якості, алгоритм блокування партій за якісними показниками — однакові для всіх. А отже, немає різниці між насінням, виробленим у Франції, Туреччині або Україні — є насіння високої якості під торговою маркою Syngenta®.

Компанія «Сингента» вирощує насіння соняшнику по всьому світі, в тому числі вже понад десять років в Україні. Загальна площа ділянок гібридизації насіння соняшнику на території нашої країни за останні роки досягла понад 2200 га, і в майбутньому цей показник буде тільки збільшуватися. Це пов'язано не лише з економічними, а передусім з біологічними причинами. Насіння як основа майбутнього життя містить в собі генетичну й фізіологічну інформацію (співвідношення запасних і біологічно активних речовин). Під останньою мають на увазі «пам'ять» про умови вирощування материн-

три фундаментальні складники отримання якісного насіння.

ГЕНЕТИЧНА СКЛАДОВА

Усе базове (батьківське) насіння, яке «Сингента» висіває на своїх ділянках гібридизації в будь-якій країні світу, імпортується з одного центру — Франції. Якість батьківських ліній підтверджується міжнародними сертифікатами ISTA і OECD. При ввезенні в Україну Державна інспекція сільськогосподарства (а з середини 2017 року ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сортів рослин») додатково перевіряє посівні якості кожної партії насіння батьківських ліній.

При закладенні ділянки гібридизації суворо виконуються норми просторової ізоляції. Мінімальна ізоляція (відстань до товарних й торішніх посівів) в Україні для ділянок гібридизації соняшнику складає не менше ніж 1500 м.

Компанія «Сингента» вирощує насіння соняшнику по всьому світі, в тому числі вже понад десять років в Україні. Загальна площа ділянок гібридизації насіння соняшнику на території нашої країни за останні роки досягла понад 2200 га, і в майбутньому цей показник буде тільки збільшуватися.

Компанія «Сингента» завжди приділяє велику увагу потребам аграріїв у будь-якій країні світу, роблячи акцент на специфічних вимогах, що висуває локальний сільгоспвиробник. Контроль якості здійснюється на кожному етапі виробництва — від вирощування в полі до доробки на насінневному заводі. Спрямований він насамперед на дотримання високого рівня гібридності (генетичної однорідності), на якісне калібрування, відмінні посівні якості тощо.

Все насіння виробляється відповідно до єдиного стандарту якості. Не

ської рослини, і саме вона коротко, але дуже серйозно впливає на врожайні властивості й посівні якості насіння. Отже, можна стверджувати, що насіння локального виробництва більше адаптовано до конкретних умов вирощування, ніж вирощене в інших, несхожих умовах.

Генетичний потенціал гібрида залежить не лише від генетичного складника, а й від того, у яких умовах, як вирощували і доробляли насіння. Не можна виділити більшою або меншою мірою якийсь один із чинників — генетику, вирощування й доробку — це

Важливо, що генетична складова обов'язково контролюється Державною інспекцією. Інспектор перевіряє дотримання норм ізоляції, зокрема, наявність падалиці, відповідність батьківських рослин офіційним описам, наявність нетипових рослин, фітосанітарний стан посівів.

Тестування на генетичну чистоту — важливий і неодмінний етап системи внутрішнього контролю якості. До початку доробки насіння менеджери з якості відбирає пробу з кожної партії (одна партія — одне поле) для аналізу на генетичну чистоту.

Усі зразки кодуються і надсилаються на аналіз до єдиної лабораторії у Франції. Отже, ще до початку доробки насіння стає відомо, чи відповідає воно стандарту генетичної чистоти. Треба відзначити, що внутрішній стандарт компанії «Сингента» суворіший, ніж ДСТУ. Наприклад, генетична чистота для насіння соняшнику становить 93 %, а згідно з ДСТУ — 90 %.

Також слід звернути увагу на обов'язкове тестування окремих гібридів на генетичну стійкість до гербіцидів імідазолінової групи (Clearfield® і Clearfield+®); стійкість до рас вовчка; стійкість до гербіциду Express® компанії Dupon (HTS-гібриди). Дані тести проводяться згідно з SNP-технологією (Single Nucleotide Polymorphism; однонуклеотидний поліморфізм) у Франції.

ВИРОЩУВАННЯ НА ДІЛЯНКАХ ГІБРИДИЗАЦІЇ

Ділянки гібридизації компанії «Сингента» розташовано по всій території України: від Дніпропетровської області на півдні до Чернівецької області на заході і Сумської області на півночі.

У виробництві гібридів «Сингента» співпрацює лише з передовими сільгоспідприємствами України. Наші партнери мають багаторічний досвід роботи в насінництві гібридів української та закордонної селекції, високу культуру землеробства і потрібну матеріально-технічну базу, дотримуються класичної сівозміни. Це пов'язано з тим, що розмноження гібрида на ділянці гібридизації — складний технологічний процес, можливий лише за наявності спеціальної сільськогосподарської техніки і персоналу з відповідною кваліфікацією. Усе це ще важливіше, зважаючи на особливості виробництва: посів у кілька строків (для досягнення оптимального періоду запилення), сортові прополювання, забезпечення якісного запилення (для цього обов'язковим є розміщення 2–3 бджолосімей на 1 га), видалення рядків батьківських ліній одразу після цвітіння.

Протягом вегетації фахівці компанії «Сингента» обов'язково супроводжують весь процес вирощування, починаючи з доставки батьківського насіння і посіву, закінчуючи збиранням і перевезенням насіння на насінневі заводи. Для кожного гібрида розроблено унікальний протокол вирощування з урахуванням тих ґрунтово-кліматичних умов, де буде закладено ділянку гібридизації. Цей документ — результат багаторічних досліджень, завдяки якому партнер-аграрій має чіткі рекомендації з усіх операцій для кожної фази розвитку рослини. І технологія вирощування, і її контроль — це стандартизовані процеси в компанії. Слід підкреслити, що одним із обов'язкових етапів цих процесів є контроль ділянок гібридизації фахівцями Центрального європейського офісу. Вони неодмінно тричі відвідують кожну ділянку гібридизації: одразу після посіву, в період цвітіння, до або під час збирання. Кожний такий візит фіксується в глобальній системі обліку, і в разі недотримання хоча б однієї процедури ділянку може бути заблоковано, виракувано і не допущено до збирання.

ДОРобКА НА НАСІННЕВОМУ ЗАВОДІ

Процес вирощування в полі трудомісткий і триває до 6 місяців, доробка на насінневому заводі відбувається динамічніше (навіть зважаючи на період спокою насіння) і займає близько 3 місяців.

Насіння соняшнику транспортується на насінневий завод. Час від завантаження в полі до вивантаження на заводі не перевищує 12 годин, залежно від вологості насінневого матеріалу. Після перевірки вологості з кожної окремої вантажівки партія насіння соняшнику надходить на первинне очищення (pre-cleaning). На даному етапі важливо відділити сторонні домішки, зелену масу (листя, стебла).

Після первинного очищення насіння соняшнику надходить до сушарки. Щоб зберегти посівні якості (життєздатність зародка), використовують особливий режим сушіння, встановлений на підставі багаторічних досліджень і прийнятий в усьому світі. Насіння сушать до оптимальної вологості 7,0–7,5 %.

Далі насіння очищається від мілких домішок і рослинних решток на сепараторі грубої очистки (cleaning), а також відділяється крупне (подвійне) насіння та дуже мілке.

Наступна процедура — калібрування (sizing), яке відбувається в три етапи: насіння калібрують за розміром і формою, вагою та кольором. За розміром і формою калібрування здійснюють на круглих решетах різного діаметра; за вагою — на пневматичному столі, де також видаляється насіння, пошкоджене шкідниками та/або механічно; за кольором — на оптичному сепараторі (optic sorting). Оптичний сепаратор — це практично єдина можливість видалити обрешене (голе) насіння соняшнику, склерозії, насіння важковідокремлюваних й карантинних бур'янів. Принцип дії полягає у виявленні лазером нетипового за кольором насіння (наприклад, білого за відсутності панцира) і видаленні його з загальної маси сильним точковим струменем повітря.

Використання пневматичного стола і оптичного сепаратора дозволяє отримати насіння з високими фізичними показниками якості. Після кожного етапу калібрування відбирається проба на аналіз маси 1000 насінин, фізичної чистоти і схожості. Якщо один із цих показників нижче від стандарту, наприклад, є голе насіння, етап буде повторено або ж у разі втрати схожості насінневий матеріал блокується і вибракується.

Далі каліброване насіння з підтвердженою якістю за всіма фізичними (фізична чистота, вміст насіння інших рослин і бур'янів, маса 1000 насінин), фізіологічними (схожість та схожість в стресових умовах) і генетичними показниками (генетична [сортова] чистота, стійкість до імідазолінової тощо) протрується і пакується.

Після пакування кожну партію аналізують знову ж таки на фізичні та фізіологічні показники, а також на якість протруєння. Цей аналіз дозволяє визначити кількість нанесеної на кожну насінину діючої речовини, яка входить до складу використаного протруйника, а також пильність нанесеної

Рис. 1. Схема відбору зразків для контролю якості насіння.

суміші (важливий санітарний чинник). Цей тест проводиться в лабораторії Інституту захисту насіння Seedcare в м. Дніпро.

Компанія «Сингента» в Україні здійснює доробку насіння на трьох насінневих заводах, кожний із яких оснащено сучасним устаткуванням, серед якого особливо важливо виділити оптичний сепаратор, автоматичні протруювальну і пакувальну лінії. Як і під час вирощування, усі процеси виробництва на кожному етапі контролюють фахівці компанії «Сингента» — експерти з виробництва насіння.

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ

Декларуючи високі стандарти якості, компанія «Сингента» надає першорядної ваги процесам внутрішнього контролю. Детальний План контролю якості затверджується ще на початку посівної кампанії. Повторимо, що все насіння під брендом Syngenta® виробляється відповідно до єдиного стандарту якості. Тому і План контролю якості єдиний для всіх країн, але з невеличкими уточненнями залежно від державних вимог і стандартів країни-виробника і країни-імпортера.

Усі лабораторні аналізи насіння на кожній стадії виробництва проводяться в лабораторії, яка працює згідно з міжнародною методикою ISTA (ISTA — International Seed Testing Association).

Для підтвердження відповідності внутрішнім стандартам якості щороку проводиться так званий повторюваний тест (ring test): ідентичні зразки тестують у кількох незалежних лабораторіях (у Франції, Угорщині, Італії, Україні), після чого звіряють результати і дають відповідні рекомендації з акредитації.

Детальну схему контролю якості на виробництві представлено на рис. 1.

Як видно зі схеми, внутрішній контроль здійснюється на кожному етапі доробки насіння.

1-ша проба. Визначення вологості. Береться з кожної вантажівки.

2-га проба. Визначення вологості. Береться кожні 2 години з кожної шахти сушарки під час процесу сушіння.

3-тя проба. Визначення генетичної чистоти, специфічної стійкості до імідазолінів, гербіциду Express, рас вовчка. Береться з кожної партії (одного поля).

4-та проба. Визначення посівних якостей. Береться 1 проба з кожної тони. Перевіряється схожість, фізична чистота, маса 1000 насінин. Якість калібрування.

5-та проба. Фізичний аналіз. Береться 1 проба з кожної тони. Перевіряється фізична чистота і маса 1000 насінин.

6-та проба. Визначення посівних якостей. Береться 1 проба з кожної запакованої партії. Перевіряється схожість, фізична чистота, маса 1000 насінин, вологість і якість протруєння.

Порівняно недавно запроваджено постійний візуальний контроль під час калібрування і пакування, мета якого виявити очевидну невідповідність візуально ще до лабораторного аналізування. Це дозволяє оперативно відреагувати і усунути проблему на лінії.

Результати всіх описаних вище аналізів заносяться до глобальної системи обліку (SAP). У разі невідповідності хоча б одного показника внутрішнім або офіційним стандартам партія автоматично блокується, вибраковується, складаються певні документи,

її не може бути відвантажено клієнтові. У середньому під час виробництва однієї партії проводиться понад 12 (!) відборів зразків на різних стадіях виробництва. Це дозволяє вчасно виявляти й усувати недоліки і пропонувати сільгоспвиробникам насіння найвищої якості.

Тільки після всіх аналізів внутрішнього контролю і підтвердження якості кожної окремої партії робиться заявка на офіційну сертифікацію — отримання «Сертифіката на насіння України». Інспектор відбирає середній зразок відповідно до вимог ДСТУ, з якого формують офіційну пробу на сертифікацію й арбітражну пробу.

На останок хочеться наголосити, якщо порівнювати українські державні стандарти якості насіння соняшнику згідно з ДСТУ 6068:2008 «Насіння соняшнику. Сортові та посівні якості» і внутрішні стандарти компанії «Сингента», то останні значно суворіші й детальніші. МА

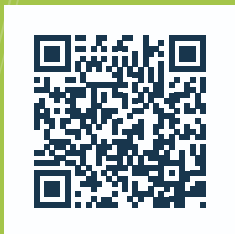
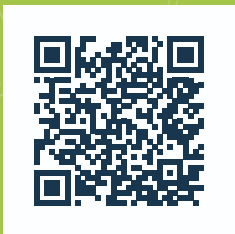

МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ ЗАВЖДИ З ТОБОЮ!

- новий дизайн
- зручність у користуванні
- оновлений функціонал

«Енциклопедія
гарного врожаю»

«Сингента
Україна 2017»

syngenta®

НОВІ ГІБРИДИ СОНЯШНИКУ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА»

ГЕННАДІЙ МАЛИНА,

Канд. с.-г. наук, менеджер з маркетингу, розвиток напрямку олійних культур компанії «Сингента»

УКРАЇНА — ВИРОБНИК СОНЯШНИКУ Й СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ №1 У СВІТІ. ПЛОЩІ ПІД ЦІЄЮ КУЛЬТУРОЮ В НАШІЙ КРАЇНІ ОСТАННІМИ РОКАМИ СЯГАЮТЬ ПОНАД 6 МЛН ГА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ 32 % СВІТОВОГО ОБСЯГУ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ. В МИНУЛОМУ РОЦІ ВАЛОВИЙ ЗБІР СОНЯШНИКУ СТАНОВИВ 13,3 МЛН Т, АБО 4,66 МЛН Т СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ.

О тже, соняшник — одна з найважливіших і найприбутковіших культур у сільському господарстві України, інтенсифікація його вирощування постійно зростає. При цьому критерії вибору гібридів у залежності від регіону й умов вирощування будуть різними. Компанія «Сингента» має велике портфоліо високопродуктивних гібридів соняшнику, які адаптовані до

різних напрямів і технологій вирощування (класичні, високоолеїнові, Clearfield®, Clearfield® Plus, HTS, високоолеїнові для Clearfield®), різних груп стиглості — від ранньостиглих до середньопізнньостиглих. Такий асортимент гібридів дає можливість обрати необхідний для певної зони.

У 2017 році компанія «Сингента» вивела на ринок нове покоління гібридів

СИ Арізона, СИ Діамантіс, СИ Бакарді КЛП і СИ Неостар. У 2018-му будуть доступні для посушливих регіонів такі гібриди, як Алькантара, СИ Барбаті та СИ Розета КЛП, а для зони помірного й достатнього зволоження — СИ Академі КЛП. З виведенням на ринок цих гібридів компанія «Сингента» підсилює всі сегменти.

АЛЬКАНТАРА

Екстенсивний гібрид із високою врожайністю й олійністю в посушливих умовах

Багатьом виробникам соняшнику на Сході та Південному Сході України вже добре відомий гібрид Босфора, який у своєму сегменті вважається еталоном посухостійкості. Достойним поповненням цього сегмента є гібрид Алькантара, який також здатен протистояти новим расам вовчка

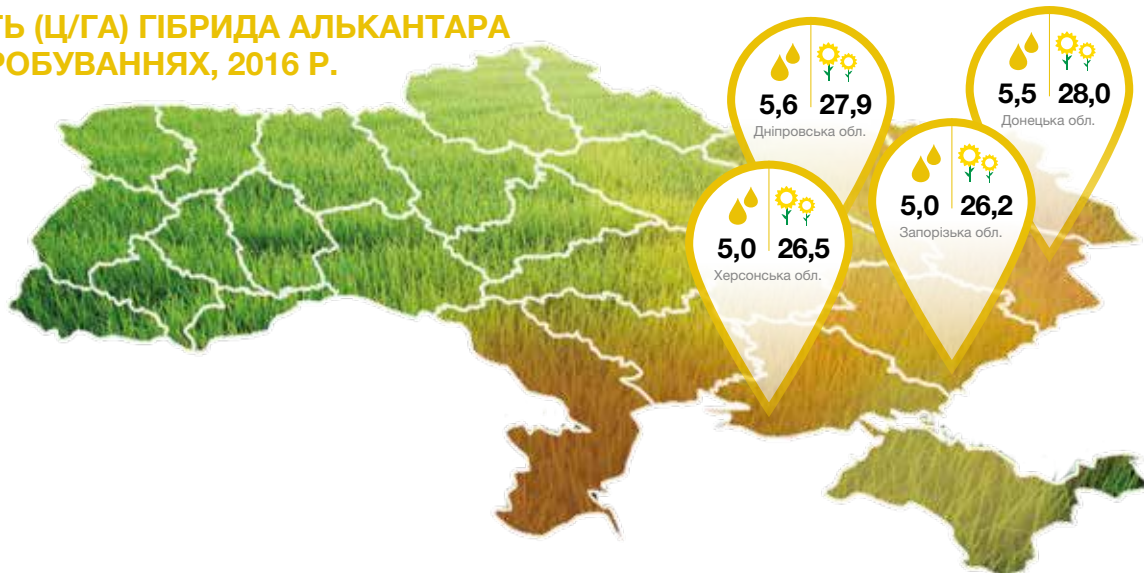
в посушливих умовах Півдня і Сходу України.

Алькантара — це нова генетика, яка поєднує неперевершену врожайність і вихід олії в посушливих умовах. Алькантара є середньораннім гібридом із періодом вегетації 105–115 днів. Має

високі темпи початкового росту. Вміст олії — до 49 %.

Гібрид Алькантара рекомендовано для посушливих регіонів Півдня і Сходу України, вільних від фомопсису. Рекомендована густина до збирання — 40–45 тис. рослин/га.

УРОЖАЙНІСТЬ (Ц/ГА) ГІБРИДА АЛЬКАНТАРА НА R&D ВИПРОБУВАННЯХ, 2016 Р.

СИ БАРБАТІ

Clearfield®-гібрид для посушливих умов і низького агрофону

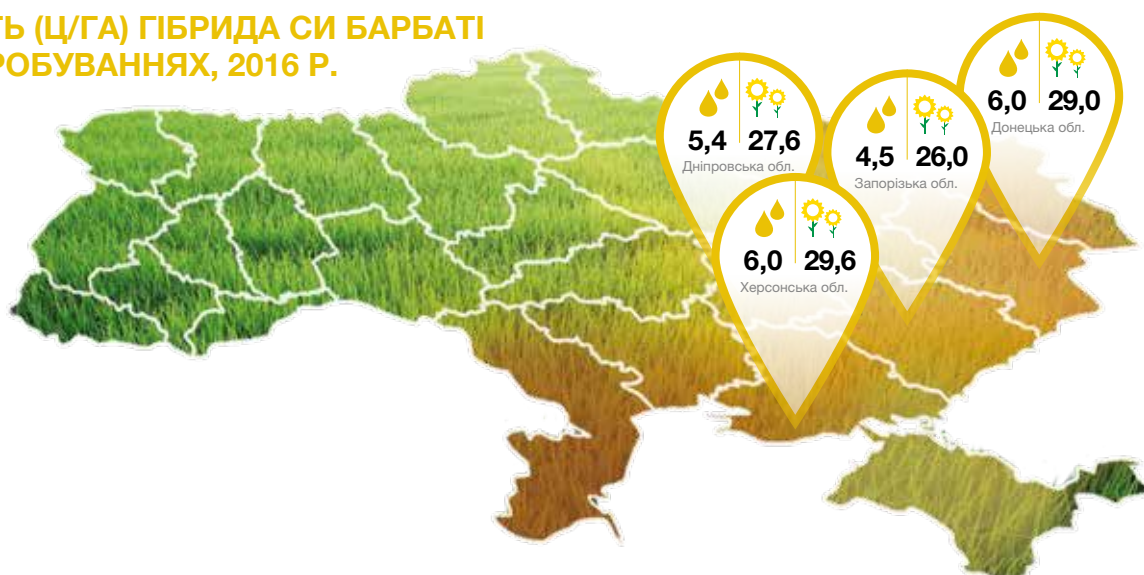
Доповнює лінійку Clearfield®-гібридів завдяки високій посухостійкості (рівень гібрида Санай МР), демонструє стабільні результати у регіонах із ризиками тривалої посухи, витримує низький

агрофон. Стійкий до вовчка раси F. Має високі темпи росту на початкових етапах органогенезу.

Рекомендується для зони Степу, Південного Степу і Сходу України.

Висока посухостійкість поєднується з високою врожайністю. Рекомендована густина до збирання — 40–45 тис. рослин/га.

УРОЖАЙНІСТЬ (Ц/ГА) ГІБРИДА СИ БАРБАТІ НА R&D ВИПРОБУВАННЯХ, 2016 Р.

СИ РОЗЕТА КЛП

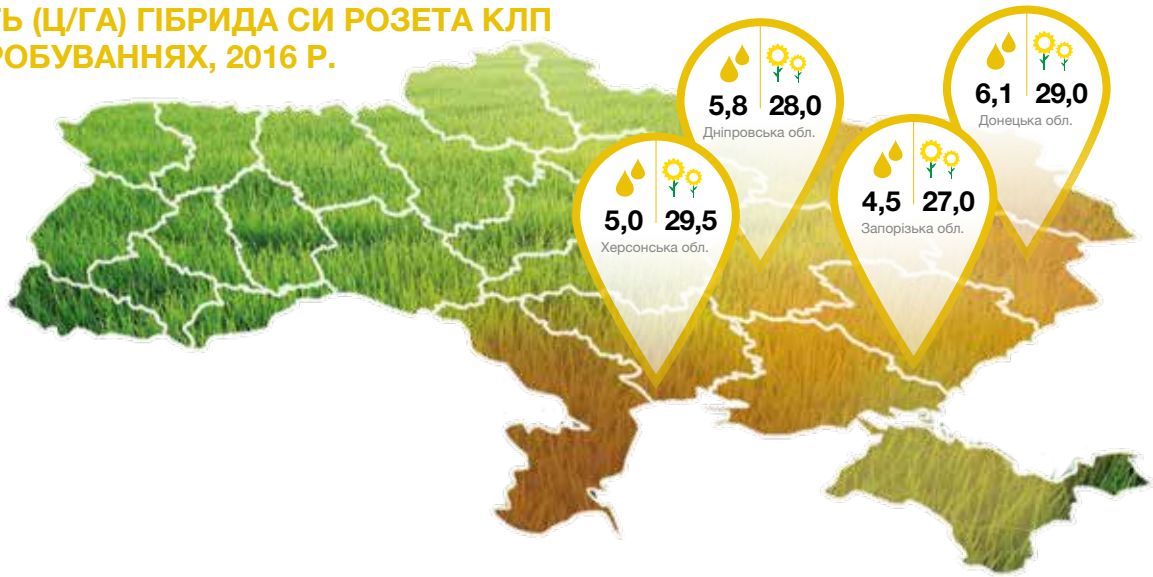
Посухостійкий Clearfield® Plus-гібрид з відмінним рівнем урожайності

СИ Розета КЛП — це середньо-ранній гібрид компанії «Сингента» для виробничої системи Clearfield® Plus із генетичною стійкістю до нових рас вовчка. Лідер із посухостійкості у своєму сегменті. Крім того,

має відмінний потенціал урожайності та вихід олії в умовах посухи. Вміст олії — до 49 %. Толерантність до фомопсису середня, тому рекомендується для регіонів, вільних від цієї хвороби. Гібрид має

високу стійкість до осипання і несправжньої борошнистої роси. Рекомендована густина до збирання — 40–45 тис. рослин/га. Гібрид екстенсивного типу з високими темпами початкового росту.

УРОЖАЙНІСТЬ (Ц/ГА) ГІБРИДА СИ РОЗЕТА КЛП НА R&D ВИПРОБУВАННЯХ, 2016 Р.

СИ АКАДЕМІ КЛП

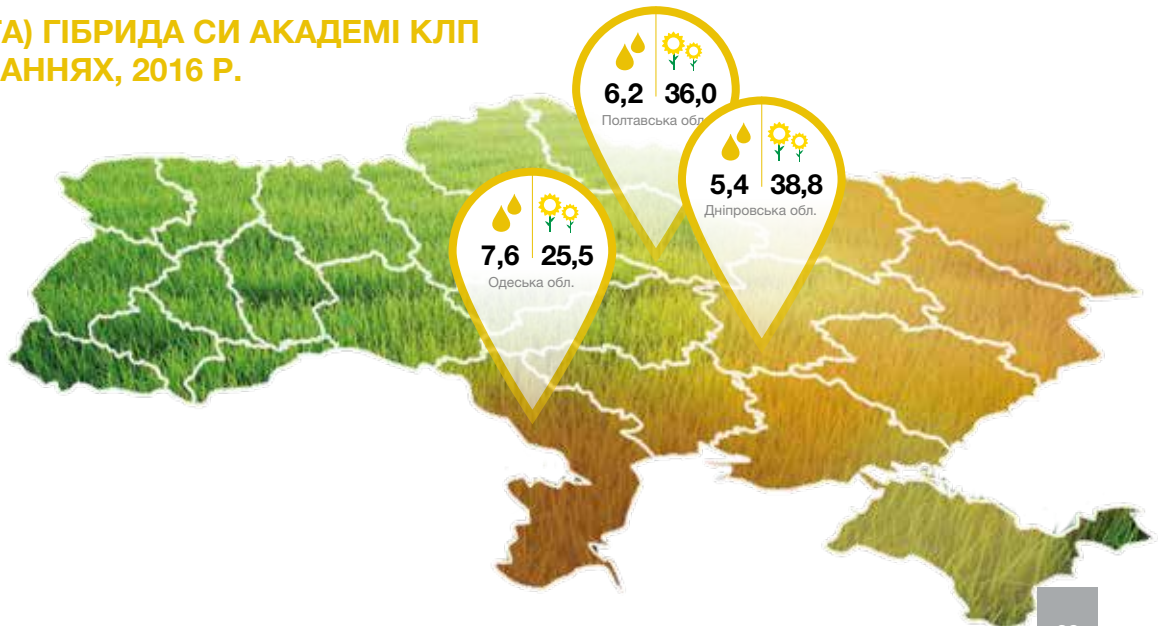
Помірно інтенсивний Clearfield® Plus-гібрид для родючих ґрунтів і високого рівня агротехніки

Помірно інтенсивний гібрид для виробничої системи Clearfield® Plus із підвищеною толерантністю до основних хвороб: несправжньої борошнистої роси, фомозу, фомопсису й білої гнилі. Має високий рівень урожайності та олійності,

найкраще розкриває потенціал на родючих ґрунтах і добре реагує на підвищення рівня агротехніки. Середньопізньої групи стиглості. Має високу посухостійкість і стабільно добру запиленість кошика. Рекомендований для вирощування

в усіх зонах, крім україно-посушливих. Оптимальна густина на момент збирання: в посушливих умовах Південного Степу — 40–45 тис. рослин/га, в нормальних умовах Степу і Лісостепу — 50–55 тис. рослин/га.

УРОЖАЙНІСТЬ (Ц/ГА) ГІБРИДА СИ АКАДЕМІ КЛП НА R&D ВИПРОБУВАННЯХ, 2016 Р.

МА

ЩОБ ОТРИМУВАТИ ВИСОКІ ВРОЖАЇ
СОНЯШНИКУ В УМОВАХ РИЗИКОВАНОГО
ЗЕМЛЕРОБСТВА, ВАРТО РОБИТИ СТАВКУ
НА ГІБРИДИ РІЗНОЇ ГРУПИ СТИГЛОСТІ
ТА ІНТЕНСИВНИЙ ЗАХИСТ.

ПРИБУТКОВИЙ СОНЯШНИК

НАТАЛІЯ СТЕПАНЧУК

Кажуть, що сільське господарство — ризиковане виробництво, а в південно-східному регіоні країни й поготів. Такі жорсткі умови витримує небагато культур, зокрема й соняшник — найбільш рентабельний з-поміж них. Як виживати культурам в умовах посухи, розповів директор ТОВ «Маяк», що в Донецькій області, Микола Григорович Пантелеєв.

Миколо Григоровичу, ви працюєте в зоні ризикованого землеробства. На які культури робите ставку і які результати отримуєте в таких умовах?

Дійсно, наше господарство розташоване в Олександрівському районі Донецької області, на кордоні з Дніпропетровщиною і Харківщиною. Маємо в обробітку 3300 га землі. Вирощуємо пшеницю, ріпак, соняшник, кукурудзу. Умови в нас справді жорсткі: опадів випадає в 1,5 рази менше, ніж у Центральній Україні. Якщо Центральну чи Західну Україну

заливає, то ми заздрісно на це дивимося і ковтаємо пил. Наприклад, цього року в нас випало в червні 10 мм опадів (по 0,5–2,0 мм за раз), у липні — 31 мм опадів (від 1,0 до 10 мм за 7 разів). Тобто, для всіх господарств нашої зони найбільш лімітуючим фактором є волога. Можна вкласти багато коштів і засобів у технологію, але якщо немає вологи, то ми — в мінусі. Окрім того, влітку температури просто зашкалюють.

А втім, цього року пшениця у нас вродила більш ніж 50 ц/га, ріпак — 42 ц/га, соняшник та кукурудзу ще не молотили, але зазвичай урожай цих культур становить по 29–30 ц/га і 50–70 ц/га відповідно. Хоч наша зона мало придатна для вирощування кукурудзи.

Ви сказали, що найбільше потерпаєте від браку вологи. Що робите для її збереження? Яку систему обробітку ґрунту застосовуєте?

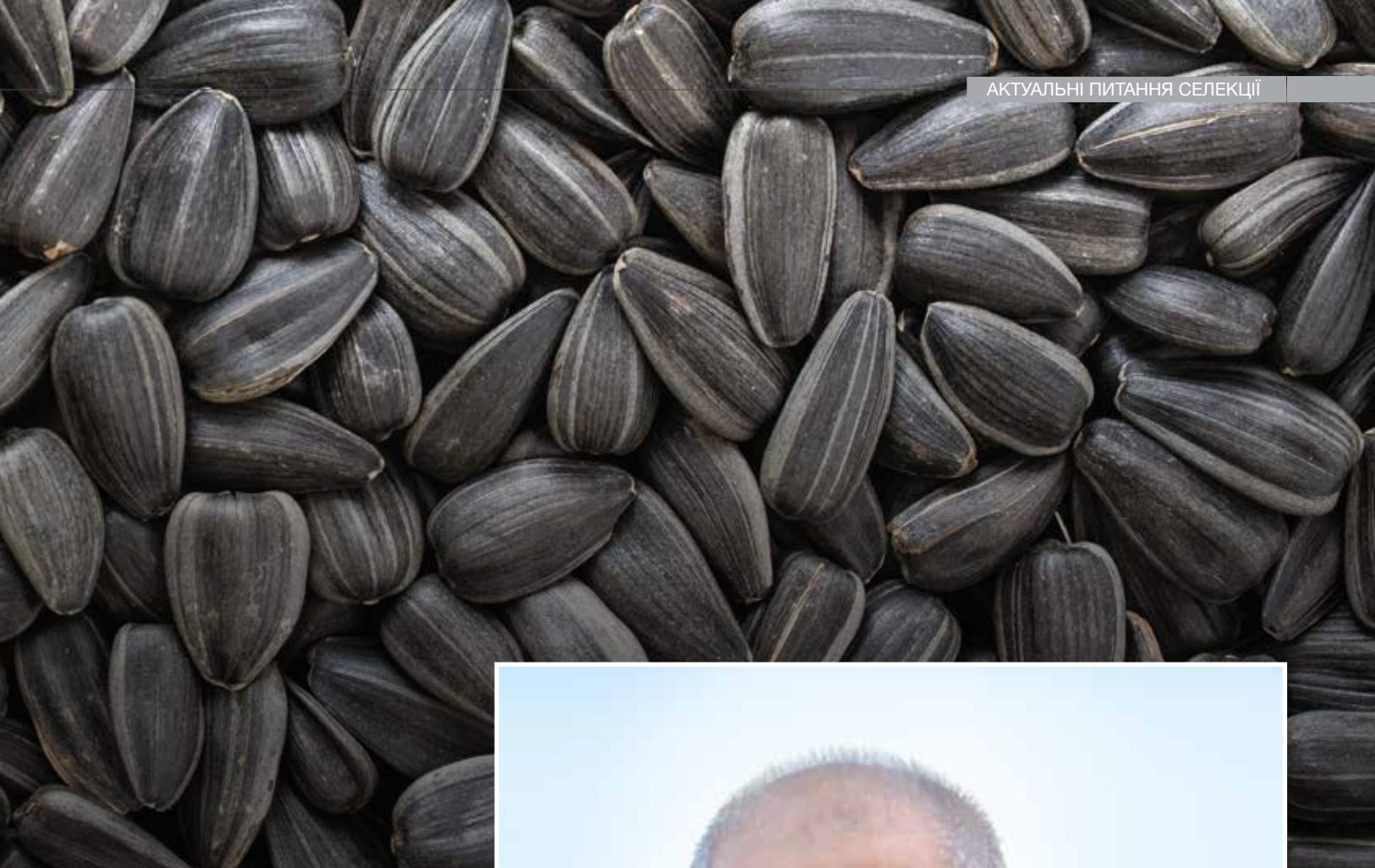
Оранку, глибоке рихлення, для зернових — пряму сівбу. Під соняшник

оремо й обробляємо землю глибокорозпушувачами. Додатково осіння культивування з метою вирівнювання оброблюваної поверхні.

Крім того, прискіпливо добираємо гібриди, насамперед звертаємо увагу на їхню посухостійкість. Варіюємо зі строками сівби. От наприклад, цього року за порадою менеджерів компанії «Сингента» посіяли ранньостиглі гібриди кукурудзи НК Неріса (FAO 200) та НК Джитаго (FAO 210). Оскільки вони мають мале FAO, то встигли відцвісти до настання нестерпної спеки в другій половині червня. Тому урожай отримаємо в будь-якому разі кращий, ніж у наших сусідів, які посіяли кукурудзу з більшим FAO.

Відомо, що найбільш прибутковою культурою в вашій зоні — соняшник. Яку частку він займає у структурі посівів?

25 %. Раніше ми сіяли гібриди різних компаній, половину площ під соняшником віддавали гібридам компанії

«Сингента». Але ось уже другий рік поспіль ми сіємо виключно гібриди останньої — після того, як випробували кілька гібридів різних компаній на демоділянках. У наших екстремальних умовах найкращий результат показали саме сингентівські — їхня урожайність була на 10 % вищою, ніж у гібридів інших компаній. Окрім того, ми повністю перейшли на систему захисту, яку пропонує «Сингента».

Які гібриди сієте?

НК Фортімі, який використовуємо для виробничої системи Clearfield, та класичні СИ Кадікс, СИ Арізона, Естрада, НК Бріо. Сіємо гібриди різних груп стиглості, щоб нівелювати ризики на випадок, якщо період цвітіння гібрида припаде на спеку.

Чи є особливості в технології вирощування соняшнику?

Що стосується системи Clearfield, то тут все просто: обробив гербіцидом

МИКОЛА ПАНТЕЛЄЄВ
директор ТОВ «Маяк»

після сівби, а згодом сингентівським фунгіцидом Амістар. Застосовуємо таку систему, бо це зручно: підтримуємо поля чистими, проводимо профілактику вовчка. На щастя, в нас цього паразита немає. Якщо використовуємо ґрунтовий гербіцид, то це зазвичай Примекстра TZ Голд і після цього працюємо фунгіцидом Амістар. За необхідності застосовуємо інсектицид, наприклад Нурел Д.

Яка найбільша проблема під час вирощування соняшнику і як ви з нею справляєтеся?

Завдяки тісній співпраці зі спеціалістами компанії «Сингента» особливо великих проблем у вирощуванні соняшнику в нашому господарстві немає, а ті поточні завдання, що виникають у виробничому процесі, ми разом оперативно вирішуємо.

Ви, на відміну від багатьох інших виробників, захищаєте соняшник фунгіцидом. Власне, як це наполегливо радять робити у компанії «Сингента». Наскільки цей захід виправдовує себе?

Дійсно, фунгіцид — це той препарат, на який часто звертають увагу в останню чергу, адже його робота не така помітна. Три роки тому фунгіцидом по соняшнику працювали одиниці. Але ми на власному досвіді переконалися, що в результаті маємо суттєву прибавку врожайності. Думаю, в найближчі роки всі господарства усвідомлять, що неможливо отримувати високі врожаї, якщо не користуватися фунгіцидами.

Чи маєте вже плани щодо гібридів соняшнику, які сіятимете наступного року?

Соняшник сіятимемо той, який пропонуватимуть спеціалісти компанії «Сингента». Ми повністю довіряємо їхній думці, адже у них потужна наукова база, вони приймають рішення, спираючись на результати досліджень гібридів на демоділянках,

досвід інших господарств, і можуть рекомендувати гібрид, який показав у наших умовах найкращий результат. Окрім того, ми нові гібриди різних компаній перевіряємо на своїй демоділянці. Проте за останні два-три роки жоден із них нас не вразив своїми характеристиками, та й взагалі, я прихильник того, щоб працювати з однією компанією.

Із ТОВ «Сингента» ми співпрацюємо не тільки по соняшнику чи кукурудзі, але й по ріпаку. Він для нашої зони нова культура, цього року ми в Олександрівському районі перші посіяли 330 га. Обрали гібрид компанії Технік і повністю сингентівський захист: гербіциди Галера Супер, Фузілад Форте, інсектициди Нурел Д, Енжіо, фунгіциди Альто Супер, Амістар, ретардант Сетар.

Є культури, що в нашій зоні роблять економіку підприємства, такі як соняшник та ріпак, тому на їх системі захисту економити просто нерозумно. Це економія на сірниках.

А чи доводилося вам чути, як аграрії нарікають на те, що препарати компанії «Сингента» недешеві?

Я на це відповідаю так: є культури, що в нашій зоні роблять економіку підприємства, такі як соняшник та ріпак, тому на їх системі захисту економити просто нерозумно. Це економія на сірниках. Так, можливо, можна застосувати якийсь дешевий препарат у цій системі захисту. Можливо, цього навіть буде непомітно. Але якщо в коштовне намисто помістити одну скляну намистинку, то воно втратить свою цінність. Так і з препаратом — якщо замінити дешевим, то й не вдасться отримати максимально можливу врожайність.

Я вважаю, якщо вже почали працювати з однією компанією, то потрібно, щоб ця компанія надавала і технічну, і наукову підтримку. Тобто, вела технологічний процес.

Які сервіси надає вам компанія «Сингента»?

Менеджери постійно приїжджають, вивчають структуру посівів, визначають технологічну карту виробництва. Тобто, надають ґрунтовну консультаційну допомогу. Адже можна зробити внесення препарату один раз, а можна двічі, залежно від фази розвитку культури та інших чинників. Я вважаю, якщо менеджери компанії «Сингента» об'їжджають різні господарства і бачать увесь комплекс проблем, то в них досвіду вистачає, щоб надавати якісну технічну підтримку. У них значно більше знань, зокрема, коли може відбутися спалах того чи іншого захворювання або навала шкідників і як з цим справлятися.

Ми постійно користуємося послугами лабораторії компанії «Сингента» в Харкові. Кілька разів здавали пшеницю на аналіз, щоб визначити наявність збудників хвороб. Зручно, що нам не доводиться цим займатися: представники компанії самі приїжджають, відбирають зразки, віддають до лабораторії — ми навіть туди не їздимо, тільки отримуємо результати.

Поза тим, цього року вперше скористалися розробленою «Сингента» програмою «МетеоЗахист», застрахувавши посіви пшениці та кукурудзи від посухи. На жаль, період цвітіння і наливу зерна цих культур припав на сильну посуху й температурний максимум. Вже отримали близько 106 тис. грн відшкодування витрат по пшениці та 245 тис. грн по кукурудзі.

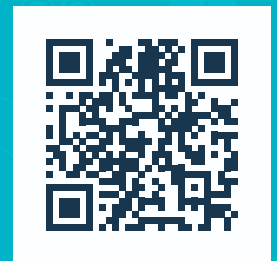
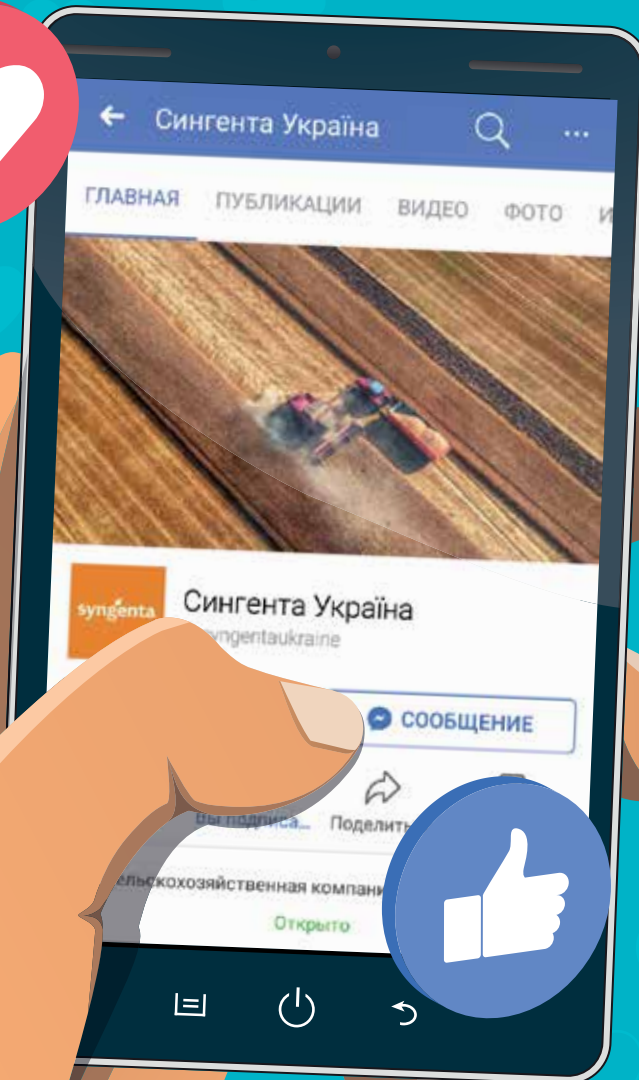
Як бачите, повне застосування технологій компанії «Сингента» — це вигідно і надійно.

МА

НАША СПІЛЬНОТА «СИНГЕНТА УКРАЇНА» У FACEBOOK!

@syngentaukraine

syngenta®

ВИДИ РОСЛИН, ЯКІ ПОВНІСТЮ РОСТУТЬ І РОЗВИВАЮТЬСЯ ЗА РАХУНОК ІНШИХ, ВИКОРИСТОВУЮЧИ ПОЖИВНІ РЕЧОВИНИ РОСЛИНИ-ЖИВИТЕЛЯ, НАЗИВАЮТЬ ПАРАЗИТАМИ АБО РОСЛИНАМИ-ПАРАЗИТАМИ. ОДНИМИ З НАЙНЕБЕЗПЕЧНІШИХ РОСЛИН-ПАРАЗИТІВ ВВАЖАЮТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДИНИ ВОВЧКОВИХ.

ВОВЧОК

(*Orobanche
cumana* Wallr.):
БІОЛОГІЧНІ
ОСОБЛИВОСТІ,
ПОШИРЕННЯ І
ШКОДОЧИННІСТЬ

ТЕТЯНА МАЛИНА,

Менеджер лабораторії Харківського діагностичного центру «АгроГід» компанії «Сингента»

АНАСТАСІЯ ПОЛЬОВА,

Спеціаліст Харківського діагностичного центру «АгроГід» компанії «Сингента»

За систематичним положенням родина Вовчкових (*Orobanchaceae*), рід Вовчкові (*Orobanche L.*), об'єднує понад 150 видів багаторічних та однорічних трав'янистих безхлорофільних рослин-паразитів, серед яких на території України відомі 28 видів.

Представники роду *Orobanche L.* можуть паразитувати на різних видах дикорослих, культурних і небажаних трав'янистих рослинності. Більшість видів вовчка — досить небезпечні та важковикорінювальні рослини-паразити. Кожен вид вовчка пов'язаний з певною групою рослин-живителів. В Україні найпоширенішим є вовчок соняшниковий, або вовчок кумський (*Orobanche cumana Wallr.*), який більшою мірою приурочений до соняшнику, але може також паразитувати і на інших рослинах, наприклад на помідорах, тютюні, махорці, на видах полину, нетребі звичайній тощо. Також на соняшнику зустрічається вовчок гіллястий, або конопляний (*Orobanche ramosa L.*) — найчастіше паразитує на коноплі і тютюні, але може також паразитувати на помідорах, капусті, моркві, дині й інших культурах.

За морфологією стебла і квітів можна відрізнити окремі види вовчка, а також їх паразитичну спеціалізацію. Для деяких видів вовчка, в т. ч. соняшникового та гіллястого, характерна наявність фізіологічних рас і популяцій, що відрізняються ступенем шкідливості. В процесі свого розвитку вовчок забирає в уражених рослин воду і поживні речовини. Багато рослин за сильного ураження в'януть і гинуть.

Вовчок соняшниковий, або кумський (*Orobanche cumana Wallr.*) — це найбільша загроза для соняшнику, універсальних заходів захисту від якого наразі не існує. На сьогодні цей вид вовчка має досить значне поширення і уражує посіви соняшнику у багатьох країнах. За різними даними, ним уражено понад 8 млн га соняшнику. Одним із найбільших вогнищ поширення цього паразита є Середземноморський та Причорноморський регіони, до останнього належить і Україна. Щороку спостерігається паразитування вовчка на тих гібридах, які раніше були

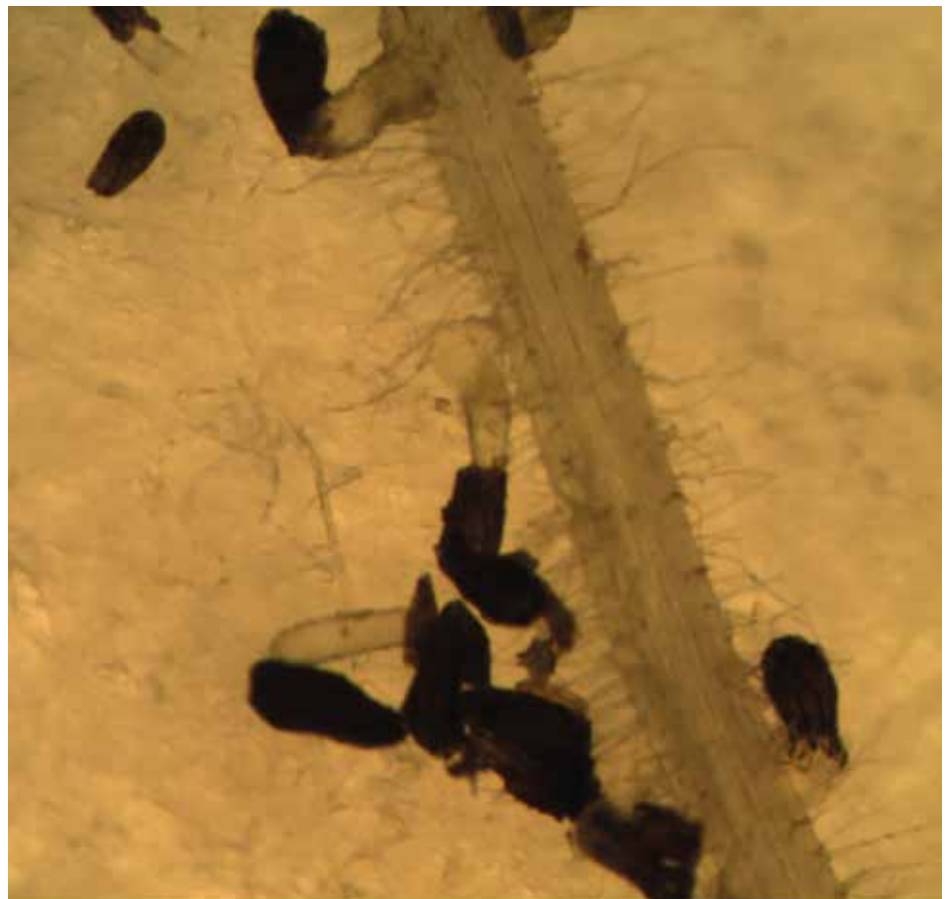
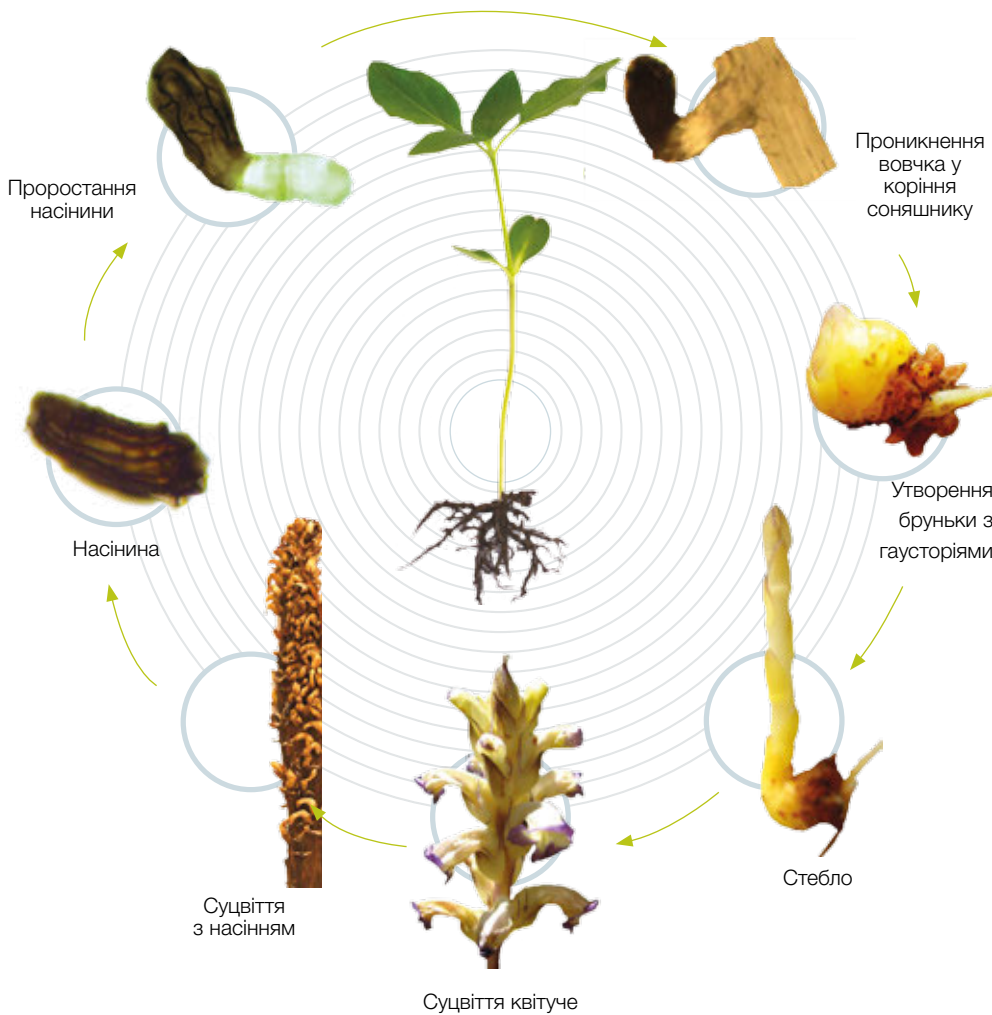

Рис. 1.

ВОВЧОК (*OROBANCHE CUMANA WALLR.*)

ЦИКЛ РОЗВИТКУ

МОРФОЛОГІЯ І БІОЛОГІЯ

- Вовчок — однорічна квіткова рослина, позбавлена хлорофілу і нездатна самостійно існувати.
- Насіння темно-коричневого кольору, неправильної форми, розміром 0,25–0,3 × 0,15–0,25 мм. Проростає за наявності у ґрунті корневих виділень рослини-живителя, культур-пасток, при температурі +16–25 °С та вологості ґрунту 70–80 %.
- Проросток проникає в корінь рослини-живителя, у місці проникнення утворюється потовщення, з якого з'являється брунька.
- З бруньки розвивається просте, нерозгалужене, білувате, пізніше буре, заввишки до 50 см стебло, яке закінчується суцвіттям.
- Суцвіття циліндричне, колосоподібне, з 18–40 квітками фіолетового кольору.
- Квітка розвивається у плід-коробочку, у якій може бути 1500–2000 насінин.

стійкі і не уражувалися. В Україні поширення вовчка відбувається з південного сходу до південного заходу і поступово з кожним роком все далі у центральні регіони країни. Сьогодні ураження соняшнику новими расами вовчка спостерігається в Харківській, Полтавській, Кіровоградській областях і щороку їх поширення спостерігається все далі на північ.

Спільна еволюція паразита й хазяїна призводить до появи нових рас вовчка, здатних долати імунітет стійких до нього сортів і гібридів. У процесі сортооновлення з'являються нові раси, що пристосовуються до нових генотипів хазяїна. На сьогодні особливо

агресивні раси вовчка зустрічаються в Луганській, Донецькій, Запорізькій і на півдні Одеської області, звідки вони поширюються в інші області.

Вовчок (*Orobanche cumana Wallr.*) — квітковий паразит, який не має хлорофілу і живиться за рахунок рослини-живителя.

Розмножується вовчок насінням, яке дуже дрібне, пилоподібне і, найголовніше, електростатичне, тому 95 % його обсапається на ґрунт, де і зберігається, тому основними способами його поширення у першу чергу є знаряддя обробітку ґрунту, техніка, яка працює на засмічених полях, пилові буревії тощо.

Проростання насіння вовчка стимулюється виділеннями кореневої системи соняшнику з глибини ґрунту до 20 см (рис. 1). Оптимальними умовами для проростання насіння є температура ґрунту +16–25 °С і вологість 70–85 %, також за деякими джерелами відомо, що на проростання насіння вовчка впливає кислотність ґрунту (оптимальна рН 5,3–5,8). Не проростає насіння паразита за надлишкового зволоження ґрунту і температури менше ніж +10 °С і більше ніж +35 °С. Проведеними нами лабораторними дослідженнями встановлено, що перші ознаки паразитування вовчка спостерігаються з 2-ї пари листків соняшнику. Один із ростків проникає через паренхіму кори

Рис. 2.

кореня у ксилему і забирає у рослини-живителя воду і поживні речовини. На протилежному боці ростка утворюється брунька, яка розвивається у квітконос (рис. 2). При виході на поверхню ґрунту спочатку стебло білувате, але потім стає фіолетовим, з блакитними трубчастими квітками, вінчик яких зігнутий (рис. 3). Стебла вовчка висотою до 50 см і більше, світло-бурі, жовтуваті, рожеві або синюваті, м'ясисті, прості і можуть бути розгалуженими, з булавоподібною основою і лускоподібним листям. Коріння в процесі еволюції перетворилося на короткі м'ясисті волокна (гаусторії), які присмоктуються до коренів рослин-живителів. Квіти вовчка пазушні, п'ятичленні, з двогубим немчиком синього, білуватого або фіолетового кольору, з чотирма тичинками, зібрані по кілька десятків у колос або колосовидну волоть. Насіння може утворюватися трьома способами: перехресним запиленням, самозапиленням або за допомогою апоміксиса. За самозапилення активну участь відіграють мушка-фітоміза (*Phytomyza orobanchia*) та джмелі. На стеблі утворюється до 40 плодів. Плід — коробочка, що розкривається двома або трьома стулками і містить в середньому 1500–2000 насінин. Отже,

Рис. 3.

одна рослина вовчка здатна давати до 60–100 тис. насінин. Насіння дрібне, завдовжки 0,2–0,6 мм, шириною 0,17–0,25 мм, округле або довгасте, темно-буре. Насіння не проростає без наявності рослин соняшнику і, відповідно, може тривалий час (до 20 років) зберігати життєздатність у ґрунті.

Залежно від сприйнятливості гібрида, ступеня засміченості ґрунту насінням паразита та вологості ґрунту кількість квітконосів може бути від 1–2 до кількох десятків (іноді понад 200) на одній рослині. Поява квітконосів на поверхні ґрунту спостерігається через 1–2 місяці після появи сходів соняшнику, а цвітіння паразита відбувається значно раніше, ніж у соняшнику.

Шкодочинність вовчка дуже висока і виявляється у відставанні рослин у рості, різкому зниженні врожаю і його якості. Рослини, уражені вовчком, відстають у рості і розвитку, внаслідок чого урожай може знижуватись на 30–70 % і більше. За сильного ураження рослини взагалі не утворюють кошиків. За наявності 30 квітконосів на одній рослині соняшнику урожай насіння з неї знижується в 7 разів, а за 60 і більше квітконосів — він взагалі відсутній.

Організуючи захисні заходи, потрібно враховувати, що кожне поле — це унікальний випадок, який потребує особливого підходу залежно від регіону, ґрунту та ступеня ураження. Порушення сівозміни та недотримання профілактичних заходів на полі, а також неправильний вибір гібрида чи сорту соняшнику може спровокувати ще більше поширення вовчка на полі й, відповідно, призвести до збільшення шкоди вашому врожаю. Отже, контроль вовчка — дуже складне завдання, допомогти з вирішенням якого може програма SOLGUARD компанії «Сингента». Програма SOLGUARD включає три професійні рівні захисту соняшнику від вовчка:

1. Агротехнічні заходи.
2. Генетичний захист.
3. Гербіцидний контроль.

МА

КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА»

1

ФЕРМЕРСЬКІ
ГОСПОДАРСТВА
ПО ПОЛЬОВИХ
КУЛЬТУРАХ

2

ФЕРМЕРСЬКІ
ГОСПОДАРСТВА
ПО ОВОЧЕВИХ
КУЛЬТУРАХ

3

ДРІБНА
УПАКОВКА,
ПРИСАДИБНА
ДІЛЯНКА
ЧИ ДАЧА

4

ПИТАННЯ
ЩОДО ОРИ-
ГІНАЛЬНОСТІ
ПРОДУКТУ

5

ІНША
ІНФОРМАЦІЯ

0 800 50 04 49

(безкоштовно зі стаціонарних телефонів у межах України)

SOLGUARD – ЄДИНЕ ПРАВИЛЬНЕ РІШЕННЯ У КОНТРОЛІ ВОВЧКА

ГЕННАДІЙ МАЛИНА,

Канд. с.-г. наук, менеджер з маркетингу, розвиток напрямку олійних культур компанії «Сингента»

ЮЛІЯ ГРИЦЕНКО,

Менеджер з маркетингу олійних культур компанії «Сингента»

УКРАЇНА Є ОДНИМ ІЗ НАЙБІЛЬШИХ ВИРОБНИКІВ СОНЯШНИКУ Й ПРОВІДНИМ ЕКСПОРТЕРОМ СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ У СВІТІ. В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ СЕРЕД БАГАТЬОХ С.-Г. КУЛЬТУР СОНЯШНИК Є НАЙПРИБУТКОВІШИМ. ПОТОЧНИЙ РІК ВИЯВИВСЯ НЕ ДОСИТЬ СПРИЯТЛИВИМ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДАНОЇ КУЛЬТУРИ, ОСНОВНИМИ ПРИЧИНАМИ ЦЬОГО СТАЛИ ПОГОДНІ УМОВИ, ЗОКРЕМА ПОСУХА Й ВИСОКІ ТЕМПЕРАТУРИ ПІД ЧАС ЦВІТІННЯ І НАЛИВУ СІМ'ЯНОК, А ТАКОЖ УРАЖЕННЯ ПОСІВІВ ШКІДЛИВИМИ ОРГАНІЗМАМИ, СЕРЕД ЯКИХ В УМОВАХ ПІВДНЯ ТА ПІВДЕННОГО СХОДУ ПЕРЕВАЖНОЇ ШКОДИ ЗАВДАЄ ВОВЧОК.

Щороку відмічається дедалі більше поширення нових рас вовчка, і, відповідно, з кожним роком проблема зростає. Шкодочинність вовчка дуже висока і виявляється у відставанні рослин у рості, різкому зниженні врожаю та його якості.

Контроль вовчка є дуже складним питанням, оскільки окремі заходи дають тимчасовий ефект і надалі можуть лише спровокувати ще більше поширення паразита на полі, появу нових рас і, як наслідок, призвести до збільшення шкоди. Багаторічний науковий досвід дозволяє зробити висновки, що на сьогоднішній день єдиною можливістю контролювати вовчок і зменшити його шкодочинність є використання комплексного підходу. Саме такий підхід розробила компанія «Сингента», який і ліг в основу програми SOLGUARD. Головна мета SOLGUARD — обмеження і запобігання поширенню й виникненню нових рас вовчка і, відповідно, зменшення його шкоди.

Програма SOLGUARD є комплексом рішень, спрямованих на зменшення кількості паразита на полі, і включає:

1. Агротехнічні заходи.
2. Генетичний захист.
3. Гербіцидний контроль.

Агротехнічні заходи — це перша і дуже важлива ланка у комплексному підході контролю вовчка. Вони спрямовані на дотримання і впровадження низки заходів: використання виключно сертифікованого насіння; моніторинг посівів на виявлення вовчка; дотримання чистоти сільськогосподарського обладнання і машин, термінів посіву й застосування гербіцидного контролю; вибір гібрида; енергоощадна технологія обробітку ґрунту під наступну після соняшнику культуру; впровадження у сівозміну культур-пасток, таких як кукурудза й сорго.

ВПРОВАДЖЕННЯ У СІВОЗМІНУ КУЛЬТУР-ПАСТОК ЗМЕНШУЄ РИЗИК УРАЖЕННЯ СОНЯШНИКУ ВОВЧКОМ

Генетичний захист. Генетична стійкість дозволяє підтримувати високу продуктивність, але варто пам'ятати, що використання нових генів стійкості, коли в них немає потреби, небажане. Оскільки застосування гібридів, стійких до нових рас вовчка, до появи цих рас на полі тільки провокує з'явлення і розвиток нових рас.

Всі гібриди соняшнику компанії «Сингента» мають стійкість до вовчка, частина з них — до рас А–Е, а для господарств, де на полях набувають поширення нові раси вовчка, на ринок виведені гібриди **Босфора, СИ Алькantara, СИ Кадікс, СИ Кулава, СИ Ласкала, СИ Арізона** й **Естрада**, які поєднують в собі високі рівні врожайності, пластичності та стійкості до вовчка.

Іспанські фахівці, які вперше запровадили цей метод, встановили, що кукурудза й сорго сприяють зниженню потенційного запасу насіння паразита в ґрунті. Кукурудза й сорго — культури-гастки для вовчка. Ексудат їхніх кореневих виділень провокує проростання насіння паразита, однак воно не знаходить собі рослину-живителя й гине. Досліди показують, що на відміну від соняшнику кукурудза й сорго провокують проростання насіння вовчка, однак він не може на них паразитувати і проросле насіння гине.

Гербіцидний контроль є не менш важливою ланкою у програмі SOLGUARD. Цей метод базується на використанні виробничих систем Clearfield® або Clearfield® Plus.

Пропозицією компанії «Сингента» для виробничої системи Clearfield® є високоякісне насіння Clearfield®-гібридів НК Фортімі, Санай МР, Коломбі, СІ Барбаті, НК Неома, Таленто, СІ Експерто, СІ Діамантіс та НК Ададжіо і гербіцид Каптора®. Для контролю вовчка останній краще застосовувати у фазу 4–6 листків у соняшнику. Каптора® контролює абсолютно всі раси вовчка і запобігає появі нових.

Рішенням компанії «Сингента» для виробничої системи Clearfield® Plus є високоякісне насіння Clearfield® Plus-гібридів СІ Розета КЛП, СІ Бакарді КЛП, СІ Неостар КЛП і СІ Академі КЛП, а також гербіцид Каптора® Плюс.

Каптора® Плюс (імазапір, 7,5 г/л + імазамокс, 16,5 г/л) — новий високоєфективний гербіцид, який контролює однорічні й багаторічні дводольні та злакові бур'яни й усі раси вовчка. Каптора® Плюс призначений для застосування виключно на Clearfield® Plus-гібридах соняшнику. Враховуючи біологічні особливості вовчка, даний гербіцид рекомендується застосовувати у фазі 4–6 листків соняшнику. Каптора® Плюс ефективний абсолютно проти всіх рас вовчка за умов застосування у рекомендованій нормі витрати 2,0–2,5 л/га.

Отже, програма SOLGUARD дозволяє ефективно контролювати вовчок і отримувати максимальний прибуток за рахунок індивідуального підходу та правильно підібраних гібридів, які демонструють стабільну й високу врожайність в умовах шкодочинності цього паразита. **МА**

Solguard

ПРОГРАМА ЗАХИСТУ СОНЯШНИКУ ВІД ВОВЧКА

Фахівці компанії «Сингента» вже понад 20 років велику увагу приділяють вирішенню проблеми вовчка. Результатом їхньої кропіткої наукової діяльності стало виведення Clearfield®, Clearfield® Plus-гібридів та гібридів соняшнику зі стійкістю до вовчка.

«СИНГЕНТА» ПРОПОНУЄ:

Висока
врожайність

Високий
вміст олії

Гібриди, стійкі
до імідазолінонів

Clearfield®
гербіцид Каптора®

Clearfield® Plus-
гербіцид
Каптора® Плюс

Культури-
пастки

Мінімальний
обробіток
ґрунту

1

ГЕНЕТИЧНИЙ ЗАХИСТ

Правильний вибір насіння, що ґрунтується на ступені зараження певного поля, дозволяє ефективно контролювати вовчок та виключити провокацію еволюції рас.

2

ГЕРБІЦИДНИЙ КОНТРОЛЬ

Використання гербіцидів Каптора® та Каптора® Плюс забезпечує контроль усіх рас вовчка та однодольних і дводольних видів бур'янів.

3

АГРОТЕХНІЧНІ ЗАХОДИ

Дозволяє запобігти поширенню вовчка та обмежити появу нових рас, зменшити запаси його насіння у ґрунті.

Solguard

syngenta®

КОЛИ СОНЯШНИК ДАЄ ВРОЖАЙ

НАТАЛІЯ БіЛОВИЦЬКА

ПРАКТИКА ДОСВІДЧЕНИХ АГРОНОМІВ
ДОВОДИТЬ, ЩО ПРОБЛЕМИ З ВИРОЩУВАННЯМ
СОНЯШНИКУ, І НАВІТЬ З ВОВЧКОМ,
ВИРІШУЮТЬСЯ КОМПЛЕКСНИМ ЗАСТОСУВАННЯМ
ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ.

Як отримувати щороку добрий урожай соняшнику, захистити його від негараздів, особливо у тих зонах, де погода не радує дощами, — розповідає головний агроном ТОВ «Агроконтинент» (Запорізька обл., Гуляйпільський р-н, с. Верхня Терса) Василь Ілліч Ониськів. Він понад 20 років працює головним агрономом, а до того шість років займався насінництвом. І все життя — у сільському господарстві. Ми зустрілися з ним, коли майже весь соняшник в «Агроконтиненті» вже було зібрано, залишалося тільки останнє поле з 30–40 га незібраної рослини. Скориставшись цим, знайомимся наочно з урожаєм сонячної квіткі і дізнаємося про секрети її вирощування у досвідченого фахівця.

Василію Іллічу, розкажіть коротко про господарство.

На сьогодні у ТОВ «Агроконтинент» маємо близько 6 тис. га орної землі. Вирощуємо майже всі культури: пшеницю, озимий ячмінь, ярий ячмінь, горох, соняшник, кукурудзу на зерно і на силос, кормові культури. Адаже займаємося ще й тваринництвом — у нас є і свині, і корови.

Яку частку віддаєте під соняшник?

Десь 20–23 % від інших культур. Це приблизно півтори тисячі гектарів цього

року, а буває й по 1700–1800 га, в залежності від сівозміни. Вирощуємо різні гібриди соняшнику, не зосереджуємося на якомусь одному. Завжди відвідую Дні поля, організовані селекційними компаніями, слухаю рекомендації щодо нових гібридів. Потім закладаємо їх на випробувальний полігон на ділянках по 10, 15, 20 гібридів від різних фірм на одному полі й згодом робимо контрольні збори. Гарно себе показують гібриди компанії «Сингента», тому понад 50 % насіння соняшнику беремо в неї. З цією компанією співпрацюємо вже років 15, якщо не більше.

Які технології використовуєте для вирощування соняшнику? Які проблеми маєте з цією культурою?

Технологія у нас традиційна — глибокий обробіток із внесенням гербіцидів. І відсотків 30 соняшнику йде під виробничу систему Clearfield®. Глобальних проблем із даною культурою немає, крім вовчка. В залежності від погодних умов також іноді з'являються проблеми з хворобами, проте на врожайність у наших умовах вони не дуже впливають.

Ви маєте багаторічний досвід роботи агрономом, скажіть, вовчок завжди турбував? Коли постала ця проблема?

Пам'ятаю, не так давно, ще років два-три тому, ми шукали, де ж

той вовчок, хотіли на нього подивитися. А сьогодні бачимо вже, що його на деяких полях побільшало. Задуматися треба над цим.

І з чим ви пов'язуєте таке поширення паразита?

Наскільки я знаю, в Україні нині спостерігається епідемія вовчка. Звідки ця напасть взялася, не скажу. На мою думку, розповсюдження вовчка насамперед пов'язане з кліматом, який став більш посушливим і спекотним. Друга причина — в технологіях. Якщо раніше я повертав на поле соняшник на 8–11-й рік, то зараз ми поки що тримаємося на рівні 3–4 років. Так, у нас велике господарство, а в малих взагалі сіють дві культури — пшеницю і соняшник. Буває, й соняшник по соняшнику. Пари практично ніхто не застосовує. Тримати пар, кажуть, збитково. Втім, у нашому господарстві розуміють, що пари потрібні. Цього року маємо 370 га пару, а на наступний запланували 800 га.

Як долаєте вовчок і як ще плануєте боротися з ним?

Торік ми посіяли 5-расові гібриди і були змушені від них відмовитися — чиєї б компанії вони не були. Один із виходів бачимо у виробничій системі Clearfield®, але застосувати її на всій площі під соняшник не плануємо, тому основний удар зараз робимо на збільшенні кількості парів, можливо, зменшивши посіви соняшнику. І обов'язково у нас присутня кукурудза, яка є попередником під соняшник і культурою-пасткою для вовчка. Щороку сіємо кукурудзу в межах 500 га (до 300 га на зерно й 200 га на силос). Ця культура у нас йде у всіх сівозмінах, яких маємо п'ять.

І цього достатньо, щоб подолати вовчок? Якись ще виходи є?

Вихід — це тільки комплексний підхід, такий як пропонує програма

Мені важливо залишити наступникам
не занедбане господарство
і не виснажену землю

ВАСИЛЬ ІЛЛІЧ ОНИСЬКІВ,
Головний агроном ТОВ «Агроконтинент»

SOLGUARD, розроблена компанією «Сингента» для контролю вовчка. Вперше про цю програму дізнався три роки тому в Запоріжжі на семінарі, де вона була презентована. Я агроном-практик, не вчений, і почув для себе деяку нову інформацію від науковців, яку став використовувати. У програмі SOLGUARD все науково систематизовано: поєднання агротехніки, генетичної стійкості певних гібридів і гербіцидного контролю.

Один із таких гібридів — СИ Ласкала, який ми бачили на полі?

Так. Гібрид СИ Ласкала ми вперше посіяли у великій кількості. І той рік на випробуваннях, і цього року в товарних посівах він показав дуже хороші результати. Ми задоволені цим гібридом, зараз СИ Ласкала дає врожай понад 29 ц/га. Гібрид стійкий до посухи, особливо це важливо було цього року, коли ми третій місяць не маємо дощів. На наступний рік СИ Ласкала залишимо 100 %.

А що цей рік показав стосовно вовчка? Ви його бачили?

Так, адже є загальна тенденція до збільшення кількості даного паразита. Однак там, де посіяний гібрид СИ Ласкала, вовчка не бачив. На інших гібридах, на 5-рахових, від інших компаній, вовчок був. І що цікаво — основна маса цієї рослини-паразита іде з півдня: на сонячній стороні вовчка більше, а на північній його набагато менше.

Які гібриди від компанії «Сингента» ще використовуєте?

Раніше брали НК Фортімі, НК Алего, НК Армоні. Вони мені всі подобалися. Чому зараз переходжу на інші? На полігоні часто сію гібриди для контролю. Зокрема, СИ Ласкала посіяний як контроль, і на цьому ж полі є й інші гібриди. СИ Ласкала це витримує

добре. Зараз на випробуванні у нас Естрада. На той рік полігон виявив ще кілька цікавих гібридів. Ось закінчиться збирання врожаю, посівна, сядемо, все прорахуємо, проаналізуємо. Думаю, два-три гібриди візьмемо з нових. Наприклад, Таленто, СИ Експерто хороші. На полігоні вони показали по 33 ц/га цього року.

А як вони реагують на вовчок?

Гібриди Таленто і СИ Експерто адаптовані для виробничої системи Clearfield®, тому проблем із вовчком не виникає. Гібриди СИ Ласкала й Естрада мають до нього генетичну стійкість.

А як народні прикмети?

Вони останніми роками вже не спрацьовують. У мене свої прикмети. Ось відкриваю свої записи: Суміко НТС (гібрид від «Сингента», оптимізований до гербіциду Експрес компанії «Дюпон»)

В умовах посухи і браку вологи головне, щоб гібрид відповідав потрібній посухостійкості, а ще був стійкий до вовчка. Це гібрид СИ Ласкала, який зараз дає врожай понад 29 ц/га.

в оцю спеку показав 32 ц/га, прекрасно родить. Гібрид Естрада — 33,5 на цьому ж полі, де СИ Ласкала показав також гарні результати. Отже, СИ Ласкала, Суміко, Естрада — є з чого обирати.

Зазвичай яку у вашому господарстві має середню врожайність соняшнику?

Скажімо так, у середньому 27–28 ц/га і по 30 збираємо, а найбільше — 36,5 ц/га. Щороку маємо максимальну врожайність соняшнику 35–36 ц/га. А цього року

у товарних посівах найбільшою у СИ Ласкала була врожайність 29,2 ц/га. Такі погодні умови склалися — через брак дощу ніде немає високих урожаїв соняшнику.

За якими показниками ще обираєте гібриди? Наприклад, дивитися, щоб висока олійність була?

В принципі, якщо б гібрид СИ Ласкала мав хорошу врожайність, а олії б не мав — я б його не брав. Вміст олії у нас, як правило, не менший за 38–42 %. Взагалі дивимося на всі важливі показники у комплексі — урожайність плюс вихід олії, щоб гібрид був затребуваний не тільки в господарстві, а й у переробників.

Нині популярна в Європі тенденція набирає обертів і в Україні: йдеться про високоолеїновий соняшник, з якого виходить олія, краща за оливкову. Беретеся за культури з високим вмістом олеїнової кислоти?

Нещодавно був на семінарі, де про них розповідали. Даний напрям цікавий, технологія вирощування такого соняшнику нічим не відрізняється від класичного (лінолевого), лише між такими посівами потрібно витримувати просторову ізоляцію 300–400 м. Ми вже випробували високоолеїнові гібриди від компанії «Сингента», наприклад Таленто й СИ Експерто, в наших умовах вони показують високу врожайність.

Її продукти дорогі?

Так, соняшник дорогий, але ці витрати виправдані. «Мерседес» теж дорогий, але ж того вартий.

Василію Іллічу, які б поради ви могли дати своїм колегам, молодим агрономам? Будь-який молодий агроном, якщо хоче стати хорошим фахівцем, не повинен сидіти вдома. Треба відвідувати усі семінари, Дні поля, прислухатися до спеціалістів, виробників, ставити запитання, слухати їхні рекомендації, тоді все буде у порядку. Якщо я приїхав на такі заходи, почув там щось новеньке — обов'язково це впроваджую в нашому господарстві й бачу результат. Свого часу я прийняв естафету від вже покійного заслуженого агронома України Миколи Михайловича Мавроді. Його слава гриміла на всю область. І коли він вже пішов на пенсію, то дещо й у мене став питати. Я йому: «Миколо Михайловичу, Ви ж мене вчили!» А він: «Слухай, то ж коли було! Зараз інший час, нові технології». Деякі колеги нині мені дзвонять, питають, які гібриди сіяв, що вони показали? У них немає можливості робити полігони, тому що на 50–70 га не можна собі дозволити зайняти 10–15 га під випробування.

Що ж тоді робити маленьким господарствам?

Об'єднуватися. І на семінарах я бачив тих, хто серйозно займається землеробством. Вони слухають інформацію, спілкуються з колегами, обмінюються досвідом.

Коли ми їхали повз ваші поля, одразу побачили, що ними опікується хазяїн, який любить свою справу і береже землю.

Мені важливо залишити наступникам не занедбане господарство і не виснажену землю. До речі, ми вже років з три не використовуємо гранульовані добрива, перейшли на рідкі — азот, фосфор, калій. Під пшеницю, під живлення. Опрыскувачі, насоси, розпилувачі — все є. І керівництво нас у цьому підтримує. МА

З ТОВ «Агроконтинент» співпрацюю багато років. Господарство заслуговує на гарні відгуки, в ньому використовують передові технології. В останні роки тут виникла проблема з вовчком. Ми запропонували програму SOLGUARD, спеціально розроблену для контролю цього паразита. У господарстві відгукнулися на нашу пропозицію, беруть гібриди соняшнику за даною програмою. Це продукти, стійкі або до вовчка, або до застосування гербіцидів. SOLGUARD також передбачає рекомендації для фермерів щодо правильного застосування агротехніки, заходів, які необхідно проводити, щоб уникнути розповсюдження вовчка. Щороку ми організуємо і проводимо семінари, на які запрошуємо не тільки тих, хто з нами співпрацює, а й усіх бажаючих.

На Запоріжжі ризикована зона: буває, що з травня по серпень взагалі немає опадів. Помічено, що в засушливіших районах і проблем із вовчком більше. Якщо ще декілька років тому ми фіксували лише поодинокі випадки вовчка, то сьогодні подекуди ми спостерігаємо на полях вже 2–3-й рівень ураження. Розповсюдження вовчка останніми роками передусім пов'язане зі структурою посівних площ. Аграрії стали більше сіяти соняшнику, а за таких умов дотримуватися сівозміни вкрай важко. Плюс кліматичні зміни — засуха, брак вологи.

В цих умовах головне, щоб гібрид відповідав потрібній посухостійкості, а ще був стійкий до вовчка.

Також важливо знати, що кукурудза є культурою-пасткою, провокатором для вовчка. Як вона діє? Кореневі виділення кукурудзи провокують проростання насіння вовчка, і в такий спосіб ми зменшуємо інфекційне навантаження цього паразита у ґрунті.

Наша програма SOLGUARD передбачає дотримання комплексу агротехнічних заходів. Якщо загроза прогресування вовчка зменшиться, то цілком імовірно, що можна буде знов використовувати і п'ятирасові гібриди, особливо ті, що призначені для пізніх строків посіву. Якщо така можливість є, то гібрид дає хорошу врожайність і його можна використовувати як попередник для наступної культури. Тому не варто відмовлятися від 5-расових гібридів.

Зазначу, що для півдня України компанія «Сингента» водночас з уже відомими гібридами Босфора, Трансол, СИ Кадікс, Санай МР виводить на ринок нові гібриди Алькантара, СИ Барбаті та СИ Розета КЛП, які також адаптовані для посушливих умов. Гуляйпільський район порівняно з усією Запорізькою областю трохи в кращих умовах щодо забезпечення вологою, тому тут обиратимуть такі гібриди, як СИ Ласкала, Естрада, Суміко.

Віктор Іванович
ОВЧАРЕНКО,
менеджер компанії «Сингента»
по Запорізькій області

КУРС

НА ВИСОКООЛЕЇНОВИЙ СЕГМЕНТ

АНАСТАСІЯ ІВАНОВА

ВІДОМИЙ МІЖНАРОДНИЙ ЕКСПЕРТ
ЛУІЗ КАРЛОС АЛОНСО ПОДІЛИВСЯ
СВОЇМИ ЗНАННЯМИ ПРО ТОНКОЩІ
ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ

ЛУІЗ КАРЛОС АЛОНСО,
глобальний менеджер
з розвитку олійних культур
компанії «Сингента»

У країна — виробник насіння соняшнику та соняшникової олії №1 у світі. Тут вирощують 32 % світового обсягу насіння соняшнику — 13,3 млн тонн. Соняшникової олії виробляють 4,66 млн тонн. За період із 1998-го по 2016 рік виробництво зросло у 7–8 разів. Більшість продукції експортується, оскільки внутрішнє споживання становить лише 450–500 млн тонн із тенденцією до зростання. **Відомий міжнародний експерт з Іспанії, глобальний менеджер з розвитку олійних культур компанії «Сингента» Луїз Карлос Алонсо** питаннями вирощування соняшнику опікується понад 30 років, отож, можна сказати, знає про цю культуру все. Як отримувати високі врожаї соняшнику й мати з цього максимальний прибуток, науковець розповів в інтерв'ю з нашим кореспондентом.

Пане Луїзе, розкажіть трохи про себе: де народилися, яку маєте освіту, чи давно працюєте в компанії «Сингента»...

Народився я в Екваторіальній Гвінеї (тоді це була колонія Іспанії), в сім'ї військового. Однак стопами батька не пішов, оскільки з дитинства подібалася біологія — тварини, рослини, інтригувала своїми таємничими перетвореннями генетика. Тому після школи вступив до Севільського університету на біологічний факультет. Там же брав участь у науковій діяльності — отримав ступінь магістра з питань рослинних жирів. Однак спеціалізація — це добре, але дуже важливим аспектом є розширення сфери знань. Саме таку пораду дали мені мудрі наставники ще під час навчання в університеті. Тому, переїхавши до США, я взявся вивчати агрономію. Та

так захопився цією наукою, що навіть став доктором наук. (Сміється.) Потім працював у селекції та виведенні нових сортів сільськогосподарських культур, кар'єра поступово йшла вгору, й врешті-решт «доріс» до генерального директора насінневої компанії Koipesal. Паралельно з основною роботою, маючи професорське звання, читав студентам лекції в Севільському університеті. У 1998 році Koipesal злилась із «Сингента», відтоді я працюю у цій компанії, спеціалізуюся на вирощуванні соняшнику. І ще жодного разу про це не пошкодував, адже моя робота є настільки творчою та цікавою, що повністю задовольняє здорові амбіції як науковця, так і менеджера.

Чому обрали для досліджень саме соняшник?

СОНЯШНИК ЗАЗНАЄ УТИСКУ ВІД ВИРОБНИЦТВА ПАЛЬМОВОЇ ТА СОЄВОЇ ОЛІЙ. ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ — НЕОБХІДНИЙ КРОК ДО КОНКУРЕНЦІЇ

Попит на рослинні олії зростає швидше за ВВП на душу населення.
Турбота про здоров'я і нові регуляторні вимоги на ринках розвинутих країн.

СПОЖИВАЧІ ТА ЛАНЦЮГ ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ

Вирощування сої здебільшого залежить від попиту на протеїн.
Соєва олія — субпродукт виробництва протеїну.

Основний фактор — попит на продукти харчування.
Постачання не зазнає впливу щорічного попиту на 35-річні дерева.
Відображає інвестиційні рішення, ухвалені 25 років тому.

ЦІНИ НА СИРУ ОЛІЮ ↔ **МАНДАТИ НА ВИРОБНИЦТВО БІОПАЛИВА**

Си́ра олія: основний фактор складної волатильності цін на насіння олійних культур.

Біопаливо пов'язує ринки рослинних та мінеральних олій.

Інтенсифікувати для забезпечення більшої конкуренції сільгоспкультури (обов'язково для України!)
Стати джерелом «здорової рослинної олії» завдяки виробництву високоолеїнового соняшнику.
Впроваджувати **інновації** задля забезпечення сталого розвитку цієї культури у майбутньому.

КОМПАНІЯ «СИНГЕНТА» СПРИЯЄ ВИРОБНИЦТВУ ВИСОКООЛЕЇНОВОГО СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

ПОТОЧНІ ФАКТОРИ ПОПИТУ НА ВО І ТРАДИЦІЙНИЙ СОНЯШНИК

Турбота про здоров'я — обидва види соняшнику: ВО і традиційний	Регуляторне середовище (ВО і традиційний соняшник)	Окислювальна стійкість (лише ВО олія)	«Медіа-напади» на пальмову олію
<p>Турбота про здоров'я та дієтичні рекомендації.</p> <p>Зниження ризику серцево-судинних захворювань (за рахунок обмеження споживання <i>транс-жирів</i> та насичених жирів)</p>	<p>Новий регламент ЄС (1169/2011) щодо маркування:</p> <p>З 2014 року необхідно вказувати склад сумішей олій / інгредієнти олійних продуктів.</p> <p>З 2016 року необхідно вказувати вміст насичених жирів.</p> <p>Маркування і заборона <i>транс-жирних</i> кислот у кількох країнах.</p> <p>Рекомендація EFSA щодо визначення обов'язкової інформації про вміст 3-MCPD та гліциділових ефірів у рафінованій олії та харчових продуктах.</p>	<p>ВО олії мають довший термін зберігання порівняно з традиційними оліями.</p> <p>Покращена стабільність без гідрогенізації (відсутність <i>транс-жирів</i>)</p>	<p>Праця / довілля / турбота про здоров'я.</p>

Джерело: власні напрацювання компанії «Сингента»

Так історично склалося. Адже раніше я працював в Іспанії в компанії, яка виробляла соняшникову й оливкову олію. Також маю магістерський ступінь — захистив наукову працю на тему рослинних олій і жирів. Велике значення має й те, що сьогодні соняшник є провідною культурою у світі, а Україна — світовий лідер із його вирощування. А, наприклад, у Франції 65 % площ під соняшником — високоолеїнові гібриди, з яких виробляють соняшникову олію.

Скажу, світ активно переходить на високоолеїнові гібриди. І виробників легко зрозуміти, адже ціна на таку продукцію є вищою, тому фермери отримують гарантовану винагороду за точне дотримання технології вирощування соняшнику. Їхня справа є дуже перспективною, адже потреба у високоолеїновому соняшнику до 2020 року становитиме до мільйона гектарів.

На жаль, сьогодні на світовому ринку не соняшник впливає на ціну олій, а соєва та пальмова олії, бо виробляють їх із доступніших і менш вимогливих у вирощуванні культур.

Сьогодні Україна посідає друге місце (після Франції) з вирощування високоолеїнових гібридів соняшнику, але, за моїми прогнозами, незабаром буде першою.

Однак незабаром вирощування високоолеїнового соняшнику обіцяє стати економічно вигіднішим. Уряди країн ЄС вирішили принципово змінити маркування продуктів, до складу яких входять олії різного типу. Якщо донедавна на етикетках зазначали лише наявність рослинних жирів, то тепер кожен споживач зможе дізнатися, з якої саме олії виготовлено продукт. Інформованість урегулює попит, бо люди обиратимуть корисніші олії. Вочевидь частіше ігноруватиметься шкідлива пальмова олія, яка чинить канцерогенну дію на організм людини. А от дорогій оливковій гідною альтернативою стане високоолеїнова соняшниковка.

Компанія «Сингента» ініціювала програму з виробництва високоолеїнових гібридів в Україні. Головна мета сільгоспвиробників — отримання

соняшнику з рівнем олеїнової кислоти близько 82 %. Щонайменша суміш знижує цей рівень і зводить усі попередні зусилля нанівець. Щоб так не сталося, «Сингента» розробила протокол для виробників, який передбачає підтримку фермерів на всьому циклі виробництва, починаючи з вибору полів і їх підготовки. Консультанти компанії проведуть спеціальні тренінги щодо дотримання відповідних технологій. Вони не складні, але надзвичайно важливі через точність їх виконання. Під час збирання наші консультанти допомагають перевіряти якість соняшнику.

Сьогодні Україна посідає друге місце (після Франції) з вирощування високоолеїнових гібридів соняшнику, але, за моїми прогнозами, незабаром буде першою. Це тому, що мої колеги із ТОВ «Сингента» є дуже

енергійними й ініціативними, вони легко навчаються, надають аграріям якісні послуги. Також в Україні господарюють унікальні фермери, яким до снаги вирішення будь-яких, навіть найскладніших, питань. Я щасливий, що можу надати їм поради, які поліпшать результати їхньої роботи. Також сам уважно до них прислухаюся й у них навчаюся.

Розкрийте секрети вирощування соняшнику, щоб ця культура принесла максимальний прибуток.

По-перше, вибір гібрида. Наша компанія має велике портфоліо високпродуктивних гібридів соняшнику. Великий вибір не тому, щоб ускладнити фермеру ситуацію. Часи, коли якісь компанії пропонували один гібрид, давно пройшли. Адже, наприклад, Запоріжжя й Полтава — це зовсім різні ґрунти, кліматичні умови, тому гібриди, що добре працюватимуть на Сході, у центральних регіонах поводитимуться по-іншому. Й хвороби виникатимуть зовсім інші. Тому сьогодні ми рекомендуємо конкретні гібриди для конкретного поля.

По-друге, треба ефективно розв'язувати проблему бур'янів, оскільки вони можуть звести нанівець потенціал будь-якого гібрида. Тут потрібна виробнича система Clearfield

(«чисте поле»). До речі, 2003 року «Сингента» була першою у світі компанією, яка запропонувала гібриди за цією системою. Відповідаючи на виклики, компанія «Сингента» розробила програму, що покликана системно й комплексно боротися із соняшниковим вовчком в Україні. Вона має назву SOLGUARD і являє собою комплекс рішень, які «Сингента» пропонує індивідуально для кожного поля. Головна мета SOLGUARD — зменшення шкоди від вовчка, запобігання його поширенню Україною та гальмування процесу створення нових рас. Програма SOLGUARD — це створення максимальної кількості бар'єрів для поширення й розвитку вовчка. Кількість паразита на полі буде не такою критичною, а отже, легше контролюваною.

На вашу думку, чи можна зовсім здолати вовчок?

Я — оптиміст і впевнений, що цього паразита викоринити можливо (хоча дехто вважає, що ні). Наведу один приклад. У 2000 році на півдні Іспанії в одному з господарств вирощували соняшник із застосуванням іригації. Проте там було стільки вовчка... Я приїхав у це господарство й разом із власником ми почали розмірковувати — що ж робити? Рішення було таким: гібриди, резистентні до

системи Clearfield, 5-річна сівозміна, де між культурами використовували дві культури-пастки — кукурудзу й бавовну. Таку програму ми започаткували у 2002 році. Торік я відвідав це фермерське господарство й мені повідомили, що недавно там були відповідні санітарні органи, які на всіх полях не знайшли жодного вовчка. Тобто, протягом 15 років у процесі трьох сівозмін паразита вдалося викоринити повністю.

SOLGUARD поєднує в собі три методи боротьби з паразитом: розумне використання генетично стійких гібридів (щоб не провокувати появу нових рас), запровадження гербіцидного контролю та проведення низки агротехнічних заходів.

Якими ж мають бути агротехнічні заходи?

Щоб зменшити кількість насіння вовчка на полі й тримати його на мінімальному рівні, ми радимо насамперед відмовитися від оранки. І ось чому: після оранки насіння вовчка з поверхні потрапляє на глибину, де йому вже не страшні холоди, сильні опади тощо й де воно може пролежати десятки років в очікуванні на соняшник. Інший ефект спостерігається за використання мінімальної або нульової технологій (нехай і вибірково: за обробітку поля

ІНТЕГРОВАНІЙ КОНТРОЛЬ НАД ВОВЧКОМ

SOLGUARD — ПРОГРАМА КОНТРОЛЮ ВОВЧКА ВІД КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА»

Забезпечення максимальної врожайності та контроль над вовчком на основі трьох принципів.

Включає:

<p>Індивідуальні консультації фермерів на основі діагностики раси вовчка на конкретному полі.</p>	<p>«Сингента»® надає фермерам індивідуальні рекомендації.</p>	<p>Забезпечує збір даних від фермерів для створення докладної мапи країни за рівнем ураження полів вовчком із зазначенням його вірогідних рас.</p>	<p>Дозволяє поглиблювати наші знання про вовчок за територією та вдосконалювати наші рекомендації з року в рік.</p>
---	---	--	---

Діагностика рас вовчка проводиться до посадки соняшнику, під час вирощування і після збору врожаю.

Фермери отримують індивідуальні поради та варіанти рішень.

ЯК РОЗШИРИТИ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СОНЯШНИКУ?

SOLGUARD поєднує в собі три методи боротьби з паразитом: розумне використання генетично стійких гібридів (щоб не провокувати появу нових рас), запровадження гербіцидного контролю та проведення низки агротехнічних заходів.

після соняшнику). Тоді частина насіння вовчка залишається на поверхні, де гине взимку. Кількість насіння паразита, що може зійти, зменшується на 50–60 %.

Крім того, важливо дотримуватися правильної сівозміни, використовувати в ній культури-пастки: кукурудзу, сорго, іспанську траву, просо. До проростання насіння вовчка стимулюють розгалуження кореневої системи соняшнику. Схожі розгалуження мають і перераховані вище культури. Різниця лише в тому, що до їх коренів вовчок приєднатися не може. Відповідно, насіння проростає й гине.

Після збору врожаю соняшнику восени можна посіяти одну із цих культур лише на місяць. До того ж не обов'язково використовувати сертифіковане насіння. Такий захід у багатьох країнах називається «зелене» покриття. Рослина вже виконає свою функцію, коли загине від холоду чи гербіциду, адже до того

встигне спровокувати проростання вовчка. Аграрій отримає подвійну вигоду: культура-пастка знищує частину вовчка, а в ґрунті додається органічного добрива.

Не можна забувати, що 95 % насіння вовчка розноситься сільськогосподарською технікою, тому експерти радять її мити перед переїздами між полями. Це хоч і не дуже зручно, але суттєво пригальмує поширення паразита. Якщо паразит є на одному полі, то зовсім скоро він буде й на іншому. На першому етапі є кілька заражених однією квіткою вовчка рослин, але це лише початок, адже насіння паразита залишиться поруч із батьківською рослиною. І коли фермер наступного разу сіятимете соняшник, то вовчок чекатиме там, і наступного разу вже з'явиться кілька рослин. Часто сільгоспвиробники ігнорують перших два етапи, а потім техніка розносить уже більшу кількість насіння полем, і в результаті все воно заражається.

Отже, якщо аграрій концентрується на одному рішенні — проблема не зникає й через кожні 5–6 років з'являтимуться нові раси. А застосовуючи SOLGUARD, отримуємо можливість подовжити цей час до 16–18 років. Тим більше, що програмою передбачено індивідуальний підхід до кожного поля. Регіональний представник компанії приїде до фермера, проаналізує показники поля, надасть фахові рекомендації.

Як, на вашу думку, Україні зберегти позиції лідера у вирощуванні соняшнику?

Компанія «Сингента» в Україні робить усе для того, щоб допомогти у вирішенні цього питання. Соняшник є дуже важливою культурою для економіки України, тому ми пишаємося тим, що допомагаємо українським аграріям саме з цією культурою. Що цікаво, за статистикою, площі під соняшником не дуже збільшилися, але значно зросла врожайність культури. Мені приємно, що наша частка в зростанні врожайності — 30–35 %. Так, насінневий матеріал та засоби захисту рослин у компанії «Сингента» коштують недешево, але левову частку цих коштів вкладають у наукові розробки, тобто рішення, які дуже швидко інвестиціями повертаються до виробника.

МА

ГІДНИЙ КОНКУРЕНТ ОЛИВКАМ

АНАСТАСІЯ ІВАНОВА

ВОДНОЧАС ІЗ ТРАДИЦІЙНИМ СОНЯШНИКОМ СІЛЬГОСПВИРОБНИКИ, ТРЕЙДЕРИ І ПЕРЕРОБНИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ОСВОЮЮТЬ НОВИЙ НАПРЯМ — ВИРОЩУВАННЯ ВИСОКООЛЕЇНОВОГО СОНЯШНИКУ. ТАКИЙ ТРЕНД ОБРАНО НЕ ВИПАДКОВО, АДЖЕ ДАНИЙ ТИП СОНЯШНИКУ МАЄ НИЗКУ СУТТЄВИХ ПЕРЕВАГ, ЧЕРЕЗ ЩО З БОКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ПОПИТ НА НЬОГО ЗРОСТАЄ.

Не кожен українець як споживач сьогодні обирає високоолеїнову олію, проте на столі у європейців це один із основних продуктів. Тому понад 90 % високоолеїнової олії, яка виробляється в Україні, поки що відправляється на експорт. Про це та інше йшлося на Третій міжнародній конференції «Високоолеїновий ринок: від ніші до сегмента», яку організувала і провела компанія «АПК-інформ».

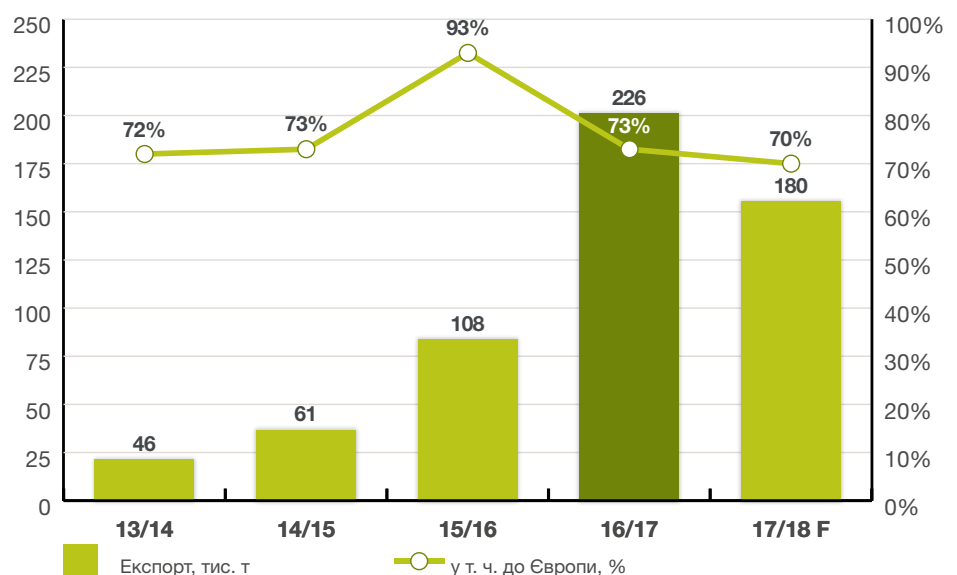
Високоолеїновий соняшник — це соняшник із вмістом в олії олеїнової кислоти Омега-9 (мононенасичена жирна кислота) понад 82 % і низьким умістом лінолевої кислоти Омега-6 (поліненасичена жирна кислота). Даний тип соняшнику виведено традиційними методами селекції, і генетичний потенціал вмісту олеїнової кислоти у ньому є найвищим серед усіх олійних культур — до 95 %! Олія, виготовлена з такого соняшнику, має безліч корисних властивостей і навіть може конкурувати з оливковою олією. Високоолеїнова соняшникова олія характеризується найвищим умістом вітаміну Е (альфа-токоферолу) — 45 мг/100 г. Таким чином, вона є природним антиоксидантом, що зміцнює імунітет людини, зменшує ризик виникнення ракових захворювань і хвороб серцево-судинної системи, які наразі стали основною причиною смертності серед населення.

Попит на високоолеїнову олію на сьогоднішній день формується в основному країнами Євросоюзу. У найближчому майбутньому очікується його підвищення у зв'язку з упродовженням обов'язкового маркування продуктів із зазначенням джерела олії. Основними причинами підвищення попиту на високоолеїнову соняшкову олію стала популяризація

у розвинених країнах здорового харчування, а також потреба світової олієжирової промисловості у нових видах олії, які мають необхідні якості, але при цьому є дешевшими порівняно з олією з аналогічними характеристиками, наприклад оливковою. Наразі частка високоолеїнового соняшнику в структурі виробництва в Україні невелика і становить близько 4 %, утім світові тенденції вказують на ширші перспективи розвитку цього напрямку в нашій країні. Для виробників даної культури в Україні вирощування високоолеїнового соняшнику може стати унікальною можливістю одержати додатковий прибуток із кожного гектара без додаткових витрат (технологія вирощування високоолеїнового соняшнику не відрізняється від звичайного). Однак, незважаючи на всі переваги, українські аграрії не поспішають масово сіяти високоолеїновий соняшник (у нинішньому сезоні в Україні під цією культурою

було засіяно лише 200 тис. га). Чому? На це запитання на конференції відповів директор з розвитку компанії «Укролія» Юрій Шевченко, котрий основною причиною зниження площ під ВО соняшником назвав низьку премію за підсумками сезону, що завершився (у 2016–2017 роках розмір премії складав від 0 до 20 дол./т). У той же час, за оцінкою експерта, в 2017/18 МР премія на ВО соняшник складе 30–40 дол./т, на соняшкову олію — близько 120–130 дол./т, а з урахуванням високого попиту може досягти 140 дол./т. Юрій Шевченко прогнозує в поточному сезоні зростання внутрішнього споживання ВО соняшникової олії в Україні до 4,5 тис. т, що в 2 рази перевищить середній рівень за останні 3 роки. Отже, попит на ВО соняшкову олію зростає, що ж потрібно для того, аби українські аграрії зрозуміли, що вирощування ВО соняшнику може стати вигідним бізнесом?

ЕКСПОРТ ВО СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ ВИРІС БІЛЬШЕ НІЖ У 2 РАЗИ В 2016–2017 РОКАХ

ВИРОБНИЦТВО ВИСОКООЛЕЇНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ І РОЗВИТОК

Популярність високоолеїнової олії в світі зростає. Таку соняшникову олію в основному купують заклади громадського харчування — у багатьох країнах це закріплено на законодавчому рівні. Наприклад, в ЄС і США ввели нормативні обмеження на використання в харчовій промисловості окремих видів олій, зокрема трансжирів. Це стимулювало виробників шукати альтернативні якісні, але не настільки дорогі порівняно з оливковою олією, джерела жирів, одним із яких і є ВО соняшникова олія. За вмістом олеїнової кислоти ВО олія перевершує навіть оливкову. Її також застосовують у косметичній промисловості, для виготовлення технічних масел і біопалива. Експерти оцінюють світовий попит на таку олію більш ніж у 2,5 млн т на рік, у тому числі приблизно 800 000 т на ринку ЄС. Уже зараз така олія коштує на 13 % дорожче за звичайну соняшникову.

ВИСОКООЛЕЇНОВІ ОЛІЇ (ВО) — ОЛІЯ З ПІДВИЩЕНИМ ВМІСТОМ ОЛЕЇНОВОЇ КИСЛОТИ (ОМЕГА-9).

- Споживання ВО олії сприяє зниженню рівня виникнення серцево-судинних захворювань (шляхом обмеження вживання транс-жирів і насичених продуктів)
- Олія має кращу стійкість до прогорання, тому не потребує гідрогенізації
- Термін зберігання ВО олій у 5 разів довший, ніж термін зберігання звичайних
- Має високий вміст вітаміну Е — 45 мг/100 г
- ВО олія стійка до окислення, що робить її придатною до приготування їжі при високих температурах

ПЕРЕВАГИ ВИСОКООЛЕЇНОВОГО СОНЯШНИКУ: ВИГІДНО І ДЛЯ ВИРОБНИКА, І ДЛЯ СПОЖИВАЧА

Завдяки підвищеній стійкості до окислення олія з такого соняшнику не потребує гідрогенізації і має у 5 разів більший строк зберігання порівняно зі звичайними оліями. З огляду на це виробникам не потрібно витрачати додаткових коштів на збільшення терміну придатності.

Свою чергою, для споживачів це зменшує ризики для здоров'я, адже вживання високоолеїнової олії замість трансжирів, які утворюються під час гідрогенізації, та низьке виділення канцерогенів протягом термообробки знижують кількість серцево-судинних захворювань. До того ж у високоолеїновій олії міститься дуже багато вітаміну Е (45 мг/100 г) і олеїнової кислоти Омега-9, які є необхідними для багатьох біохімічних процесів організму.

США і найбільш розвинуті країни ЄС уже перейшли на ВО соняшник

Зараз найбільшими виробниками високоолеїнових культур є США і такі країни Європи, як Франція, Португалія, Іспанія, Італія і Австрія. Саме в них

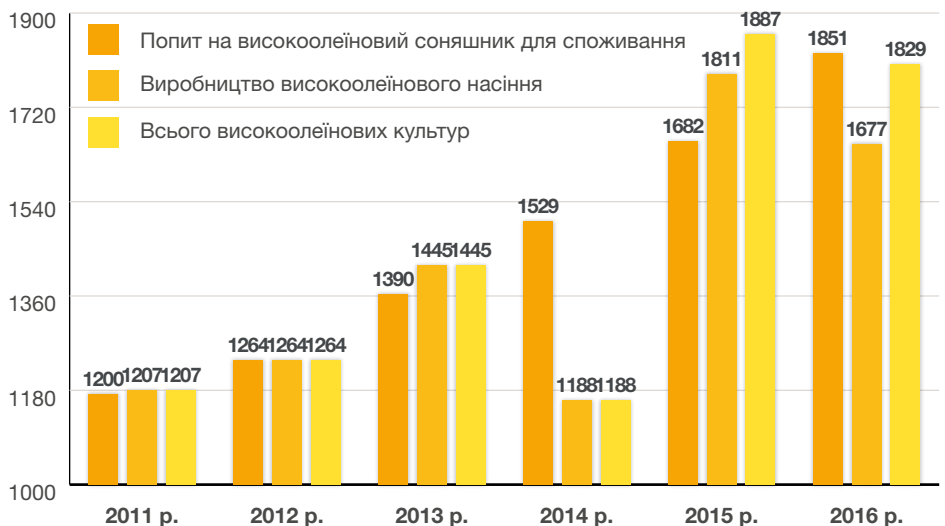
надзвичайно високий відсоток площ, засіяних високоолеїновими культурами. Наприклад, в США це всі 100 %, тоді як у Франції й Португалії 60 і 41 % відповідно. Лідерами експорту високоолеїнової соняшникової олії є Нідерланди (22 %), Великобританія (19 %), Італія (16 %) та Іспанія (13 %).

З одного боку, це свідчить про надзвичайну розвиненість ринку, з іншого — потенціал для росту майже вичерпано, в той час як попит постійно зростає. Цей попит покликаний задовольнити країни, ринки яких мають великий потенціал для розвитку високоолеїнових культур: Аргентина і країни СНД. У першій під високоолеїнової культури віддано всього 15 % посівних площ, а в Україні — лише 4 %.

УКРАЇНА ПОСТУПОВО ЗБІЛЬШУЄ ВИРОБНИЦТВО ВО СОНЯШНИКУ

За останні три роки в Україні спостерігається тенденція до поступового збільшення частки високоолеїнових культур у загальних площах, зайнятих під соняшником: за цей час вона збільшилася на 1,4 %, а в натуральному вираженні ріст склав 110 тис. га і сягнув 260 тис. га — збільшення майже в 2 рази.

ПОПИТ ТА ВИРОБНИЦТВО ВИСОКООЛЕЇНОВИХ КУЛЬТУР, ТИС. ТОНН ОЛІЇ

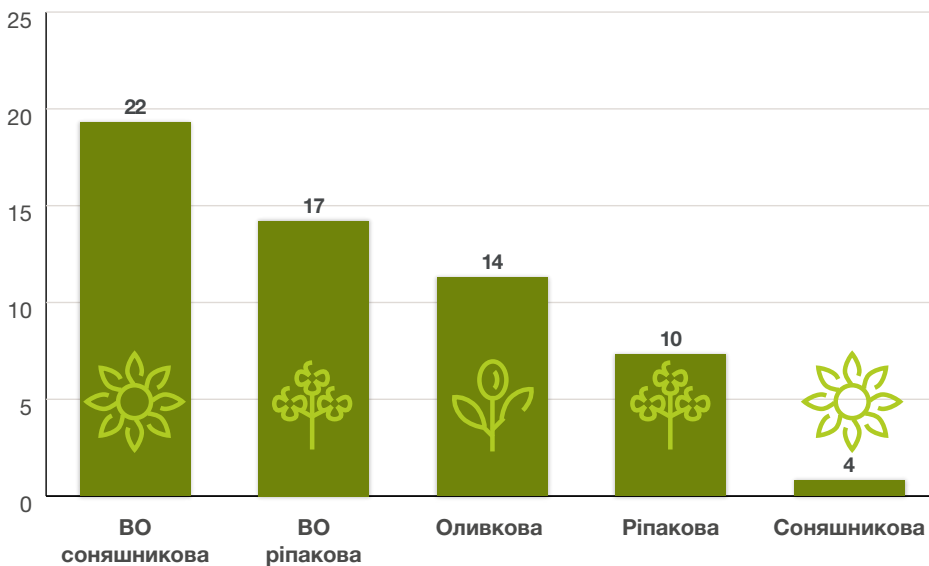

Починаючи з грудня 2014 року вступила в дію нова постанова про надання споживачам інформації про продукти харчування (EU 1169/2011). Вона передбачає маркування транс-жирних кислот у більшості країнах.

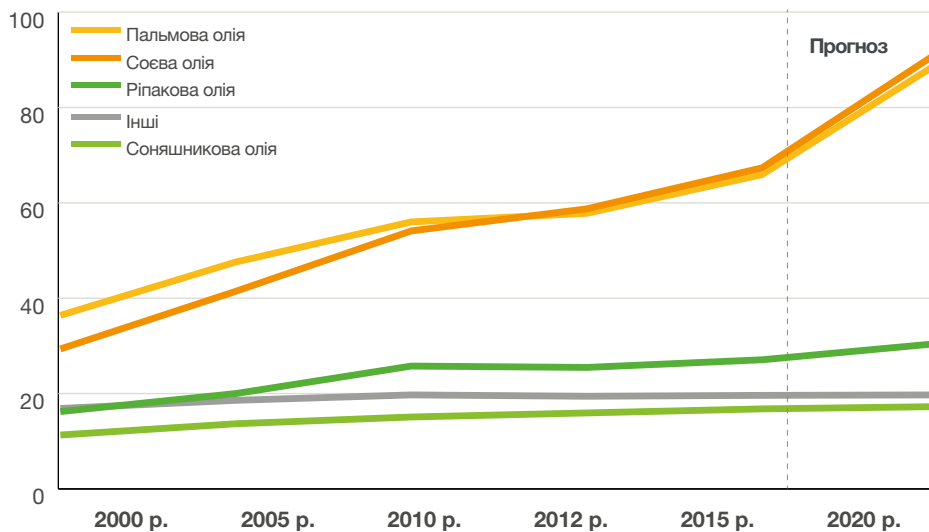
* High Oleic Low Linolenic — культури з високим вмістом олеїнових кислот і низьким лінолеїнових кислот.

ІНДУКЦІЙНИЙ ПЕРІОД РІЗНИХ ВИДІВ ОЛІЙ, ГОДИН

ДИНАМІКА ВИРОБНИЦТВА ВИСОКООЛЕЇНОВИХ КУЛЬТУР

Частка соняшникової олії в світовому виробництві рослинних олій знизиться з 8 до 6 % до 2020 року

Зростає і виробництво. За три роки воно також майже подвоїлося: протягом 2014–2015 рр. було вироблено 255 тис. т, а в 2016–2017 рр. — вже 473 тис. т.

Завдяки цьому нарощується і експорт. В 2017 році він сягнув 120 тис. т у порівнянні з 45,9 тис. т у 2013 році. Цьогоріч також почалася диверсифікація експорту: якщо минулого року 92 % всієї олії було експортовано в Європу, то в 2017-му вже 83 %.

ВО ОЛІЯ ЗАХОПИЛА РИНОК ЄВРОПИ, АЗІЯ — НА ЧЕРЗІ

У Європі процес заміщення пальмової олії високоолеїновою вже пройшов.

У 2014 році там ввели маркування і заборонили трансжирні кислоти у декількох країнах, а в 2016-му введено обов'язкове зазначення вмісту насичених жирів. Це призвело до того, що, наприклад, в Італії та Іспанії більшість соняшникової олії в магазинах — високоолеїнова. Сьогодні виробники продуктів харчування шукають заміну пальмовій олії. І такою заміною може стати високоолеїнова соняшникова олія завдяки своїм поживним і смаковим якостям.

До загального тренду починає долучатися і Азія. Очікується, що пальмова олія стане дешевшою, спереду буде більше, виникне проблема з задоволенням

ТЕНДЕНЦІЇ НА РИНКУ ВО СОНЯШНИКУ У 2017 РОЦІ

- Другий рік поспіль знижується виробництво та зменшуються посівні площі під ВО соняшником.
- Скорочення площ в Угорщині та Румунії. Відсутність тенденції до зростання у Франції та Іспанії.
- В Україні значно знизилася посівні площі під ВО соняшником порівняно з 2016 роком.
- У 2016 році було втрачено 50 % посівних площ високоолеїнових культур.

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ОЛІЇ З ВИСОКООЛЕЇНОВИХ КУЛЬТУР

- Олія з соняшнику ВО сортів є найбільш ефективним джерелом ВО олії Найвищий вміст олії без

ліноленової кислоти
Суміш із 2/3 олії з соняшнику ВО сортів + 1/3 олії з олійного ріпаку має хімічний склад, подібний до складу олійного ріпаку з високим вмістом олії і низьким вмістом ліноленової кислоти

- Найкраща якість з огляду на користь для здоров'я, але найвища вартість
Надінтенсивне вирощування

оливок може підвищити доступність олій з ВО культур

- На сьогодні не виведено високоолеїнових видів пальми

- Високоолеїнова канола з низьким вмістом ліноленової кислоти/зимовий олійний ріпак є єдиною

наявною рівноцінною альтернативою соняшнику ВО сортів
У ЄС використання ВО канולי з низьким вмістом ліноленової кислоти обмежується в харчових продуктах

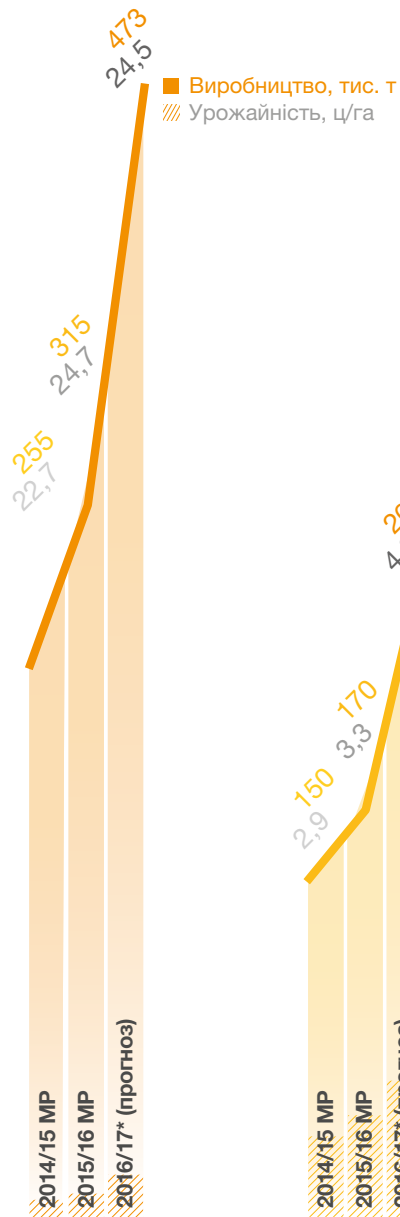

- Соя ВО сортів на стадії розробки
Надбавки за насіння
ВО сортів не можуть

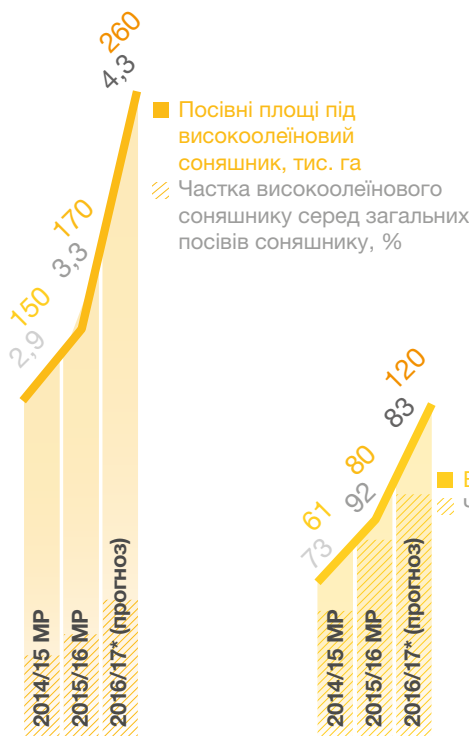
перевищувати 7,5 %
У соєвих бобах відносно низький вміст олії

попиту. Якщо говорити мовою цифр, то до 2020 р. очікується середнє зростання рівня споживання ВО олії до 8,1 % у світі та до 10,2 % у ЄС. Щороку на ринку буде більше похідної продукції з високим вмістом олеїнової кислоти на 19 %. Також прогнозується виникнення ринку блендів олій для забезпечення гнучкості ціноутворення і розширення асортименту.

ВО олія найкраще вписується в глобальний тренд вживання корисної для здоров'я продукції. Саме цей продукт

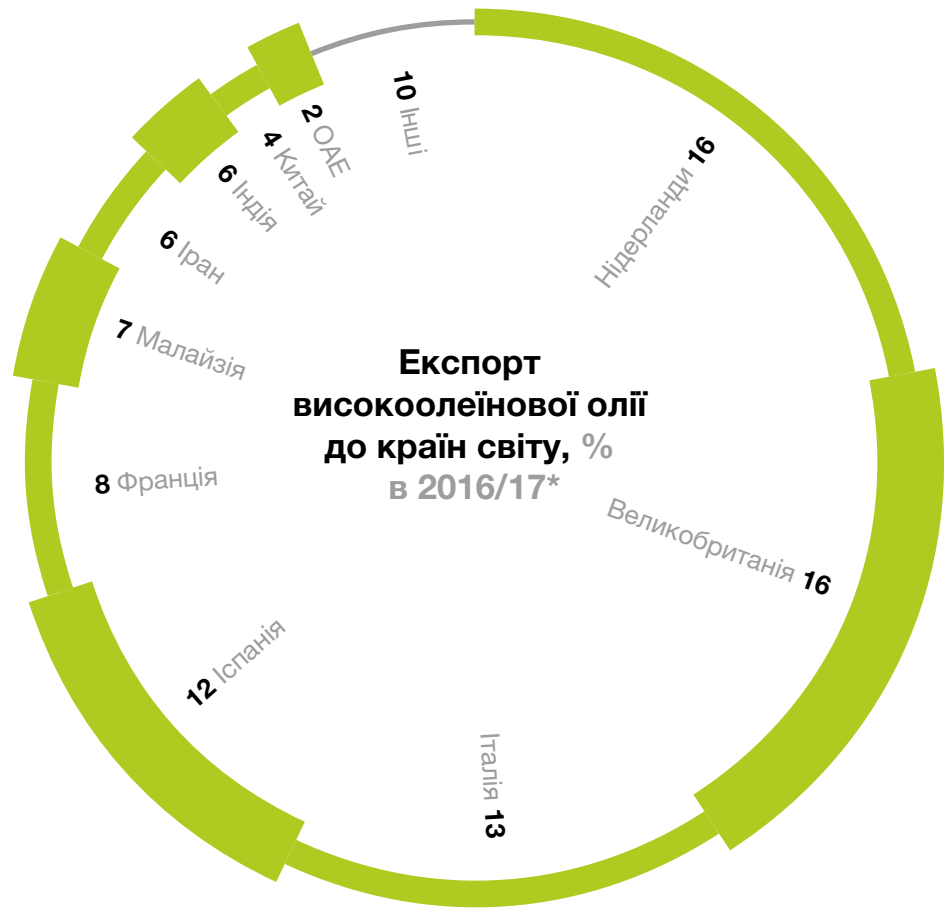
Виробництво та урожайність високоолеїнового соняшнику

Посівні площі під високоолеїновим соняшником

Експорт високоолеїнової олії з України та частка Європи

може дозволити Україні стати найбільшим експортером продуктів з доданою вартістю.

Макроекономічна ситуація цього сезону має сприяти виробництву соняшнику. Ба більше, на відміну від інших продуктів ринок позитивно дивиться тільки на соняшкову олію, а от на пальмову, соєву й рапсову олії очікує зниження цін.

Якщо порівняти премію нинішнього і наступного сезонів, то видно потенціал зростання. Особливо, зважаючи на те, що у Франції стали менше сіяти високоолеїнового соняшнику. Премія на насіння цієї олії може зрости до 25–30 дол. В Україні на даний момент вже є декілька переробників, які стабільно платять виробникам за насіння ВО соняшнику премію 25 дол., що вже дозволяє працювати з цією культурою.

Отже, наразі в Україні наявні сприятливі умови для роботи з насінням ВО соняшнику, а потенціал росту робить дану культуру вартою інвестицій.

СЕРГІЙ ТИМОШЕНКО,

керівник з розвитку бізнес-рішень у сфері переробки сільськогосподарської продукції компанії «Сингента»

Олійна галузь України є прикладом того, як потрібно розвивати індустрію. За останні 15–17 років наша країна

перетворилася з експортера насіння соняшнику на найбільшого виробника й експортера соняшникової олії. Більш ніж 50-відсоткова частка світового ринку — це дійсно історія успіху. Однак не слід забувати про конкуренцію, і перш за все з боку виробників пальмової та соєвої олії.

Дуже важливо для нас захистити на світовому ринку український соняшник, щоб наша країна могла мати стабільну частку в міжнародному виробництві та експорті олії. Одне з рішень — високоолеїновий соняшник. Якщо ми будемо правильно розвивати цю нішу, то, впевнений, кожен учасник, від виробника до кінцевого споживача, отримуватиме користь від розвитку цього напрямку. Нині високоолеїнові гібриди не поступаються класичним за рівнем урожайності, стабільності, стійкості до хвороб і вовчка. Зростає зацікавленість ними великих переробників. Країни ЄС виробляють 50 % соняшнику ВО сортів (переважно у Франції, Іспанії,

Угорщині та Румунії). В Україні це 4 % площ, проте навіть за такого невеликого обсягу саме вона є найбільшим у світі виробником високоолеїнової олії, обійшовши навіть Францію.

Стимулом для сільгоспвиробника вирощувати ВО соняшник стане те, що премія для них постійно зростає — якщо кілька тижнів тому вона була 25, то сьогодні вже 40 дол./т. Вважаю, майбутнє українського соняшнику за високоолеїновим. Однак в Україні немає чіткого зв'язку в ланцюжку між виробниками, переробниками й фінальними споживачами високоолеїнової соняшникової олії. Саме тому «Сингента» стала ініціатором і організатором створення «Високоолеїнового клубу» в Україні, аби об'єднати всіх учасників процесу виробництва соняшникової олії з високим вмістом олеїнової кислоти — агровиробників, дистриб'юторів, переробників і покупців готової продукції — в один пул.

ЄВГЕНІЙ КУЦЕНКО,

власник компанії DANKEN

Виробництвом високоолеїнової олії займаємося вже 8 років. Особисто я пишаюся тим, що випускаю корисну продукцію і в такий спосіб дбаю про здоров'я людей. Якість нашої високоолеїнової олії дуже висока, адже її

отримано з вирощених в Україні, спеціально виведених селекційним способом, нових культур соняшнику, завезених до нашої країни найвідомішими світовими компаніями, зокрема «Сингента». Перевага високоолеїнового соняшнику полягає в тому, що в жодній із країн світу при його селекції не використовується ГМО, на відміну від сої та кукурудзи. Селекція високоолеїнового соняшнику (без ГМО) широко застосовується в Європі для виробництва здорових продуктів харчування. Високоолеїнова соняшnikова олія є стійкішою до впливу високих температур, витримує більшу кількість етапів смаження, що робить її оптимальною для використання у фритюрі. У харчовій промисловості високоолеїнова олія використовується при виробництві харчових продуктів (для виготовлення крекерів, сухих сніданків, фритюрних масел), є ідеальним компонентом для виробництва маргаринів. Вважаю, що високоолеїнова олія в Україні є більш якісною, ніж оливкова, адже в останній можливі домішки іншої олії, які не є корисними, наприклад

70 % оливкової, 30 % ріпакової чи іншої олії, що не заборонено законодавством.

Упродовж 8 років ми працюємо з фермерами по всій Україні, забезпечуємо їх якісним насіннєвим матеріалом. Гібриди обираються з огляду на особливості регіону (СИ Експерто, НК Ферті, Тутті та ін.). Вигода для фермера, котрий вирощує такий соняшник, очевидна — більш висока ціна. Стосовно ризику, то, на мою думку, він є завжди і у будь-якій справі, тому аграрій, який вирішив вирощувати високоолеїновий соняшник передусім має думати не про розмір премії, а про те, як забезпечити стабільне виробництво.

Отримане від сільгоспвиробників насіння переробляється на власних заводах і проходить процес очищення на високоякісному обладнанні. Сьогодні ми спільно із компанією «Сингента» розробляємо програму виробництва органічної олії, відповідно, аграрії, які працюватимуть за нею, отримають ще більшу премію.

СЕРГІЙ РУДЧЕНКО,

директор ТОВ «Мелітопольський олійноекстракційний завод»

Основний вид діяльності нашого підприємства — виробництво нерафінованої та рафінованої олії, шротів. Близько 25 % усієї сировини, що переробляється, складає високоолеїнова олія. Продукцію переважно відправляємо на експорт — США, Іспанія, Китай, Сінгапур тощо. В Україні її залишається незначна кількість. Причина — вітчизняний споживач не володіє інформацією про корисні властивості ВО олії, тому цей продукт ще не користується великим попитом (зараз ведеться роз'яснювальна робота серед населення з метою популяризації ВО олії). Наша стратегія — постійно бути присутніми на цьому ринку, тому частка виробництва високоолеїнової олії щороку зростає на 10–15 % (надалі не збираємося зупинятися). Знаємо, що це корисний продукт і прагнемо, щоб його споживали не лише в Європі, а й в Україні. Сировину закупаємо в українських фермерів, укладаємо з ними договори, виплачуємо премії (щороку їх розмір різний, залежно від ціни на олію — від 80 до 30 дол./т). Насіння з кожної вантажівки, яка прибуває на завод, перевіряється на вміст олеїнової кислоти, якщо все добре — відвозимо на окремий склад. Коли набирається промислова кількість ВО соняшнику, зупиняємо виробництво, зачищаємо обладнання і лише після цього переробляємо на олію.

ЮРІЙ ШМИГ,

генеральний директор Allseeds

Високоолеїновий соняшник ми почали переробляти минулого року. Основні продажі ВО олії — на експорт. Це тому, що в Україні найбільшим гальмом є складність із дистриб'юторською мережею — якби магазини розраховувалися швидше, все було б по-іншому. Сьогодні ж, працюючи з супермаркетами, маємо занадто «довгі» гроші. На експорт поставляти продукцію набагато простіше.

Сировину закупаємо у фермерів по всій Україні, оплата значно вища, ніж за звичайний соняшник. Для аграріїв, котрі роздумують — сіяти ВО соняшник чи ні, скажу, що сьогодні попит на насіння високоолеїнового соняшнику є і він дуже великий. Основна вимога — вміст олеїнової кислоти має бути не менш ніж 83 %.

МИКОЛА ШТУКІН,

генеральний директор ТОВ «Ворожбалатінвест»

Наше підприємство знаходиться у Лебединському районі Сумської області і входить до групи компаній «Агропросперіс». Вирощуємо 2000 га соняшнику, з них 900 га високоолеїнового. ВО соняшник вирощуємо з 2012 року, проте постійно реалізували його як класичний. У 2016 році ситуація

змінилася — нам запропонували премії, отже, вирішили вирощувати високоолеїновий і надалі. Переважно сіємо гібриди НК Ферті й Тутті.

Найбільша проблема при вирощуванні ВО соняшнику — має бути ізоляція 300–400 м від іншого соняшнику. Тому з сусідами-фермерами доводиться узгоджувати сівозміни й підбирати місце для посіву такого соняшнику. Інше питання — зберігання. Не кожен елеватор погоджується приймати такий соняшник. Проте керівництво нашої компанії цю проблему успішно вирішило. Технологія вирощування ВО соняшнику є такою ж, як і класичного, за винятком того, що ВО не потребує десикації. З огляду на те, що культура дозріває наприкінці вересня, в умовах нашого регіону, особливо у вологі роки, є ризик, що соняшник може потрапити під дощ і з'являться хвороби. Також значні витрати на логістику — вартість відправки, приймання і зберігання коштують дорожче, аніж для звичайного соняшнику. Звичайно, згадані чинники впливають на розмір прибутку, однак попри це ВО соняшник вирощувати вигідно.

ЄВГЕНІЙ ПАНЧЕНКО,

керівник напрямку «Насіння» ПП «Бізон-тех»

У 2015 році спільно з компанією «Сингента» ми започаткували програму, спрямовану на популяризацію ВО соняшнику і ВО олії. Були взяті обов'язні зобов'язання з просування цього сегмента на українському ринку. Якщо говорити стисло, то «Сингента» відповідає за постачання вітчизняним аграріям достатньої кількості високоолеїнових гібридів, агротехнічний супровід (від вирощування гібридів і до збору урожаю), а ми допомагаємо організувати збут продукції за найбільш вигідними цінами, безкоштовно проводимо її дослідження на вміст олеїнової кислоти, доносимо до виробника актуальну інформацію про ситуацію на ринку, про те, які премії існують, тощо. Зокрема, провели велику кількість маркетингових заходів (включаючи регіональні конференції) для українських

сільгоспвиробників, де були розвінчані міфи про більш витратну технологію вирощування високоолеїнового соняшнику, зниження його врожайності та ін. Після цього ринок у згаданій сфері поживавився. До речі, аграрій, вирішивши вирощувати високоолеїновий соняшник, нічим не ризикує. Так, у нинішньому році насіння високоолеїнових гібридів коштувало навіть дешевше, ніж звичайних. Технологія вирощування така ж, тому у витратній частині фермер нічого не втрачає. До того ж кліматичні зміни, які відбуваються останнім часом, сприяють вирощуванню ВО соняшнику. Це тому, що чинником, який збільшує вміст олеїнової кислоти, є посуха. Отже, як кажуть, не було б щастя... Єдиною складністю є те, що зберігати ВО соняшник потрібно окремо від звичайного.

МА

У ФОКУСІ — СОНЯШНИК І КУКУРУДЗА

НАТАЛІЯ СТЕПАНЧУК

СОНЯШНИК І КУКУРУДЗА ТРАДИЦІЙНО ПАНУВАЛИ ЦІЄЇ ОСЕНІ В АГРОЦЕНТРАХ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА», ЩО РОЗКИДАНІ ПО ВСІЙ УКРАЇНІ. ОСІННІ НАВЧАННЯ В «МАЙСТЕРНІ АГРАРІЯ» РОЗПОЧАЛИСЯ З АГРОЦЕНТРУ «РАССВЕТ» НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ, ПРОДОВЖИЛИСЯ В «АГРОРОСІ» НА ЧЕРКАЩИНІ, «БАЛІНВЕСТІ» НА ХАРКІВЩИНІ, «ФГ «ГРИГА» НА ПОЛТАВЩИНІ Й ЗАВЕРШИЛИСЯ У ЗАХІДНОМУ БІЗНЕС-РЕГІОНІ В АГРОЦЕНТРІ «ОБОЛОНЬ» НА ХМЕЛЬНИЧЧИНІ.

Осіні агроцентри компанії «Сингента» — це завжди підбиття підсумків сезону, акцент на помилках, яких припускалися аграрії у своїй роботі, поради і рекомендації досвідчених менеджерів компанії та, звісно, фокус на нових продуктах, їх перевагах і особливостях застосування. А ще обмін досвідом між аграріями і спілкування, спілкування, спілкування...

КУКУРУДЗЯНІ ФАВОРИТИ

Хоч кажуть, що у природі немає поганої погоди, але хлібороби чітко розділяють її на погану й хорошу. Цей сезон однозначно можна віднести до найбільш складних: затяжна весна позначилася ще й зворотними травневими приморозками, а після холодів різко наступила спека. Певна річ, від таких температурних перепадів кукурудза потерпала, особливо менш адаптивні гібриди.

Ще одна погодна аномалія цього сезону — відсутність опадів та високі температури, які охопили Південний Схід крани і навіть Центральні та Північні райони. Але, за відгуками фермерів, з якими вдалося поспілкуватися під час роботи «Майстерні

Цього року ми потерпаємо від посухи: з квітня по серпень всього випало 18 мм опадів. Тому щодо прогнозів на врожай ми дуже обережні. Сіємо сингентівські гібриди, вони завжди були врожайними. Але цього року на початку збору соняшник показує результати 20–26 ц/га.

Застосовуємо препарати захисту компанії «Сингента». Спершу випробовуємо все на демоділянках, а потім використовуємо в товарних посівах. Хочу відзначити дуже професійну роботу менеджера ТОВ «Сингента» Віктора Диканя, який завжди дає нам вичерпні консультації, часто буває на полях. Тож і препарати компанії ми купуємо охоче.

Микола ТКАЧЕНКО,
заступник директора
ТОВ «Річленд Інвест»,
Харківська область

Аграрія», навіть за таких складних погодних умов сингентівські гібриди мали хороший вигляд, а значить, і добрі перспективи на врожай.

Звісно, кожне господарство має своїх кукурудзяних фаворитів, але кліматичні умови, що зазнають незворотних змін, спонукають аграріїв прискіпливо вивчати нові пропозиції селекційних компаній та оновлювати свій кукурудзяний арсенал. Для таких новаторів «Сингента» наступного сезону виводить на ринок України п'ять нових гібридів, з якими всі охочі мали змогу познайомитися в кожному з агроцентрів, а менеджер з маркетингової підтримки напряму насіння кукурудзи, кандидат сільськогосподарських наук Ігор Ковальчук детально розповів про їхні характеристики й особливості вирощування.

Гібрид інтенсивного типу СИ Талісман (FAO 200) призначений для ранніх строків сівби і збирання, що допоможе господарству оптимізувати як посівну, так і збиральну кампанії. Незважаючи на невисоке FAO, це високоврожайний гібрид, який навіть за посушливих умов здатний продукувати добре озернений качан, у чому могли переконатися відвідувачі агроцентрів «Рассвет» і «Балінвест», що найбільш потерпали від спеки й посухи.

Високоадаптивний, пристосований до екстенсивних технологій гібрид СИ Теліас (FAO 220) дуже економічно витрачає на формування врожаю наявні ресурси, в тому числі й вологу. Тобто, він розрахований на більш «скромні» умови росту і розвитку. За сприятливих умов, незважаючи на високий рівень адаптивних здатностей, формує два господарсько-придатні качани.

Гібрид СИ Фотон (FAO 260) більше пристосований до інтенсивних технологій, тобто забезпечує високу окупність внесених добрив, має значну рентабельність. Він посухостійкий — за високих температур озерненість верхівок качана у нього повна.

Решта два нові гібриди в портфоліо компанії «Сингента» належать до елітної генетики «Артезіан». Нагадаємо, гібриди бренду «Артезіан» — це поєднання високого потенціалу врожайності та стабільності в мінливих погодних умовах. Так, новий гібрид СИ Фортаго (FAO 260) економічно витрачає вологу, добре витримує посуху. У разі нестачі вологи обмін поживних речовин у нього витрачається насамперед на формування репродуктивної здатності, тобто на налив качана, який формується виповненням, без недоозерненості верхівок.

Інша новинка бренду «Артезіан», гібрид СИ Зефір, незважаючи на високе ФАО 430, швидко дозріває і віддає вологу. За рівнем вологовіддачі та строками збирання його можна порівняти до середньостиглих гібридів з ФАО 390. За сприятливих умов він формує два господарсько-придатні качани, прекрасно реагує на зрошення, має ознаку Stay Green. Тобто, це гібрид універсального використання: після збирання зерна його стеблову масу можна використовувати на силос. Зважаючи на цю властивість, гібрид може бути особливо затребуваний у господарствах Центральної та Північної України, де більш розвинене тваринництво, адже для них важливою характеристикою гібридів кукурудзи є не їх вологовіддача, а врожайність вегетативної маси.

Які особливості вирощування цих гібридів? Для яких ґрунтово-кліматичних зон вони більш придатні? Ці та інші питання часто ставили

ІГОР
КОВАЛЬЧУК

Павло МАРТИНОВ,
директор ТОВ «Балнвест»,
Харківська область

Цей рік видався надзвичайно сухим і спекотним, особливо друга половина літа. Розпочавши збирати сояшник, бачимо, що урожай буде в межах 20 ц/га. Але гібриди компанії «Сингента» показують кращий результат, ніж гібриди інших компаній. В бункері сингентівський сояшник на 5–10 % важчий. Думаю, одним із лідерів буде НК Бріо — минулого року він дав 32 ц/га.

фермери Ігорю Ковальчуку під час його презентації. Ось його розгорнута відповідь:

- «Сингента» — компанія, яка намагається виробляти універсальні гібриди. Це найважче, бо в конкурентів гібриди чітко розмежовані: силосного, зернового напрямку, для певної зони вирощування. Більшість наших гібридів можна висівати в усьому кукурудзяному поясі, звісно, застосовуючи певні технологічні нюанси. Наприклад, на півночі гібриди слід сіяти з більшою густиною, бо там достатня кількість вологи. Навіть гібриди, які більше розраховані на Північ-Захід, щоб швидко зібрати врожай (СИ Ротанго, СИ Талісман, СИ Теліас) і звільнити поле для наступних культур. Але ми можемо їх рекомендувати і для сходу та півдня, хоч фермери в цій зоні упереджено ставляться до гібридів з низьким ФАО. Проте не слід забувати про основний обмежувальний фактор — запаси вологи в ґрунті. Чим більш пізньостиглий

гібрид, тим у нього триваліший період наливу зерна, під час якого він потребує вологи. Як показує практика, гібриди з ФАО 200–220 хоч і нетипові для цієї зони, однак мають чудовий озернений качан і за фазою досягання випереджають більш пізні гібриди.

Особливістю цьогорічних кукурудзяних посівів в агроцентрах стала ідентифікація більшості гібридів кукурудзи, вирощених з українського та імпортованого насіння. Щоб їх розрізнити, рядки кукурудзи різної «національності» помітили спеціальними табличками. Зроблено це було для того, щоб розвіяти міф про те, що наші гібриди гірші за імпортні. Проведений експеримент засвідчив, що візуальної різниці і за вирівняністю гібридів, і за озерненістю качанів немає. Отже, не буде й за урожайністю.

«Наші гібриди абсолютно нічим не відрізняються від імпортних, оскільки їх вирощують за технологією, де

Василь ІВАЩЕНКО,
головний агроном
корпорації «Садове кільце»,
Дніпропетровська область

Маємо близько 500 га саду й біля 12 тис. га польових культур. Вирощуємо озиму пшеницю, соняшник, кукурудзу на зерно і горох. Дуже багато використовуємо препаратів компанії «Сингента» як у садівництві, так і в рослинництві. Цього року застосували на всіх посівах соняшнику гербіцид Примекстра TZ Голд — ефект прекрасний.

На демополі в Царичанському районі висіяли 17 гібридів соняшнику і до десятка гібридів кукурудзи компанії «Сингента». Критерієм вибору гібридів для товарних посівів є стабільна врожайність, стійкість до хвороб та шкідників і до вилягання. Поки рослини почуваються чудово, а результат побачимо після збору врожаю.

строго дотримано селекційного процесу, всіх міжнародних стандартів, насіння обробляється на новітніх заводах за сучасними технологіями, калібрується на чотири фракції, щоб фермерам було легше налаштувати сівалку під час сівби, — пояснює Ігор Ковальчук. — Позаминулого року під час збирання кукурудзи ми публікували дані урожайності одного гібрида різного походження — різниця була не більше ніж 1 %. Тобто, в межах похибки. Думаю, нам треба позбутися цього комплексу неповноцінності, адже в насінництві Україна має сильні

позиції. Навіть за часів СРСР саме в Україні було розташовано більшість насінницьких господарств, у нас збереглася наукова база та селекційні школи, кваліфікований персонал, щоб виробляти високоякісне насіння. Саме тому українське — значить якісне».

СОНЯШНИКОВІ ПРІОРИТЕТИ

Складні цьогорічні умови не могли не позначитися і на соняшнику: в регіонах, де після холодної весни пішли дощі, на рослинах сильно

ГЕННАДІЙ
МАЛИНА

розвивалися хвороби, а де не було опадів — і хвороби, і посуха призвели до передчасного досягання соняшника. Наприклад, на півдні соняшник почали збирати вже у третій декаді серпня — він просто згорів від спеки.

Що ж стосується гібридів «Сингента», то в тих господарствах, які дотримувалися рекомендацій менеджерів компанії, навіть за таких умов соняшник непогано почувався. Зокрема, це стосується й стійкості до несправжньої борошнистої роси, на яку були нарікання цього року. Тобто, генетика, закладена в рослинах, є на високому рівні.

Отже, щоб соняшник завжди був урожайним, менеджер із маркетингу напряму олійних культур компанії «Сингента» Геннадій Малина радить насамперед правильно обирати гібрид. А, наприклад, на Південному Сході, де значні площі посівів соняшнику потерпають від посухи й ураження вовчком, максимально нівелювати ці ризики можна за допомогою програми SOLGUARD. Застосовуючи її, є можливість не тільки правильно підібрати гібрид, а й отримати підтримку менеджерів компанії «Сингента» щодо подальшого фітотимоніторингу в полі, технічного супроводу впродовж вегетації та рекомендації на наступний рік.

Плануючи систему захисту соняшнику, важливо враховувати, що з кожним роком зростає ризик розвитку хвороб на цій культурі. Навіть незважаючи на велику посуху, яка стала вже звичним явищем у багатьох регіонах України, там, де не використовується хоча б одна фунгіцидна обробка, соняшник припиняє вегетацію на два тижні раніше порівняно з обробленим. Це означає, що повноцінному наливу сім'янок перешкоджає і посуха, і розвиток хвороб. Тому провідні господарства вже практикують хоча б одноразову обробку фунгіцидами, адже це рентабельно й вигідно.

«Для захисту соняшнику від хвороб ми пропонуємо нашу Амістар-технологію, — говорить Геннадій Малина. — Залежно від ризиків це може бути фунгіцид Амістар Екстра або Амістар Голд. Наприклад, цього року наша новинка — препарат Амістар Голд показав прекрасні результати проти всіх видів плямистостей на соняшнику. Окрім того, це чудова профілактика розвитку склеротиніозу та сірої гнилі — основних хвороб, що дошкуляють соняшнику сьогодні. Якщо хвороби немає на перших фазах розвитку соняшнику, я б радив максимально застосувати препарат до фази зірочки. Бувають роки, коли хвороба проявляється ледь не у фазу сім'яндоль — тоді препарат треба вносити

якогома раніше, за перших проявів захворювання, навіть у фазу другої-третьої пари листків. Ми бачимо, що в поточному році після такого одноразового внесення у фазу зірочки фітосанітарний стан гібридів у наших агроцентрах дуже добрий».

Проблема шкідників на соняшнику не менш важлива. Хоч, можливо, їхня шкода не так помітна людському оку, але від того значення інсектицидного захисту не варто недооцінювати.

«Господарствам потрібно звертати увагу на ґрунтових шкідників: якщо їх більше ніж 2–3 шт. на 1 м², то це вже поріг шкодочинності, — наголошує технічний менеджер компанії «Сингента» Григорій Коваленко. — Незважаючи на те, що інсектицидні протруйники мають системну дію, шкідник, особливо за великої чисельності, все одно може завдати шкоди рослині. Тому краще протруювати насіння

Ігор СКІЧКО,
директор СТОВ «Аграрник»,
Черкаська область

Препарати компанії «Сингента» дуже якісні. Користуємося їхньою Амістар-технологією — Амістар Екстра, Амістар Тріо. Насіння протруюємо препаратом Максим Стар. Протягом 15 років вирощуємо кукурудзу «Сингента» (гібриди Окситан, Люціус), в середньому отримуємо 8–10 т/га. Соняшник від «Сингента» в нас родить по 3,5 т/га.

Цей сезон видався дуже складний, навесні практично не було опадів, приморозки теж додали негативу. Проте кукурудза холод і спеку перенесла стійко, качан вивонений.

Василь ДУЛІНОВ,
голова СФГ «Хлібороб»,
Дніпропетровська область

Ми постійно співпрацюємо з компанією «Сингента», сіємо її гібриди, майже повністю використовуємо препарати захисту. Віддаємо перевагу цим продуктам, бо вони якісні. От цього року маємо стресові погодні умови, але, наприклад, гібриди соняшнику «Сингента» мають непогані прогнози щодо врожаю — до 30 ц/га буде. Вирощуємо гібриди Опера ПР, Арена ПР. Увесь захист — також від компанії «Сингента», зокрема, робимо дві фунгіцидні обробки препаратом Амістар Екстра, як це рекомендують у компанії. Цього року вперше закупили насіння нових гібридів ріпаку від «Сингента».

сумішню препаратів Форс + Круїзер. Інсектицидний протруйник Форс, потрапляючи в ґрунт разом із насінною, створює навколо кореня газове середовище, потрапляючи в яке шкідник гине. Так препарат дає можливість рослині вільно розвиватися.

Зі шкідниками, які шкодитимуть соняшнику після появи сходів та протягом вегетації (довгоносиками, оленкою волохатою, трипсами, попелицями, совками тощо), «Сингента» пропонує боротися інсектицидами Енжіо й Ампліго, які можуть стримати їх розповсюдження.

Наступний рік також буде багатим на соняшникові новинки від компанії «Сингента». Особливо нові гібриди стануть у пригоді господарствам Півдня та Сходу України. Новий класичний гібрид Алькатара є надзвичайно посухостійким і має великий потенціал урожайності. За словами Геннадія Малини, він перевищує навіть урожайність гібридів Босфора і СИ Кадікс та є дуже добрим доповненням до програми SOLGUARD.

Ще одна новинка — гібрид СИ Барбаті, розрахований для виробничої системи Clearfield®, стійкий до вовчка раси F. Гібрид СИ Барбаті буде чудовим доповненням чи альтернативою для прихильників гібрида Санай МР. Отже, і генетика, і гербіцидний захист дають

зможу ефективно контролювати вовчок. Фахівці компанії «Сингента» навіть пророкують цьому гібридові роль одного з топових у сегменті Clearfield® у посушливих умовах.

Звісно, в компанії продовжують розвивати нову лінійку гібридів для виробничої системи Clearfield® Plus. Цього року аграрії вже вирощували СИ Бакарді КЛП і СИ Неостар КЛП. Наступного року в продажі з'являться ще два нових гібриди СИ Розета КЛП і СИ Академі КЛП. СИ Розета КЛП посухостійкий гібрид екстенсивного типу, генетично стійкий до вовчка раси F. Гібрид СИ Академі КЛП помірно інтенсивного типу з високим потенціалом урожайності, що буде найбільш придатним для Лісостепу й Центрального і Північного Степу України.

ЕФЕКТИВНИЙ ЗАХИСТ НАСІННЯ

Кожен агроном знає, що урожай починається з насіння. Точніше, з його захисту. Так склалося, що дуже часто насіння протруюють в умовах господарства, і, на жаль, якість цієї обробки не відповідає вимогам. У результаті потерпає і рослина, і кишені аграріїв.

«У нас досі поширена практика, коли купують насіння, оброблене тільки фунгіцидом, і потім у господарстві обробляють його інсектицидом, — говорить

менеджер з маркетингової підтримки засобів захисту зернових культур Світлана Чоні. — Певна річ, дуже важко переламати свідомість сільгоспвиробників, але треба розуміти, що під час додаткової обробки інсектицидом ми витрачаємо діючу речовину фунгіциду. Тому слід додавати до бакової суміші ще 10–15 % д. р. фунгіциду, щоб не було втрат».

Є ще й інша небезпека. Наприклад, на сході упродовж останніх двох років на соняшнику активно розвивається септоріоз, який цього року був особливо агресивним. Він уражував навіть ділянки соняшнику, насіння якого було протруєно якісними препаратами компаній-оригінаторів. Світлана Чоні пояснює це частковою втратою і нерівномірним перерозподілом діючої речовини фунгіциду на соняшнику. Саме на ділянках, де частково втрачена д. р., хвороба й розвивається, і цьому сприяють коливання температур та часті опади і навіть велика кількість роси.

СВІТЛАНА
ЧОНІ

Звідси висновок: протруювати насіння повинні професіонали. Тим паче, що різниця у вартості доробки на заводі та в господарстві становить усього 2 дол./га. Чи є сенс ризикувати врожаєм через такі кошти?

«Професійна обробка — це єдино правильний механізм захисту насіння, — наголошує технічний спеціаліст підрозділу «Захист насіння» Віктор Лагер. — Жодним чином не можна доробляти насіння в господарстві, особливо бетономішалками, як це практикують у багатьох господарствах. У результаті продукти розподіляються нерівномірно, немає 100 % покриття, що впливає на рівномірність сходів. Це повинні робити спеціалісти на заводі».

До речі, для аграріїв, які хочуть мати якісне насіння, корисною буде така інформація: компанія «Сингента» отримує реєстрацію на кукурудзі нового протруйника Вайбранс 500 (д. р. седаксан), який дає добрий фізіологічний ефект, окрім того у максимальному дозуванні препарат відмінно контролює летючу сажку на кукурудзі. Разом із протруйником Максим XL він буде використовуватися в тому числі й для

обробки нових гібридів кукурудзи лінійки Артезіан.

Слід звернути увагу і на інсектицидний протруйник Форс Зеа, діючі речовини якого — тіаметоксам і тефлутрин — є системним та контактним продуктами, останній з яких має відмінну газову фазу. У результаті чого комаха, вдихнувши речовину, гине, не пошкоджуючи кукурудзу. Адже відомо, що остання — це культура, на якій добре розвиваються гриби роду фузаріум. Інфекція може проникати в рослину через непомітну ранку, яку залишила комаха після укусу, і хвороби будуть розвиватися і шкодити навіть наступним культурам у сівозміні. Тому з грибами роду фузаріум є сенс боротися на всіх етапах їх розвитку, бо вони стають дедалі агресивнішими.

Однак протруйник Форс Зеа зареєстрований тільки для використання в заводських умовах. Його наноситимуть на насіння не лише компанії «Сингента», а й компаній-партнерів. Тому аграрій, який хоче мати якісне, оброблене Форс Зеа насіння, може його отримати, тільки замовивши у компанії-виробника.

МА

АГРАРНИЙ СЛІД СТІВА ДЖОБСА В ГОСПОДАРСТВІ «КОЛОС»

ЗА МАТЕРІАЛАМИ AGROPORTAL.UA

A man with short dark hair, wearing a light blue patterned button-down shirt, stands in a field of sunflowers. The background is a soft-focus field of tall sunflowers with large heads. The lighting is bright and natural, suggesting an outdoor setting.

ПЕТРО ГОРБАТЮК ТА
МИКОЛА ХОРОЛЬСЬКИЙ —
ТОВАРИШІ, КОМПАНЬЙОНИ
І ЗЕМЛЯКИ. ВОНИ
ПО МАКСИМУМУ
ВИКОРИСТОВУЮТЬ
ОСОБЛИВОСТІ ЛОГІСТИКИ
ТА КЛІМАТУ СВОГО РЕГІОНУ,
ДЕ УКРАЇНСЬКИЙ ЛІСОСТЕП
ПЕРЕХОДИТЬ У СТЕП.

Один із них — аграрій, другий — товаровознавець (комерсант, як каже про себе сам Микола Хорольський). Крім рослинництва, випробували й інші види бізнесу — пекли хліб, торгували солодощами, зараз розводять страусів, вирощують малину і планують відкрити міні-завод із шокового заморожування ягід. Цього сезону вже взялися за експорт власної продукції.

AgroPortal.ua неодноразово чув про їхнє господарство «Колос» від сусідів, тому й вирішив поїхати в гості на Дніпропетровщину, щоб роздивитися усе зблизька і запастися порадами від цікавих агробізнесменів.

КАДРИ

«Я не фахівець у сільському господарстві, — одразу зізнається співвласник «Колосу» Микола Хорольський. — Просто послухав Стіва Джобса й оточив себе спеціалістами, які більш кваліфіковані за мене. Агроном у мене найкращий у регіоні, керівник — суперпрофі, на бухгалтерську позицію переманив провідного спеціаліста з районної податкової».

Коли головний інженер господарства збирався на пенсію, то паралельно підготував для себе заміну — 26-річного спеціаліста, з котрим перебрав по деталях усі механізми. Микола Хорольський серед позитивних рис нового молодого працівника однією з перших називає обізнаність у цифрових технологіях. «З комп'ютером дуже дружить, буде в курсі всіх інновацій», — переконаний керівник. Хлопцеві одразу дали справжній карт-бланш — довіряють найкращу сучасну техніку.

Коли агрофірмі потрібен конкретний спеціаліст, придивляються по сусідах, пропонують переселитися у сучасний будинок ближче до господарства.

Про цікаву роботу в «Колосі» ширяться чутки серед місцевих, приходять на практику студенти аграрних вишів. За порадою та консультаціями в «Колос» постійно звертаються і дрібні фермери.

НАУКОВИЙ ПІДХІД

За наукового партнера господарство багато років тому взяло компанію «Сингента». Результати спільних

МИКОЛА ХОРОЛЬСЬКИЙ,
Співвласник компанії «Колос»

АНДРІЙ МАКАРЕНКО,
Регіональний менеджер компанії
«Сингента»

дослідів з демоділянок «Колосу» друкують у місцевій газеті, щоб кожен охочий зміг зробити для себе висновки.

Доки розмовляємо з Миколою Хорольським, у нього в руках постійно калькулятор — видно, що людина звикла чітко прораховувати, вивіряти кожен свій крок.

«Саме це господарство одразу сміливо береться за цікаві новинки, тому й встигає за найкращими пропозиціями. Ті, хто скупіший і менш рішучий, потім починають їх наслідувати. Мабуть, справді хтось має бути лідером, а інші потім підтягуються», — розмірковує регіональний менеджер компанії «Сингента» Андрій

Макаренко, котрий вже довгі роки працює з АФ «Колос». Каже, саме завдяки експериментам це господарство тримає себе в постійному тонусі.

Свого часу «Колос» розпочинав з обробки 150 га землі і вирощування цукрового буряку. Культура сподобалася господарям. І тому, коли постало питання придбання техніки, затягнули паски і купили омріяний комбайн Holmer, за принципом «краще, що було на ринку».

Але економічна ситуація останніх років змусила відмовитися від вирощування цукрового буряку. Тепер потужного улюбленця успішно здають в оренду сусіднім господарствам.

Гіркий перший досвід у рослинництві навчив нас орієнтуватися виключно на продукти, техніку найвищого рівня, з гарантією.

Принцип обирати найкраще застосовують у всьому, у тому числі і в виборі препаратів для захисту рослин. «Гіркий перший досвід у рослинництві навчив нас орієнтуватися виключно на продукти, техніку найвищого рівня, з гарантією, — зізнається Микола Хорольський. —

Наприклад, кілька років пішло на те, щоб вирішити остаточно: будемо користуватися тільки високоякісними оригінальними препаратами для захисту рослин. Було спочатку, що довірилися на цукрових буряках утричі дешевшому препарату — і ніби шкодочинів позбулися, а на другий рік на тому полі подивилися, — а пшениці нема. Років 5–7 післядія була. Відтоді працюють виключно з оригінальними продуктами.

Головний агроном Роман Карлов додає: «Вибираю засоби за поєднанням ефективності, відсутності післядії і, звісно, щоб ціна оптимальна. Зручно, що у «Сингента» лінійка широка, є з чого

підібрати під наші культури на конкретні умови. Стежимо за ротацією діючих речовин, тому періодично змінюємо препарати».

БЕЗ ОРАНКИ

На ідеально охайному госпдворі АФ «Колос» помічаємо новенький трактор Fendt, а поруч і Versatile та Case. Під навісом — нещодавно придбаний французький самохідний обприскувач. Пишаються тут і прискіпливо підібраними сівалками, агрегатами для поверхневого обробітку ґрунту та точного внесення добрив.

Уже впродовж 8 років господарство принципово не застосовує плуги. «Як на мене, оранка — довго, дорого і негарно, це неестетичний процес», — не приховує категоричності керівник. Але його вибір, як і в усьому, пояснюється не тільки сентиментальністю, а чітким стратегічним розрахунком.

РОМАН КАРЛОВ,
Агроном компанії «Колос»

«Рішення прийшло завдяки колективному розуму», — згадує Микола Хорольський. На базі агрофірми збиралися успішні колеги із сусідніх регіонів. Свої найболючіші проблеми мали можливість обговорювати завдяки цікавому «ОптіТехКлубу», унікальному об'єднанню, куди увійшли власники, топ-менеджери провідних агрогосподарств, а також професіонали-практики, науковці компанії «Сингента», — це піднімало рівень зібрання. Разом обговорювали

нестандартні підходи, поведінку нових гібридів, препаратів, обмірковували ситуацію на ринку, вигідні фінансові інструменти, запрошуючи провідних аналітиків.

«Там я почув від колег, що їх тривожить катастрофічна втрата вологи. Вони на півдні першими постраждали через кліматичні зміни, які швидко наздогнали і нас. Завдяки тому, що ми припинили перевертати верхній пласт, змогли зустріти нову небезпеку

Свої найболючіші проблеми мали можливість обговорювати завдяки цікавому «ОптіТехКлубу», унікальному об'єднанню, куди увійшли власники, топ-менеджери провідних агрогосподарств, а також професіонали-практики, науковці компанії «Сингента», — це піднімало рівень зібрання. Разом обговорювали нестандартні підходи, поведінку нових гібридів, препаратів, обмірковували ситуацію на ринку, вигідні фінансові інструменти, запрошуючи провідних аналітиків.

вже підготовленими, — розповідає Хорольський. — Поступово збрали парк відповідних агрегатів. Останні площі з наших 2700 га, які ще пам'ятають плуг, оралися 5 років тому. Більшість полів оощадно оброблюється понад 8 років».

У деяких сусідів терпіння, як то буває, забракло, поверталися до класичного обробітку ґрунту, спочатку трохи втрачаючи на урожайності. Проте «Колос» був непохитним. Тепер тішиться «живим» ґрунтом та щедрою мульчею. Мікрофлора переважно встигає попрацювати над стернею, очищаючи поля. Планомірно застосовують чизелювання, рихлення, важкі автомобілі на поля не пускають, організувавши спеціальні накопичувачі. Зрештою, задоволені тим, що вологу навіть у найважчі роки вдається втримувати.

Тут вже забули, скільки витрачали на оранку солярки, ремонтні години і нічні зміни. На вирівняних полях техніка, зокрема, обприскувач, працює ефективніше, дозволяє собі більшу швидкість та кращу маневреність.

Звісно, мусять бути дуже уважними з особливостями застосування гербіцидів, адже вносять їх без заробки. Тому вибір і норми чітко узгоджують із професійними консультантами.

ПРИНЦИПИ ДОБОРУ КУЛЬТУР

Поки що, розпрощавшись з цукровими буряками, «Колос» ретельно добирає культури з оптимальною прив'язкою до своїх регіональних, перехідних між Лісостепом і Степом умов. Місцевість потерпає через відсутність дощів у критичні періоди липня-серпня.

Менш ризикованими у господарстві вважають озимі культури. Є сподівання на збережену зимову вологу. За уважно-го ставлення гарну врожайність показує

пшениця, переважно вітчизняна. Дуже розраховують і на ріпак. Економіку підтягують кукурудза та соняшник.

«Почали сіяти горох, хоча от від його рентабельності плакати хочеться, — бідкається господар. — Але все одно залишаємо, щоб допоміг нам дати корисну зарядку для наступних культур у сівозміні».

Агроном Роман Карлов додає: обирають культури, які мають малий вегетаційний період, щоб збирати їх вже у червні.

Тому кукурудзу сіють з ФАО не більше ніж 220. Переважно це сингентівський гібрид Неріса з ФАО 200, який встигає дати гарний врожай до кризових періодів із посухою. У «Колосі» під нього відведено 400 га. Багато використовують і кукурудзи місцевої, дніпропетровської, селекції.

Господарство навіть поки що не планує встановлення власної сушарки — на ранніх гібридах вологість фіксують від 14 до 20 %, тому й не досушують.

Кукурудзу сіють також як культуру-пастку для профілактики вовчка на соняшнику. Відповідно, і соняшник, крім звичних класичних гібридів, почали практикувати більш стійкий. Наприклад, сподіваються на стійкість гібрида СИ Арізона, який добре стартує і розвивається, пластичний в умовах посухи і спеки, дає гарний урожай.

До речі, нас пригостили медом, кажуть, що з пасіки біля Арізони, — дуже смачний і приємного сонячного кольору.

На дослідних ділянках ось уже впродовж 10 років «Колос» експериментує з лініями гібридів кількох компаній. Микола Хорольський говорить, що з висновками завжди дуже обережні, бо рік від року відрізняється. Отже, на товарних посівах сіють вже надійні, перевірені гібриди.

Прибавку до тонни на кожному гектарі, діляться фахівці «Колосу», отримують за рахунок якісного протруювання насіння. Тому уклали договір зі спеціальним пересувним міні-лабораторією-протруювачем свого партнера компанії «Сингента». Викликають машину у потрібний час просто у господарство.

І З ДРОНАМИ ДРУЖАТЬ

Економні власники «Колосу» ще 7 років тому почали заощаджувати на мастильних матеріалах завдяки впровадженню GPS-навігації. Помітили, що перекриттів під час обробок стало набагато менше, та й час виконання робіт скоротився. Придбали власну базову станцію.

Елементи точного землеробства, вочевидь, їх захопили. Постійно досліджують якість і склад ґрунтів. Нещодавно почали співробітництво із провідною компанією DRON.UA. «Завдяки цим спеціалістам складаємо карти, — розповідає Роман Карлов. — Тепер знаємо не тільки точні площі, але й особливості окремих ділянок. Вже почали робити висновки. Наприклад, на шматках із солонцями, курганами, змитими поверхнями не будемо даремно вносити цінні добрива та препарати».

СВІЙ ЕКСПОРТ

Виклики часу стимулюють «Колос» відкривати і нові види діяльності. Після зміни умов спецрежиму оподаткування швидко зорієнтувалися і спробували самотужки потроху просувати свою продукцію на експорт.

Фінансовий директор агрофірми Володимир Молодан переконує, що для таких господарств, як «Колос», цілком реально брати участь і в експортних операціях. Варто тільки знайти

надійних партнерів. Як завжди, обирають тільки найкращих на ринку, домовилися про супровід своєї пшениці з авторитетною зерноторговельною компанією. Партнери супроводжують продукт з елеватора до порту. Беруть партії від 500 тонн.

«Вигоди очевидні, — говорить Володимир Молодан. — ПДВ залишається у нас. І валютний рахунок поповнюємо. На кожній тонні експортної продукції є додаткових до 200 грн прибутку. Певна річ, мусимо постійно моніторити ринок, щоб знати кон'юнктуру. І якість нашої пшениці має бути на висоті. Вона у нас продовольча, 2-го класу».

Цьогорічна партія пшениці з Царичанки пішла в Конго. Спеціалісти упевнені, що африканський напрямок дуже перспективний для українського продукту.

Керівник господарства додає, що для відкриття нової діяльності йому лише довелося відправити свого фахівця на спеціальне додаткове навчання щодо експортних операцій: «Як бачимо, тямуцїй людині цього виявилось достатньо — процес пішов».

НОВА ПЕРСПЕКТИВА — ШОКОВЕ ЗАМОРОЖУВАННЯ

З навчання розпочалася й ще одна ініціатива «Колосу». Петро Горбатюк помітив, що у регіоні малі фермери

почали активно займатися вирощуванням малини, багатьох на такий промисел підштовхує безробіття. У центрі Царичанки навіть періодично збирається стихійний ринок, біржа малинових професіоналів.

Як завжди, за інтелектуальною та організаторською підмогою звернулися до «Сингента». Партнери допомогли із семінаром-тренінгом та спеціалістами-консультантами. Понад 120 фермерів зібралися у місцевому будинку культури, щоб дізнатися, як правильно обирати і доглядати саджанці, оптимально їх підживлювати та захищати.

Ідея Петра Горбатюка полягає в тому, що «Колос» допомагатиме колегам із технологіями вирощування, професійним супроводом. А от для переробки цінної вітамінної ягоди підприємець вже організовує міні-завод для її заморожування. Агрофірма і собі вже заклала плантацію малини. Будуть починати освоювати новий напрям бізнесу.

І СТРАУСИ ДЛЯ ДУШІ

Петро Горбатюк, зоотехнік за освітою, раніше сподівався професійно розвинути страусів. Спеціально вчився цьому нестандартному бізнесу. Господарство навіть завбачливо придбало спеціальні ангари. Але криза 2008-го і наступних бурхливих років переконали, що людям зараз поки що не до елітної продукції.

ПЕТРО ГОРБАТЮК,
Співвласник компанії «Колос»

А втім, із дивними птахами тут розлучитися не можуть. Кілька екзотичних сімейств мирно уживаються із гомінким госпдвором агрофірми. Ну, хіба що новий виводок відділили зараз у більш тихе приміщення — зовсім малеча, 10 пташенят.

Для особливих випадків, коли потрібні ексклюзивні сувеніри, страусині яйця передають на розпис майстрам із всесвітньовідомої Петриківки, яка знаходиться тут по-сусідству. Подарунки виходять неймовірні!

МА

З ПРИЦІЛОМ НА ВИСОКИЙ ПОПИТ

ВІКТОР ПОЛЬОВИЙ

НАПРИКІНЦІ ВЕРЕСНЯ АГЕНТСТВО «АПК-ІНФОРМ» І КОМПАНІЯ «СИНГЕНТА» ПРОВЕЛИ КОНФЕРЕНЦІЮ, ПРИСВЯЧЕНУ НОВИМ ПЕРСПЕКТИВНИМ ТЕХНОЛОГІЯМ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ. ЦЯ КУЛЬТУРА ЗАЙМАЄ НАЙБІЛЬШУ ЧАСТКУ ПОСІВНИХ ПЛОЩ І КОРИСТУЄТЬСЯ СТАБІЛЬНО ВИСОКИМ ПОПИТОМ НА СВІТОВИХ РИНКАХ.

Кукурудза стала основною культурою українських аграріїв через високу продуктивність і стабільний попит на світових ринках.

Збільшення обсягів її вирощування змушує виробників насіння ретельніше підходити до створення гібридів, здатних демонструвати стабільно високу врожайність у мінливих погодних умовах України. Технології вирощування також постійно оновлюються з урахуванням змін клімату і генетики насіння. Про це та багато іншого говорили спікери й учасники конференції.

РИНКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ КУКУРУДЗИ

Як розповіла головний редактор журналу «АПК-Інформ» Олена Чередниченко, протягом останніх сезонів спостерігається стабільне нарощування виробництва зернових культур в Україні. В поточному році очікується незначне зменшення обсягів виробництва, але в цілому рівень залишається високим. З іншого боку, частка експорту продовжуватиме зростати, що буде і надалі стимулювати українських виробників збільшувати обсяги виробництва. Водночас споживання всередині країни поступово зменшується. Це стосується як продовольчого споживання, так і кормового за рахунок скорочення населення й зменшення поголів'я свиней і ВРХ. Потрібно звернути увагу на те, що на початку сезону прогноз виробництва зернових культур в Україні складав 61 млн т. Зараз ця цифра збільшилася до 64,4 млн т в основному через збільшення врожаю пшениці. Прогноз на 2017–2018 маркетинговий рік виглядає наступним чином: загальне виробництво зернових і технічних культур складатиме 84,6 млн т, із них майже половина (44,5 млн т) буде відправлено на експорт.

В Україні на сьогодні сформувалася виробнича база з вирощування кукурудзи. Це означає незмінність зайнятих під нею площ, які складають близько 4,5 млн га. З року в рік ця цифра не надто змінюється, і навіть у разі пересіву озимих культур кукурудзу зараз використовують нечасто внаслідок певного зменшення її економічної привабливості. В той же час експорт нарощується активними темпами, хоча відбувається це в основному за рахунок зменшення запасів. Даний чинник підтримує ціни, крім того, схожий вплив

очікується від несприятливих погодних умов. На середину вересня збирання затримується приблизно на 2 тижні, і це відбувається не лише в Україні, а й в багатьох країнах Європи.

Регіональний розподіл кукурудзи виглядає так: найбільші площі під посівами цієї культури розташовані в Полтавській, Кіровоградській, Вінницькій, Чернігівській і Черкаській (близько 46 % всіх площ) областях. Середня врожайність кукурудзи по Україні складає 60 ц/га, проте в поточному році вона збільшилася до 64 ц/га. Рекордсменом виявилася Вінницька

область, де середня врожайність становила більше 80 ц/га. Реальна ситуація може дещо відрізнятись, але статистика говорить саме про таку динаміку.

В березні було зафіксовано рекорд експорту у 2,2 млн т у напрямку Єгипту, Нідерландів та Ірану. Прогнози на сезон роботи поки рано, тому що збирання тільки розпочалося, даних по урожайності ще надто мало, і, враховуючи негативні погодні чинники, що впливали на формування урожаю, загальна цифра може значно коливатися. На внутрішньому ринку ціни дещо почали знижуватися перед

збиранням нового врожаю. Така ж ситуація очікується й на світових торгових майданчиках. З іншого боку, є сподівання на підтримку цін внаслідок затримки зі збиранням у Європі та Росії, а також на зростання цін ближче до нового року.

НОВІ ГІБРИДИ ДОПОМАГАЮТЬ ЗАРОБЛЯТИ

Юрій Струмінський, керівник регіонального підрозділу компанії «Сингента»,

розповів про новітні гібриди елітної генетики «Артезіан», які запропоновані українським аграріям вже цього року.

«В цьому та наступному роках в Україні заходять нові гібриди «Артезіан». Вони створені на основі посухостійких ліній, які в умовах недостатнього зволоження здатні формувати стабільні високі врожаї. В цьому році в різних регіонах України було засіяно близько 9000 га гібридом СИ Феномен (FAO 220).

Власники господарств змогли побачити, як показує себе ця селекція в доволі несприятливих погодних умовах. На наступний рік заплановано вихід ще двох нових гібридів селекції «Артезіан»: СИ Фортаго (FAO 260) і СИ Зефір (FAO 430). Ці гібриди районовані, отримали реєстрацію і офіційні рекомендації від українських наукових установ.

Окрім насіння, компанія «Сингента» пропонує й систему захисту. Це ґрунтові

ІГОР КОВАЛЬЧУК,

менеджер з маркетингу, розвиток прямої насіння кукурудзи компанії «Сингента» (канд. с.-г. наук, доцент)

В Україні все частіше аграрії потерпають від погіршення погодно-кліматичних умов і насамперед від дефіциту вологи на полях. З огляду на це підбір гібридів стає доволі складним, оскільки господар не знає, на що розраховувати.

Обов'язково потрібно згадати про холодостійкі гібриди, які можна висівати в ранні строки. Вони добре витримують зворотні весняні похолодання і навіть помірні заморозки минають без критичних наслідків для рослини. Цьогорічна

затяжна холодна весна з переходами температури через нульову відмітку чітко продемонструвала можливість наших гібридів кукурудзи витримувати несприятливі умови. Хоча ті аграрії, які рано посіяли гібриди інших виробників, отримали зріджені сходи, а дехто взагалі був змушений пересівати. В цьому випадку дотримання оптимальних строків сівби стало б кращим рішенням.

Якщо ж говорити про лінійку гібридів компанії «Сингента», то варто зазначити, що вона доволі широка і може задовольнити будь-які потреби агро-виробників. Тобто, можна підібрати гібрид для усіх технологій вирощування — як для інтенсивної, класичної, так і для екстенсивної. Для будь-якого поля з різною кількістю поживних речовин

можна обрати такий гібрид, що забезпечить найкращу окупність вкладених коштів. Це значно полегшує роботу аграрія і додає йому впевненості.

АНДРІЙ КОВАЛЬЧУК,

директор ТОВ «Ольга»

Основною культурою у нас є кукурудза. По економіці вона займає перше місце, хоча в багатьох інших господарствах кращі результати показує ріпак. Ми використовуємо унікальну сушку, яка працює на соломі, що дає нам змогу значно скорочувати витрати на зменшення вологості зерна. В результаті знижується собівартість і досягається вища прибутковість. Також це дає нам можливість вирощувати гібриди з великим FAO, завдяки цьому отримувати кращу врожайність і не звертати увагу на зайву вологу. Підбір гібридів здійснюється так: у нас є демонстраційне поле, де з року в рік висіваються гібриди різних виробників, ми дивимося на урожайність

кожного з цих гібридів у кінці сезону. Загалом нас не цікавить стан рослин у процесі вегетації, оскільки вони за певних умов можуть виглядати не зовсім добре. Проте до кінця сезону ситуація виправляється, і найголовніший показник — урожайність — виходить гарним.

На сьогодні більшість наших площ засіяна гібридами кукурудзи й соняшнику від компанії «Сингента». Якщо говорити про кукурудзу, то почали ми з Леморо, потім використовували Люціус, а в минулому році більшість посівів було під гібридом Кобальт, який дав нам урожайність понад 120 ц/га. Лінійка гібридів постійно оновлюється, тому ми повсякчас оцінюємо їх ефективність на наших демополях. Також серед інших ми використовуємо ЗЗР

виробництва компанії «Сингента», що дає нам змогу ефективно боротися з хворобами, шкідниками й бур'янами і отримувати кращі врожаї.

гербициди Примекстра Голд і Люмакс. Також у нас є страхові гербициди, і найпопулярніший з-поміж них Елюміс, оскільки його можна використовувати досить тривалий період — від двох до восьми листків культури. Цей препарат знищує практично всі бур'яни, і навіть у проблемних місцях він працює надзвичайно ефективно.

Гербициди компанії «Сингента» відрізняються своєю м'якою дією на культурні

рослини. Як відомо, будь-який гербицид частково пригнічує культурні рослини, що негативно впливає на їх розвиток і врожайність. Препарати нашої компанії «працюють» вкрай обережно. Багато господарств, які займаються овочівництвом і вирощують цукрову кукурудзу, використовують системи захисту компанії «Сингента». Це свідчить про те, що препарати не пригнічують культурні рослини. За рахунок цього на кукурудзі можна отримати додаткову приривку

врожайності. В Уманському районі агрофірма «Байс-Агро» провела порівняльний дослід: поле розділили навпіл і на кожній частині використовували різні системи захисту. Урожайність була кращою там, де застосовувалися більш лояльні до культурних рослин препарати компанії «Сингента». Різниця складала 3–10 ц/га. До речі, навіть у наших конкурентів на ділянках гібридизації за протоколом потрібно використовувати препарати «Сингента».

МА

ВАСИЛЬ ШЕВЧУК,

заступник генерального директора з виробництва ТОВ «Агрокомплекс «Зелена Долина»

Наша компанія знаходиться в двох районах Вінницької області: Томашпільському і Тульчинському. Земельний банк складає 27 000 га, вирощуємо в основному зернові й технічні культури. Оскільки маємо власний цукровий завод, то, відповідно, вирощуємо цукровий буряк на площі 6 тис. га. Озимини сіємо близько 9–10 тис. га, кукурудзи 6 тис. га. Сьогоднішній захід відвідали з конкретною метою: вирішити певні проблеми з попередниками для озимої пшениці. Ми знаємо, що у компанії «Сингента» є гібриди з ФАО від 200 до 300, в яких ми дуже зацікавлені. Річ у тім, що пшениця вже багато років сіється після сої, і останнім

часом результати стали стабільно погіршуватися саме по сої. На сьогодні вирощування цієї культури має доволі велику затратну частину, а також у нас виникли труднощі з підбором сортів і технологій вирощування. Тому ми вирішили дещо змінити сівозміну, додавши середньоранні сорти кукурудзи з таким розрахунком, щоб нам вистачило часу для її збирання, подальшого обробітку ґрунту й посіву озимини. На конференції багато говорилося про лінійку гібридів кукурудзи, і ми почули, що у «Сингента» є що нам запропонувати. Будемо розглядати варіанти і продовжувати співпрацю.

З компанією «Сингента» нас поєднує багаторічне партнерство. Ми використовуємо велику кількість препаратів (основних і страхових) цього виробника як на зернових, так і на просапних культурах. Деякі

аграрії шукають дешевші альтернативи, але не завжди нижча ціна забезпечує ефективність. Саме тому ми користуємося лише якісними і надійними препаратами відомих виробників.

ЮРІЙ ФАЛОВСЬКИЙ,

директор ТОВ «Агро-Форте»

Наше господарство є насінницьким, на площі у 2500 га ми вирощуємо кукурудзу, пшеницю, ячмінь, сою та горох. Також ми є прямими партнерами з розмноження насіння компанії Lemcke, співпрацюємо з Saaten Union, KWS і Strube. Частка насінних культур складає близько 50 %, інші площі відведені під кукурудзу. Маємо власну сушку на солоні та власний елеватор потужністю 15 000 т. Із компанією «Сингента» співпрацюємо вже багато років. Купуємо у неї все — від насіння до засобів

захисту, користуємося її нововведеннями щодо фітосанітарного обстеження й іншими. Що стосується кукурудзи, зараз вирощуємо гібриди Канзас і Люціус, для пересівів використовуємо Делітоп із ФАО 220. Вони показують стабільно гарні результати в наших мінливих умовах, тому ми ними повністю задоволені. Вибір гібридів базується на врожайності, яку ми перевіряємо на наших тестових полях у ТОВ «Ольга». На конференції я зміг не лише отримати корисну інформацію про нові гібриди і технології, а й поділитися власним досвідом вирощування кукурудзи.

ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ

ІГОР КОВАЛЬЧУК,

Менеджер з маркетингу, розвиток напрямку насіння кукурудзи (канд. с.-г. наук, доцент)

КУКУРУДЗА — ОДНА З ОСНОВНИХ КУЛЬТУР СУЧАСНОГО СВІТОВОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА.
ЦЕ КУЛЬТУРА РІЗНОБІЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ З ВИСОКОЮ ВРОЖАЙНІСТЮ.

Важливою складовою всього зернового господарства України є виробництво зерна кукурудзи. Її сучасне народногосподарське значення і, зокрема, забезпечення надійного зернофуражного балансу не має альтернативи. Ця культура великою мірою визначає не тільки економічний стан тваринництва, але й зернової галузі в цілому. Завдяки вигідному географічному розташуванню, сприятливим природно-кліматичним умовам в Україні існують об'єктивні умови для вирощування кукурудзи.

Агрокліматичні умови зон кукурудзосіяння в нашій країні вирізняються надзвичайною різноманітністю, що істотно впливає на ріст, розвиток рослин і формування зернової продуктивності культури.

Кукурудза — теплолюбна культура. Мінімальна середньодобова температура ґрунту для проростання насіння становить $+8-10^{\circ}\text{C}$, а сходи з'являються за $+10-12^{\circ}\text{C}$. Кукурудза, висіяна в холодний і перезволожений ґрунт, проростає дуже повільно, сходи її часто бувають зріджені, бо набубнявіле

насіння уражується грибними хворобами і втрачає польову схожість.

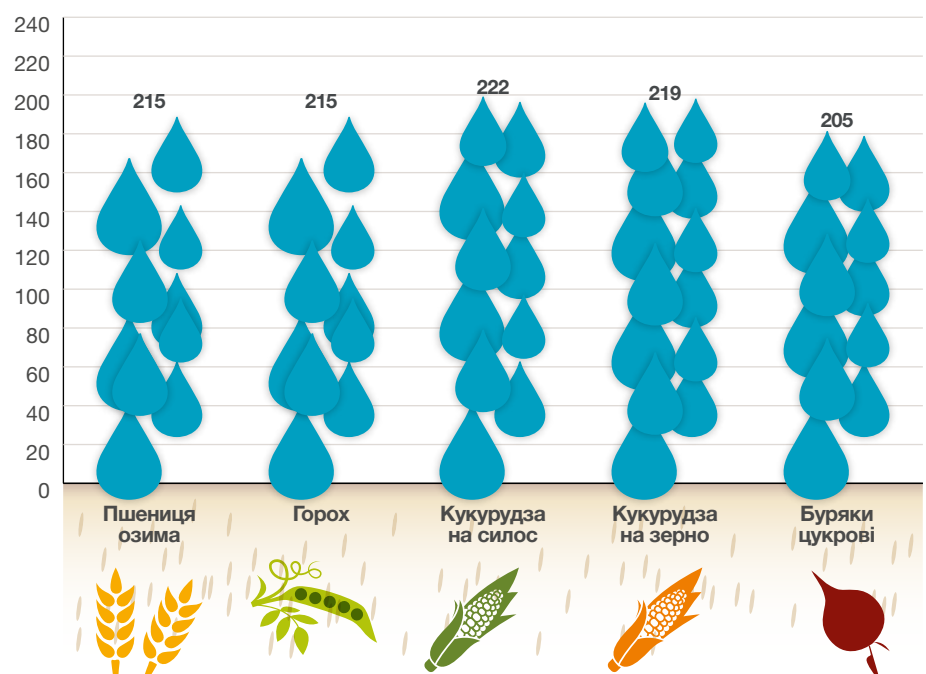
Небезпека повернення весняних приморозків в Україні трапляється один раз на 5–6 років. Найменші ранні приморозки восени пошкоджують листки і рослину в цілому. Так, у фазу 2–3 листки кукурудза витримує зниження температури до -2°C ; загибель сходів може спричинити тривала дія приморозків потужністю -3°C , а -5°C знищить посів за кілька годин, незалежно від фази розвитку.

В період розвитку рослин кукурудзи від сходів до викидання волотей оптимальна температура для росту і розвитку становить $+20-23^{\circ}\text{C}$. До появи генеративних органів підвищення температури до $+25-30^{\circ}\text{C}$ кукурудзі не шкодить. У фазі цвітіння підвищення температури понад $+30^{\circ}\text{C}$ негативно впливає на запилення рослин. Мінімальна температура, за якої припиняється ріст кукурудзи, становить $+10^{\circ}\text{C}$, а максимальна — $+45^{\circ}\text{C}$.

ПОПЕРЕДНИКИ

Кукурудза не належить до дуже вимогливих до попередників культур.

ДІАГРАМА 1. ЗАПАСИ ДОСТУПНОЇ ВОЛОГИ В ПІВТОРАМЕТРОВОМУ ШАРІ ҐРУНТУ НА ЧАС СІВБИ КУКУРУДЗИ ПІСЛЯ РІЗНИХ ПОПЕРЕДНИКІВ (дані Дрaбівської дослідної станції зі стаціонарного дослід), мм

У Лісостепу вона найкраще росте після озимини, зернобобових, гречки, картоплі. В зоні Полісся кукурудзу розміщують після люпину, багаторічних трав, льону, зернобобових, озимих, картоплі.

У районах недостатнього зволоження не рекомендовано висівати кукурудзу після культур, які висушують ґрунт, зокрема після цукрового буряку, суданської трави, соняшнику. Не варто сіяти кукурудзу після проса, щоб запобігти поширенню спільного шкідника — кукурудзяного метелика. Кукурудза у сівозміні є добрим попередником для ярих зернових культур, а при своєчасному збиранні — для озимих. Проте у південних регіонах країни її часто використовують як провокаційну культуру для вовчка і попередник для соняшнику.

Кукурудзу можна вирощувати як монокультуру. На чорноземах беззмінне вирощування за умови щорічного внесення добрив можливе упродовж 6–10 років, а на менш родючих ґрунтах — 3–5 років. У районах достатнього зволоження зони Лісостепу та Полісся кукурудза на силос більше реагує на добрива, ніж на попередники.

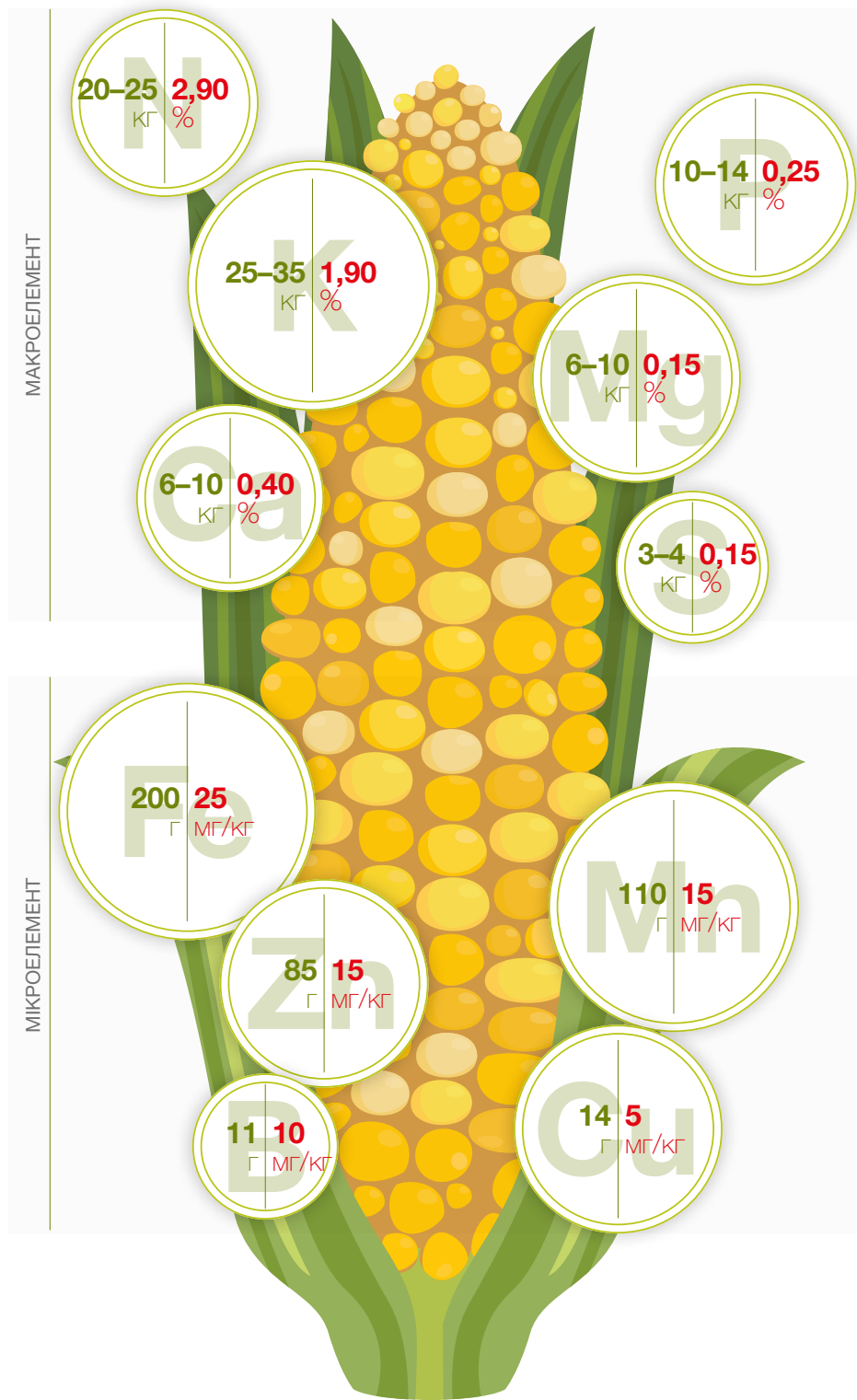
За даними М. Г. Цехмейструк, Н. М. Музафаров, К. М. Манько¹, серед найпоширеніших попередників кукурудзи найбільше висушують кореневмісний шар ґрунту рослини буряків цукрових, тому й запаси ґрунтової вологи у більшості випадків залишаються після цього попередника на час сівби кукурудзи найменшими (рис. 1).

Крім цього, з наведених даних видно, що кращі умови вологозабезпечення посівів є в повторних посівах кукурудзи. Останнє підтверджується і дослідженнями Уманського державного аграрного університету, згідно з якими на час сівби кукурудзи запаси доступної вологи в шарі ґрунту 0–100 см при повторному її вирощуванні в середньому за 10 років були на 14 мм більшими порівняно з ланкою, де кукурудза розміщувалася після одного з найкращих попередників — пшениці озимої.

РИС. 2. ПОТРЕБИ РОСЛИН КУКУРУДЗИ В ЕЛЕМЕНТАХ ЖИВЛЕННЯ

НЕОБХІДНА КІЛЬКІСТЬ
ДЛЯ ФОРМУВАННЯ 1 Т ЗЕРНА (д. р.)

КРИТИЧНІ РІВНІ В ЛИСТКАХ У ПЕРІОД
ВИКИДАННЯ ВОЛОТЕЙ (сухої речовини)

¹ М. Г. Цехмейструк. Аспекти вирощування кукурудзи / М. Г. Цехмейструк, Н. М. Музафаров, К. М. Манько. // Агробізнес. — 2014. — № 8. — С. 279.

ПОЖИВНИЙ РЕЖИМ ҐРУНТУ

Досвідчені агрономи знають, що кукурудза — це класична культура. Вона любить оранку з осені, під яку, як правило, вносять до 80 % фосфору й калію і не більше ніж 20 % азотних добрив. Основні азотні добрива вносять навесні в передпосівну культивуацію, даючи у рівних частинах аміачну селітру і карбамід.

Щоб правильно розрахувати норми внесення добрив, слід застосовувати балансовий метод розрахунку, зважаючи на фактичний вміст поживних речовин на кожному полі та винос культурою мікро- і макроелементів з ґрунту (рис. 2).

Рослини кукурудзи потребують для свого живлення макро- й мікроелементи. Основними елементами живлення є NPK, а також кукурудза чутлива до нестачі цинку, середньочутлива до нестачі бору й міді, а на лужних ґрунтах — марганцю.

Чинники, що впливають на рівень ефективності добрив:

- клімат, збереження і накопичення вологи, органіка, щільювання;
- ґрунтові умови, рівень забезпеченості елементами живлення;
- реакція ґрунтового середовища;
- оптимальна щільність ґрунту;
- способи внесення добрив (локально чи врозкид), припосівне, позакореневе підживлення;
- збалансованість живлення за макро- і мікроелементами на основі результатів агрохімічного обстеження ґрунтів;
- проведення діагностики елементів живлення в критичні періоди росту і розвитку рослин;
- правильний вибір гібрида.

ГІБРИДИ

Для одержання високих і стабільних урожаїв кукурудзи в кожному господарстві необхідно мати спектр гібридів, які мають різноманітний тип реакції на мінливість умов середовища, в тому числі інтенсивного типу (для одержання максимальних урожаїв на високому агрофоні), середньопластичні, які мають широкий адаптивний потенціал (для одержання відносно стабільних урожаїв на полях із нестабільним агрофоном), і високостабільні (для одержання гарантованого врожаю в умовах змінних метеорологічних факторів на бідних за поживним складом ґрунтах). Здатність до економного й ефективного використання чинників середовища — властивість високоадаптивних генотипів.

Компанія «Сингента», яка є світовим лідером із розробки новітніх технологій і засобів сільськогосподарського виробництва, може запропонувати товаровиробникам широкий вибір насіння сучасних гібридів кукурудзи для будь-якої зони й різних умов вирощування (табл. 2).

ТАБЛИЦЯ 1. КРИТЕРІЇ ГРУПУВАННЯ КУКУРУДЗИ ЗА СКОРОСТИГЛІСТЮ І ТИПОМ АДАПТИВНОСТІ

ГРУПА СТИГЛОСТІ	ТИП АДАПТИВНОСТІ			
	ІНТЕНСИВНІ (з високою віддачею з підвищеного агрофону)	СЕРЕДНЬОПЛАСТИЧНІ (з покращеною стабільністю врожаю)	ВИСОКОАДАПТИВНІ (придатні для вирощування за екстенсивною технологією)	
Середньоранні (FAO 200–299)	СИ Ротанго FAO 200	СИ Талісман FAO 200	НК Джитаго FAO 210	
	НК Фалькон FAO 220	СИ Енігма FAO 230	СИ Тепіас FAO 220	СИ Феномен FAO 220
	СИ Новатоп FAO 240	СИ Ападіум FAO 280	Депітон FAO 220	
	СИ Аріосо FAO 270		СИ Респект FAO 240	СИ Фортаго FAO 260
Середньостиглі (FAO 300–399)	СИ Фотон FAO 260			
	НК Термо FAO 330	НК Кобальт FAO 320	СИ Батанга FAO 340	
	НК Люціус FAO 340			
Середньопізні (FAO 400–499)	НК Пако FAO 440			СИ Зефір FAO 430

ТАБЛИЦЯ 2. КРИТЕРІЇ ДОБОРУ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ ДЛЯ РІЗНИХ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ, 2018 Р.

ТИП АДАПТИВНОСТІ	ГІБРИД	ФАО	ТИП ЗЕРНА	ВИКОРИСТАННЯ	БАЛ					ГУСТОТА НА ПЕРІОД ЗБИРАННЯ, ТИС. РОСЛ./ГА	ЗОНА ВИРОЩУВАННЯ
					ХОЛОДОСТІЙКІСТЬ	ПОСУХОСТІЙКІСТЬ	ВОЛОГОВІДАЧА	РАННІЙ РОЗВИТОК	ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО СТЕБЛОВИХ ГНИЛЕЙ		
Інтенсивні	СИ Ротанго	200	Кр.-зуб.	Зер./сил.	9	8	9	10	10	55–80	П, Л, Пн.С
	НК Фалькон	220	Кр.-зуб.	Зер./сил.	9	9	10	9	8	55–80	
	СИ Новатоп	240	Кр.-зуб.	Зер./сил.	9	10	8	8	9	55–75	
	СИ Фотон	260	Зуб.	Зер./сил.	8	9	10	10	9	50–75	
	НК Термо	330	Зуб.	Зерно	9	10	9	8	9	45–70	
	НК Люціус	340	Зуб.	Зерно	8	9	10	8	8	45–70	
	НК Пако	440	Зуб.	Зерно	7	10	10	7	10	40–50 (70–80 на зрош.)	Л, С
Середньоластичні	СИ Талісман*	200	Кр.-под.	Зер./сил.	9	9	10	10	10	55–80	П, Л, Пн.С
	СИ Енігма	230	Кр.-зуб.	Зер./сил.	9	10	10	8	10	50–80	
	СИ Аріосо	270	Зуб.	Зерно	8	10	10	8	8	50–75	
	СИ Аладіум	280	Зуб.	Зерно	8	10	9	8	10	50–75	
	НК Кобальт	320	Зуб.	Зерно	8	9	9	8	10	45–75	
	СИ Ірідіум	350	Зуб.	Зерно	8	9	9	10	10	45–76	
Високоадаптивні	НК Джитаго	210	Кр.-зуб.	Зер./сил.	9	10	9	8	10	50–80	П, Л, С
	СИ Теліас*	220	Кр.-зуб.	Зер./сил.	9	9	10	9	10	50–80	
	Делітоп	220	Кр.-зуб.	Зер./сил.	9	9	9	8	9	50–80	
	СИ Батанга	340	Зуб.	Зерно	9	10	10	10	9	45–70	Л, С
Артезіан	СИ Феномен	220	Зуб.	Зер./сил.	9	10	10	9	10	55–80	П, Л, Пн.С
	СИ Фортаго*	260	Зуб.	Зер./сил.	9	9	10	10	10	50–75	
	СИ Зефір*	430	Зуб.	Зер./сил.	9	10	9	9	10	45–55 (70–80 на зрош.)	Л, С

* За результатами випробування гібридів у різних ґрунтово-кліматичних зонах України деякі характеристики можуть коригуватися.

Вибір гібридів кукурудзи — відповідальна і нелегка справа, адже в умовах одного господарства поля відрізняються за родючістю ґрунтів, попередниками, вологозабезпеченістю. Тому слід використовувати декілька гібридів, різних за скоростиглістю, типом зерна, густотою стояння, чутливістю до добрив, стійкістю до ураження збудниками хвороб тощо. Варто зауважити, що навіть у зонах, де можна використовувати генотипи з високим ФАО, рекомендується обирати для сівби гібриди з різними строками дозрівання. Це зменшить ризики недобору валового врожаю, спричинені дією несприятливих погодних факторів, дасть змогу оптимізувати строки сівби і збирання культури.

Для наших гібридів кукурудзи характерні висока врожайність, швидка віддача вологи зерном під час дозрівання, високий компенсаційний потенціал (здатність утворювати додатковий качан в умовах оптимальної густоти стояння рослин, вологозабезпечення і поживного стану ґрунту), стійкість до хвороб, до стресових умов середовища тощо (табл. 2).

СТРОКИ СІВБИ І ГЛИБИНА ЗАГОРТАННЯ НАСІННЯ

Згідно з даними багаторічних досліджень науково-дослідних установ у зонах кукурудзосіяння, оптимальним строком сівби кукурудзи є стійке прогрівання ґрунту до +10–12 °С на глибині загортання насіння. Як надто ранні, так і пізні строки сівби можуть знизити врожай культури. Однак експериментальні дослідження свідчать, що при ранніх (прогрівання ґрунту до +6–8 °С) строках сівби у кукурудзи цвітіння волотей настає раніше, ніж при пізніх, що дає змогу рослині у найбільш важливі фази розвитку упродовж вегетації раціональніше використовувати ґрунтові запаси вологи й певною мірою зменшити ризик негативного впливу посухи і високих температур. За сприятливих умов проростання насіння і відсутності бур'янів рання сівба кукурудзи має суттєві переваги над пізньою, найбільш вагомі з яких — вища урожайність і нижча вологість зерна при збиранні.

У процесі ухвалення рішення про настання строків сівби кукурудзи слід також врахувати вірогідність приморозків

на початкових фазах розвитку рослини, які здатні викликати суттєві пошкодження надземної вегетативної маси. Також при цьому необхідно зважати на рівень холодостійкості гібрида і використовувати для сівби спеціально оброблене (наприклад, Максим XL + Форс Зеа) насіння.

Створені селекціонерами компанії «Сингента» такі холодостійкі гібриди кукурудзи, як СИ Ротанго, СИ Талісман, СИ Теліас, НК Фалькон, НК Джитаго, Делітоп, СИ Енігма, НК Термо, придатні для ранньої сівби (за стійкого прогрівання ґрунту на глибині загортання насіння 6–8 °С). Це дає змогу отримати сходи на 5–7 днів раніше, ніж у нехолодостійких, навіть у роки з недостатньою сумою активних температур. Отже, з'являється можливість збільшити фазу активного фотосинтезу, за якої в рослині інтенсивно накопичується органічна речовина. Отримання більш ранніх сходів і швидшого розвитку рослин у холодостійких гібридів дозволяє підвищити врожайність зерна і силосної маси, особливо в ті роки, коли друга половина вегетації проходить в посушливих умовах. Необхідно зазначити, що цьогорічне тривале весняне похолодання не завдало суттєвої шкоди посівам гібридів компанії «Сингента», які з честю витримали це випробування і підтвердили свої високі адаптаційні властивості.

Для одержання гарантованих дружних сходів кукурудзи надзвичайно важливою є наявність продуктивної вологи у посівному шарі ґрунту. Запаси продуктивної вологи на рівні 7–8 мм під час сівби культури у шарі 0–10 см вважаються недостатніми, 9–13 мм є задовільними, а 14–15 мм і більше — добрими.

Глибина загортання насіння кукурудзи істотно залежить від фізико-механічних властивостей ґрунту, його вологості й температурного режиму. Оптимальна глибина загортання насіння кукурудзи при сівбі на важких суглинкових ґрунтах становить 4–5 см, на легких суглинкових — 5–6, на чорноземних — 5–7, а на супіщаних — 6–8 см. При пересиханні верхнього шару глибину загортання насіння збільшують на 1–2 см.

Отже, щоб отримати високий урожай кукурудзи, треба звертати увагу на всі складові технології її вирощування. Якщо з огляду на умови вирощування, агротехніку і потенціал поля зробити правильний підбір гібридів і препаратів, які дозволяють отримати прогнозований урожай та захистити культуру, не зашкодивши самій рослині, — є всі шанси використати генетичний потенціал конкретного гібрида кукурудзи й отримати високий урожай і гарний прибуток.

ІГОР КОВАЛЬЧУК,

Менеджер з маркетингу, розвиток напрямку насіння кукурудзи (канд. с.-г. наук, доцент)

НОВІ ВИСОКОАДАПТИВНІ ГІБРИДИ КУКУРУДЗИ — ЗАПОРУКА ВИСОКОГО ВРОЖАЮ

СТВОРЕННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ У ВИРОБНИЦТВО НОВИХ ВИСОКОПРОДУКТИВНИХ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ, АДАПТОВАНИХ ДО УМОВ ВИРОЩУВАННЯ КОЖНОЇ ҐРУНТОВО-КЛІМАТИЧНОЇ ЗОНИ, Є ОДНИМ ІЗ НАЙВАЖЛИВІШИХ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ УРОЖАЙНОСТІ Й ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЦЬЄЇ КУЛЬТУРИ.

Компанія «Сингента» щороку пропонує товаровиробникам нові конкурентоспроможні гібриди, які мають високий потенціал урожайності та адаптовані до

умов середовища. Так, у 2017 році до Реєстру сортів рослин України занесено нові високопродуктивні гібриди: СИ Талісман (FAO 200), СИ Теліас (FAO 220) і СИ Фотон (FAO 260), СИ Фортаго

(FAO 260) та СИ Зефір (FAO 430), — які за умов дотримання рекомендацій щодо технології їх вирощування здатні значно підвищити рентабельність сільськогосподарського виробництва.

	СИ ТАПІСМАН ФАО 200	СИ ТЕПІАС ФАО 220	СИ ФОТОН ФАО 260	СИ ФОРТАГО ФАО 260	СИ ЗЕФІР ФАО 430				
Група стиглості	Середньоранній	Середньоранній	Середньоранній	Середньоранній	Середньоранній				
Тип адаптивності	Середньопластичний	Високоадаптивний	Інтенсивний						
Використання	Зерно/силос	Зерно/силос	Зерно/силос	Зерно/силос	Зерно/силос				
Тип зерна*	Кр.-зуб.	Проміжний	Зубоподібний	Зубоподібний	Зубоподібний				
Бал	Холодостійкість	9	9	8	9	9			
	Посухостійкість	9	9	9	9	10			
	Вологовіддача	10	10	10	10	10			
	Темп початкового росту	9	10	10	10	9			
	Толерантність до стеблових гнилей	10	10	9	10	10			
Зона кукурудзосіяння/ Густина рослин на період збирання, тис./га	Полісся	до 85	Полісся	до 90		Лісостеп	до 80	Лісостеп	55–65
	Лісостеп	60–80	Лісостеп	60–80		Степ	60–75	Степ	45–55
	Степ	50–55	Степ	50–55		Степ	45–55		

* Тип зерна: Кр.-зуб. — кременисто-зубоподібний.

** Рекомендований регіон вирощування: П — Полісся, Л — Лісостеп, Пн.С — Північний Степ.

СИ ТАЛІСМАН ФАО 200

ВИСОКА ХОЛОДОСТІЙКІСТЬ, РАННІЙ УРОЖАЙ ЗЕРНА І СИЛОСУ

Гібрид високоврожайний, скоро-стиглий, що дозволяє отримати ранній урожай зерна й поживного силосу для худоби. Вміст білка у зерні складає 8,8–9,5 %, крохмалю — 72,1–74,1 %. Зерно придатне для переробки на крупу. СИ Талісман має добру холодостійкість і толерантний до гельмінтоспориозу, фузаріозу, стеблових гнилей, пухирчастої та летючої сажок. Саме тому він придатний для сівби в ранні строки. Це дає змогу отримати сходи на 5–7 днів раніше, ніж у не холодостійких, навіть у роки з недостатньою сумою активних температур. Таким чином, з'являється можливість збільшити фазу активного фотосинтезу, за якої в рослині інтенсивно накопичується органічна речовина.

Отримання більш ранніх сходів і швидшого розвитку рослин у холодостійких гібридів дозволяє підвищити врожайність зерна і силосної маси, особливо в ті роки, коли друга половина

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для раннього збирання урожаю зерна й поживного силосу для худоби.

Не рекомендується використовувати високі норми гербіцидів групи сульфонілсечовин.

вегетації проходить у посушливих умовах. СИ Талісман характеризується доброю посухостійкістю та високою врожайністю (рис. 1).

Отже, можливість використання цього гібрида для ранніх строків сівби і короткий період вегетації також дають змогу оптимізувати посівну й збиральну

кампанії та швидше звільнити поле для наступної культури, отримавши високу окупність витрат на вирощування.

В умовах змінних метеорологічних чинників важко переоцінити значення високостабільних гібридів кукурудзи. Саме до цієї когорти належить СИ Теліас.

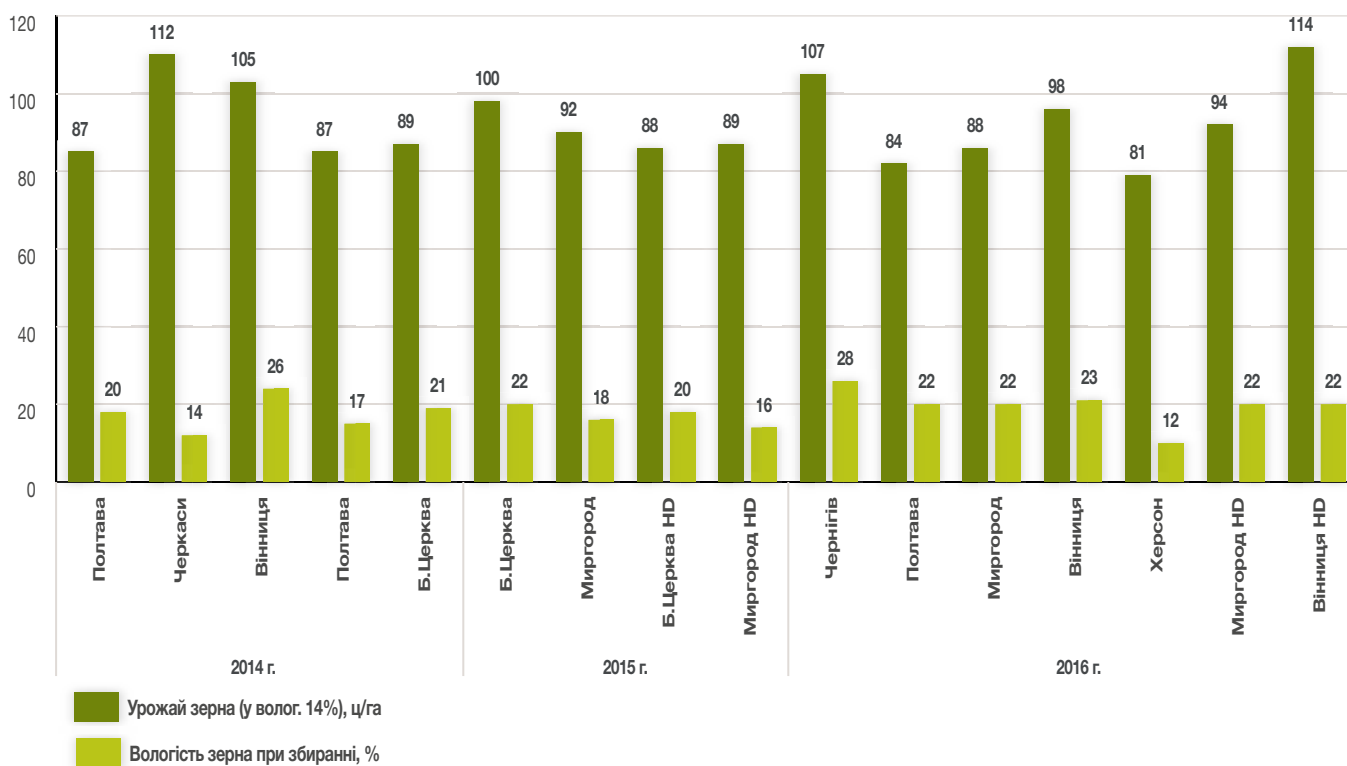

Рис. 1. Урожайність (ц/га) і вологість зерна під час збирання (%) гібрида СИ Талісман у різних ґрунтово-кліматичних умовах, 2014–2016 рр.

СИ ТЕЛІАС ФАО 220

СТАБІЛЬНА ВРОЖАЙНІСТЬ В УМОВАХ СТРЕСУ

Гібрид має високу і стабільну врожайність (рис. 2), швидкий ріст на початку вегетації. В умовах достатнього вологозабезпечення і поживного стану ґрунту формує два господарсько-придатні качани. Вміст білка у зерні складає 8,8–9,7 %, крохмалю — 72,4–73,5 %.

СИ Теліас — холодо- та посухостійкий; толерантний до гельмінтоспорозії, фузаріозу, стеблових гнилей, пухирчастої та летючої сажок. Завдяки високому рівню прояву вищезгаданих корисних ознак його можна висівати як у ранні строки, так і використовувати для пересіву озимих культур, що погано перезимували.

Здатність гібрида різко підвищувати врожайність на високому агрофоні, забезпечуючи високу окупність матеріально-грошових витрат, — цінна ознака, особливо для господарств інтенсивного типу. Тому їх особливо зацікавить новий гібрид СИ Фотон.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Придатний для ранніх строків сівби та весняного пересіву озимих.

Не рекомендується використовувати високі норми гербіцидів групи сульфонілсечовин.

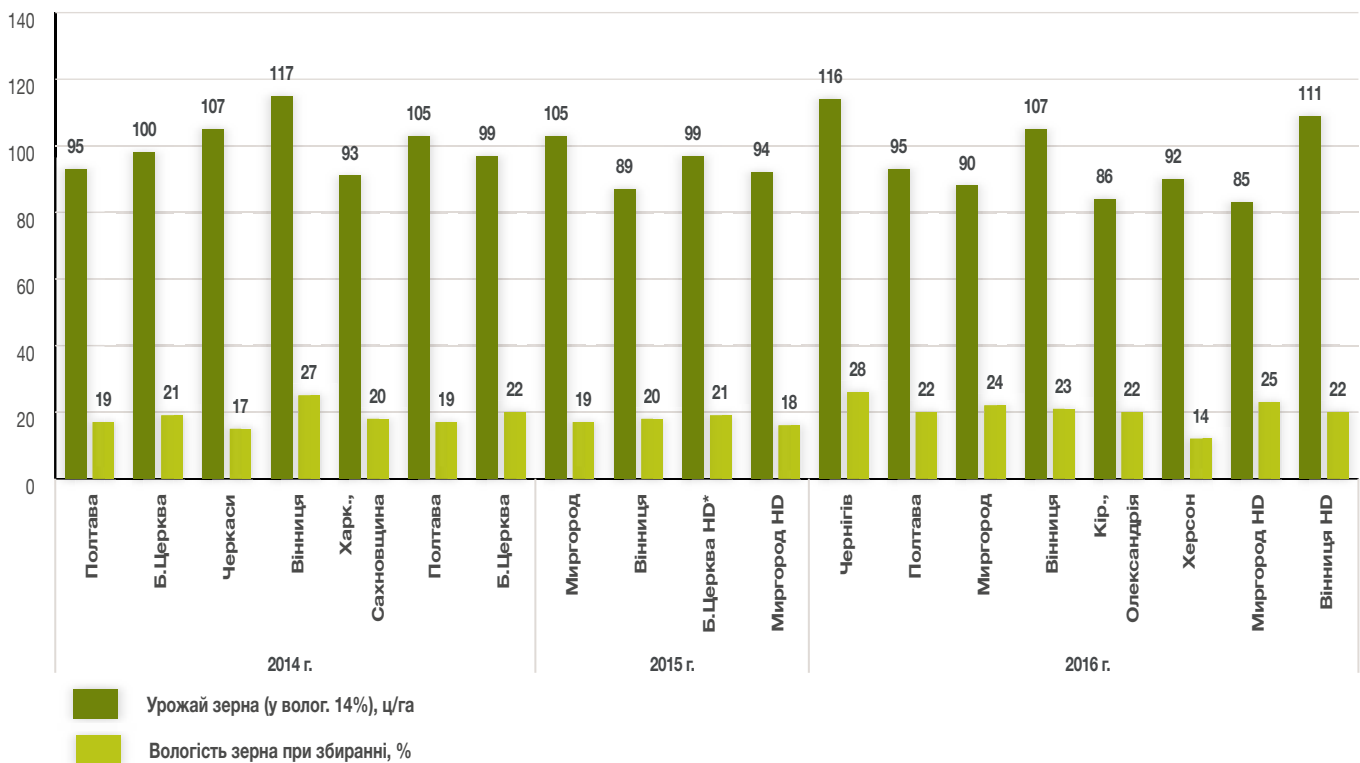

Рис. 2. Урожайність (ц/га) і вологість зерна під час збирання (%) гібрида СИ Теліас у різних ґрунтово-кліматичних умовах, 2014–2016 рр.

СИ ФОТОН ФАО 260

ІНТЕНСИВНОГО ТИПУ З ШВИДКОЮ ВОЛОГОВІДДАЧЕЮ

СИ Фотон має високий потенціал урожайності (рис. 3) та добру вологовіддачу під час дозрівання. Вміст білка у зерні складає 9,0–10,1 %, крохмалю — 71,8–73,1 %.

СИ Фотон також характеризується доброю посухостійкістю і толерантністю проти гельмінтоспориозу, стеблових і кореневих гнилей. Рослини типу Stay Green забезпечують можливість вирощування його не лише на зерно, а й для виробництва високоякісного силосу для тваринництва.

Гібрид СИ Фотон придатний для вирощування в усіх зонах кукурудзосіяння України. Рекомендована густина стояння рослин під час збирання в зоні Лісостепу та Полісся — 60–75, у Степу — 45–55 тис./га.

«Сингента», мета якої — забезпечувати стабільне сільськогосподарське

виробництво за допомогою сучасних інноваційних досліджень і технологій, пропонує нову розробку «Артезіан», що передбачає створення і впровадження в сільськогосподарське виробництво нових гібридів кукурудзи з високим генетичним потенціалом урожайності й стабільності в умовах мінливих метеорологічних чинників.

Перший представник із когорти «Артезіан» — гібрид СИ Феномен, який з'явився на ринку в 2016 році. І от надходять ще два гібриди цієї ж генетики: СИ Фортаго і СИ Зефір. Вони стануть досяжними для українських аграріїв вже у наступному сільськогосподарському сезоні.

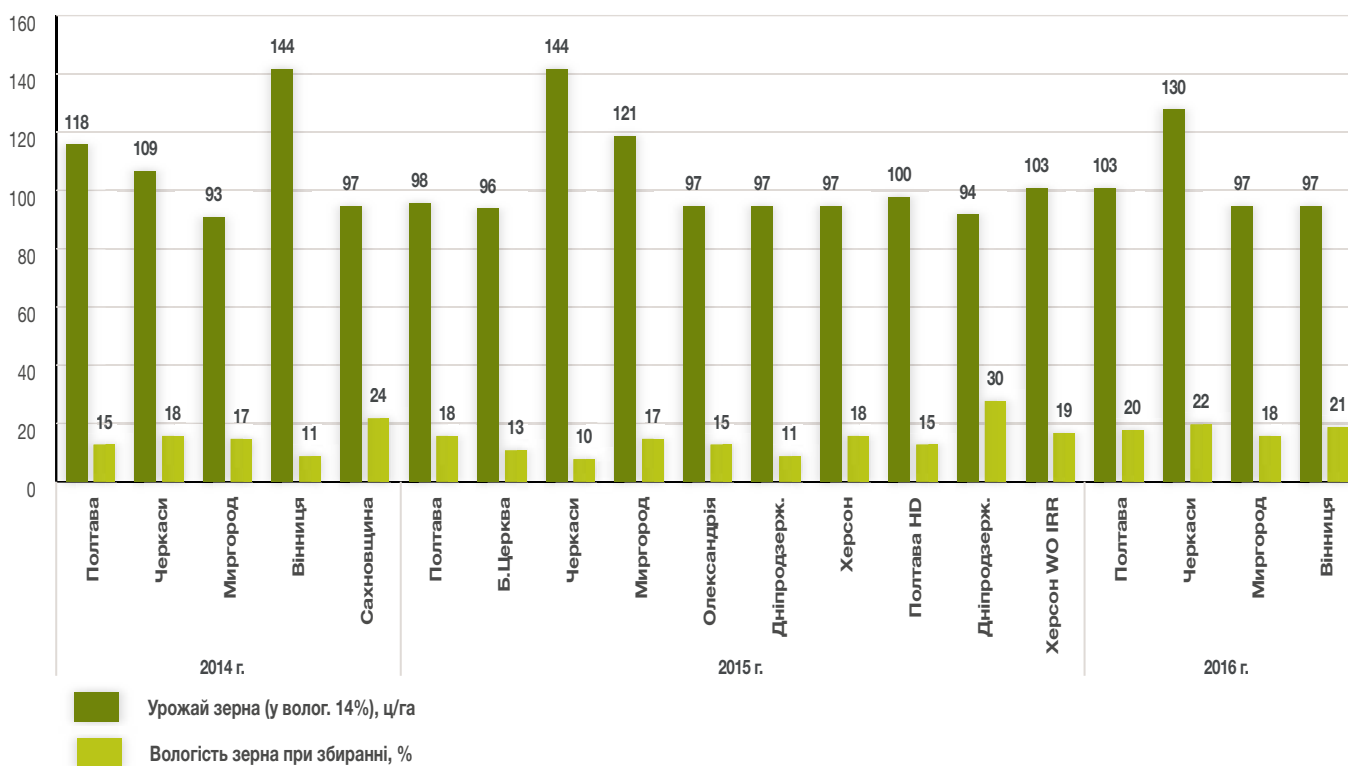

Рис. 3. Урожайність (ц/га) і вологість зерна під час збирання (%) гібрида СИ Фотон у різних ґрунтово-кліматичних умовах, 2014–2016 рр.

СИ ФОРТАГО ФАО 260

ВИСОКА ВРОЖАЙНІСТЬ В УМОВАХ СТРЕСУ І ШВИДКА ВОЛОГОВІДДАЧА

СИ Фортаго належить до гібридів елітної генетики «Артезіан». Він має низку цінних господарських ознак:

- високий потенціал і стабільність урожайності (рис. 4);
- холодостійкий;
- швидкий ріст на початку вегетації;
- високий рівень посухостійкості;
- швидку вологовіддачу зерном під час дозрівання;
- високотолерантний до стеблових і корневих гнилей, пухирчастої сажки;
- характеризується еректоїдним типом розміщення листків;
- вміст білка у зерні складає 9,2–9,8 %, крохмалю — 73,8–74,3 %.

Гібрид СИ Фортаго придатний для вирощування за технологіями No-till та Mini-till у всіх зонах кукурудзосіяння України.

Реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2017 році, також поповнився середньопізнім гібридом компанії «Сингента» СИ Зефір, який належить до елітної генетики «Артезіан». Його ключові характеристики: висока врожайність (рис. 5), посухостійкість і швидка вологовіддача.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Придатний для вирощування за технологіями No-till та Mini-till

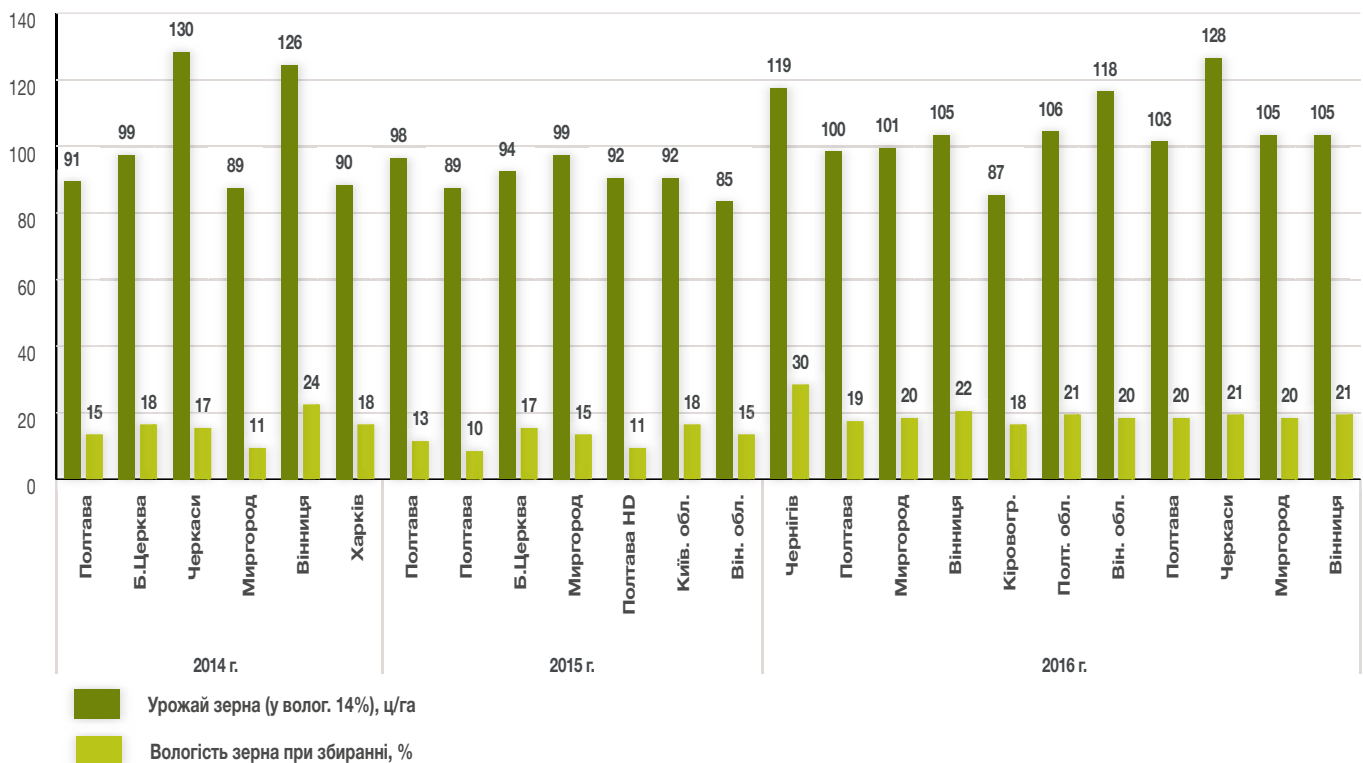

Рис. 4. Урожайність (ц/га) і вологість зерна під час збирання (%) гібрида СИ Фортаго у різних ґрунтово-кліматичних умовах, 2014–2016 рр.

СИ ЗЕФІР ФАО 430

Гібрид СИ Зефір характеризується високим рівнем:

- урожайності;
- посухостійкості;
- стійкості до вилягання;
- вологовіддачі зерном у період дозрівання;
- толерантності до гельмінтоспориозу, фузаріозів, гнилей.

За лабораторними даними, середній вміст білка у зерні становить 9,2 %, крохмалю — 72,4 %.

Гібрид СИ Зефір рекомендований для вирощування в зонах Лісостепу й Степу України. Рекомендована густина під час збирання: Лісостеп — 55–60 тис. рослин/га; Степ — 45–55 і на зрошенні до 80 тис. рослин/га.

Підбір оптимальної густоти стояння рослин на площі покращує надходження в останні води й поживних елементів. За таких умов гібрид

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Кращий вибір для вирощування на зрошенні

здатний формувати два господарсько-придатні качани на основному стеблі.

Отже, чітка уява про покращений морфолого-фізіологічний тип рослин і з'ясування біологічних причин, які лімітують їх продуктивність у певних умовах середовища, а також

багаторічна кропітка робота селекціонерів та інших науковців компанії «Сингента» дали змогу створити і запропонувати українським аграріям такі нові гібриди кукурудзи, як СИ Талісман, СИ Теліас, СИ Фотон, СИ Фортаго, СИ Зефір, що сприятимуть підвищенню прибутковості вирощування даної культури. **МА**

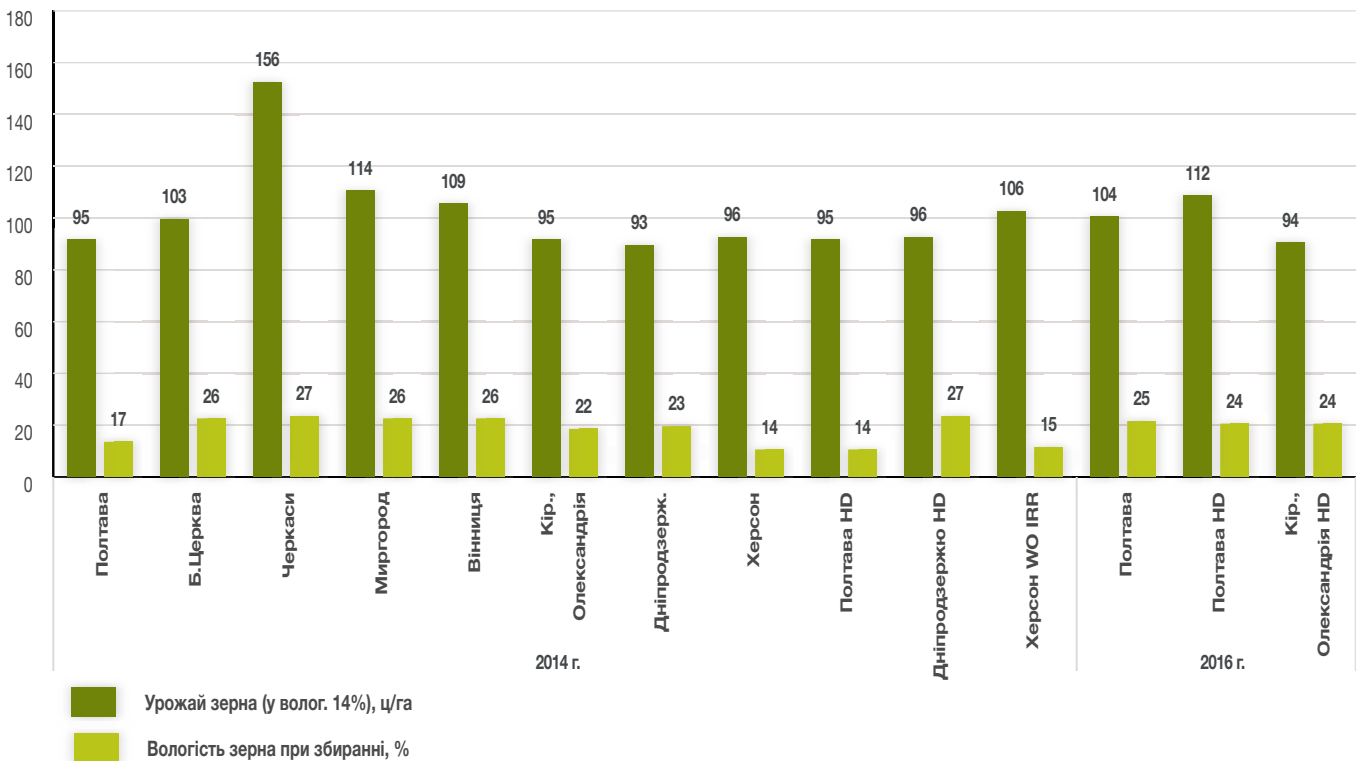

Рис. 5. Урожайність (ц/га) і вологість зерна під час збирання (%) гібрида СИ Зефір у різних ґрунтово-кліматичних умовах, 2015–2016 рр.

ПРИБУТКОВІ ГІБРИДИ КУКУРУДЗИ

сезон 2017–2018

Придбайте
від 100 посівних одиниць

Отримайте
сертифікат на суму від **3500** грн

Термін дії акції з 1 жовтня 2017-го по 31 травня 2018 року

syngenta[®]

Консультаційний центр:
0 800 500 449
(безкоштовно зі стаціонарних телефонів)
www.syngenta.ua

®

НАДІЙНИЙ ЗАСІБ ПРОТИ ВИЛЯГАННЯ

ГЕННАДІЙ ТАРАСЕНКО,

Менеджер з маркетингу, напрям розвитку фунгіцидів та насіння на зернових культурах компанії «Сингента»

ЗАПОБІГТИ ВТРАТАМ УРОЖАЙНОСТІ
СУЧАСНИХ СОРТІВ І ГІБРИДІВ ЗЕРНОВИХ
КУЛЬТУР МОЖЛИВО ЛИШЕ У РАЗІ
ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРА РОСТУ
МОДДУС 250 ЕС, К. Е.

Ретардант **Моддус 250 ЕС, к. е.** в портфелі компанії «Сингента» в Україні з 2010 року. За цей час він сподобався аграріям як надійний і незамінний помічник в отриманні добрих урожаїв. Однак, незважаючи на те, що препарат уже далеко не новий, все одно інколи виникають запитання, коли вносити, навіщо та який це дає результат. Спробуємо ще раз розібратися із цими питаннями.

Діюча речовина препарату **Моддус** — тринексипак-етил, розроблена вченими компанії спеціально для застосування на високопродуктивних сортах і гібридах зернових культур, дозволяє на самих ранніх фазах розвитку культури припинити синтез гіберелінів. Це дає змогу скоротити відстань між міжвузлями, збільшити та потовщити стінки соломини — усе це призводить до інтенсивного розвитку кореневої системи. Ось той чинник, що вирізняє **Моддус 250 ЕС, к. е.** з-поміж інших регуляторів росту рослин зернових культур. Збільшення об'єму кореневої системи значно поліпшує засвоєння вологи та поживних речовин із ґрунту, рослина стає міцнішою, коротшою, продуктивнішою й не вилягає навіть за сильних буревіїв.

Які ж чинники призводять до вилягання?

По-перше, це довжина, міцність і діаметр стебла: чим рослина довша, слабкіша й має менший діаметр стебла, тим імовірніше отримати надлом стебла між першим і третім міжвузлями й стеблове вилягання.

По-друге, це об'єм, кількість, міцність самої кореневої системи. Погано розвинута коренева система зернових культур призводить до кореневого вилягання.

Також можемо мати ще один чинник, коли, виходячи з піхви прапорцевого листка, соломина, що тримає колос, дуже тонка та довга й не може витримати добре налитий колос, який у сучасних сортів, а особливо гібридів озимого ячменю, може мати вагу понад 2–3 г. Тоді, як кажуть, рослина «клює», перегинається й у разі затримання із жнивими колос може досягати ґрунту, комбайни зрізають стебло у двох місцях, але колос залишається зрізаним лежати на полі.

Дія **Моддус 250 ЕС, к. е.** на висоту рослин

Вплив **Моддус 250 ЕС, к. е.** на діаметр і міцність зернових стебел

Чим можна зарадити у цьому? Відповідь буде дуже проста — застосовувати **Моддус 250 ЕС, к. е.** згідно з регламентом і рекомендованою компанією «Сингента» технологією використання продукту, який добре адаптований до бакових сумішей і надзвичайно популярний серед аграріїв.

Моддус 250 ЕС, к. е. сумісний із більшістю пестицидів, його можна змішувати з фунгіцидами, інсектицидами, сульфонілсечовинними та триазолпіримідиновими гербіцидами. Безпечно для культури можна використовувати

в бакових сумішах із гербіцидами **Дербі, Пріма Форте, Пік, Логран, Старане Преміум; фунгіцидами Амістар Екстра, Амістар Тріо, Тілт Турбо, Тілт, Альто Супер; інсектицидами Енжіо, Карате Зеон.**

Не рекомендується застосування **Моддус 250 ЕС, к. е.** під час стресових умов розвитку рослин — посухи, стресу після перемерзання, гербіцидного пригнічення.

Щодо регламенту застосування **Моддус 250 ЕС, к. е.** на зернових культурах, то

його можна вносити як одноразово, так і розділивши на кілька разів. Наведемо приклади.

ПШЕНИЦЯ ОЗИМА

Одноразове внесення.

Кінець фази куцання — до початку виходу в трубку (ВВСН 30–32), з нормою 0,4 л/га.

Роздільне внесення.

Перше внесення: кінець фази куцання — до початку виходу в трубку (ВВСН 30–32) з нормою 0,2–0,4 л/га.

Друге — до появи прапорцевого листка (ВВСН 35–37) з нормою 0,2 л/га.

ЯЧМІНЬ ЯРИЙ

Одноразове внесення.

Кінець фази куцання — до початку виходу в трубку (ВВСН 30–32) з нормою 0,6 л/га.

Роздільне внесення.

Перше внесення: кінець фази куцання — до початку виходу в трубку (ВВСН 30–32) з нормою 0,3 л/га.

Друге — до появи прапорцевого листка (ВВСН 35–37) з нормою 0,3 л/га.

ЯЧМІНЬ ОЗИМИЙ

Одноразове внесення.

Кінець фази куцання — до початку виходу в трубку (ВВСН 30–32), з нормою 0,6 л/га.

Роздільне внесення.

Осіньне внесення у фазу куцання (ВВСН 21–23) з нормою 0,2 л/га.

Перше весняне внесення: кінець фази куцання — до початку виходу в трубку (ВВСН 30–32) з нормою 0,4–0,6 л/га.

Друге — до появи прапорцевого листка (ВВСН 35–37) з нормою 0,2 л/га.

ЯЧМІНЬ ОЗИМИЙ ЗА ТЕХНОЛОГІЮ ХАЙВІДО

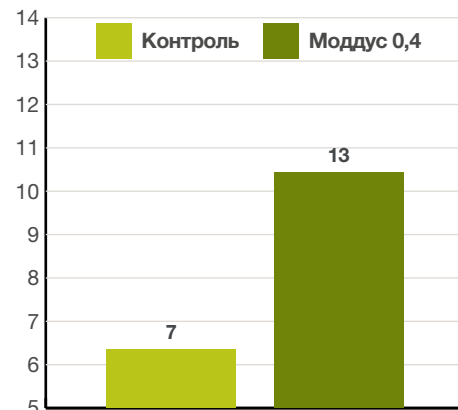
Роздільне внесення.

Осіньне внесення у фазу куцання (ВВСН 21–23) з нормою 0,3 л/га.

Перше весняне внесення: кінець фази куцання — до початку виходу в трубку (ВВСН 30–32) з нормою Моддус 0,3 л/га + препарат на основі хлормекватхлориду 0,6–0,8 л/га.

Друге — до появи прапорцевого листка (ВВСН 35–37) з нормою 0,2 л/га

Навіщо так дробити? І що це дає? Осіньне внесення препарату **Моддус 250 ЕС, к. е.** у фазу куцання сприяє потовщенню стінок соломини, збільшенню об'єму кореневої системи, накопиченню цукрів, унаслідок чого культура ліпше перезимовує.

Концентрація цукрів у перерахунку на сухі речовини, %

Моддус 250 ЕС, к. е. після весняного внесення у фазу ВВСН 30–32 зменшує відстань між першим і другим міжвузлями, а також частково — третім, сприяє потовщенню та зміцненню стінок стебла й наповненості їх паренхімою, утворенню більшої кількості вторинних коренів, зміцнює та потовщує основні корені, дає їм змогу проникнути у нижні шари ґрунту, ліпше засвоювати воду та поживні елементи. Також слід зазначити: **Моддус 250 ЕС, к. е.** впливає на ефективність асиміляції вологи в посушливих умовах — рослина, оброблена цим препаратом, витрачає менше води на формування більшої маси насіння й масу тисячі насінин.

Застосування **Моддус 250 ЕС, к. е.** в період появи прапорцевого листка сприятиме скороченню підкологового міжвузля та соломини, на якій розвивається колос, що дозволяє усунути «поникнення» колосу й тим самим дає можливість проводити жнива на великому зрізі з більшою швидкістю та меншими втратами.

Завдяки таким властивостям **Моддус 250 ЕС, к. е.** оброблені поля мають вирівняний посів, який не вилягає і його зручно збирати, а масиви зернових культур — більшу врожайність.

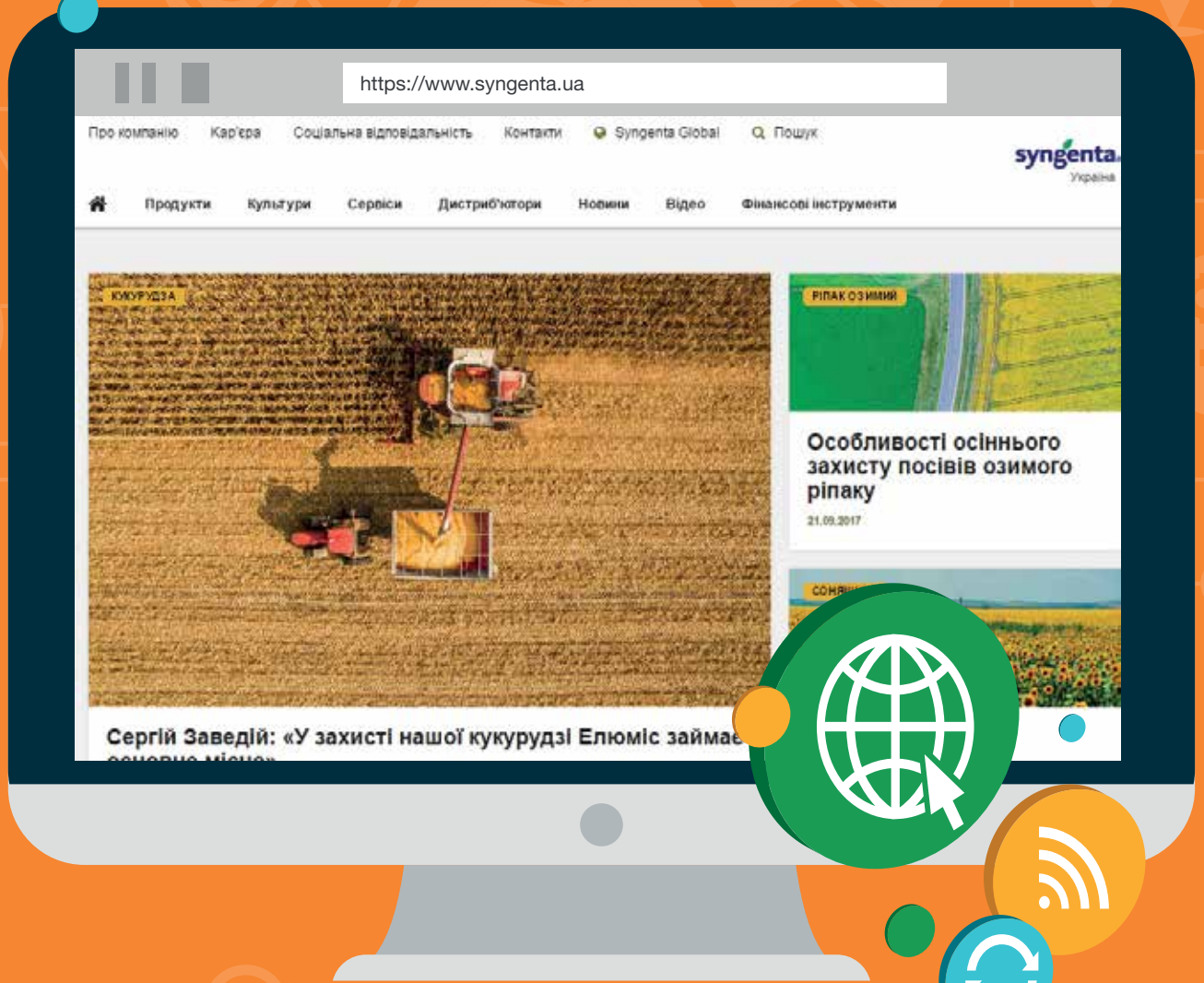
Таким чином, **Моддус 250 ЕС, к. е.** — це не лише ретардант, а ще й «Архітектор Посівів», надійний помічник сільгоспвиробника в досягненні високих урожаїв. МА

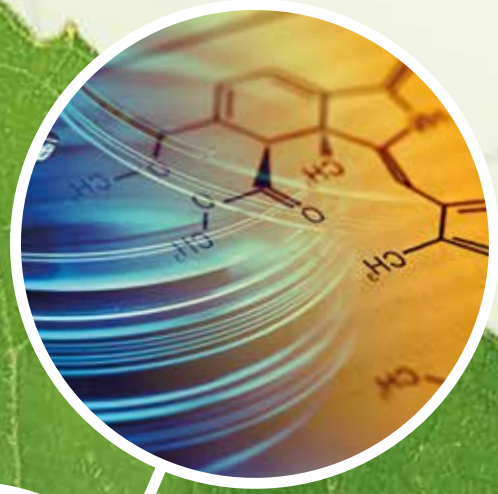
Моддус 250 ЕС, к. е. збільшує об'єм, міцність і довжину кореневої системи

WWW

СУЧАСНА ПЛАТФОРМА,
ЯКІЙ ДОВІРЯЄШ!
www.syngenta.ua

syngenta®

НАУКА – ВИРОБНИЦТВУ

ВЧАСНА ДІАГНОСТИКА ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ІНТЕНСИВНОГО РОЗВИТКУ КОРЕНЕВИХ ГНИЛЕЙ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

РОЗОРА ЛЮДМИЛА,
Спеціаліст лабораторії РДЦ компанії «Сингента»

СЬОГОДНІ ПЕРЕД УКРАЇНСЬКИМИ АГРАРІЯМИ СТОЇТЬ ЧИМАЛО ВИКЛИКІВ. З ОГЛЯДУ НА ЦЕ ОСОБЛИВО АКТУАЛЬНИМ Є ОТРИМАННЯ ЯКІСНИХ УРОЖАЇВ ЗА МІНЛИВИХ ПОГОДНО-КЛІМАТИЧНИХ УМОВ, АДЖЕ КОЖНА ПОРА РОКУ ВНОСИТЬ СВОЇ КОРЕКТИВИ. ВІД ОСІННІХ ЗАСУХ ДО РІЗКИХ ПЕРЕПАДІВ ТЕМПЕРАТУРИ ВЗИМКУ І, ЯК НАСЛІДОК, НЕСТІЙКОГО СНІГОВОГО ПОКРИВУ — УСЕ ЦЕ ПРИЗВОДИТЬ ДО ЗМІНИ ФІТОПАТОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПОСІВАХ ОЗИМИХ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР. ТОМУ НЕ ДИВНО, ЩО НА ОЗИМИХ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУРАХ ІЗ РОКУ В РІК СПОСТЕРІГАЄТЬСЯ ІНТЕНСИВНИЙ РОЗВИТОК КОРЕНЕВИХ ГНИЛЕЙ.

СЕКРЕТАР ЮЛІЯ,

Аспірант Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

Кореневі гнилі пшениці озимої — поширений комплекс шкідливих захворювань.

Залежно від збудників хвороби вирізняють звичайну, фузаріозну, офіобольозну, церкоспорельозну і ризоктоніозну кореневі гнилі. У певній кліматичній зоні, як правило, переважає один тип ураження, що є найшкідливішим. В умовах України найчастіше трапляються фузаріозна і звичайна кореневі гнилі.

Звичайна (гельмінтоспориозна) коренева гниль (темно-бура плямистість) *Bipolaris sorokiniana* Shoem. поширена переважно в степовій і лісостеповій зонах. На листках рослин у фазі куцнення спочатку виникають дрібні темні плями, які згодом розростаються у довжину до 1,5 см, у центрі вони темно-бурі або темно-сірі, по краях — бліді. За інтенсивного розвитку хвороби основа стебла чорніє і загніває аж до нижнього вузла. У хворих рослин темніють і піхви листків.

На первинних і вторинних коренях, а також на підземному міжвузлі утворюються темно-коричневі продовгуваті виразки, які часто зливаються, уражена тканина набуває чорного забарвлення (фото 1). Захворюванню сприяє м'яка зима, спочатку суха, а потім волога погода, недотримання сівозміни, пошкодження посівів через низькі температури.

Джерелом інфекції є рослинні рештки, в яких патоген зберігається у формі конідій, сумкоспор, а також грибноцею в ураженому насінні. Інфекція зберігається в ґрунті більше одного року.

Шкідливість хвороби проявляється у порушенні фізіолого-біохімічних процесів у хворих рослин, затриманні росту, послабленні мінерального живлення, що призводить до зниження їх продуктивності, погіршення якості зерна.

Фузаріозна коренева гниль поширена повсюди, де вирощують пшеницю. **Збудники** — недосконалі гриби

роду *Fusarium Link.*, яких налічують понад 70 видів. Найчастіше зустрічається *F. gramineum*, *F. oxysporum*, *F. culmorum* та ін. Зовнішні ознаки хвороби дуже схожі з ознаками звичайної кореневої гнилі. На колеоптилі, первинних і вторинних коренях, підземному міжвузлі і в основі стебла виявляються некротичні смуги, плями, які, розростаючись, спричиняють також загальне побуріння ураженої тканини. За інтенсивного розвитку хвороби проростки відмирають у ґрунті, не досягнувши його поверхні.

На рослинах у фазі повної стиглості на коренях, підземному міжвузлі спостерігаються коричнюваті продовгуваті плями без вираженої середини (фото 2).

Більшість збудників фузаріозної кореневої гнилі у період вегетації рослин викликають фузаріоз колосу. Тому розподіл хвороби на фузаріозну кореневу гниль і фузаріоз колосу вважається умовним.

Залежно від виду патогени утворюють макро- і мікроконідії, хламідоспори

Фото 1. Звичайна коренева гниль пшениці у фазі сходів.

(фото 3). Зараження рослин відбувається за температури від 3 до 35 °С (оптимум становить 15–22 °С) та вологості ґрунту понад 40 %. Найбільш інтенсивно коренева система уражується за надмірної вологості ґрунту або її різких коливань.

Основне джерело інфекції — ґрунт, у якому на уражених рештках зберігаються збудники у вигляді грибниці, хламідоспор і мікросклероціїв. Додатковим джерелом інфекції є заражене насіння.

Офіобольозна коренева гниль

Gaeumannomyces graminis Arx et Ol. (*Ophiobolus graminis* Sacc) виявляється переважно в районах із достатнім зволоженням у західному регіоні поліської та лісостепової зон. На рослинах у фазі 3–4 листки хвороба проявляється на коренях і основі стебла у вигляді бурих плям, які поступово стають чорними. Уражені рослини слабо кущаться, відстають у рості, жовтіють і гинуть. На пізніших фазах розвитку корені й основа стебла стають чорними і загніваються. Коренева система часто відпадає біля вузла кущення.

Характерною ознакою ураження рослин офіобольозом є чорне забарвлення з глянцевою відтінком кореневої шийки, крихкість і легка ламкість коренів.

Рослини уражуються у ґрунті переважно грибницею патогену. Оптимальними для росту гриба є температура в межах 19–24 °С і підвищена вологість.

Основне джерело інфекції — уражені рештки, на яких збудник зберігається грибницею і хламідоспорами. Спочатку збудник проникає у тканину кореня, а згодом у його провідну систему.

Шкідливість хвороби у фазі сходів проявляється у суттєвому зниженні маси коренів і проростків рослин, порушенні водного балансу, вповільненні процесів засвоєння поживних речовин із ґрунту, закупорюванні провідної системи.

Церкоспорельоз (гниль кореневої шийки, очкова плямистість стебел, ламкість стебел) *Pseudocercospora herpotrichoides* (Fron.) поширений повсюди, але найбільшої шкоди завдає на Поліссі, у Західному і Центральному

Фото 2. Фузаріозна коренева гниль пшениці в період вегетації.

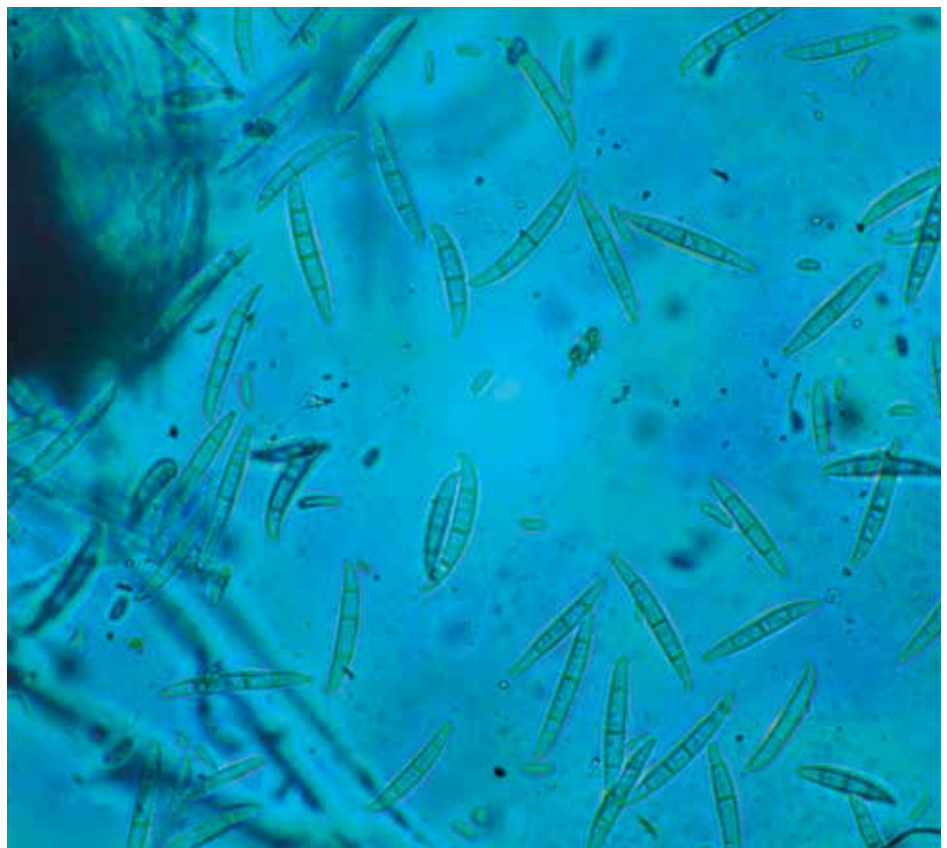

Фото 3. Конідіальне спороношення грибів з роду *Fusarium* spp.

Фото 4. Ризоктоніозна коренева гниль на озимій пшениці в фазі сходів.

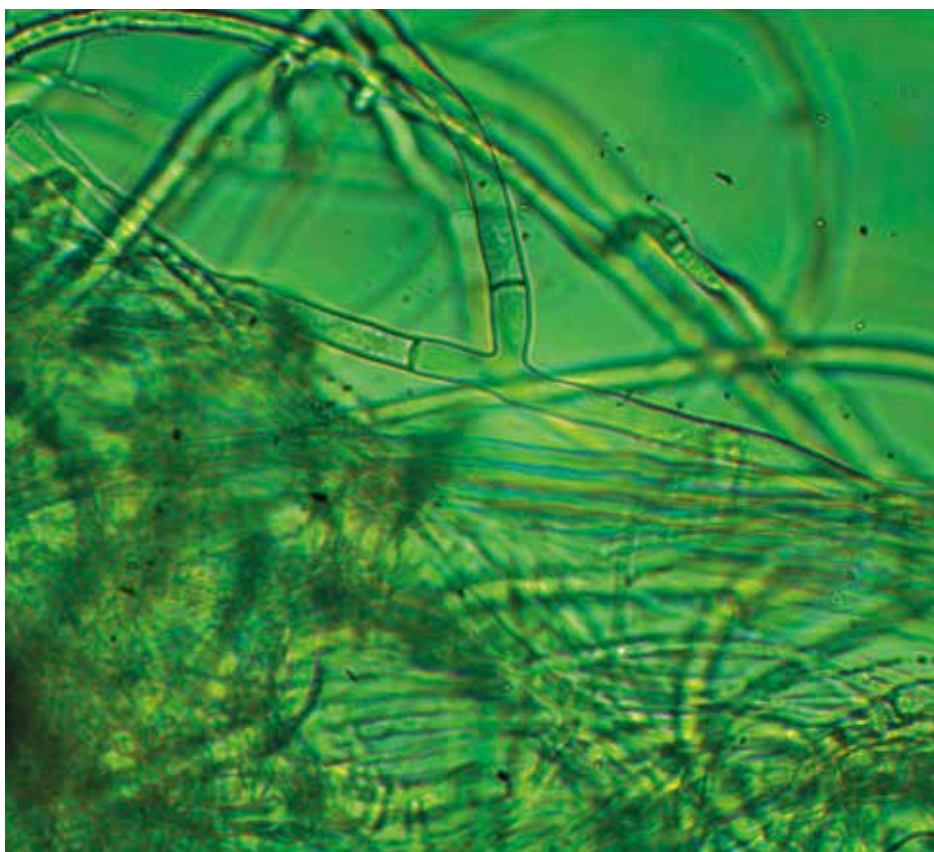

Фото 5. Вигляд плодового тіла гриба Rhizoctonia solani під мікроскопом.

Лісостепу, в Степу на зрошенні. Розвивається протягом усієї вегетації рослин пшениці. У фазах сходів — кущення церкоспорельозна гниль проявляється на колеоптілі та листових піхвах у вигляді медово-коричневих плям із розмитою облямівкою.

На рослинах у пізніші фази розвитку ознаки хвороби спостерігаються найчастіше на нижньому міжвузлі, рідше — на другому і третьому міжвузлях у вигляді еліпсо-окоподібних медово-коричневих плям із розмитою каштановою облямівкою, яка поступово переходить у здорову тканину. В кінці вегетації на плямах з'являється темно-сірий або димчастий наліт — коніdale спороношення збудника хвороби.

Зимують збудники хвороби на уражених рештках у вигляді грибниці, мікросклероціїв, конідій і сумчастого спороношення. Найбільш інтенсивне поширення інфекції восени (жовтень-листопад) і навесні (березень-квітень).

Шкідливість хвороби полягає у безладному виляганні рослин та ламкості стебел біля основи. Внаслідок розвитку захворювання руйнується провідна й опорна системи стебла.

Ризоктоніозна прикоренева гниль (гостро облямівкова плямистість) *Rhizoctonia solani* Kuehn поширена переважно в Степу та лісостеповій зоні. У фазі сходів пшениці проявляється на колеоптілі й листових піхвах у вигляді окоподібних плям із чіткою червоно-коричневою облямівкою (фото 4). Середина плями світліша, ніж при ураженні церкоспорельозом, але найчастіше має характерний дірчастий вигляд.

У пізніші фази розвитку рослин ризоктоніоз виявляється на стеблах у вигляді еліпсоподібних плям із тонкою червоно-коричневою облямівкою. Протягом вегетації рослин забарвлення плям змінюється від червоно-коричневого до солом'яного. По центру плям формуються темно-коричневі подушечки гриба, які легко стираються, згодом на них формуються спочатку світлі, пізніше коричневі склероції (фото 5). (Марков Іван Лукич).

Візуальну діагностику корневих гнилей проводять після ретельного промивання кореневої системи, звертаючи увагу на весь комплекс діагностичних ознак.

Водночас виникнення корневих гнилей спричинює комплекс фітопатогенних грибів, тож вони можуть мати схожі симптоми на різних етапах патологічного процесу. Тому для точної діагностики використовують біологічний метод (інкубування у вологій камері або на живильному середовищі) з подальшим мікроскопічним аналізом спораношень патогенів. У польових умовах зазвичай, залежно від умов, домінує один тип кореневої гнилі, хоча можливий розвиток і змішаних інфекцій.

Кореневі гнилі розвиваються протягом вегетації, тому їх треба обліковувати декілька разів: восени у фазі сходів — куцання, навесні після зимівлі у фазі куцання, цвітіння або на початку молочної стиглості та під час достигання хлібів.

За період 2016–2017 років на Білоцерківській дослідно-селекційній станції проводилися обліки звичайних корневих гнилей на дрібноділянкових посівах пшениці озимої м'якої, розмір ділянки становив 10 м², повторність — трикратна. Обліки проводилися восени і навесні. Досліджувалися 10 сортів пшениці м'якої, селекції Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН.

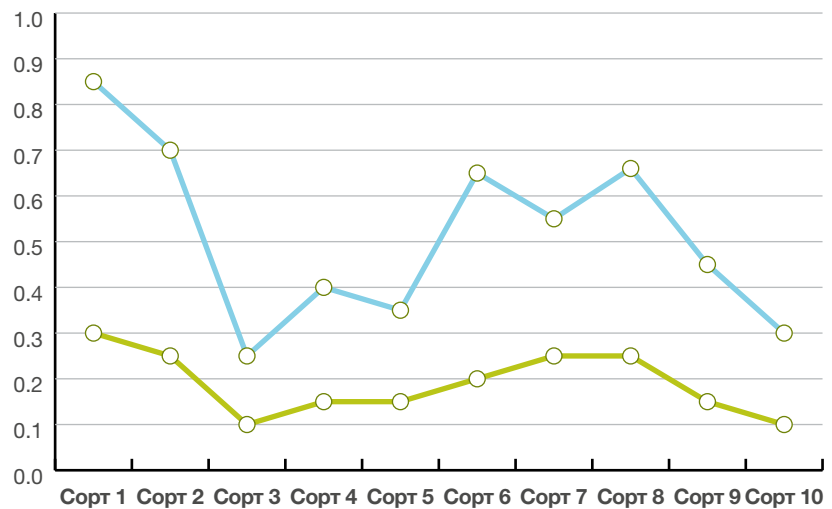
За період 2016–2017 років ступінь ураження рослин пшениці озимої корневими гнилями коливався від 0,1–0,25 % і поширення від 0,7–0,85 % (графік 1). Отже, можна стверджувати, що протруйники в осінній період збільшують здатність опиратися вторгненню патогенів.

Після відновлення вегетації ступінь ураження рослин звичайними корневими гнилями значно збільшився і коливався від 3,7–6,3 %, відповідно, поширення хвороби збільшилося до 17,4 % (графік 2). Рослини ослаблені та легко піддаються ураженню цілим комплексом шкідливих фітопатогенів, тому необхідна фітосанітарна діагностика посівів.

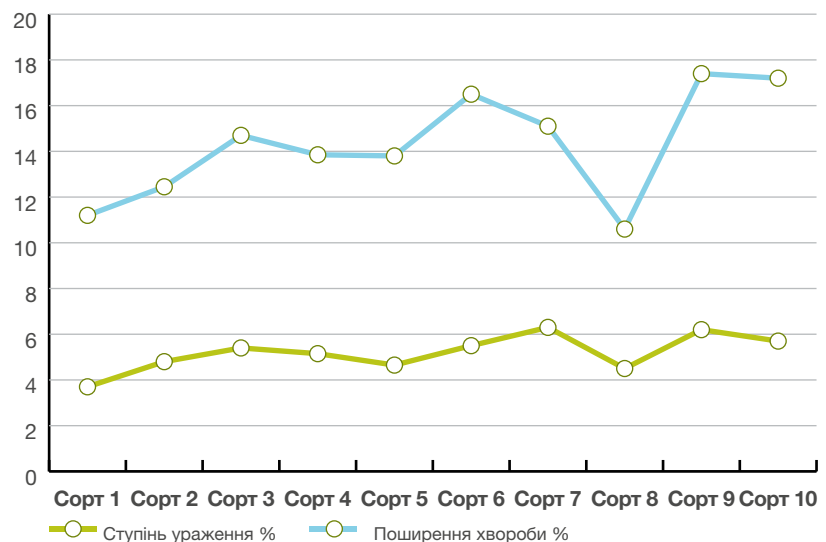
Завдяки діагностичним центрам компанії «Сингента», які знаходяться в Харкові,

СЕРЕДНЄ ПО СОРТУ ЗА 2016–2017 РОКИ

Графік 1. Ураження рослин пшениці м'якої озимої корневими гнилями на час зупинки осінньої вегетації

Графік 2. Ураження рослин пшениці м'якої озимої корневими гнилями в фазі виходу в трубку

Хмельницькому, Одесі та Білій Церкві, ми маємо багаторічну базу даних, де зафіксовано фітосанітарний стан насінневого й рослинного матеріалів по всій Україні. Дані базуються на результатах проведених фітоекспертиз насінневого і рослинного матеріалів, аналізів за використання полімеразної ланцюгової реакції. За весняний період 2017 року експерти ДЦ, використовуючи фітоекспертизу рослинного матеріалу, проаналізували близько 190 зразків озимої пшениці з усієї України. Рівень ураження рослин кореневими гнилями визначали за шкалою від 0 до 4 балів (графіки 3).

Діагностичні центри компанії «Сингента» в рамках програми лояльності «АгроГід» готові допомогти аграріям у питаннях діагностики насінневого й рослинного матеріалів для формування фітопатологічної картини ураження зернових культур на їхніх полях. Варто звернути увагу, що фітоекспертиза насінневого матеріалу дозволить фермерові дізнатися про спектр грибних хвороб чи наявність бактеріозів на посівному матеріалі. Дуже важливо спрацювати на випередження і запобігти розвитку корневих гнилей, який може розпочатися ще в насінні. Тривалість даного аналізу складає

близько 10–14 днів. Цей період необхідний для інтенсивного розвитку грибної мікофлори.

Сервіс «Фітоекспертиза рослинного матеріалу» дає можливість діагностувати і контролювати збудників різних хвороб сільськогосподарських культур протягом усього періоду вегетації. Ця експертиза дозволяє аграрію більш чітко розуміти, які патогени знаходяться на рослинах, і побудувати правильну систему захисту. Виконання даного аналізу триває 5–8 днів, так як надані зразки витримуються у вологих камерах для провокування проростання грибів. Після їх ідентифікації важливо розробити комплекс профілактичних і захисних заходів.

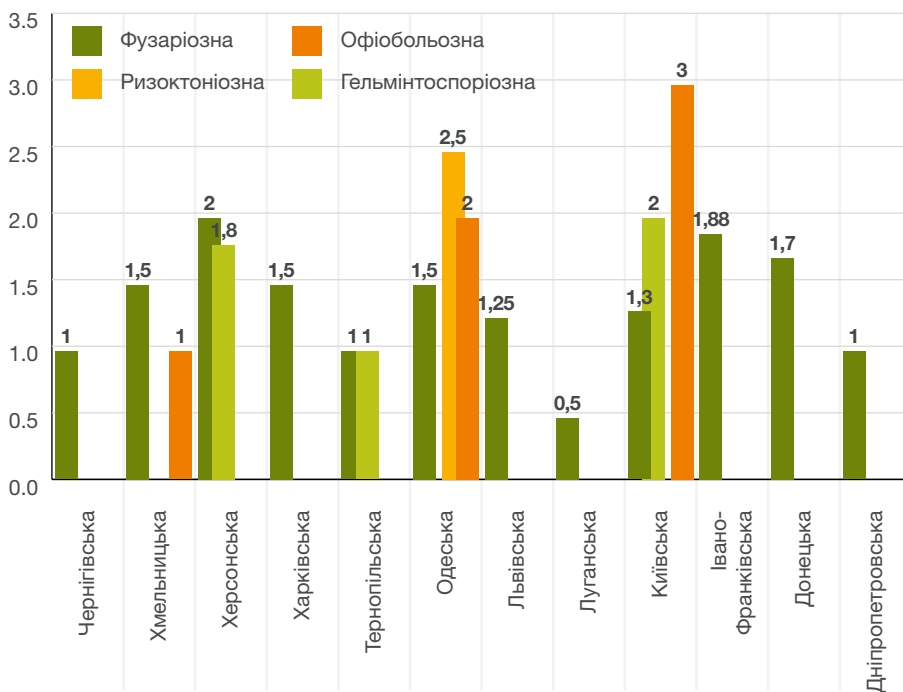
Симптоми прояву можуть бути різними, тому важливо визначити, яка хвороба уразила рослину. Також є велика загроза латентної інфекції, від якої аграрій не завжди може убезпечитися. Сервіс «ПЛР-діагностика фітопатогенів» базується на молекулярно-біологічних методах і спрямований на пошук та значне збільшення копій досліджуваної ДНК, наприклад ділянки ДНК патогену. В Білоцерківському діагностичному центрі даний метод застосовується

для виявлення широкого спектра хвороб, у тому числі й корневих гнилей. На базі даного центру розроблені власні тест-системи для виявлення низки фузаріозних гнилей і ризоктоніозу. Однією з переваг ПЛР є швидкість проведення аналізу, так як фермерові важливо миттєво зреагувати на проблему, яка може виникнути на його полі. Навіть якщо в рослині знаходиться невелика кількість патогену, за допомогою ПЛР-аналізу його можна виявити в найкоротші строки. Відповідно, аграрій буде попереджений про наявність патогенів, зможе вчасно вжити заходів і підібрати максимально ефективну систему захисту.

Основний агротехнічний захід, який спрямований на захист зернівки від шкодочинної мікофлори, — це протруєння насіння препаратами, які сільгоспвиробникові може порекомендувати кваліфікований експерт. Використання хімічних засобів захисту має базуватися на результатах фітопатологічного аналізу насіння, що дає змогу оптимально підібрати препарат з урахуванням видового складу патогенів, їхньої біології та місця локалізації. Даний захід є актуальним, адже фітопатологічна ситуація на посівах озимих за останні роки змінюється в залежності від низки чинників (технології вирощування, кліматичних умов у період вегетації, зниження стійкості сортів). Для досягнення максимального ефекту протруйника також повинні враховуватися такі показники, як сортова чистота, схожість, вологість, маса 1000 зернин, натура зерна.

В компанії «Сингента» зареєстрований широкий спектр протруйників, а саме: СЕРТИКОР 050 FS, т. к. с., ВАЙБРАНС ІНТЕГРАЛ, МАКСИМ 025 FS, 480 FS, МАКСИМ СТАР 025 FS, т. к. с., МАКСИМ ТРІО 060 FS, т. к. с., МАКСИМ ФОРТЕ 050 FS, т. к. с., СЕЛЕСТ МАКС 165 FS, ТН. Усі ці препарати здатні контролювати комплекс хвороб, у тому числі й кореневі гнилі, збудники яких передаються насінням, через ґрунт і рослинні рештки.

Отже, вчасна діагностика й високо-ефективні засоби захисту є запорукою отримання якісних урожаїв і високих прибутків.

Графік 3. Середній показник ураження фузаріозною, ризоктоніозною, офіобольозною та гельмінтоспоріозною корневими гнилями озимої пшениці по областях України згідно з даними діагностичних центрів за весняний період 2017 року

ПРОГРАМА ТЕХНІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПРОТЯГОМ РОКУ

МЕНЕДЖЕР З ПРОДАЖІВ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА»

ФІТОЕКСПЕРТИЗА НАСІННЕВОГО МАТЕРІАЛУ

ФІТОЕКСПЕРТИЗА РОСЛИННОГО МАТЕРІАЛУ

ДНК-ДІАГНОСТИКА ФІТОПАТОГЕНІВ (ПЛР-АНАЛІЗ)

ВСТАНОВЛЕННЯ ОРИГІНАЛЬНОСТІ ГІБРИДІВ
СОНЯШНИКУ ТА КУКУРУДЗИ

ІМУНОФЕРМЕНТНИЙ АНАЛІЗ

ПЕРЕВІРКА ЯКОСТІ
ЗАСТОСУВАННЯ ЗЗР

СЕРВІС ІЗ КАЛІБРУВАННЯ ОБПРИСКУВАЧІВ

ПЕРЕВІРКА ЯКОСТІ ПРОТРУЮВАННЯ

ПЕРЕВІРКА ЯКОСТІ ПРОТРУЮВАННЯ

СЕРВІС З КАЛІБРУВАННЯ
ПРОТРУЮВАЛЬНИХ МАШИН

СЕРВІС З КАЛІБРУВАННЯ
ПРОТРУЮВАЛЬНИХ МАШИН

МЕТЕОПРОГНОЗ
РОЗВИТКУ ХВОРОБ /
ПОЯВИ ШКІДНИКІВ

ПОЛЬОВИЙ МОНІТОРИНГ /
ВІЗИТ ТЕХНІЧНОГО ЕКСПЕРТА В ГОСПОДАРСТВА

ТРЕНІНГИ / НАВЧАННЯ / СЕМІНАРИ / КОНСУЛЬТАЦІЇ
ЕКСПЕРТІВ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА»

ЗИМА

ВЕСНА

ЛІТО

ОСІНЬ

* Додаткову інформацію шукайте на офіційному сайті
www.syngenta.ua в розділі «АгроГід».

АгроГід

syngenta®

НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ ВИНОГРАДНОЇ ЛОЗИ

КУЛАКСИЗ МАРИНА,

Спеціаліст з підтримки бізнесу компанії «Сингента»

ЖУЖУЯН ОЛЬГА,

Менеджер лабораторії Одеського діагностичного центру компанії «Сингента»

ПЕРЦОВИЙ В'ЯЧЕСЛАВ,

Експерт з продажів, напрям спеціальні культури та овочі компанії «Сингента»

У РЕЗУЛЬТАТІ ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ВИНОГРАДНИКІВ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2016–2017 РР. ВИЯВЛЕНО НАЙНЕБЕЗПЕЧНІШІ ШКІДЛИВІ ОРГАНІЗМИ ВИНОГРАДУ, ЯКІ СПРИЧИНЯЮТЬ ЗНАЧНІ ВТРАТИ Й НЕДОБОРИ ВРОЖАЮ ТА ЗНИЖУЮТЬ ЯКІСТЬ ВИРОЩЕНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Виноград — одна з основних культур на півдні України. Плоди винограду, а також продукти його переробки мають цінні лікувальні, смакові й харчові якості. Проте, як і всі інші культури, виноград пошкоджується великою кількістю комах, кліщів, грибних і бактеріальних хвороб. Ці рослини можуть сильно постраждати від несприятливих умов, невмілого догляду за ними та від інших чинників.

А що ж насправді являє собою хвороба? Хвороба — це порушення життєдіяльності рослини, пов'язане з ураженням і загибеллю як окремих органів — листків, стебел, коріння, суцвіть і грон, так і всього куща в цілому. До того ж, якщо вчасно не зупинити зараження, то розповсюдження хвороби набуває лавиноподібного процесу й стає критичним для виноградників. Уражені хворобами кущі не розвиваються, слабо ростуть і плодоносять, погано витримують перезимівлю.

Хвороби винограду ділять на інфекційні й неінфекційні. Неінфекційні хвороби зумовлені несприятливими умовами навколишнього середовища (сильні вітри, різке похолодання, заморозки тощо). Такі хвороби не передаються від рослини до рослини і виправити ситуацію можливо за допомогою високого рівня агротехніки, дбайливого догляду за рослиною. Інфекційні хвороби спричиняють специфічні гриби-паразити, віруси, бактерії. Вони легко переносяться по насадженнях винограду шкідниками (цикади, тлі) вітром, робочим інструментом і є найнебезпечнішими. Якщо з ними не боротися, то інфекція накопичується на винограднику і в подальші роки необхідно буде застосовувати посилену хімічну обробку. Адже відомо, що хворобі ліпше запобігти, ніж потім лікувати.

Вирощування виноградників на одному й тому ж місці протягом десятиліть створили умови для концентрації великої кількості збудників хвороб і посилення їх шкодочинності. Тому захист

виноградних насаджень — доволі важка й трудовитратна складова його вирощування. Фітосанітарне обстеження виноградників Одеської області навесні 2016 року ще раз підтвердило цю аксіому.

ДІАГНОСТИКА ХВОРОБ

На базі Одеського діагностичного центру були проведені дослідження на виноградниках Одеської області на різних сортах. Лабораторні дослідження з обліку й ідентифікації мікроорганізмів проводили методом вологих камер.

За аналізу заселеності лози мікроорганізмами використовували загальнозаведені методики. Лозу подрібноли на маленькі фрагменти, змивали дистильованою водою й отриману суспензію методом серійних розведень висівали на поживне середовище (картопляно-глюкозний агар), дотримуючись заходів стерильності. У результаті дослідження на лозі винограду виявлено 7 видів грибів,

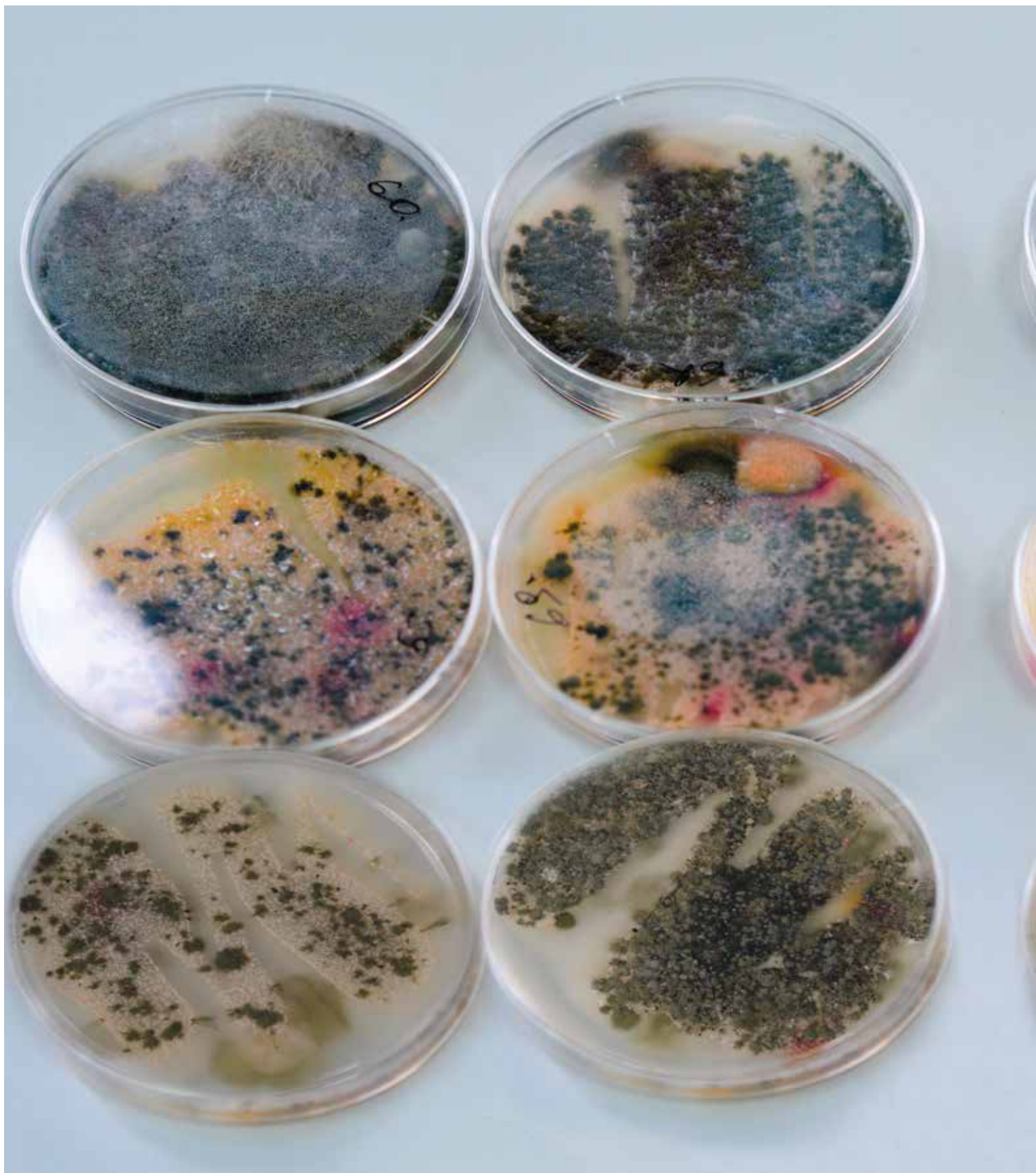

що належать до класу Дейтеромицетів (*Deuteromycetes*). Низький видовий склад мікрофлори лози пов'язаний із її відбором в зимовий період. Видовий склад грибів на досліджуваній лозі був типовим для півдня України цього періоду.

Візуально діагностували чорну плямистість, або фомопсис (зб. *Phomopsis viticola*). На лозі з'являються плями, на яких за температури понад 10 °С утворюються плодові тіла гриба — численні чорні крапки — пікніди. Навесні за температури від 8 °С та наявності крапельної вологи із пікнід вивільняються спори. З дощем, за сильних рос, із вітром і за допомогою комах і кліщів маси спор розповсюджуються на здорові рослини. Спори потрапляють на зелені ділянки куща шляхом проникнення через продири рослин і рани, отримані механічними пошкодженнями. Сприятливою температурою для проростання є 15–35 °С (оптимум — 23 °С) та відносна вологість не нижче за 85 %.

Загальний вигляд досліджуваної лози

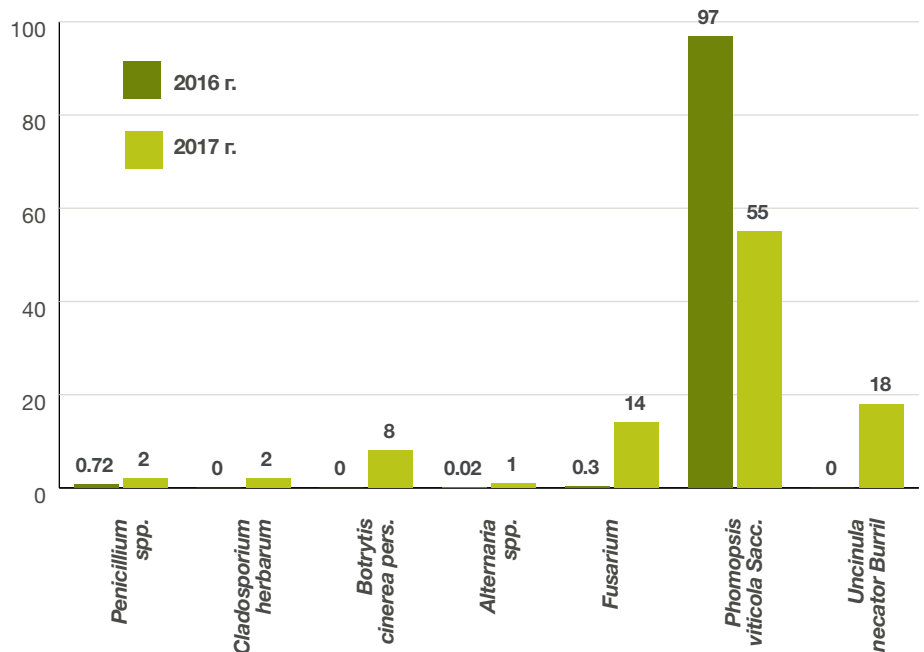

Чашки Петрі з колоніями мікроорганізмів

ВІДСОТКОВЕ СПІВВІДНОШЕННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ РОЗВИТКУ СПОРОНОШЕННЯ ГРИБІВ НА ПОВЕРХНІ ЛОЗИ (СЕРЕДНЄ ПО ЗРАЗКАХ)

ВИДИ ГРИБІВ	ІНТЕНСИВНІСТЬ РОЗВИТКУ СПОРОНОШЕННЯ ГРИБІВ НА ЛОЗІ, СЕРЕДНЄ, %	
	ЧЕРВОНІ СОРТИ ВИНОГРАДУ	БІЛІ СОРТИ ВИНОГРАДУ
<i>Phomopsis viticola</i>	93,4	93,8
<i>Cladosporium herbarum</i>	1,44	2,03
<i>Trichotecium roseum</i>	1,08	0,3
<i>Penicillium sp</i>	0,47	0,72
<i>Alternaria sp.</i>	0,01	0,02
<i>Botrytis cinerea Pers</i>	1,4	1,1
<i>Uncinula necator Burrii</i>	2,2	2,0

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ХВОРОБ НА ВИНОГРАДНІЙ ЛОЗІ У 2016–2017 РР.

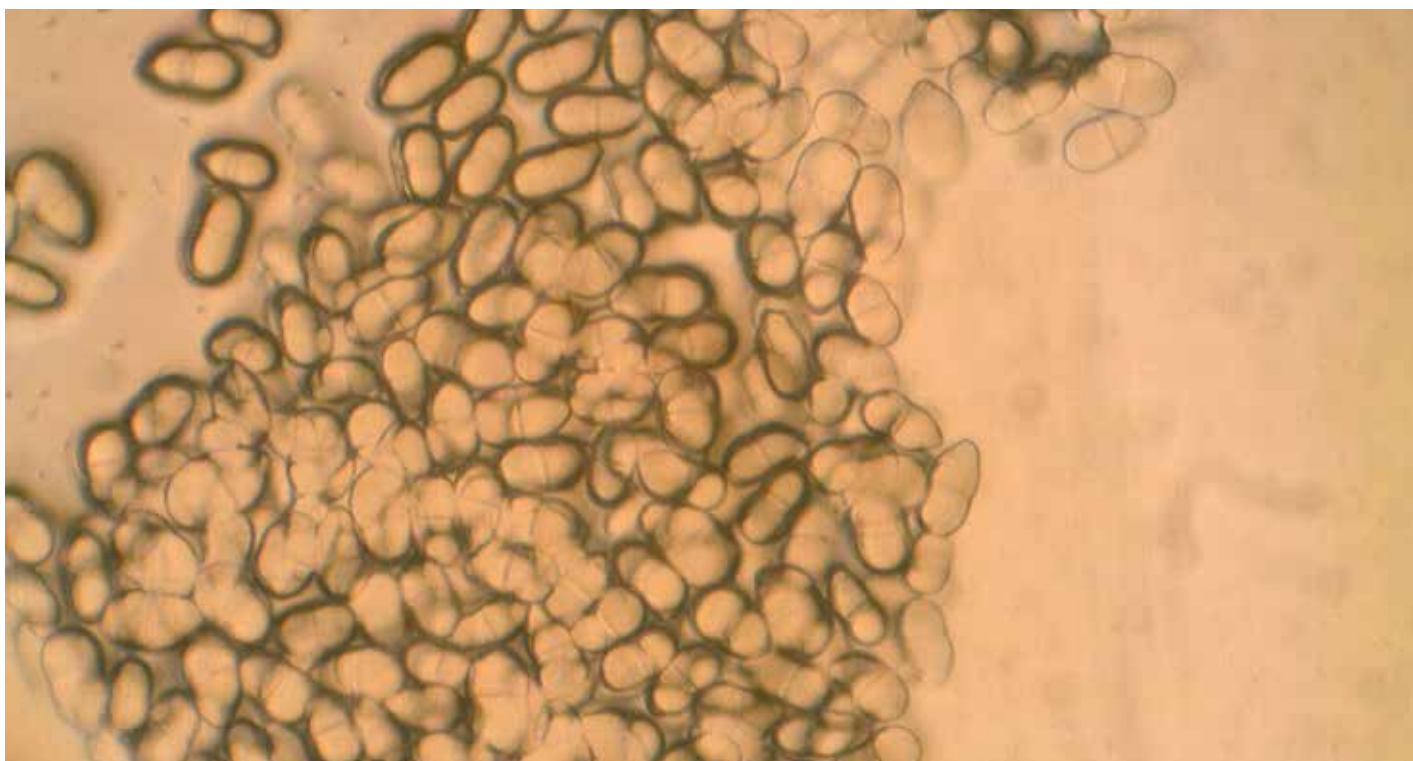
У більшості досліджуваних зразків візуально можна було визначити й кладоспоріоз, або оливкову плісняву, наявність якої підтвердив темніший сажковий наліт гриба *Cladosporium herbarum* на лозі. Конідії збудника розповсюджуються повітряно-крапельним шляхом упродовж усього вегетаційного періоду. Гриб зберігається на уражених рештках рослин і лозі у вигляді міцелію та конідій.

Також деякі зразки були помірно уражені оїдіумом (зб. *Uncinula necator Burrii*), про що свідчила характерна зірчаста конфігурація на лозі винограду.

Під час мікробіологічного дослідження зразків на поживному середовищі проявилися *Phomopsis viticola* (темний наліт, щільна колонія з концентричними секторами), *Cladosporium herbarum* (темно-оливковий бархатистий наліт), *Fusarium spp* (червоний наліт), *Alternaria*

Рожева пліснява на лозі винограду (волога камера)

Спороношення *Trichothecium roseum* (рожева пліснява)

Ураження листка винограду *Alternaria* spp.

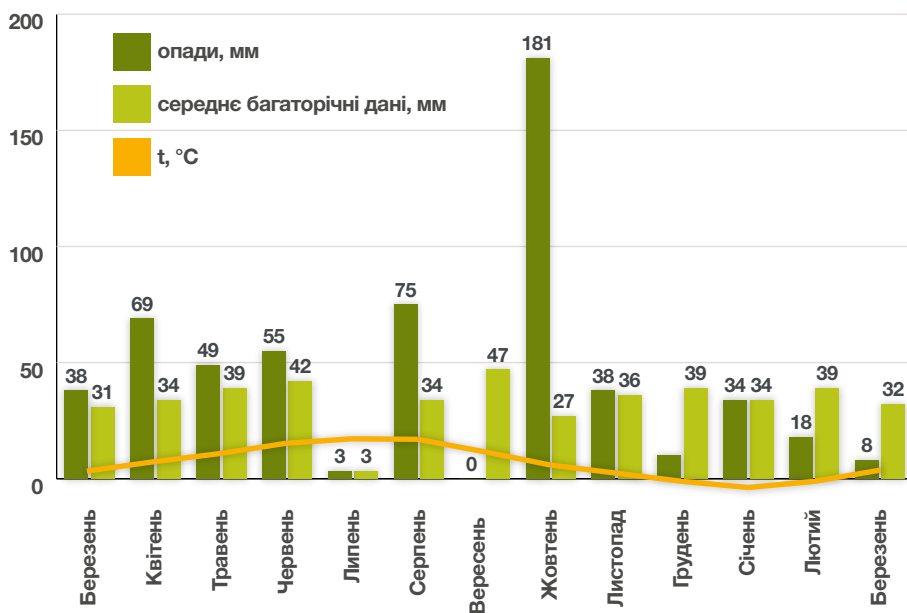

Спороношення гриба *Alternaria* spp.

Ураження винограду оїдіумом (Лідія, Баку)

СУМА ОПАДІВ ЗА ВЕСНЯНО-ЛІТНІЙ, ОСІНЬО-ЗИМОВИЙ ПЕРІОДИ 2016–2017 РР.

sp. (темно-сірий і буро-оливковий наліт), *Trichotecium roseum* (рожева пліснява) та *Penicillium sp.* (блакитно-зелена пліснява), *Botrytis cinerea Pers.*

З наведених у таблиці даних не можна дійти висновку, які з сортів винограду більш схильні до ураження хворобами — червоні чи білі. Так, кладоспоріоз більше розвивається на білих сортах винограду, тоді як рожевою пліснявою інтенсивніше уражуються червоні сорти винограду. Пеніцильоз й альтернативіоз майже з однаковою інтенсивністю розвиваються як на білих, так і на червоних сортах винограду, і цей розвиток становить менше ніж 1%. А от фомопсис однаково сильно уражує червоні й білі сорти винограду. Інтенсивність його розвитку — близько 93% щодо інших хвороб, які проявилися на період дослідів на лозі.

Пошкодження філоксерою

Таку картину ми могли спостерігати на початку весни, але на цьому розвиток патогенів не зупинився.

ВИЯВЛЕНІ ШКІДНИКИ

Протягом весни — літа в Одеській області спостерігали наднормове надходження опадів й оптимальну температуру для розвитку шкідливих організмів (дані r5.ua), що позитивно сприяло не лише розвитку таких захворювань, як оїдіум, мілдью, сіра гниль та ін., а й шкідників — філоксери, виноградного повстяного кліща тощо.

У результаті ми отримали інтенсивний розвиток найнебезпечніших шкідливих організмів винограду, які спричиняють значні втрати й недобори врожаю та знижують якість вирощеної продукції.

Мілдью (зб. *Plasmopara viticola*) є найнебезпечнішою та найпоширенішою

хворобою винограду. Нею уражаються всі зелені частини рослини — пагони, грона, листя, вусики, суцвіття. Розвитку хвороби сприяє тривале (не менше як 2–3 дні) зволоження ураженої тканини й температура на поверхні ґрунту не нижча ніж 11 °С (оптимум 20–25 °С). Препарати, які ефективно працюють по мілдью, — Ридоміл Голд 2,5 кг/га або Пергадо R в нормі 4–5 кг/га.

Оїдіум (зб. *Erysiphe necator*, анаморфна *Oidium tuckeri*) проявляється в роки зі спекотним літом. Гриб уражує всі зелені частини рослини. Розвитку хвороби сприяє часта зміна засушливих і вологих періодів (температура 5–40 °С, вологість повітря 25–100 %). Препарати, що ефективно працюють по оїдіуму — Діналі 0,6–0,7 л/га або Топаз 0,15–0,25 л/га.

Сіра гниль (зб. *Botrytis cinerea*, телеоморфа *Botryotiana fuckeliana*) проявляється

на ягодах у період досягання мірою збільшення цукристості соку. В умовах високої вологості розвивається на листках, їх черешках, пагонах і суцвіттях, на зелених ягодах, а також на саджанцях під час їх зберігання. Розвитку хвороби сприяють високі волога та температура. Препарати, що ефективно працюють по сірій гнилі — Світч 0,75–1,0 кг/га, Хорус 0,5–0,7 кг/га.

Виноградний повстяний кліщ (*Eriophyes vitis* Pgst) мешкає на нижньому боці листків. Шляхом проколювання листків і виділення слини кліщем утворюється заглибина з нижнього боку листка, заповнена білим, а пізніше — червоно-бурим пушком. З верхнього боку утворюється випуклість. Сильному розвитку кліщів сприяє спекотна суха погода. Розповсюджуються кліщі вітром, посадковим матеріалом, обладнанням тощо.

Ураження мільдю

Пошкодження повстяним кліщем

Філоксера виноградна (*Dactylospheara vitifoliae*) — карантинний об'єкт, має дві форми — кореневу й листову. Поширюється філоксера з посадковим матеріалом, а також за допомогою вітру, води й садового реманенту.

ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Запобігти розповсюдженню та розвитку патогенних організмів можливо, але тільки за виконання всіх технологічних умов вирощування винограду й своєчасного моніторингу його насаджень.

Для зниження ризику спалахів розвитку інфекційних захворювань виноградних насаджень обов'язковими є агротехнічні заходи, спрямовані на зменшення запасів первинної інфекції, поліпшення провітрювання в кроні куща. Слід уникати внесення підвищених доз азотних добрив. Також рекомендується після збору врожаю та у весняний період проводити профілактичні обприскування препаратами, що містять мідь у своєму складі, наприклад, Пергадо R в нормі 4–5 кг/га.

Доволі важко вести боротьбу з міцелієм гриба, що проник глибоко в лозу. Спори грибів сховані в рослинних тканинах. Саме тому хімічний захист рекомендується застосовувати в період розповсюдження спор.

Отже, аналізуючи надані вище факти, можемо дійти такого висновку: на рослинах завжди є інфекція. Інколи вона має прихований характер і візуально діагностувати її доволі складно. Використовуючи вологі камери та КГА, ми можемо побачити збудників, які, можливо, проявлять себе під час вегетації рослини. Так, навесні переважав розвиток чорної плямистості, але погодні умови, сприятливі для розвитку збудників *Oidium tuckeri*, *Plasmopara viticola* та *Botrytis cinerea*, спричинили сильний розвиток борошнисторосяних хвороб і сірої гнилі.

Часто ми сподіваємось, що біда нас омине й нам не потрібно докладати багато зусиль, аби отримати великий прибуток. Та погодні умови цього року довели, що такі чинники, як температура й волога (а її цього року було вдосталь) можуть суттєво вплинути на наш урожай.

СИСТЕМА ЗАХИСТУ ВИНОГРАДУ ПРЕПАРАТАМИ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА»
ДЕМОНСТРАЦІЙНА ДІЛЯНКА ТОВ «АГРОФІРМА ШАБО»

СТАДІЇ РОЗВИТКУ	БУР'ЯНИ, ШКІДНИКИ І ХВОРОБИ	ПРЕПАРАТИ	НОРМА ВИТРАТИ НА 1 ГА, КГ/Л
До відростання бур'янів	Однорічні злакові та дводольні бур'яни	 Люмакс®	4
2–5 листочків	Листовійки, ріпаковий квіткоїд	 Воліам Флексі®	0,4
	Мілдью, оїдіум, сіра гниль	 Дітан™ М-45 ФУНГЦИД	2,5
		 Тіовіт Джет®	8
Перед цвітінням	Комплекс шкідників	 Вертимек®	1
	Мілдью	 Ридоміл™ Голд _{MZ}	2,5
	Оїдіум	 Топаз®	0,25
Кінець цвітіння	Мілдью, оїдіум, сіра гниль, чорна плямистість, інфекційне засихання	 Квадріс®	0,8
Веgetація	Гронова листовійка	 Люфокс®	1
	Мілдью	 ПергадоR®	4
	Оїдіум, чорна гниль, краснуха	 Дінапі®	0,6
Веgetація	Мілдью, антракноз	 Дітан™ М-45 ФУНГЦИД	2,5
	Оїдіум	 Топаз®	0,25
Веgetація	Гронова листовійка	 Проклейм®	0,4
	Комплекс хвороб	 Хорус®	0,6
	Підживлення	 Ізабіон®	1

Людство постійно вирішує складне завдання — передбачення погоди. Ідея керування погодою (в потрібний час викликати дощ або, навпаки, запобігти йому) давно криється в наших головах. За багато віків ми

накопили безліч ознак і народних прикмет, котрі дозволяють із частковою впевненістю передбачити погоду на добу й навіть на кілька днів наперед. Однак трапляється, коли матінка-природа приносить нам

сюрпризи, що впливають на сільське господарство. Тому ми маємо страхувати себе й проводити заходи, що допоможуть зберегти не лише кількість, а і якість бажаного врожаю.

МА

ДРОНИ — ІНТЕГРОВАНІ РІШЕННЯ ДЛЯ АГРАРІЇВ

СВГЕН БУЮН,

Технічний експерт компанії «Сингента»

ПОЧИНАЮЧИ З ЦЬОГО РОКУ КОМПАНІЯ «СИНГЕНТА» ЯК ОДНА З НАЙБІЛЬШ ІННОВАЦІЙНИХ АГРОКОМПАНІЙ СВІТУ ЗАПУСКАЄ СЕРВІС ПОЛЬОВОГО МОНІТОРИНГУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ДРОНІВ.

Останнім часом розвиток сільськогосподарського виробництва в Україні все частіше відбувається завдяки об'єднанню виробників аграрного сектора в потужні аграрно-промислові формування. Зазвичай земельний банк таких формувань сягає 30–50 тис. га землі, а подекуди й більше. Основною проблемою ефективного господарювання на величезних полях є відсутність належного контролю за посівами. Агроному, діяльність якого охоплює

сотні або тисячі гектарів, уже не просто контролювати всі процеси на таких ділянках, а відомі методики польового обстеження територій є мало ефективними, оскільки вимагають багато часу на проведення, до того ж оглянута площа одним спеціалістом є незначною.

Раніше частково розв'язати таку проблему допомагали супутникові зображення, які пропонували на той час найбільш досконалу й оперативну форму відстеження стану посівів.

Однак їх застосування мали недоліки. Зображення потрібно було замовляти заздалегідь, і вони мали багато неточностей. Крім того, зображення, особливо в похмурі дні, мали низьку якість, а послуги були недешевими.

Сьогодні технологія безпілотних літальних апаратів (БПЛА) пропонує велику різноманітність можливостей застосування їх у сільському господарстві. До того ж вони інтегровані на всіх етапах сільськогосподарського

НА ЩО ЗДАТНІ ДРОНИ В СІЛЬГОСПВИРОБНИЦТВІ

Сучасне аграрне виробництво — це високотехнологічна галузь, де застосовано найсучасніші досягнення науки й техніки. Тут уже сьогодні запроваджують ГІС-технології й точне землеробство, прогнозують врожаї на основі дистанційного моніторингу посівів — це реалії сучасного сільського господарства. А тому не дивно, що технологічна новинка БПЛА посіла чільне місце в розвитку сільгоспвиробництва, і все частіше над полями можна побачити дрона, що старанно виконує свою роботу.

Застосування дронів у сільгоспвиробництві полягає у виконанні ними двох основних функцій — транспортної й моніторингової. У першому випадку йдеться не так про доставку вантажів, хоча й це досить актуально, як про внесення засобів захисту та розселення трихограми.

Моніторингова функція дронів розвинута набагато ширше й залежить від апаратури, яка встановлена на БПЛА, бо по суті дрон є лише платформою-носієм, а всі його технологічні можливості визначено додатковим обладнанням, що встановлено на ньому. Найчастіше для моніторингу сільгоспугідь застосовують дрони, оснащені фотокамерами, які проводять зйомку в спектрі видимого діапазону світла або NIR-модифікованими (мультиспектральними) камерами, які здатні здійснювати зйомку у видимому й ближньому ІЧ-діапазоні, що дозволяє розраховувати індекс NDVI (Normalized Difference Vegetation Index) — нормалізований відносний вегетаційний індекс, яким традиційно послуговуються в оцінюванні стану рослинності. Принцип визначення «здоров'я» рослинності базується на здатності досліджуваної поверхні (чи то ґрунту, чи то зеленої рослинності) відбивати або поглинати короткий інфрачервоний спектр випромінювання. Так, наприклад, чим інтенсивніше зелене забарвлення має рослинність, тим менше червоного світла вона відбиває і, навпаки, а завдання мультиспектрального датчика зафіксувати відбитий від поверхні спектр. На сьогодні одним із найпопулярніших мультиспектральних

виробництва й дозволяють за відносно невеликий проміжок часу обстежити сотні гектарів різних угідь і оперативно надати інформацію щодо їх стану. Однак про все поспілимо.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ

Безпілотний літальний апарат — тип літальних апаратів, який не має на борту пілота чи пасажирів. До класу БПЛА належать два види безпілотників: літакові та мультироторні (мабуть, найпопулярнішими серед них нині є різні моделі квадрокоптерів Phantom, Matriks 100). Мультироторні дрони залежно від кількості гвинтів (роторів) поділяються, відповідно, на три-, квадро-, гекса- та октокоптери.

Історія цих апаратів починається швидше на воді, ніж у повітрі. Коли в кінці XIX ст., якщо бути точними, то в 1899 році, відомий винахідник, фізик й інженер Нікола Тесла сконструював і продемонстрував громадськості перший у світі радіокерований кораблик,

який у той час був помічений в науковому середовищі, що й дало поштовх розвитку сфери керованих об'єктів.

Наступним безпілотником виявилось не судно, а звичайнісінький літальний апарат. Військовий інженер і винахідник Чарльз Кеттерінг 1910 року запропонував створити літальний апарат, керований не людиною, а годинниковим механізмом, який у певний час скидав свої крила і падав на ворога. Дивно, але, незважаючи на інноваційну й екстравагантну ідею, Кеттерінгу дали зелене світло, й за допомогою фінансування з армії США він створив кілька робочих моделей. Із того часу розвиток БПЛА відбувається переважно у військовій сфері, де прикладом такого використання може бути поява радіокерованих ракет або літаків-розвідників

У XXI ст. технології досягли такого рівня, що дозволив БПЛА розширити зону свого застосування в багатьох сферах народного господарства й посісти свою нішу в розвитку сільського господарства.

ДРОН — ЦЕ ЛИШЕ ПЛАТФОРМА

(NIR) датчиків є камера Sequoia, яка за один виліт дозволяє отримати картинку в п'яти різних калах світла й визначає ступінь поглинутого та відбитого інфрачервоного спектра.

РОЗКРИЄМО ПОТЕНЦІАЛ ПОЛЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ДРОНІВ

Компанія «Сингента», маючи програму сервісної підтримки «АгроГід», що пропонує клієнтам різного роду фітоекспертизи як рослинного, так і насінневого матеріалу в діагностичних центрах по всій Україні, крім цього також пропонує доступні сервіси польового моніторингу із застосуванням метеостанцій, портативних лабораторій листової діагностики, вологомірів, анемометрів, пенетрометрів, рН-метрів й ін., які допомагають виявити проблему.

Починаючи з цього року компанія «Сингента» як одна з найбільш інноваційних агрокомпаній світу запускає сервіс польового моніторингу із застосуванням дронів. Сервісні можливості дронів у сільському господарстві

необмежені й крокують у ногу з розвитком ІТ-технологій. Сьогодні за допомогою дронів можна встановити якість унесення засобів захисту рослин і добрив, провести обмір полів, здійснити фото- та відеомоніторинг полів і виявити проблемні ділянки, що значно оптимізує маршрут польового обстеження, оцінити рівень забур'яненості та густоту посіву, розрахувати вегетаційні індекси рослин і створити карти стану полів у господарстві, які згодом можна буде використати в системі точного землеробства. Фермер, маючи дані вегетаційних індексів рослин, що посіяні на одному полі, але вирощені за різних систем захисту, може з високою точністю оцінити ступінь їх пригнічення завдяки застосуванню ЗЗР й обрати для себе ефективнішу. А відстеження динаміки змін NDVI різних гібридів у несприятливих погодно-кліматичних умовах (наприклад, посуха) дозволяє встановити найбільш посухостійкий.

Український ринок безпілотних технологій поки що тільки формується, проте вже за останні роки можна впевнено стверджувати — попит є, і він зростає.

Якість внесення гербіциду бажає бути кращою

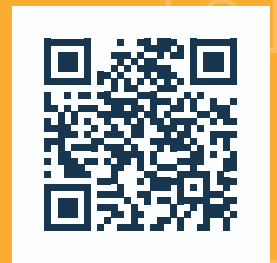
І якщо кілька років тому безпілотниками цікавилися виключно великі підприємства, то сьогодні цей показник зростає й серед невеликих виробників.

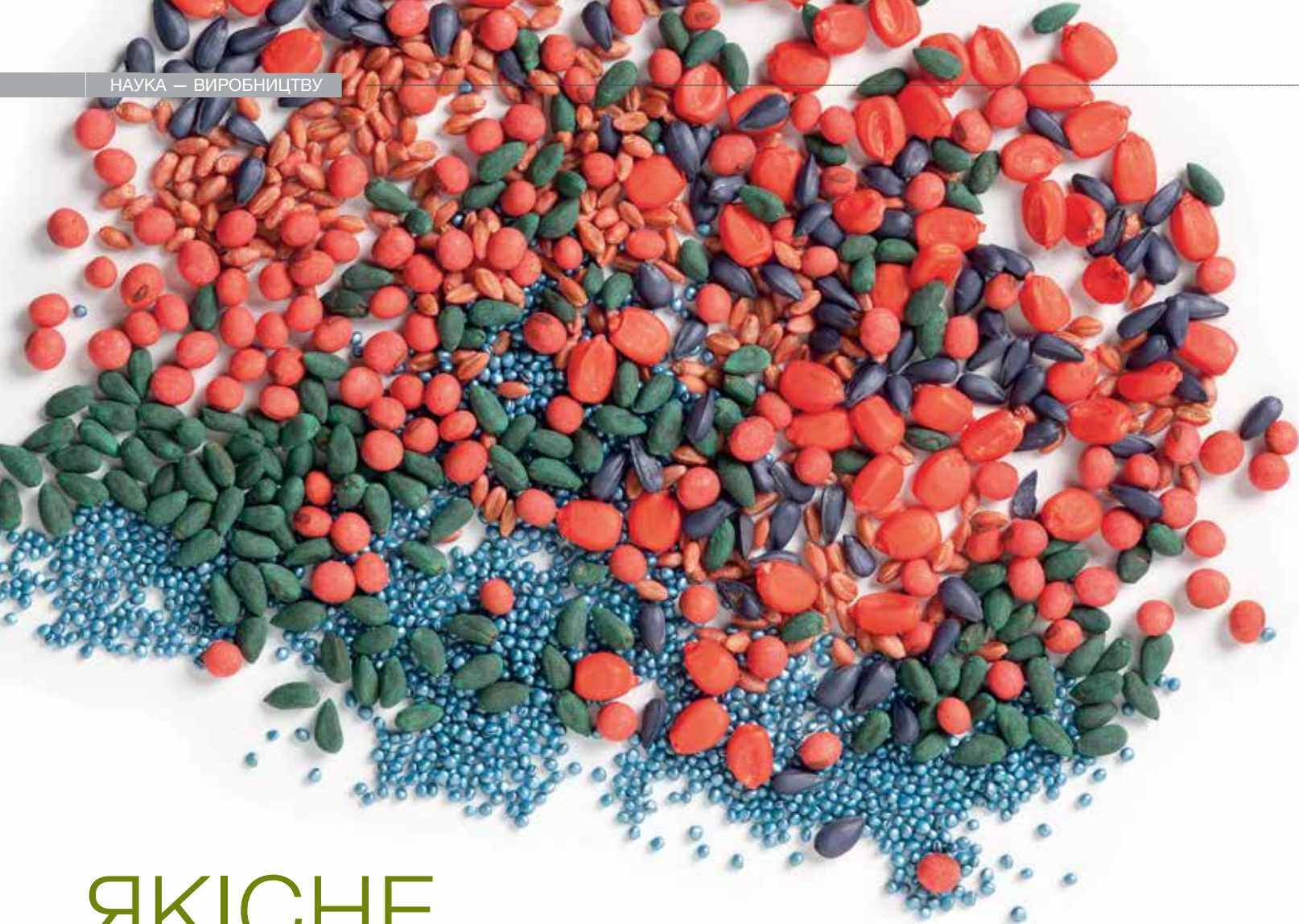
Однак мало просто зафіксувати проблеми на полях за допомогою дронів, ці технології дозволяють зібрати дані й аналізувати ситуацію на посівах ще до початку передбачуваних труднощів. Варто розуміти, що безпілотники — це тільки частина технологій точного землеробства, розв'язувати проблеми на полях потрібно комплексно та системно.

МА

НАЙСВІЖІШІ ВІДЕО НА КАНАЛІ YOUTUBE! SyngentaUA

ЯКІСНЕ ПРОТРУЮВАННЯ

СТЕПАН ДЕРКАЧ,

Спеціаліст з якості протруювання насіння компанії «Сингента»

У ПІДГОТУВАННІ ПРОТРУЮВАЛЬНИХ МАШИН СЛІД ЧІТКО ВИКОНУВАТИ ВИМОГИ ВИРОБНИКА З РЕГЛАМЕНТУ НАЛАШТУВАННЯ

Одним із важливих етапів підготовки до сівби озимих колосових культур є операція з протруєння насіння. Всі ми чудово знаємо про важливість цього процесу й вибору якісного протруйника, який дасть упевненість у захисті рослини на перших етапах розвитку.

Однак ще одним важливим етапом у протруєнні насіння є правильно

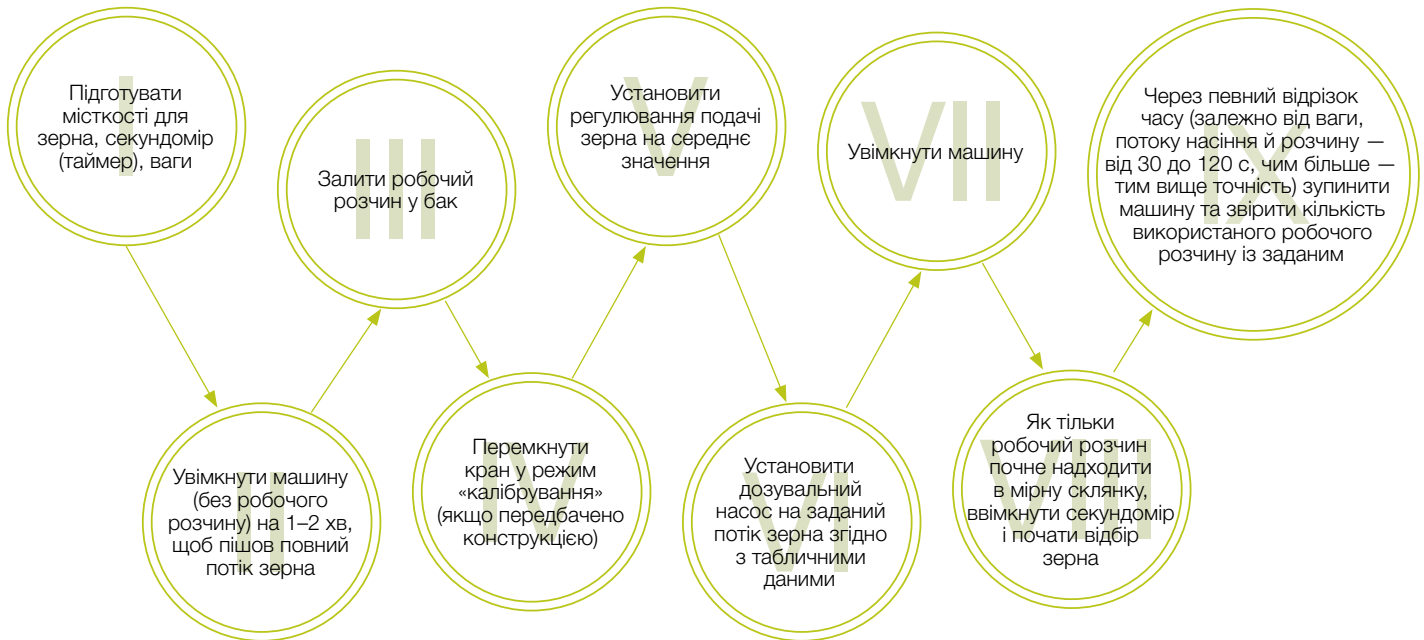
налаштований протруювальний агрегат, оскільки якісний протруйник не може забезпечити 100 % захисту без точного та якісного нанесення на насіння.

Сьогодні на ринку України представлено величезний асортимент протруювальних машин — від закордонного виробництва до вітчизняного, від порціонного типу роботи

до шнекової системи. В підготовці агрегата слід чітко виконувати вимоги виробника з регламенту налаштування.

Розгляньмо роботу агрегатів, у яких змішування протруйника та насіння відбувається поточною системою. Адже саме ці системи не найдоржчі й найбільш розповсюджені в господарствах.

ОТЖЕ, ЩОБ ПРАВИЛЬНО НАЛАШТУВАТИ ПРОТРУЮВАЛЬНИЙ АГРЕГАТ, НАМ ПОТРІБНО:

Якщо в результаті калібрування при зміні значення подачі насоса витрата не змінюється, спробуйте домогтися потрібного дозування за допомогою подачі зерна.

Однак і після проведення калібрування ви не будете впевнені в тому, чи в достатній кількості нанесено протруйник на насіння. Здебільшого перевірка відбувається візуально: якщо насіння забарвлене в колір протруйника — воно протруєне. У цьому разі ви не можете бути впевненим, яку норму протруйника нанесено — більшу чи меншу.

Як ми можемо перевірити кількість нанесеного протруйника, а отже, бути впевненими в достатньому захисті насіння?

Один із варіантів вирішення питання — скористатися сервісом, який надає компанія «Сингента»: налаштування протруювальних машин

і перевірка кількості нанесеного протруйника. Що ви отримаєте від сервісу? Перше: ваш персонал пройде навчання на тренінгу з налаштування

роботи протруювальних машин поточного типу. Друге: за допомогою пристрою Slak спеціалісти компанії перевіряють кількість нанесеного на насіння протруйника, отже, його перевитрати стануть неможливими або, навпаки, не матимете проблем із нанесенням недостатньої кількості протруйника. Сервіс буде спрямований на зернові колосові культури й на перевірку лише протруйників компанії «Сингента».

Щоб бути впевненими в достатньому захисті насіння, варто скористатися сервісом, який надає компанія «Сингента»

МА

A vibrant display of fresh vegetables. In the foreground, several bright red tomatoes with green stems are piled on a dark wooden surface. To their right, several dark green cucumbers with characteristic bumps are visible. In the background, a wooden crate holds a variety of other vegetables, including a large head of white cauliflower, a head of green broccoli, and some leafy greens. The lighting is bright and natural, highlighting the textures and colors of the produce.

ПРОМИСЛОВЕ ОВОЧІВНИЦТВО ТА КАРТОПЛЯРСТВО

Ігор
МОТЬКО

«СИНГЕНТА» — ЦЕ СУЧАСНІ ІННОВАЦІЇ
ДЛЯ РОЗВИТКУ ОВОЧЕВОГО
Й КАРТОПЛЯНОГО БІЗНЕСУ.

ОЛЬГА ВЕРБИЦЬКА,

Менеджер з маркетингу, напрям овочі і картопля, компанія «Сингента»

Микола
ГОРДІЙЧУК

МИ РАЗОМ ІЗ НАШИМИ УКРАЇНСЬКИМИ
ВИРОБНИКАМИ ОВОЧІВ ТА КАРТОПЛІ
ПРАГНЕМО ЗМІНИТИ НА КРАЦЕ
УКРАЇНСЬКИЙ ПЛОДОВО-ОВОЧЕВИЙ
РИНОК І ЗАДОВОЛЬНИТИ
ПОПИТ СПОЖИВАЧА НА ЯКІСНУ,
ЗДОРОВУ ПРОДУКЦІЮ.

Компанія «Сингента» пропонує вам ближче познайомитися з історіями успіху провідних українських виробників і зрозуміти, чому вони так натхненно працюють, живуть своєю справою, переймаються культурами, які вирощують, і чому це надихає їх щодня займатися власним бізнесом, метою якого є поліпшення якості й асортименту українських овочів. Водночас варто зауважити, що такі історії наснажують нас і викликають відчуття гордості за нашу спільну працю!

ТОВ «АГРІКО УКРАЇНА»

ТОВ «Агріко Україна» — реформатори картоплярства в Україні, які прагнуть здобути для галузі світову славу. Намагаються навчатися і навчити інших мистецтву вирощування картоплі та продажу й впроваджують маркетингові стратегії для задоволення потреб українського споживача у добірному продукті, а виробника картоплі — у якісному й здоровому посівному матеріалі для різних видів кінцевого споживання.

Микола Гордійчук, Ігор Мотько, Дмитро Зінченко — справжні професіонали свої справи, натхненні сільським господарством, інноваційним бізнесом і бажанням зробити ринок України кращим. Вони разом із компанією «Сингента» впроваджують інноваційні технології вирощування картоплі для досягнення міжнародної якості та високої врожайності. Обидві компанії використовують нові маркетингові підходи задля зростання обсягів продажу картоплі у торгових мережах і задоволення потреб споживачів у якісній українській картоплі різних сортів для різних видів споживання протягом року, а саме: запікання, варіння, смаження тощо.

На базі свого господарства ТОВ «Агріко Україна» заснувало науково-практичну платформу для професійних виробників картоплі, де разом із компанією «Сингента» проводить «Картопляні Майстерні», різноманітні майстер-класи і навчання. Під час таких заходів

співробітники компанії «Агріко Україна» передають власний досвід, а також дають можливість своїм партнерам — виробникам картоплі поділитися знаннями, інноваціями для того, щоб спільними зусиллями вирощувати високі врожаї якісної картоплі, створювати нові для України підходи у продажу цієї культури, відкривати нові ринкові ніші й налагоджувати комунікації на цьому ринку, адже тільки шляхом об'єднання можна досягти своєї мети й гідних результатів.

Разом із компанією «Сингента» активно впроваджують Азоксибробін (Юніформ)-технологію вирощування картоплі на спільній демодільній ділянці й діляться своїм досвідом в інших господарствах.

Понад 10 років імпортують насінневу картоплю найрізноманітніших голландських сортів, які найкраще підходять для кліматичних умов України і можуть цілком задовольнити всі потреби нашого виробника.

Азоксибробін-технологія — це технологія внесення препаратів на основі діючої речовини азоксибробін у ґрунт при посадці картоплі для якісного захисту бульб від кореневих і стеблових хвороб. Висока ефективність проявляється проти ризоктоніозу, антракнозу, пітіозу, фітофторозу і парші. Це забезпечує отримання дружних здорових сходів і збереження максимальної кількості продуктивних рослин на гектарі.

На базі демополя вже не перший рік виробники бачать результат застосування даної технології: вирівняність і здорові столони, ефект озеленення, підвищену якість і товарність бульб. Усе це забезпечує необхідну якість продукції для торгових мереж, ресторанів і кінцевого споживача.

Спільно з компанією «Сингента», яка запровадила програму технічної підтримки сільгоспвиробників

«АгроГід», проводять для останніх регулярні майстер-класи з налаштування й калібрування оприскувачів і картоплесаджалок з метою ефективного внесення препаратів протягом усього періоду вирощування картоплі, що дозволяє отримати необхідні результати, а також істотно економити.

Демонструють свої інноваційні підходи в переоблаштуванні картоплесаджалки для ефективнішого внесення азоксибробіну в ґрунт під час садіння картоплі, що дасть змогу отримати здоровий, високий урожай.

ТОВ «Агріко Україна» — один із небагатьох у нашій країні виробників картоплі, що співпрацюють

з компанією «Сингента» в рамках програми «АгроГід», яка дозволяє скористатися сучасними діагностичними сервісами для забезпечення гарантії якості насінневої картоплі. Зокрема, це ПЛР-діагностика, що дає можливість провести фітопатологічний аналіз бульб і визначити ураженість вірусами й бактеріозами. Такий інноваційний підхід у виробництві зайвий раз підтверджує бажання отримати справді здорову картоплю і, беззаперечно, є запорукою успіху.

Саме завдяки впровадженню новітніх технологій вирощування картоплі, сучасних підходів у веденні бізнесу, всебічній підтримці, ми разом зможемо досягти спільної мети — надихнути одного на позитивні зміни, а відтак, на задоволення потреб кінцевого споживача у якісній, гарній, здоровій картоплі для різного виду споживання. МА

УНІВЕРСАЛЬНА ВАКЦИНА ДЛЯ ЗДОРОВОГО ВРОЖАЮ

- ★ Системна дія дозволяє повністю захищати не тільки кореневу систему рослини, але і прикореневу надземну частину стебла
- ★ Зберігає максимальну кількість рослин на гектарі за рахунок найширшого спектра пригнічених збудників корневих і прикорневих гнилей (*Pythium*, *Phytophthora*, *Rhizoctonia*, *Sclerotium*, *Sclerotinia*, *Albugo*)
- ★ Найбільш ефективні діючі речовини (Азоксистробін + Мефеноксам) для ґрунтового застосування
- ★ Обприскування для борозни під час садіння

Юніформ™

syngenta®

Консультаційний центр: 0 800 500 449

(безкоштовно зі стаціонарних телефонів)

www.syngenta.ua

®

ПРОМИСЛОВЕ
САДІВНИЦТВО ТА
ВИНОГРАДАРСТВО

САДІВНИК ІЗ ХАРАКТЕРОМ

МАЙЯ ОРЕЛ

ВІКТОР ПЕТРОВИЧ СІЛЕЦЬКИЙ 50 РОКІВ ПРАЦЮЄ НА ЗЕМЛІ — ПОСЕРЕД МОРОЗІВ І ЗАСУХИ ХЕРСОНСЬКИХ СТЕПІВ ВИРОЩУЄ ВИНОГРАД, ПІДНИМАЄ САДИ. 37 РОКІВ ВІН ОЧОЛЮВАВ ЗНАМЕНИТЕ МІЛЬЙОННИМИ ПРИБУТКАМИ ГОСПОДАРСТВО «БІЛОЗЕРСЬКЕ», У 2008 РОЦІ НА БЕРЕГАХ ДНІПРО-БУЗЬКОГО ЛИМАНУ СТВОРИВ НОВЕ ПІДПРИЄМСТВО — «ЕНОГРАЙ». І ЗНОВУ З ВРОЖАЯМИ: СТОЛОВИЙ ВИНОГРАД, ПЕРСИКИ, ГРУШІ, ЯБЛУКА, КИЗИЛ, ЧЕРЕШНІ.

У 2009 році через діабет втратив ногу, мав важкий стан, навіть не вірив, що повернеться до роботи, і саме життя втратило сенс. Але таки зміг піднятися — пересів у інвалідний візок, згодом освоїв протез. Характер і досвід допомагають хазяйнувати, дати роботу землякам.

І син пішов його дорогою — нині працює головним агрономом в «Енограї», і онука вивчає в університеті біологію — дивись, скоро візьме на себе частину турбот про сади й виноградники, які вже давно стали сімейною справою.

Вікторе Петровичу, у вас в юності була проблема з вибором фаху?

Ніколи не думав, що буду сільським господарством займатися. Я після

школи поїхав до Одеси, думав на прокурора вивчитися. А там стали вимагати купу всього — і направлення з прокуратури, і рекомендацію райкому комсомолу. Словом, я розвернувся і пішов у сільськогосподарський.

А як ви примудрилися у 27 років стати головним агрономом такого великого господарства, як радгосп «Білозерський»?

Якось саме вийшло. Я два роки на стаціонарі провчився, потім на заочний пішов. І на всіх посадах у радгоспі працював: і лаборантом був, і помічником бригадира, і бригадиром. Вважай, із 17 до 27 років усі «університети» з рослинництва пройшов. І, чесно сказати, найкращою для мене була робота головного агронома. Дуже я цю роботу любив: розумієш,

що завдяки тобі кожна ця рослина піднімається, що є якийсь результат.

Ви ж після того стали директором господарства, Героєм України, підняли тут усі навколишні села — і все без любові?

Як вам сказати... Адміністративна робота, то таке, то не про рослини піклуватися. Директор — це і газ, і дороги, і воду підвести, і дитячі садки, і будинки культури, і холодильники для урожаю. А десь уже за тим усім — сад і виноградники. От коли труб немає для будівництва, це проблема, звичайно. А от коли твої випестувані саджанці вимерзли, знаєте, як душа болить. Серце зупиняється, і треба все це корчувати, всі свої надії. Хіба ці дві роботи можна порівняти? Один мій старший колега мені казав: щоб стати справжнім

агрономом, треба двічі пережити зиму, розкорчувати виноградник і посадити, і пропустити через себе, і пережити все це. А я стільки разів через себе пропускав, що аж..!

Треба було не йти на директора, якщо вже така любов до агрономії.

А хто мене питав? Я 10 місяців головним агрономом пропрацював, а потім якраз помер мій директор, і я автоматично став виконувати його обов'язки. Мене директором призначили навіть без погодження з райкомом і обкомом, які за тодішньою процедурою мали дати рекомендацію і затвердити мою кандидатуру. Коли мене до Києва у наше об'єднання «Укрсадвинпром» викликали, я й не думав, що це за призначенням. А мені там наказ вручили і сказали: іди працюй. Я наказ

у радгоспний відділ кадрів здав і знов до роботи.

Як підлеглі зустріли?

Непросто від початку було. Ви уявіть: я тут народився і виріс, пацаном ганяв, шмаркачем. І раптом стаю головним агрономом. А в радгоспі бригадири, фахівці з досвідом, з гонором. Я їм до речення даю — кіт не валявся, ігнорують, вони вважали, що краще від мене знають. І догани в мене були, і зняти мене погрожували, і я сам заяву на звільнення писав за ті 10 місяців. А коли директор помер, на його місце багато хто хотів сісти, райком партії навіть був свою кандидатуру знайшов. І тут мене призначають директором у 28 років. Опозиція ціла до мене з'явилася. Партійні керівники мені тоді так ехидно казали: або сам втечеш, або тебе виженуть, або посадять, або міністр новий прийде і зніме тебе. Отакі варіанти мого життя розглядалися. А воно, бачите, як вийшло: по-моєму, а не по-їхньому.

І починати вам довелося не в простій ситуації, і керувати у важкі часи — то Горбачов з його наступом на виноградарів, то розруха 90-х. А люди вас трималися, от і з «Білозерського» в «Енограй» за вами багато хто перейшов. Чим ви людей тримали?

А чим працівника можна втримати — дав їм більше самостійності від тих же бригадирів, дав високу зарплату, умови життя покращив. Не тиснув на людей, дурного не вимагав, а більше вмовляв і роз'яснював. Головне — люди результат відчували. У мене жіночки-гектарниці, які на своїх ділянках виноградарів усі операції виконували, за місяць до 250 карбованців отримували — це ще в застійні часи, коли за кожну копійку на парткомах, як тому хлопчикові, треба було звітувати! Фахівці теж добре заробляли, премії мали великі, доплати. Гроші — двигун економіки. Бо за просто так люди ні тоді працювати не хотіли, ні сьогодні не хочуть. А з'явилися гроші, дивись, і звели будинки, газ і воду у кожен підвели, теплі туалети. І дороги з'явилися, й будинки культури — ну все, щоб дітям було де вчитися, щоб люди мали де відпочити,

Цього року мороз дуже нашкодів, то дякувати компанії «Сингента», яка продає нам ЗЗР, вона зробила 20-відсоткову знижку на свою продукцію. А держава й не помітила тих страшних морозів.

полікуватися. Тільки для переселенців з Хмельниччини й Вінниччини 500 будинків збудували! Скільки я торб для цього у Київ перевозив, як печінку у застільях із потрібними людьми посадив — то тільки я знаю.

Не кажіть так, чужі люди подумують, що вам і Героя України за торби дали.

І сміх і гріх з тим званням. Мене разів п'ять представляли — не виходило. Квоти там, розклади різні. А в 2003 році вже й у газетах надрукували, що Сілецькому Героя дали. Час

минає, ніхто нікуди мене не викликає, нічого не вручають. Через кілька місяців була нарада в Києві, попросилися ми з товаришами до Кучми на прийом. А мене в Адміністрації Президента запитують: де ж твоя Зірка? Кажу — не вручали. То вони там забігали, документи шукали, Зірку шукали, так Кучма мені тоді особисто і вручив.

Скільки тепер у середньому ваші працівники за місяць отримують?

Десь 8–10 тисяч. Та ще й годуємо обідами і гуртожиток безкоштовний

ДОВІДКА:

Агрофірма «Енограй» — це 253 га винограду, 32 га груш, 145 га яблунь, 90 га персика, 22 га черешень, 24 га сливи, 15 га вишні. Під молоді насадження цих культур відведено 24 га.

Віктор Сілецький: «Сьогодні на ринку досить великий вибір засобів для захисту рослин. Однак, вже багато років наше господарство користується товарами компанії «Сингента» з двох причин. По-перше, ми пересвідчилися у високій якості їхнього продукту. Подивіться на наш персик, яблука, виноград, іншу продукцію — завдяки фунгіцидам й інсектицидам від «Сингента» вони мають прекрасний товарний вигляд. Препарати Люфокс, Нурел-Д, Проклейм є незамінними в боротьбі з яблуневою плодохеркою, Вертимек — дуже ефективний проти медяниці й кліща. Або візьмемо гербіциди від «Сингента». В наших кліматичних умовах, коли ми змушені постійно качати воду з лиману для садів і виноградників, бур'яни, що забирають вологу, є серйозними конкурентами для культурних рослин. Люмакс, Ураган Форте, Реглон Форте — це наші надійні помічники в боротьбі з бур'янами. Загалом можемо сказати, що польова ефективність препаратів, які пропонує «Сингента», сягає 98 %. Сьогодні в саду ми обов'язково застосовуємо такі фунгіциди, як Скор і Хорус, пробуємо нові препарати Ембрелія та Циделі Топ.

Ну а друга причина, з якої ми довіряємо компанії «Сингента», — це відповідальність її менеджерів. Ми співпрацюємо з В'ячеславом Перцьовим. Це справжній фахівець із профільною освітою, сам садовод, працював агрономом, знає наші проблеми саме з агрономічної точки зору. Він не просто продає нам якийсь препарат, він постійно супроводжує його застосування. Менеджери інших фірм приїждять у господарства один раз, щоб продати якийсь засіб. Славко — постійно на зв'язку, щотижня, а то й частіше, він в «Енограї»: консультує, роз'яснює, слідкує за тим, як застосовується препарат, проводить для нас необхідні аналізи. Тобто, відбувається повноцінна співпраця, яку «Енограй» дуже цінує».

сезонним робітникам із Закарпаття надаємо. Пшеницю за паї — наше ж господарство на орендованих землях.

Але вже не йдеться ні про які соціальні програми?

Які програми — ото на дитсадки чи школу дітям продукцію свою відпускаємо і все.

8 тисяч — теж непогана зарплата.

У Польщі за таку роботу платять тисячі євро. Ви ж розумієте: матеріально заохочувати людей добре тоді, коли виробив продукцію, продав і гроші до тебе надійшли, і ти легко можеш вирахувати — скільки на зарплату піде, скільки на податки, на добрива, на засоби захисту. Дайте нам ринок збуту, щоб ми продукцію за безцінь на переробку не відправляли, — і люди

будуть із зарплатами, і не їздитимуть у Польщу чи в Чехію. От цього року собівартість винограду від 5 до 6 грн, а його на винзавод по 6 грн беруть. Але добре, що хоч жива копійка, можна буде з працівниками розрахуватися. Або персик візьміть — у нас його за 10 грн закупають. От якби він від нас хоч за 15 грн йшов, можна було б і про матеріальне заохочення говорити.

І ваші місцеві їдуть на роботу за кордон, і ті ж закарпатці. Працівників важко знайти?

Та як сказати. Знайти можна, закарпатці добре працюють. Але кращі фахівці таки за кордон їдуть. А якщо вже по правді, то кваліфікація зараз не та, здібнів народ у знаннях, в уміннях. Байдужі якісь стали. Дуже велика потреба у гарних фахівцях — від робітників до керівних кадрів.

Ви як почесний професор Херсонського державного аграрного університету не можете поставити питання перед керівництвом вишу про підготовку фахівців?

Я якось два роки підряд був головою державної екзаменаційної комісії. От захищають студенти дипломні роботи, а по справедливості ті дипломи хіба двом із сотні можна дати за їхніми знаннями. Я решту взагалі вигнав би. Їм дипломи виписують, а вони на парах і не з'являлися, не знають, як того гектара заміряти. Оце таке навчання за гроші. Ми скоро з таким навчанням і з таким ставленням до сільського господарства будемо за кордоном усе купувати — від винограду до хліба.

Яке ж ставлення до сільського господарства?

А таке: з 32 господарств і 16 винзаводів нашого колишнього обласного

тресту «Херсонвинпром» залишилося 4 господарства. Одні з них — «Білозерське», яким я керував до 2014-го року, й «Енограй», котрий я створив у 2008 році.

Завдяки чому вам свого часу вдалося вистояти?

Як сказати... «Білозерське» традиційно вирощувало виноградні саджанці для всього півдня України. Садів у нас не було. А в році так 1979 директор сусіднього господарства мені сказав: Вітя, щоб жити, треба мати два крила — виноград і сад. І ці слова я запам'ятав, і, може, з них і почалося садівництво в «Білозерському». Господарства, що мали тільки виноградники і винзаводи, все втратили, бо виноградники порозкорчували. А нас сад виручив, без нього пропали б у кризові часи. Взятися за груші, яблука. Мали 30 га персика, почали його на Польщу тонами возити, за нього бартером джинсовий одяг отримували, ним із працівниками розраховувалися, вони ті джинси потім на базарах у п'ять разів дорожче продавали. І одночасно в тій же Польщі нові технології освоювали, потім до Італії, Бельгії, Нідерландів добралися, до Канади. Шукали за кордоном, які сорти в наших умовах, в різкоконтинентальному кліматі, приживуться. А тоді Кучма підписав закон, що 1 % від продажу вина, тютюнових виробів спрямовувати на розвиток виноградарства, — і вже стало нам легше.

От ви на Польщу персики возили — виходило. Завалити поляків своїм виноградом чи яблуками не думаєте?

Скоріше, поляки завалять нас своїми яблуками, і ціна їх буде нижча, ніж собівартість наших. В Європу наша продукція не скоро піде — скільки б ми на них не дивилися, до того рівня нам дуже й дуже далеко. Ми з їхніх технологій, з їхніх методів організації праці щось по крапельці запроваджуємо. Та й і ці крапельки в наших умовах не хочуть приживатися. У нас і такої техніки нема, і добрив, і сортів, і спеціалістів для цього немає.

Що треба зробити, щоб сільгоспвиробнику було добре?

Гроші в галузь вкладати треба, умови господарювання прийнятні створити. Турбуватися про ринки збуту для вітчизняних сільгоспвиробників. Встановити фіксовані ціни на сільгосппродукцію. Та багато що треба. От у нас немає техніки якісної вітчизняної, немає посадкового матеріалу — возимо то з Європи, то з Канади, а вони нам усякий непотріб збувають, бо хто ж це задешево гарний матеріал буде продавати? А сад — не пшениця, яка цього року не вродила, то наступного пересіємо. Сад на 15–20 років розрахований... Якісного добрива вітчизняного не купиш — такого намішають, що за голову хапаєшся. Немає лабораторій

нормальних, щоб із якісним сертифікованим обладнанням. Вони висновок нам свій дають, а до суду з ним не підеш, бо у них обладнання несертифіковане і реактиви теж. І головне, навіть якщо є в тебе якась ідея і гроші під неї ти знайшов — чиновники наші й начальники так закрутять тебе з дозволами, резолюціями і висновками, що вже жити не хочеться.

Тобто, треба, щоб у якісній сільгосппродукції не лише її виробник був зацікавлений, а й держава?

За великим рахунком, сільгоспвиробникові треба одне: можливість так свою продукцію продати, щоб вистачило на газ, бензин, солярку,

Варто мати всього потрошку, щоб маневрувати на ринку. Приїхав покупець — ти йому чи сливу, чи грушу, чи виноград, а таки продав.

на зарплату, на добрива і засоби захисту рослин. Щоб вистачило на кредити і на податки. І щоб щось ще лишилося на розвиток виробництва, на нові технології, на модернізацію. Але ніхто не платить і не заплатає нам стільки. При цьому у нас немає пільгових кредитів, державних субсидій. От цього року мороз дуже нашкодів, то дякувати компанії «Сингента», що продає нам засоби захисту рослин, — вона пожаліла, зробила 20-відсоткову знижку на свою продукцію. А держава й не помітила тих страшних морозів. Ми свою продукцію за гривні продаємо, а все, що для її виробництва потрібно, купуємо за валюту. Курс постійно міняється. От ми в розрахунки закладаємо долар по 26, а тепер кажуть чекати долар по 30. Будемо чекати.

І, до речі, з кредитами не розбіжися. Бо їх під заставу дають, а що ми можемо заставити? Ні сади, ні

виноградники в заставу не беруть, земля у нас орендована — не заставиш, техніка стара, її у випадку чого банк не зможе реалізувати. А то ще власники землі захочуть орендну плату підвищити — життя ж дорожчає, їм теж виживати якось треба... І знаєте, слухаю я наших вождів — одні слова. Ніхто не знає конкретно, як вийти з глухого кута.

Що в перспективі собі плануєте по господарству?

Нам є сенс займатися черешнею, персиком, сливою, щоб зібрав і продав. І холодильник у нас є на 2 тисячі тон. Отже, значну частину врожаю зможемо не здавати за безцінь на переробку, а потихеньку в торгові мережі пускати, це вигідніше. Можливо, справді, китайці запуснуть у Мелітополі завод із заморозки черешні, як ото чутки ходять, — нам треба готуватися до цієї

перспективи. А взагалі, варто мати всього потрошку, щоб маневрувати на ринку. Приїхав покупець — ти йому чи сливу, чи грушу, чи виноград, а таки продав. Ну не по 10, то хоч по 9 грн.

Життя довге прожили. Що найважливіше було в ньому?

Мабуть те, що на моїх очах і за моєї участі на Херсонщині започаткувалося і досі розвивається виноградарство і садівництво. Я в Білозірці й у всіх навколишніх селах соціалку підняв — це ж зроблено. Хтось вдячний за це, хтось ні, але воно є і працює досі, і сьогодні людям з п'яти навколишніх сіл, і навіть з Херсона і Білозірки, є робота в «Енограї».

На заслужений відпочинок не збираєтеся у свої 67 років?

Я вже давно на пенсії й інвалід на візку вже багато років, але що вдома буду робити? З дружиною теревенити? Он в мене онуки навчаються у вишах, треба допомогти, бо і невістка, і дочка без роботи залишилися. Я ще не збираюся підсумки підбивати, планів на підприємстві багато, було б здоров'я.

МА

СОНЯЧНА ІСПАНІЯ ЗУСТРІЧАЄ ПЕРЕМОЖЦІВ АКЦІЇ

НА ПОЧАТКУ ВЕРЕСНЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АКЦІЙ ДЛЯ САДІВНИЧИХ ГОСПОДАРСТВ ВІДБУЛАСЯ ОЗНАЙОМЧА, ПІЗНАВАЛЬНА ПОЇЗДКА ДЛЯ ПАРТНЕРІВ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА», ЯКІ ПРИДБАЛИ В НЕОБХІДНІЙ КІЛЬКОСТІ АКЦІЙНІ ПРЕПАРАТИ ЛЮФОКС, ПРОКЛЕЙМ, ВЕРТИМЕК, СВІТЧ.

Група учасників досягла рекордної кількості — 27 чоловік, серед яких були і директори, і власники, і агрономи, що в розпал сезону збору врожаю знайшли декілька днів вільного часу для цікавої подорожі з компанією «Сингента».

Для учасників було організовано поїздки до розплідника горіхових саджанців поблизу м. Жирона. На базі господарства гостинний власник розповів про технологічний процес й особливості вирощування саджанців, продемонстрував горіхові плантації та ввічливо відповідав на запитання гостей, доки ті смакували молодими грецькими горіхами прямо в саду. До візиту в господарство приєднався наш колега, технічний спеціаліст в Іспанії, який докладно розповів про особливості вирощування спецкультур в Каталонії.

Також захоплюючою для гостей була подорож на виноградні плантації Торрес — всесвітньовідомого виробника вин, продукція якого експортується більше

ніж у 125 країн світу. Перегляд історичного фільму про династію власників і світові виробничі потужності, огляд виноградників, виробничого процесу й сховищ із бочками, а також дегустація смачного винограду й вина — все пройшло на одному подиху. Звісно, поза увагою гостей не залишився магазин винної продукції — кожен взяв на згадку смачний презент для близьких та рідних.

Поїздка не обмежилася лише навчальними візитами до господарств, а й була наповнена ознайомчими екскурсіями по містах Барселона, Сіджес, Жирона і супроводжувалася відвідуванням їх визначних, історичних місць. А от футбольний матч на найбільшому стадіоні Європи «Камп Ноу» не залишив байдужим жодного учасника поїздки, навіть жінки прийняли феєричним духом 100-тисячної команди вболівальників.

З подорожі всі повернулися додому з яскравими враженнями і словами: «До зустрічі! Наступного разу ми їдемо з Вами!»

Виноградники компанії Торрес

Учасники Акції

Розплідник горіхових саджанців м. Жирона

Виноробня Торрес

Виробничі потужності виноробні Торрес

Пізнавальна екскурсія виноградниками

Екскурсійна частина поїздки

НАВЧАЛЬНИЙ
МАРАФОН
ДЛЯ САДОВОДІВ
І ВИНОГРАДАРІВ
ВІД КОМПАНІЇ
«СИНГЕНТА»

ЛЕСЯ КАДЕЛЯ
ІННА БІРЮКОВА

Садівництво й виноградарство — це ті галузі, якими традиційно опікується компанія «Сингента», що за допомогою своїх передових технологій забезпечує надійний захист вітчизняних садів і виноградників. Проте не менш важливим вважають у компанії навчити агрономів правильно будувати систему захисту, вчасно й грамотно застосовувати препарати, розпізнавати хвороби за першими проявами. Саме щоб навчити цих тонкощів, «Сингента» щороку організовує низку навчальних семінарів. Пропонуємо короткий огляд останніх заходів, присвячених темі захисту садів і виноградників.

«МАЙСТЕРНЯ» У ШАБО

У липні виноградарі з усієї України традиційно зібралися в Білгород-Дністровському, що на Одещині. Тут їм гостинно відчинив двері «Центр культури вина Шабо», де відбулася науково-практична конференція «Майстерня Виноградарства».

Під час заходу експерти провели моніторинг поточного стану виноградних насаджень, розповіли про основні хвороби і шкідників нинішнього сезону й ефективні методи боротьби з ними.

Зокрема, технічний спеціаліст компанії «Сингента» Володимир Воеводін наголосив, що для побудови правильної системи захисту потрібно враховувати стан виноградних насаджень (залежно від року посадки — молодий, зрілий чи старий виноград), а також кліматичні умови минулого й поточного років, за яких відбувається розвиток тієї чи іншої хвороби. Однак основою захисту повинна бути профілактика хвороб. Наприклад, відмінний результат у різних комбінаціях (залежно від виду збудника хвороби) показують препарати Дітан М-45, Квадріс, Діналі, Пергадо, Ридоміл Голд МЦ, Топаз і Світч. Запобігти зараженню в комплексі допоможе Діналі — фунгіцид, який слід застосовувати після цвітіння, захищаючи виноград від оідіуму й чорної гнилі. Ідеальним для використання перед і під час цвітіння є препарат Квадріс.

Що ж стосується системи захисту винограду від лускокрилих шкідників,

Владислав МАРІНОВ,
агроном із захисту рослин ДП ДГ
ім. Суворова, Одеська область

Маємо 650 га винограднику, близько 40 га саду, крім того вирощуємо зернові. Система захисту виноградників у нас комплексна й на 30 % побудована на препаратах компанії «Сингента». З року в рік у нас зменшуються обсяги ручної праці. Це завдяки тому, що поступово переводимо виноградники на гербіцидний захист. У перших числах квітня по «чистій» землі розпочинаємо працювати препаратом Люмакс. У результаті протягом 3–4 місяців із забур'яненістю проблем не виникає. Далі застосовуємо Ураган. Щодо шкідників виноградної лози, то основний препарат, який використовуємо у захисті від цього шкідника, — Люфокс. Цікавимося й новинками. Наприклад, нинішнього року на площі 100 га тестуємо інсектицид Проклейм, який використовуємо для профілактики й боротьби з гроновою листовійкою.

то спеціаліст компанії «Сингента» В'ячеслав Перцьовий радить будувати її на основі препаратів Люфокс, Проклейм, Вертимек й Ампліго.

Під час практичної частини конференції, що проходила на виноградниках ТОВ «Агрофірма Шабо», аграрії ознайомилися з особливостями захисту виноградників препаратами «Сингента», відвідали класи фітоекспертизи, дізналися про технічні сервіси компанії (досвід і можливості застосування дронів

в обстеженні багаторічних насаджень, використання метеостанцій для прогнозування розвитку хвороб на виноградниках), побували на презентації демонстрування налаштування форсунок HYPRO. Словом, вражень вистачить надовго.

ДО ІНСТИТУТУ ПО НАУКУ ВИНОГРАДАРСТВА

У семінарів, що їх компанія «Сингента» щорічно організовує для

виробників плодової продукції, з'явилася нова тема — «Столовий виноград». Уперше вона прозвучала на заході, що відбувся 9 серпня 2017 року на базі Інституту виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова поблизу Одеси.

Співпраця між ННЦ «ІВІВ ім. В. Є. Таїрова» і компанією «Сингента» почалася три роки тому. За цей час на дослідних полях інституту випробувано широкий спектр препаратів

компанії «Сингента» й у співпраці з науковцями створено сучасну технологію захисту виноградників, у тому числі столового винограду.

Агротехніка останнього відрізняється від догляду винограду технічних сортів. На відміну від виноробної сировини, тут цінуються великі виповнені грона і великі ягоди. Найдужче впливає на зовнішній вигляд грона те, як організовано хімічний захист насаджень.

Відтак, необхідно завчасно розробити стратегію фунгіцидного захисту винограду, бо вже ранньої весни у насадженнях почнуть розвиватися мілдью, оїдіум, антракноз, чорна плямистість та гнилі. До того ж на загрози треба буде реагувати швидко. Володимир Воеводін у період розпускання бруньок радить внести контактні препарати — сірковмісний Тіовіт Джет і мідьвмісний Пергадо R, у фазу 3–4 листки обробити насадження контактним фунгіцидом Дітан М-45. Під

час інтенсивного росту листя і пагонів й у період цвітіння проти оїдіуму буде незамінним системний фунгіцид Топаз, а захист від мілдью гарантуватиме системно-контактний фунгіцид Ридоміл Голд. Коли зав'язь буде розміром як рисове зернятко, її саме час обробити препаратом Пергадо R, який є надійним захистом рослини й молодих грона від мілдью і антракнозу. Перед збором столового винограду його слід обробити фунгіцидом Світч, що захистить ягоди від сірої гнилі та

Віталій АГАТІЙ,
керівник ПП «Сад Буковини»,
Чернівецька область

Маємо у господарстві близько 20 га яблуні. Протягом сезону здійснюємо до 20 обприскувань, із них фунгіцидних — 14. Ранньої весни обов'язково застосовуємо системні препарати Хорус і Скор, також у системі захисту є контактний фунгіцид Дітан М-45. З інсектицидів використовуємо Люфокс. Наше правило — вносити лише оригінальні препарати. Це дає результат, адже середня врожайність яблуні у нас сягає 30–40 т/га.

Віталій БРОВА,
директор ТОВ «Комарівці»,
Барський р-н., Вінниччина

Із компанією «Сингента» працюємо п'ять років, застосовуємо досить багато її препаратів, зокрема й інсектициди Воліам Флексі та Люфокс і фунгіцид Світч перед закладанням яблук на зберігання. Результати чудові — заміни їм у нашій системі захисту немає. Також завдяки компанії «Сингента» користуємося феромонними пастками на плодожерку. Дуже хотілося б спробувати у саду добриво Ізабіон та інсектицид Проклейм.

господарства з високою культурою садівництва, а для доповідей запрошує провідних вітчизняних й іноземних фахівців, науковців і консультантів.

Так було і цього разу в ТОВ «Агрона Фрут Лука», що в с. Лука Мелешківська Вінницького району, де 27 липня 2017 року відбувся навчальний семінар, на який зібралось понад 150 гостей з усіх регіонів України та із-за кордону. Шатро з лекційною залогою розбили просто у яблуневому саду господарства. Там із доповідями й виступали фахівці.

Технічний спеціаліст компанії «Сингента» Володимир Воеводін розповідав про інтегровану систему захисту плодових, керівник нап'ямую спеціальних культур у країнах СНД Сергій Белошакін вів мову про успішний захист від лускокрилих шкідників, а науковець з Інституту захисту рослин НАН Білорусі Вероніка Комардіна розказала про досвід країни в захисті промислових садів. Виступ Олександра Зозулі, керівника підрозділу регіональних технічних експертів, було присвячено прогнозуванню розвитку хвороб за допомогою метеостанцій.

Вітальним словом конференцію розпочали місцеві фахівці: керівник Центрального бізнес-регіону компанії «Сингента» Юрій Струмінський, генеральний директор ТОВ «Агрона Фрут Лука» Євгеній Чепернатий і генеральний директор корпорації «Вінницясадвинпром» Анатолій Семенюк. Наприкінці пленарної частини перед гостями виступили Ігор Чечітко, експерт із сертифікації агропідприємств за системою GlobalG.A.P., та Євгеній Розсоха, директор Бахмутської дослідної станції розсадництва ІС НААН.

Після лекцій відбулася низка майстер-класів. Зокрема, аналізувала систему захисту саду ТОВ «Агрона Фрут Лука», про яку вели мову Володимир Воеводін та Юрій Овчар, головний агроном ТОВ «Агрона Фрут Лука». Консультант Володимир Осадчий із компанії «Седна Агро» демонстрував прийоми літнього обрізання яблуні, а Олег Людвіновський,

стимулюватиме у виноградних рослин фотосинтез і сприятиме накопиченню ними цукрів (мова і про ягоди, і про тканини пагонів).

Для боротьби зі шкідниками на столовому винограді в портфоліо компанії «Сингента» є всі необхідні препарати. Проти бавовникової совки ефективним буде інсектицид Люфокс, який діятиме і на гусінь, і на яйце совки та ще й захистить виноградник від третього покоління листовійки. Для захисту від першого покоління листовійки слід застосувати Люфокс, а від другого — Проклейм. Проти кліщів — вже відомий препарат Вертимек.

«МАЙСТЕРНЯ САДІВНИЦТВА» НА ВІННИЧЧИНІ

Літні конференції з циклу «Майстерня Садівництва» — традиційні й очікувані для галузі події. Базою для їх проведення «Сингента» щороку обирає нові

Олег ЗАБУДЬКО,
агроном ТОВ
«Молодіжна аграрна спілка»,
Чернівецька область

Препарати компанії «Сингента» застосовуємо активно. Зокрема, при закладанні саду вносили в ґрунт інсектициди Форс й Актара. Для захисту плодоносного саду постійно використовуємо фунгіциди Скор і Дітан М-45. У 2016 році під час цвітіння застосували новий фунгіцид Ембрелія, а для захисту від плододжерки — інсектицид Проклейм. Ефектом задоволені — препарати, як завжди у «Сингента», якісні та надійні.

менеджер із технологій внесення ЗЗР компанії «Сингента», навчав методики налаштування обприскувачів. На конференції діяв клас фітоекспертизи, де Наталія Сачук, менеджер лабораторії компанії, навчала діагностувати хвороби й шкідників у саду.

Цей сезон видався надзвичайно складним для вітчизняних садоводів, зокрема, через весняні приморозки. І тут правильний вибір місця саду був вирішальним. Насадження на узвишшях, як у ТОВ «Аграрна Фрут Лука», від приморозків страждали найменше, на відміну від сусідніх господарств, де розташування саду було не таким вдалим. Окрім того, різну ефективність мав активний захист від приморозків. Так, спалювання соломи зовсім не захищало, натомість там, де над садами було розгорнуто антиградові сітки, приморозки були менш нищівними.

Зарадити дії приморозків можна було й обприскуваннями. У місцевостях, де температура не опускалася нижче ніж -5°C , добрий ефект дало доприморозкове обприскування садів фунгіцидом Дітан М-45 — сполуки магнію і цинку, що входять до його складу, живили й захищали рослини від стресу. Ефект від застосування Дітан М-45 підсилювався внесенням у сад біологічного добрива Ізабїон, що потрібно було зробити відразу після приморозку.

Останніми роками у саду став більш раннім розвиток грибних хвороб, який починається ще до цвітіння. Ранній захист яблуні слід базувати на системних препаратах, які мають трансламінарну дію і тривалий час захищають рослину, наприклад на системному фунгіциді Хорус. Для ефективного захисту яблуні від борошнистої роси, парші,

альтернаріозу й монїліозу у фазу цвітіння необхідний обробіток фунгіцидом Ембрелія, до складу якого входить ізопіразам, що легко проникає під кутикулу листка й тривалий час там залишається, надійно захищаючи рослину. У стадію плід — «ліщина» добрий ефект у захисті від борошнистої роси й парші дасть обробіток саду фунгіцидом Циделі Топ.

Традиційно хороша ефективність у захисті від плямистостей, зокрема альтернаріозу і філостикозу, у сезоні 2017 року показав фунгіцид Скор. Також добре діяла бакова суміш препаратів Хорус і Скор. А фунгіцид Світч залишається основним засобом, що гарантує захист урожаю яблук під час зберігання у сховищі.

Проти лускокрилих у саду «Сингента» пропонує комплексне застосування

Олег СІЛЕЦЬКИЙ,
головний агроном
ТОВ «Енограй», Білозерський р-н,
Херсонська область

У господарстві маємо 253 га винограду, із них столовими сортами закладено 36 га. Вирощуємо сорти Аркадія, Плевен, Лора, Кеша, Таврія, Страшевський, Молдова. Насадження знаходяться на крапельному зрошенні, середня врожайність — 8 т/га. Із компанією «Сингента» співпрацюємо вже давно. У системі захисту її препаратами належить 30 %. Протягом сезону виконуємо на винограді 7 хімічних обробок. З-поміж шкідників докучає гронова листовійка. Для столового винограду особливо небезпечно її друге покоління — унаслідок пошкоджень на ягодах з'являється сіра гниль. Дуже добре себе показав інсектицид Люфокс, застосовуємо також Енжіо, Проклейм і Матч. Для захисту від хвороб вносимо Топаз і Пергадо.

препаратів Люфокс, Ампліго, Воліам Флексі та Проклейм — завдяки тому, що основою даних засобів є сполуки різних хімічних груп, шкідники не формують резистентності до цього комплексу.

«МАЙСТЕРНЯ» НАД ДНІСТРОМ

Понад півтори сотні фахівців — садівників з Буковини та інших регіонів України завітали 22 серпня 2017 року до «Майстерні Садівництва», що відбулася на базі господарства «Дністровські сади», розташованого

в с. Селище Сокирянського р-ну Чернівецької області.

Як і в «Майстерні Садівництва» в ТОВ «Агрона Фрут Лука», чимало уваги було приділено аналізу впливу цьогорічних складних погодних умов на вегетацію саду. Фахівці компанії «Сингента» були одностайними: після того, як з прогнозу стало відомо про насування весняних приморозків, сади слід було обробити фунгіцидом Дітан М-45 (у нормі 4 кг/га), діюча речовина якого містить доступні для рослин сполуки марганцю і цинку. В умовах температурного стресу це підживлювало та підтримувало рослини, а сольова форма цинку перешкоджала замерзанню робочого розчину під час розпилення. Відразу після приморозку треба було внести органічне мікродобриво Ізаблон — воно містить вільні амінокислоти і тому доступне рослині відразу після застосування і значно зменшує шкоду весняного морозу.

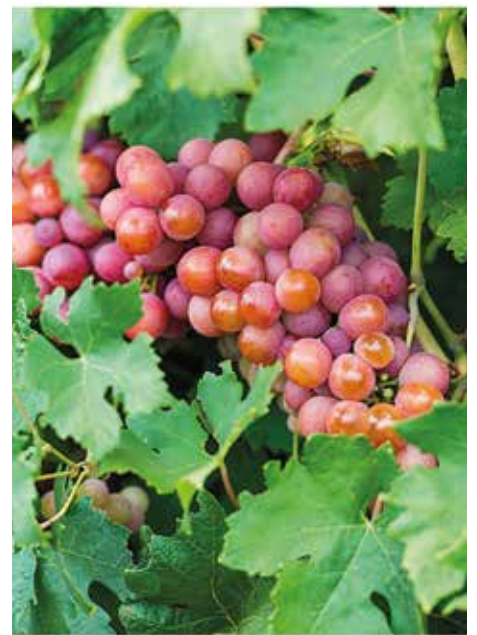
Оскільки внаслідок складних погодних умов урожай яблук нижчий і за плоди нині дають гідну ціну, слід подбати про їх успішне зберігання. Зокрема, польський консультант Павел Шимчак зазначив:

«Будьте уважними до хвороб зберігання — чим воно триваліше, тим більше проблем із хворобами, у ховищі в яблук з'являється гірка гниль і сіра

пліснява. Якщо планується тривале зберігання, а вегетація відбувалася у складних умовах, як цього сезону, то перед збиранням сад слід обприскати препаратом Світч. У Польщі він є одним із основних препаратів для успішного зберігання яблук. Це й у нас не найдешевша опція, але найкраща».

Що ж стосується системи захисту проти шкідників, то «Сингента», окрім уже відомих продуктів, анонсувала появу на ринку України нового препарату для захисту саду від кров'яної попелиці — інсектицид Пленум. Його діючою речовиною буде сполука нового класу — піметрозин.

Під час семінару працював клас фітоекспертизи. Спеціалісти діагностичних центрів компанії Олег Грицев (м. Біла Церква) і Христина Ступак (м. Хмельницький) навчали розрізняти прояви фізіологічних та інфекційних хвороб на рослинних зразках. Знання у цій галузі садівникам потрібні, бо дуже часто трапляється так, що прояви дефіциту мінерального живлення у рослин кваліфікують як ознаку хвороби і вносять у сад хімічний засіб, що є марним витрачанням коштів. Фахівці зазначили, що на технології захисту плодових та овочевих культур спеціалізуються два діагностичні центри компанії «Сингента», які знаходяться у містах Хмельницький та Одеса, і запросили садівників надсилати туди зразки для діагностування хвороб. **МА**

A green combine harvester is shown from a low angle, pouring a thick stream of golden-brown grain into a large, conical pile. The scene is set outdoors at sunset, with a bright orange and yellow sky and scattered white clouds. In the background, a white farm building with a dark roof is visible. The foreground is dominated by the texture of the grain pile.

ФІНАНСОВІ МОЖЛИВОСТІ

ЗАХИСТ ВІД ЗНИЖЕННЯ ЦІН

НАТАЛЯ СТЕПАНЧУК

УЧАСТЬ У ПРОГРАМАХ «ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ» ДОДАЄ АГРОВИРОБНИКАМ
УПЕВНЕНОСТІ У СВОЄМУ ФІНАНСОВОМУ МАЙБУТНЬОМУ

Перед сільгоспвиробником нині постають дві основні проблеми: виростити добрий урожай і продати його за хорошою ціною. І на перше, і на друге впливає багато чинників. Щоб навчитися ними керувати, потрібні знання та досвід. А директору Аграрного орендно-приватного підприємства «Великосорочинське», що в Полтавській області, Михайлові Харченку допомагає ще й... інтуїція, а також співпраця з компанією «Сингента», що пропонує ефективні «Фінансові рішення». Своім досвідом ухвалення важливих фінансових рішень Михайло Харченко поділився з читачами журналу.

Пане Михайле, як ви обрали для себе професію? Чому вирішили працювати в сільському господарстві?

Життя обрало. Так склалося, що батьки все життя відпрацювали в колгоспі, я виріс у селі, тому й вирішив пов'язати свою долю із селом, сільським господарством. Після закінчення Полтавського сільгоспінституту за фахом «Економіка й організація сільськогосподарського виробництва» мене направили в с. Великі Сорочинці економістом у колгосп ім. Гоголя. Відслуживши в армії, повернувся у це село й з того часу незмінно працюю у цьому господарстві — спочатку

економістом, потім головою профспілки, заступником голови КСП ім. Гоголя, а з 2002-го — директором АОПП «Великосорочинське», яке є правонаступником КСП ім. Гоголя.

Михайло ХАРЧЕНКО,
директор Аграрного
орендно-приватного
підприємства
«Великосорочинське»

Нині ми маємо в межах 4 тис. га ріллі та 1,5 тис. га кормових угідь. Зберегли практично всі галузі, які були в колгоспі. Окрім рослинництва, маємо тваринництво (близько 2 тис. голів ВРХ, зокрема 600 дійних корів) і навіть будівельну бригаду. Скажу чесно, тваринництво — це більш соціальний проект, бо великих прибутків ми від нього не маємо. Основна наша галузь — рослинництво. Цього року сіяли пшеницю, яка вродила майже по 50 ц/га, озимий ячмінь (55), ярий ячмінь (50), горох (31), жито (33 ц/га).

А яка культура є найрентабельнішою?

Однозначно це кукурудза, соняшник, соя. Однак рік на рік не приходиться. Коли я продавав горох по 9500 грн, це було дуже рентабельно. А коли врожай гороху 2016 року пролежав до 2017-го, то витрати досі ще не окупилися. От за просо сьогодні дають 3400–3500 грн, то нехай воно ще полежить.

Як ви набували аграрного досвіду? Кого вважаєте своїми вчителями?

Є приказка «Вік живи — вік учись». Ось так і я аграрний досвід здобуваю кожного дня, спілкуючись і переймаючи досвід досвідчених фахівців підприємства. Хоч я за фахом економіст, але як директор повинен розумітися на агрономії, зоотехнії та механізації, бо директор розподіляє кошти, ухвалює рішення, що, куди, коли продати чи купити. Багато чого в нашій роботі залежить від інтуїції, потрібно відчувати ринок. Тому я намагаюся стежити за тенденціями на світовому ринку. До речі, дуже у цьому допомагає компанія «Сингента», кожного тижня її менеджери надсилають відповідну інформацію.

Так склалося, що найбільше я співпрацюю і в напрямі сільгосппродукції, і в рамках програм «Фінансових рішень» саме з компанією «Сингента». Хоч останнім часом й інші компанії пропонують свої фінансові програми, але вони не такі всеосяжні, як сингентівські. Загалом ми із ТОВ «Сингента» співпрацюємо понад 15 років. Щороку укладаємо контракти на суму 8 млн грн на закупівлю насіння та ЗЗР. Так, на 95 % насіння соняшнику у нас від «Сингента» (НК Бріо, Неома — цього року

Я вважаю програми форвардних контрактів компанії «Сингента» дуже вдалим, адже вона не лише допомагає продати продукцію, а й надає консультаційну підтримку.

вперше посіяли високоолеїновий соняшник), значна частка насіння кукурудзи теж «Сингента», зокрема Делітоп, Новатоп, Ірідіум, Термо, цього року вперше посіяли Феномен. Її препарати захисту становлять 60 % у загальній структурі ЗЗР. А фахівці «Сингента» завжди готові надати нам технічну підтримку. Тому я дуже задоволений співпрацею з компанією, бо вона пропонує якісний продукт — як насіння й ЗЗР, так і різноманітні програми фінансових рішень.

Як ви наважилися вперше взяти участь у програмах «Фінансових рішень»?

Я намагаюся відвідувати всі семінари, що проводить «Сингента», там і почув про її програми. Проаналізувавши, зрозумів, що це вигідно, що я нічого не втрачаю. Адже я все одно купую в неї насіння та ЗЗР, а ціну за зерно вона пропонує добру та ще й із можливістю росту в деяких програмах. Станом на середину серпня 500 т пшениці другого класу наше господарство відвантажило на компанію «Сингента» за

ціною 5250 грн. Зауважу, поки що за пшеницю другого класу на спотовому ринку таку ціну не дають.

Дуже імponує в її діяльності те, що вона пропонує різні форми співпраці з клієнтом. Я вважаю програми форвардних контрактів компанії «Сингента» дуже вдалим, адже вона не лише допомагає продати продукцію, а й надає консультаційну підтримку.

Які проекти ви обрали для співпраці?

Ми почали співпрацювати за програмами «Фінансових рішень» три роки тому, уклавши в рамках програми «Підтримка Плюс» угоду на постачання 1000 т кукурудзи. Тоді наша співпраця була особливо вдалою, ми виграли на ціні — вчасно зафіксувались і під час відвантаження зерна отримали ще додатково до ринкової ціни 200 грн/т. Далі виписаний ваучер я передав дистриб'ютору, що було зарезервовано як оплата за продукцію компанії «Сингента».

Наступного року ми працювали за програмою «Форвард Плюс» — продали 1000 т кукурудзи. А вже цього року уклали вигідний контракт на продаж 500 т пшениці, яку ми відвантажили 15 серпня, фактично в рахунок оплати за осінні покупки. Вважаю такий досвід дуже вдалим, тож цьогогоріч плануємо ще укласти договір на постачання 500 т кукурудзи.

Чи вигідними для вас були ці контракти?

За першим контрактом «Підтримка Плюс» я виграв понад 300 грн/т щодо інших варіантів продажу. Торік цінові коливання були не такими великими, але все одно я отримав прибуток у межах 200 грн/т. Цього року, коли за другий клас пшениці навіть 5000 грн не дають, у мене вже є фіксована ціна 5200 грн/т.

Тобто інтуїція вас у цих програмах ще не підводила?

Поки що ні.

Яку вигоду ви вбачаєте від участі в програмах «Фінансових рішень»?

Загалом кожна програма має свої переваги. Користь програми «Підтримка Плюс» у тому, що я вигідно продав зерно й далі вигідно для себе купив насіння чи ЗЗР. Участь у цих програмах для

сільгоспвиробника корисна насамперед із фінансового боку, адже компанія стежить за коливаннями цін. Наприклад, по кукурудзі ми укладаємо угоду на поставку продукції за фіксованою ціною на момент підписання угоди: меншою для мене вона вже не буде, а більшою — так. Адже компанія дає мені можливість підвищити ціну, якщо вона на світовому ринку зростає. Тобто, я маю можливість вибору ціни, можу сам слідкувати за коливаннями ціни на біржах, а можу скористатися консультаціями фахівців компанії «Сингента». Я вважаю, що такі поради слухні, бо якими б ми мудримися не були, але ми все життя працювали в певних економічних рамках, тому багатьом складно орієнтуватися в сучасних непростих ринкових умовах. Добре, що такі компанії допомагають нам в них орієнтуватися і організовувати правильно свою роботу.

Які питання найбільше допомагають вирішити програми «Фінансових рішень»?

Насамперед це впевненість у своєму фінансовому майбутньому. Адже я знаю, що частину врожаю я продам за стабільною, прийнятною для мене ціною, що я застрахований від падіння ціни. Окрім того, це практично вже зроблена попередня оплата насіння та ЗЗР під урожай наступного року. Адже я не знаю, скільки коштуватиме продукція «Сингента» в березні наступного року, натомість я маю вже зафіксовану ціну на насіння й ЗЗР.

Як ви, як економіст, оцінюєте пропоновані компанією «Сингента» фінансові програми?

Я вважаю, що це дуже потрібна справа. Програми побудовано грамотно. У розвинених країнах фермери частину свого врожаю продають одразу. Ми знаємо, що ціна на сільгосппродукцію піднімається в листопаді-грудні, лютому-березні. З іншого боку, на ринок продукції впливають різні чинники в різних точках планети — погодні, економічні, навіть політичні тощо. Тому компанія допомагає частину врожаю реалізувати восени, частину притримати, частину продати наперед, уклавши форвардні контракти. Я вважаю, що це правильно зроблено, й спостерігаю, що останні рік-два цим шляхом ідуть й інші компанії.

Які ризики найбільше впливають на діяльність вашого господарства? Як ці ризики мінімізувати?

Впливають ті ж самі, що і на розвиток економіки України: економічна політика держави, зміна податкових норм тощо. Якби була стабільна фінансова система, стабільна робота банків, я б продав зерно у листопаді-грудні, поклав би гроші в банк — і хай гроші роблять гроші. А так... Щодо мінімізації цих ризиків, то тут правила немає. Для мене одним із виходів є співпраця з компанією «Сингента» за програмами «Фінансових рішень».

Як ви вважаєте, чи готовий український аграрний ринок до сучасних фінансових інструментів?

Також немає однозначної відповіді. Ринок готується. Ми ж іще п'ять років тому не чули про ті програми, що пропонує «Сингента», а тепер кількість їх учасників щороку збільшується. Отже, вони правильні та вигідні.

Яке з ваших бізнес-рішень за роки діяльності було найбільш вдалим?

Не можу сказати однозначно. От співпраця з компанією «Сингента» мене задовольняє. Це важливо — правильно обрати партнера по бізнесу. Придбання потужної імпоротної техніки — це також вдале рішення. Або співпраця з надійними банками — це також важливо. Ми раніше завжди брали кредити, що допомогло нам розвинути бізнес.

Ви вважаєте своє господарство успішним? Який ваш рецепт успіху?

В усякому разі теперішній стан нашого господарства мене задовольняє. Якимись супердосягненнями, може, я б не став вихвалитися, але близько 300 людей мають стабільну роботу — це вже добре. Я жодного разу не відмовив жодному студенту в проходженні у нас практики — чи студентам вишів, чи профтехучилища. Утримуємо футбольну команду, яка є чемпіоном Шишацького району. Це я теж вважаю успіхом. А рецепт успіху простий: щодня працювати.

ДОГОВІР КОМІСІЇ — ВИГІДНА МОЖЛИВІСТЬ ДЛЯ ЕКСПОРТНИХ ПЕРЕВАГ!

ЗА ОСТАННІ КІЛЬКА РОКІВ У НАШІЙ КРАЇНІ ВІДБУЛОСЯ ЧИМАЛО ВАГОМИХ ЗМІН У РІЗНИХ СФЕРАХ ЖИТТЯ І ГОСПОДАРЮВАННЯ. ЗВИЧАЙНО, ДЛЯ БІЗНЕСУ ЦІ ПРОЦЕСИ НЕ ЗАВЖДИ СПРИЯТЛИВІ, АДЖЕ ГРОШІ ЛЮБЛЯТЬ ТИШУ Й СТАБІЛЬНІСТЬ. ОДНАК НАШІ МОЖЛИВОСТІ ВПЛИВАТИ НА ЗМІНИ Є ДУЖЕ ОБМЕЖЕНИМИ, ТОЖ ВСЕ, ЩО ЗАЛИШАЄТЬСЯ, ЦЕ СПОДІВАТИСЯ НА ЇХ ПОЗИТИВНИЙ ЕФЕКТ І ВЧАСНО ПРИСТОСОВУВАТИСЯ ДО НОВИХ УМОВ.

Для агробізнесу останньою важливою фінансовою зміною були нововведення в податковому законодавстві, зокрема відміна спеціального режиму оподаткування ПДВ. В одному з попередніх номерів журналу ми наводили детальний аналіз законодавчих змін, а сьогодні зачепимо декілька додаткових практичних аспектів.

Так, через зазначені зміни дедалі більшої актуальності на ринку набирають договори комісії, адже для виробників агропродукції це доволі простий і зручний механізм отримання експортних переваг. Компанія «Сингента» також пропонує своїм клієнтам можливість працювати за договором комісії в рамках програм «Фінансових рішень».

Для роботи з договорами комісії, зокрема, і за співпраці з компанією «Сингента», сільгоспвиробнику потрібен стандартний пакет документів, а також додатково картка акредитації або витяг із митниці. Як його оформити, а також скільки триває митне оформлення зерна в рамках договору, ми запитали у партнера компанії «Сингента», митного брокера ТОВ «Табро» Надії Марцих.

Де можна дізнатися про процедуру оформлення витягу з митниці? Як довго необхідно його чекати?

Аби здійснити акредитацію суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності або, іншими

словами, отримати витяг із митниці (згідно з Наказом Міністерства фінансів України від 15.06.2015 №552 «Про затвердження Порядку обліку осіб, які здійснюють операції з товарами»), сільгоспвиробнику необхідно звернутися до брокера або до відділу статистики на найближчій митниці за місцем реєстрації господарства. У випадку звернення до брокера с.-г. виробник сплатить за дану послугу близько 1000 грн і отримає необхідний документ протягом 1 години від моменту подачі заяви до митниці. При зверненні самостійно до відділу статистики на місцевій митниці с.-г. виробник зекономить на витратах, однак на очікування документа необхідно буде виділити близько 1 робочого дня.

Для оформлення витягу з реєстру осіб, які здійснюють операції з товарами, сільгоспвиробникові знадобляться свідоцтво про державну реєстрацію господарства і копія паспорта директора. Варто звернути увагу на те, що повторно проходити процедуру отримання витягу з митниці необхідно лише за виникнення юридичних змін у господарстві, зокрема, зміни юридичної адреси чи підписанта компанії, в іншому випадку витяг має безстрокову дію.

Скільки триває процес митного оформлення зерна на експорт і яка його вартість?

Однозначної відповіді не існує. Однак варто зазначити, що є попередня та

остаточна вантажно-митні декларації. Для оформлення попередньої ВМД знадобиться від двох годин до кількох робочих днів, залежно від завантаження митного пункту. Всі заявки обробляються в режимі живої черги, тому, звичайно, краще надсилати запит вранці, щоб мати більше шансів отримати ВМД до кінця дня. Важливою складовою успішності вантажно-митного оформлення продукції є впевненість у тому, що всі учасники договору акредитовані на митниці.

Для отримання остаточної ВМД знадобиться від кількох днів до кількох тижнів. Період очікування буде залежати від завантаженості та швидкості відвантаження терміналу. Не менш важливою є культура, що планується на експорт. Залежно від того, наскільки сформувалася партія певної культури на експорт, буде визначатися час очікування. Тому, як правило, якщо експортуються нішеві культури — час очікування буде довшим. Наприклад, один із наших замовників, що експортує горох, чекає на ВМД уже більше ніж 2 місяці, так як експортна партія ще не сформувалася остаточно. Також треба мати на увазі й той факт, що, якщо ви експортуєте пшеницю, а на терміналі в даний момент триває завантаження теплоходу для експорту кукурудзи, то треба буде чекати приходу теплоходу для завантаження пшеницею.

Щодо вартості митного оформлення товару, попередня ВМД оформлюється на всю партію продукції і в нашому випадку послуги оформлення становлять 1550 грн

ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ?

за 1 ВМД, тому, експортуючи більші партії, ви зекономите за рахунок ефекту масштабу. За остаточну ВМД ви заплатите 1800 грн. Звертаємо вашу увагу на те, що кількість остаточних ВМД залежатиме від того, як саме ваша продукція перетинатиме кордон — однією партією, чи кількома.

Що можете порадити сільгоспвиробнику перед початком експортних операцій?

Завчасно надсилайте зовнішньоекономічний договір із вашим покупцем зерна брокеру, так ви мінімізуєте ризик затримки митного оформлення власного вантажу, пов'язаної з некоректним оформленням договору.

Перед здійсненням експортних операцій переконайтеся у відсутності будь-яких незакритих питань із податковою службою, включно з наявністю всіх необхідних звітів та відсутністю заборгованості по несплачених зобов'язаннях із ПДВ.

Отже, впевненість у відсутності будь-яких невіршених питань із податковою і ретельна підготовка всіх необхідних документів для роботи за договором комісії з компанією «Сингента» забезпечують виробникові успішний старт експортної діяльності. Після отримання інформаційної та технічної підтримки з нашого боку сільгоспвиробник одержує кращу цінову пропозицію від наших трейдерів-партнерів і звільняється від вирішення питань дотримання валютного законодавства, зокрема, необхідності відкриття валютного рахунку і здійснення контролю за обов'язковою конвертацією 50 % валютних надходжень. Як уже зазначалося, головною перевагою роботи за договорами комісії для сільгоспвиробників є отримання права на оподаткування експортної виручки за 0 % ставкою ПДВ і формування податкового кредиту на суму понесених витрат. Слід зауважити, що після відвантаження продукції та отримання ВМД сільгоспвиробник може вибрати зручний для себе період зарахування валюти на рахунок. Наприклад, якщо очікується підвищення курсу гривні — варто почекати і конвертувати валютні надходження за вигіднішим курсом. Таким чином, отримуючи повний інформаційний і технічний супровід з боку компанії «Сингента», виробники мають змогу розвиватися у напрямі експортної діяльності.

На практиці договорами комісії, співпрацюючи з компанією «Сингента», клієнти користуються вже другий сезон поспіль. Своім досвідом діляться **Вадим ЩЕРБИНА**, заступник генерального директора ТОВ «АгроРось», що у Черкаській області.

«ТОВ «АгроРось» на аграрному ринку вже 22 роки, з них понад 15 ми співпрацюємо з компанією «Сингента», є її офіційним дистриб'ютором. Маємо в обробітку до 5 тис. га землі, де вирощуємо кукурудзу, соняшник, ріпак, ячмінь, пшеницю та інші культури, використовуючи гібриди компанії «Сингента» і застосовуючи її засоби захисту рослин.

Значну частину вирощеного врожаю реалізуємо компанії «Сингента» на умовах програм «Фінансових рішень». Це завжди вигідна ціна — на рівні тієї, що пропонують найбільші трейдери на ринку, та ще й додатковий бонус від 200 до 500 грн за тону реалізованої продукції. Бонуси наша компанія використовує як розрахунок за отримані засоби захисту і посівний матеріал або як

передоплату за майбутні поставки якісних продуктів ТОВ «Сингента».

Нашій компанії як імпортеру посівного матеріалу й засобів захисту рослин цікава програма продажу зерна на експорт за договором комісії, за якою ми працюємо вже три роки. Згідно з договором комісії ми отримуємо експортний контракт за нульовою ставкою ПДВ, податковий кредит і, відповідно, можливість бюджетного відшкодування в частині ПДВ, а також не несемо відповідальності за фінансове врегулювання й отримання валютної виручки за товар, водночас відсутній ризик блокування податкових накладних.

За цією програмою ми здійснювали поставку ріпаку (щороку 2–3 тис. т) і кукурудзи (від 10 тис. т). По соняшнику (поставка від 2 тис. т) ми поки працювали за гривневими контрактами на умовах франко-елеватор, франко-вагон або СРТ (доставлено до порту).

ТОВ «АгроРось» щороку отримує додатковий економічний ефект від участі у програмах «Фінансових рішень»,

 A man in a grey polo shirt with a 'AGROPOST' logo stands in a field. In the background, a large green sign reads 'AGROPOST'.

тому рекомендуємо всім сільгоспвиробникам, які співпрацюють з офіційними дистриб'юторами ТОВ «Сингента», долучатися до інноваційних програм цієї компанії, щоб почуватися впевненіше на ринку зерна».

Розвиваючи програми «Фінансових рішень», компанія «Сингента» докладає максимум зусиль, щоб запропонувати своїм клієнтам найвигідніші умови. З огляду на це договір комісії є ефективним інструментом, який допоможе зберегти експортні переваги й одночасно отримати додатковий дохід від участі у наших програмах. Можливо, в майбутньому ситуація зміниться, і такий вид оформлення правовідносин втратить актуальність. Однак доки робота за договорами комісії забезпечуватиме нашим клієнтам позитивний ефект, ми будемо розвивати і вдосконалювати цей напрям. **МА**

ЗАХИСТ ВІД ПОГОДНИХ РИЗИКІВ

ІРИНА СТЕПАНЧУК

ПРОГРАМА «МЕТЕОЗАХИСТ» ДОПОМАГАЄ СІЛЬГОСПВИРОБНИКАМ МІНІМІЗУВАТИ НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ПОГОДНИХ УМОВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСТВА

Зміна клімату нині чи не найголовніша тема для обговорення серед аграріїв. Як зберегти вологу, забезпечити рослині більш комфортні умови для реалізації потенціалу урожайності — кожне господарство щороку розширює й урізноманітнює арсенал засобів, застосовуючи різні технологічні прийоми, експериментуючи з нормами, строками сівби, системами обробітку ґрунту тощо. А якщо з природою все важче і важче змагатися? У такому разі світова практика має інші інструменти — страхування посівів від погодних ризиків. Утім, вітчизняний досвід переконує, що в наших реаліях це, швидше, виняток: на жаль, українські аграрії не мають довіри до страхових компаній.

Цікавою альтернативою стала програма індексного страхування «МетеоЗахист» від компанії «Сингента», розроблена кілька років тому в рамках «Фінансових рішень». В її основу покладено індексне страхування, яке передбачає використання погодних моделей, розроблених для конкретної місцевості, для оцінки впливу погоди на стан посівів й отриману в кінці сезону врожайність. За результатами аналізу історичних погодних даних і показників урожайності створюються математичні індекси, які відображають взаємозв'язок між погодою і відчутними втратами врожаю. Надалі ці індекси застосовують для аналізу поточної погодної ситуації. Фактично, слідкуючи лише за якісно змодельованим індексом, можна сказати, якого збитку було завдано посівам, не оглядаючи їх фізично.

У рамках програми використовуються погодні дані від українських державних метеостанцій, а також розроблена на їх основі сітка метеоданих із кроком близько 30 км, щоб кожен учасник міг обрати точку спостережень, яка найкраще відображатиме умови на його полях. Розрахунки для сітки даних робить всесвітньо відома компанія Meteogroup за методикою Всесвітньої метеорологічної організації (WMO).

Суть програми «МетеоЗахист» проста: якщо протягом цвітіння або наливу зерна буде зафіксовано занадто мало опадів або надто високі температури — учасник отримає відшкодування вартості насіння і засобів захисту рослин компанії «Сингента».

Програма доступна навіть для невеликих господарств, адже мінімальна площа посівів для участі у ній становить лише 100 га.

Надійним партнером компанії «Сингента» у страхуванні посівів та відшкодуванні завданих погодою збитків є страхова компанія «PZU Україна».

«На противагу класичному, компенсаційному, страхуванню продукти, засновані на індексах, не потребують людської участі в оцінці розмірів завданого збитку, а тому є об'єктивнішими й простішими в плані адміністрування, — говорить керівник відділу міжнародного страхування компанії «PZU Україна»

АЛЬОНА ГАЛЬЦОВА. — Індекс показує страховий випадок і розмір збитків для кожного застрахованого, не потрібно оглядів посівів чи виїздів представників страхової компанії, тож виплата відшкодування відбувається у найкоротші строки. Унікальність цього продукту ще й у відсутності франшизи».

Таким чином, заповнивши анкету на участь у програмі, учасник отримує граничні рівні опадів і температури, відповідно до яких буде розраховано відшкодування в разі настання страхового випадку. Якщо за обраний період буде зафіксовано меншу загальну кількість опадів, ніж граничний рівень, або денні температури сягнуть граничного рівня — учасник отримує гроші на розрахунковий рахунок. Завдяки оперативності страхового партнера програми,

компанії «PZU Україна», у попередні два сезони термін отримання відшкодування був дуже коротким — приблизно 5–7 днів.

«За певний час українські аграрії встигли переконалися у простоті та ефективності нашого страхового продукту, — говорить автор програми, менеджер з розвитку бізнесу відділу «Фінансові рішення» компанії «Сингента» в Україні Роман Хрипко. — Після двох сезонів активної роботи з агрострахуванням посівів можна констатувати, що програма є ефективною. У сезоні-2017 значно зросла кількість її учасників, а також площа застрахованих посівів. Так, з дев'яти областей, у яких діє програма, до «МетеоЗахисту» приєдналися 112 сільськогосподарських компаній, котрі застрахували більше ніж 100 тис. га посівів озимої пшениці та кукурудзи.

Чимало з них розташовані у найбільш засушливих регіонах України — на Південному Сході, де ризик посухи є досить відчутним».

Завдяки оперативності страхового партнера програми у попередні два сезони термін отримання відшкодування був дуже коротким — приблизно 5–7 днів.

У зв'язку з погодними умовами, що склалися цього року, кожен другий учасник отримав відшкодування, середній розмір якого становив 37 % від суми інвестицій у насіння та засоби захисту рослин.

ХРИСТИНА МОСЄЄВА,

керівник ТОВ «СП «Ягідне»,
Харківська область

Ми маємо в користуванні 8400 га землі. Вирощуємо кукурудзу, сояшник, пшеницю, а також тримаємо пари. Погодні умови у нас такі, що ми, наприклад, раді урожайності кукурудзи 50 ц/га — настільки мало випадає опадів. У нас по 70–90 днів немає дощу, цього року в землі утворилася тріщина глибиною 1,5 м. Тобто, наша зона вже прирівнюється до Степу, а не до Лісостепу.

Беремо участь у програмі «МетеоЗахист» уже два роки. Як тільки вона стартувала, ми одразу ж нею зацікавилися, адже ми на 100 % користуємося засобами захисту й насінням компанії «Сингента». У неї якісний менеджмент — нас курає Віктор Дикань, ми постійно отримуємо фахові консультації. Тому завжди проінформовані про всі їхні заходи, програми тощо. Тож, дізнавшись про програму «МетеоЗахист», не вагаючись, взяли в ній участь.

Минулого року ми застрахували 2 тис. га пшениці й 2 тис. га кукурудзи. Однак тоді рівень опадів був достатньо високим, та й сума температур менша, ніж зазначено в угоді, тому страхового випадку не настало. Відповідно, виплати не було. Цього року кількість опадів була критично малою в нашому регіоні, тому ми отримали відшкодування витрат на технології: понад 300 тис. грн по пшениці й 937 тис. грн по кукурудзі.

Ця програма цікава, жодна інша компанія, що продає насіння і ЗЗР, не пропонує нічого подібного. На відміну від традиційного страхування посівів, працювати в цій програмі дуже просто, документи тільки найнеобхідніші. Ми ніколи не пробували страхувати свої посіви, — маючи досвід роботи з фінансовими установами, знаємо, що це дуже трудомістка, «паперомістка» процедура. Головне, що зазвичай у страхових компаній застосовується франшиза: отримав страховку чи

ні, а кошти вже витрачені. А в програмі «МетеоЗахист» такого немає.

Тому я раджу всім колегам брати участь у програмі «МетеоЗахист», адже затрат з боку виробника жодних, якщо він вже є клієнтом компанії, а вигода — очевидна.

ДМИТРО ТЕРТИЧКО,
заступник директора
ТОВ «Агроспівдружність»,
Херсонська область

Маємо в обробітку 20 тис. га землі, де вирощуємо озиму пшеницю, соняшник, сою і ріпак. Сою, частину соняшнику, насіннєві ділянки пшениці вирощуємо на зрошенні, решта посівів — на богарі. Загалом отримуємо непогані врожаї, наприклад, цього року середня урожайність пшениці була близько 50 ц/га, ріпаку — 40–45 ц/га. Але дуже часто несприятливі погодні умови (брак вологи, високі температури) сильно впливають на урожайність. Наприклад, у деяких наших господарствах соняшник на богарі уродив по 7 ц/га, що, звісно, для нас дуже збитково. Тому програма «МетеоЗахист» компанії допомагає нам компенсувати збитки. Я дуже задоволений, що «Сингента» розробила таку програму.

Цього року ми вперше застрахували посіви пшениці в рамках програми «МетеоЗахист». Нам запропонували стати її учасником, оскільки ми широко використовуємо продукти компанії — у нашому портфелі 80 % складають препарати захисту «Сингента», насіння сояшнику — на 90 %, також ми купуємо її насіння ріпаку.

На жаль, цього року страховий випадок настав у двох господарствах — там сума фактичних температур була вищою за граничні. Проте наші збитки компенсувала страхова компанія: ми отримали 600 тис. грн по одному господарству й близько 300 тис. грн — по іншому.

На мою думку, перевагами цієї програми є її простота — для мене, як керівника підприємства, не було жодних труднощів оформити нашу участь. Приємно, що повернули кошти, до

того ж невеличкі суми. Тому я всім виробникам рекомендую брати в ній участь.

АНАТОЛІЙ ДАВИДЕНКО,
головний агроном товариств
«Лідер» і «Прогрес-Агро»,
Запорізька область

Наші господарства загалом мають в обробітку близько 4,5 тис. га землі. Працюємо ми в зоні ризикованого землеробства, де погода має дуже сильний вплив на вирощування сільгоспкультур, що позначається і на структурі посівів. Так, цього року ми вирощували в основному пшеницю і соняшник. Насіння останнього ми закупили виключно селекції компанії «Сингента», 90 % ЗЗР також обрали її виробництва. Віддаємо перевагу продуктам цієї компанії, тому що впевнені у їх якості, а значить, — і в запланованому результаті. Звісно, якщо не підведе погода.

На жаль, погода цього року підвела — дощів практично не було, натомість температура повітря піднімалася

до 39 °С. Однак завдяки участі у програмі «МетеоЗахист» ми змогли мінімізувати втрати від недобору врожаю пшениці: після настання страхового випадку отримали понад 1 млн 300 тис. грн компенсації.

Правду кажучи, програма здивувала і сподобалася, особливо з огляду на те, що в Україні страхування урожаю не розвинене. Погоджуючись на участь у програмі, особисто я, наприклад, не сподівався, що ми отримаємо компенсацію. І коли надійшла інформація, що нам виплатять кошти, я був приємно вражений.

Узяти участь у програмі нам запропонував регіональний представник компанії «Сингента». Ми погодилися, адже нічим не ризикували, та й від нас не вимагали якихось додаткових дій, а продукцію «Сингента», зокрема засоби захисту, ми вже й так закупили. Тож ми

лише зареєструвалися на сайті та надали копії видаткових накладних. Ще один позитивний момент цієї програми — не потрібно мати справу зі страховими компаніями, з їхніми представниками спілкуються виключно працівники ТОВ «Сингента».

Правду кажучи, програма здивувала і сподобалася, особливо з огляду на те, що в Україні страхування урожаю не розвинене.

Я переконаний, що в нашій зоні посіви сільгоспкультур необхідно страхувати. Тому тим виробникам, які вже користуються продукцією компанії «Сингента», радив би брати участь у її програмі метеострахування.

МА

ЯК ЗНОВУ РОЗПОЧАТИ БІЗНЕС З НУЛЯ

ЗМІЦНИТИ СВОЇ
ПОЗИЦІЇ НА РИНКУ
ТОВ «ЩЕДРИЙ ЛАН»
ДОПОМОГЛИ ПРОГРАМИ
«ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ»
ВІД КОМПАНІЇ
«СИНГЕНТА».

Багато сільгоспвиробників Луганщини й усього східного регіону країни знають ТОВ «Щедрий лан» як надійного постачальника насіння та ЗЗР. Підприємство створено ще 11 січня 2002 року в смт Біле Луганської області й упродовж останніх 15 років є офіційним дистриб'ютором компанії «Сингента». ТОВ «Щедрий лан» завжди вирізнялося стабільною

**ОЛЕНА СТЕПАНІВНА
БОРИСЕНКО,**
Директор ТОВ «Щедрий лан»

фінансовою дисципліною, однак успішний розвиток бізнесу перервав початок воєнних дій на сході України. Фактично довелося все починати спочатку. Як компанії вдалося вистояти в складних умовах і почати новий етап розвитку, розповіла її директор Олена Борисенко.

Олено Степанівно, як вам працювалося впродовж останніх трьох років?

Коли в 2014 почалася війна, територія, де ми працювали, опинилася в зоні бойових дій і нам довелося евакуюватися в м. Старобільськ, де й працюємо донині. Переїхало все підприємство. Продукцію, яку встигли, вивезли, а та, що не встигли, досі стоїть у підвалах у Луганську, поки ще не розікрали...

Облаштувалися на новому місці, винайняли офіс, складські приміщення і продовжуємо далі працювати. Маємо контракти з виробниками, зокрема, продовжуємо співпрацювати з компанією «Сингента» та іншими міжнародними й українськими компаніями.

У 2014–2015 роках була повна апатія і в господарників, і у нас. Жили одним днем, ні на що не розраховували, кожен покладався тільки на себе. Тому стали більш уважно ставитися до клієнтів, а вони до нас — менше стали давати кредитів, сподівалися тільки на свої сили. Тепер потроху налагоджуємо відносини, адже стало очевидно, коли більше вкладаєш, отримуєш кращий результат, маєш більший прибуток. Потроху господарники повертаються до роботи, інвестують у сільське господарство, оновлюють техніку, купують більш

якісне насіння, засоби захисту. Тобто, життя продовжується.

Чого не вистачає тепер у вашому бізнесі? З якими труднощами стикаєтесь?

Є дві головні проблеми. Перша — відсутність банківського кредитування на території Луганської області, яка вважається сірою зоною. Ми не можемо користуватися жодним банківським інструментом. Зрозуміло, що всі банки бояться, а раптом завтра відновляться бойові дії...

Друга проблема — логістика. У нас найближча залізнична станція знаходиться у Сватові, далі сполучення немає. Це за 60–200 км. Річ у тім, що залізниця не закильцьована, адже раніше це була одна магістраль для

сполучення з Росією. Тому велика частина сільгосппродукції з інших районів нині не вивозиться, тільки зі Сватівського, бо туди підходить залізнична колія. Там елеватори мають можливість відвантажувати продукцію в вагони. Це тепер велика проблема, що ускладнює і торгівлю, і вивіз продукції з Луганської області.

У найближчій перспективі передбачається вирішення якимсь чином цих проблем?

Нині це питання розглядають, цим повинна опікуватися держава. Щоб закільцювати залізницю, треба прокласти 15 км залізничного полотна. Але поки що це на рівні розмов.

Увесь цей період ви залишалися дистриб'ютором компанії «Сингента». Як війна вплинула на ваші відносини?

«Сингента» завжди нас підтримувала, кредитувала. Взагалі ми співпрацюємо з 2002 року, першими почали продавати насіння «Сингента» на території Луганської області. Коли почалася війна, всі компанії відмовилися нас кредитувати і тільки «Сингента» залишила кредитний портфель і продовжує кредитувати нас до сьогодні. За цей їм велика шана і повага. Не покинули нас!

Сьогодні також продовжуємо співпрацю — намагаємося бути в курсі всіх новинок, передових технологій, тобто все, що впроваджує «Сингента», ми підхоплюємо і продовжуємо. Зокрема, нам допомагають у роботі програми «Фінансових рішень», розроблені в компанії.

З якими програмами ви працюєте і яку вигоду від них маєте?

Перша програма, з якою ми активно почали працювати в 2015 році, була «Підтримка Плюс». Ми бачили, що є добрий урожай і треба допомогти господарникам його реалізувати, та й нам підтримати свій бізнес. І компанія «Сингента» запропонувала цю програму. Тоді вже аграрії повірили і почали укладати перші угоди, щоб швидше

розрахуватися з ТОВ «Сингента» за придбану продукцію.

Цього року ми взяли ще й участь у програмі «Підтримка XXL». Сталося так, що збір урожаю розпочався пізно, тому наші клієнти не встигали розраховуватися за своїми зобов'язаннями. А «Сингента» у той час, як інші не могли цього зробити, запропонувала непогані умови і ціну, привабливу для виробників, тому люди й відгукнулися. За цією програмою господарники спрацювали непогано і задоволені результатом.

Зазначу, що участь у програмах взяла невелика кількість господарств, але це крупні підприємства, які мають великий банк землі, значні обсяги продукції, давно працюють із нами і компанією «Сингента». Саме тому вони нам повірили і не прогадали.

Як ви оцінюєте ці програми?

Програми дуже хороші. «Підтримка XXL» більше орієнтована на отримання коштів за поставлену продукцію, «Підтримка Плюс» — на погашення заборгованості перед дистриб'ютором.

Намагаємося бути в курсі всіх новинок, передових технологій, тобто все, що впроваджує «Сингента», ми підхоплюємо і продовжуємо.

Звісно, господарникам більше подобається отримувати гроші одразу, тоді їх можна спрямувати на власні потреби, а наші борги зачекають... Адже ж завжди беремо чуже, а відати треба своє... Проте обидві програми вигідні і для нас, і для аграріїв.

Хоча є певні нюанси. Не знаю, чи це проблема всієї України, чи тільки нашої області, але маємо брак залізничних вагонів. Наприклад, із зазначеної у договорі 1 тис. т зерна беруть продукцію тільки з огляду на кількість вагонів, вагон може вмістити 70 т, а решта залишається на елеваторі. А це все гроші та зобов'язання. Окрім того, вагони

поставляються несвоєчасно. Звісно, це провина залізниці. Трейдер, з яким співпрацює «Сингента», лояльно до нас ставиться, закриває на це очі. Але це недобре, коли контракт закінчується 1 вересня, а зерно тільки 1 вересня завантажуються. А ще ж до порту треба тиждень його везти. Тобто, не виконуються строки поставки. Ось такі в нас проблеми з логістикою.

Ще є проблема з реєстрацією податкових накладних, яка також від нас не залежить, — це особливості фінансової системи України. Є жорстка умова трейдерів до господарств: поки вони не зареєструють податкову накладну, не отримають усю суму коштів. Тобто, угода проводиться лише після того, як буде зареєстрована податкова накладна.

Наскільки складні чи прості програми «Фінансових рішень» з точки зору документообігу?

Якихось додаткових документів компанія не вимагає. Виключно той набір, що передбачений законодавством. Отже, з боку компанії труднощів для нас не створено.

Як ви вважаєте, чи потрібні на українському ринку такі інструменти і як вони впливають на партнерські відносини виробника, дистриб'ютора й поставальника насіння і ЗЗР?

Звісно, такі інструменти потрібні. Я скажу про свою область. У нас господарники вже навчилися вирощувати продукцію, опанували технології. Однак під час її реалізації, особливо в сезон, стикаються з проблемами. Відповідно, для швидкого реагування дуже потрібні такі програми, адже це ще один ефективний інструмент для взаємодії виробника, дистриб'ютора і компанії «Сингента».

МА

НОВІ ГОРИЗОНТИ

 Підтримка Плюс

syngenta®

ВИГОДА ФІНАНСОВА ТА ІНФОРМАЦІЙНА

НАТАЛЯ СТЕПАНЧУК

ЦЬОГО РОКУ КОМПАНІЯ «СИНГЕНТА» В РАМКАХ «ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ» ЗАПРОВАДИЛА НОВУ ПРОГРАМУ «ПІДТРИМКА XXL». СТАВШИ ЇЇ УЧАСНИКОМ, СІЛЬГОСПВИРОБНИК ОТРИМУЄ ГАРАНТОВАНУ ФІНАНСОВУ ВИГОДУ, МОЖЛИВІСТЬ РОЗРАХУВАТИСЯ З ДИСТРИБ'ЮТОРОМ ЗА ПРИДБАНІ ЗЗР І НАСІННЯ ЧИ ОТРИМАТИ ЗНИЖКУ НА ПРОДУКЦІЮ КОМПАНІЇ «СИНГЕНТА» ТОЩО. ПРО СВОЮ УЧАСТЬ У ПРОГРАМІ «ПІДТРИМКА XXL» І ПРО СПІВПРАЦЮ З ТОВ «СИНГЕНТА» РОЗПОВІВ КОМЕРЦІЙНИЙ ДИРЕКТОР ГРУПИ КОМПАНІЙ «АГРОЛАЙФ» ОЛЕКСАНДР КОВАЛЬОВ.

**ОЛЕКСАНДР
КОВАЛЬОВ,**

Комерційний директор групи компаній «Агролайф»

Пане Олександр, будь ласка, розкажіть коротко про своє господарство.

Я є співвласником і комерційним директором групи компаній «Агролайф», до якої входить три господарства: ФГ «Пролісок», ТОВ «Марківське» і ТОВ «Просяне». Загалом маємо в обробітку 12 тис. га ріллі. Працюємо в Луганській області, наші землі розташовані за 30 км від кордону з Росією. Вирощуємо соняшник, пшеницю та ріпак.

Як розпочалася ваша співпраця з компанією «Сингента», зокрема, у рамках програм «Фінансових рішень»?

Із компанією «Сингента» співпрацюємо майже 15 років. Спершу користувалися її продуктами — насінням і ЗЗР. Коли сформували підрозділ, що розробляє фінансові програми, у нас з'явилася можливість форвардної контракти. Найбільш плідно ми почали співпрацювати з 2014 року. На той період у нас були логістичні та фінансові складнощі,

пов'язані з бойовими діями на Сході країни, і компанія «Сингента» стала однією з небагатьох, хто подав нам руку допомоги.

З якими саме труднощами ви стикнулися? Як взагалі вам працюється у вашому регіоні, адже зовсім недалеко проходить лінія розмежування...

Тоді були великі проблеми з реалізацією сільгосппродукції. Хоч воєнні дії

у нашій зоні не проводилися, ми практично були відрізані від залізничного сполучення — транспортна залізнична розв'язка лишилася на окупованій території і найближча залізниця на нашій стороні тепер за 130 км. Окрім того, через воєнні дії область втратила до 40 % елеваторних потужностей, відтак зросло навантаження на елеватори, що залишилися на нашій території. Ще й через інтенсивний рух воєнної техніки було пошкоджено до 70 % автоторіг, тому перевізники не бажали їхати у наш регіон. Виникли й фінансові проблеми: у 2015 році велика кількість компаній пішла з ринку, а ті, що лишилися у нашій зоні, відмовилися фінансувати сільгоспвиробників за товарними кредитами у зв'язку з великими ризиками.

Тож фінансові програми «Підтримка Плюс» і «Гроші працюють» стали для нас порятунком. Тоді ми уклали з компанією «Сингента» контракт на поставку 1,5 тис. т кукурудзи для закриття дебіторської заборгованості перед дистриб'ютором й отримали за кожну тону зерна 200 грн до ринкової ціни.

Нині ситуація в області дещо стабілізувалася, але все одно труднощі є, зокрема логістичні.

Цього року ви взяли участь у новій програмі «Підтримка XXL». Що можете сказати про цей досвід?

Дійсно, за три роки програми компанії «Сингента» дедалі більше модернізуються, стають зручнішими. І обсяги нашої співпраці зростають — на 20–30 %. Цього року ми працюємо в програмі «Підтримка XXL», яка передбачає фіксовану винагороду за відвантаження зерна кукурудзи, пшениці або ячменю компанії «Сингента». Ми задоволені нашим новим контрактом на поставку останній 3,5 тис. т пшениці. Свої

зобов'язання ми виконали: до кінця серпня, як передбачено контрактом, продукцію відвантажили, хоч були складнощі через брак вагонів і неможливість портів приймати зерно.

Згідно з укладеним контрактом ми отримали премію за відвантажене зерно у розмірі 15 дол./т, та ще й ціна продукції вийшла на 3–5 дол./т вищою, ніж інші пропозиції на ринку, бо компанія «Сингента» передала нам бонус за нашу частку у великому лоті, сформованому для продажу. Тобто, завдяки співпраці в рамках програми «Підтримка XXL» у результаті ми отримали додаткову фінансову вигоду в розмірі 15–18 дол./т.

Частково ми працюємо за договором комісії, частково за договором продажу на внутрішньому ринку. Увесь відвантажений ресурс йде під майбутні поставки ЗЗР і насіння на сезон 2018 року.

Які переваги цієї програми ви могли б виділити?

Звісно, це насамперед фінансова вигода, про яку я вже розповів. «Сингента» має більше можливостей, проводить перемовини з трейдерами, і ми можемо таким чином продати зерно за вищою ціною і отримати 3–5 доларів додаткової премії на тонні. Переваги програми ще й у тому, що «Сингента» взяла на себе вирішення логістичних питань — її співробітники самі займалися пошуком транспортних компаній, приватного вагонного парку, бо «Укрзалізниця» має з цим проблеми.

До того ж завдяки вже відпрацьованим комунікаціям з партнером ТОВ «Сингента», компанією «Агрітел», ми отримуємо професійні рекомендації щодо процесів на ринку, цінових коливань і прогнозів на майбутнє. На підставі цієї інформації ми ухвалюємо рішення, якій культурі віддати перевагу та в якому

обсязі, зважаючи на кон'юнктуру світового ринку.

Як впливають ці програми на відносини між виробником, дистриб'ютором і компанією «Сингента»?

Вони зближують всіх учасників ринку. Двічі на рік «Сингента» проводить заходи, де виробникам надають інформацію про ситуацію на ринку України й у світі, де та як краще продати збіжжя, про законодавчі зміни щодо ринку землі тощо. Такі зустрічі є свідченням того, що ми не стоїмо на місці, щороку «Сингента» пропонує нові продукти. На даний час ми дуже ними задоволені.

Крім того, ми, виробничники, завдяки цим програмам можемо погасити заборгованість перед дистриб'юторами, спрямувавши кошти від продажу відвантаженої компанії «Сингента» продукції їм або в рахунок майбутніх поставок ЗЗР чи насіння, як ми це робимо, оскільки не маємо заборгованості перед дистриб'юторами. До речі, ми працюємо з трьома дистриб'юторами: ТОВ «Щедрий лан», ТОВ «Украгросресурс» і ТОВ «Імперія-Агро».

Якби ви радили своїм колегам узяти участь у цих програмах, які б аргументи навели на їх користь?

Завдяки додатковим 15–18 дол./т виробничник отримує 10–15 % прибутку від вартості зерна. В інший спосіб отримати такий прибуток важко, адже господарства збирають стабільні врожаї і збільшити вал досить складно — для цього потрібна досконаліша технологія й додаткові фінансові витрати. Натомість «Фінансові рішення» надають такі переваги. Річне коливання цін відбувається в межах 20 % і якщо грамотно провести планування своїх видатків і відслідкувати ринок, то можна вдало продати власний продукт із перевагою в 15 % у ціні.

Друга перевага — інформаційна. Компанії «Сингента» і «Агрітел» заповнюють комунікаційні прогалини, дають розуміння процесів, що відбуваються у світі, які в кінцевому результаті впливають на ринок. Отже, ми отримуємо і фінансову вигоду, й інформаційну.

За три роки програми компанії «Сингента» дедалі більше модернізуються, стають зручнішими. І обсяги нашої співпраці зростають — на 20–30 %.

ПРОДАВАЙТЕ ВИГІДНО!

СІЛЬГОСПВИРОБНИКИ ПО ВСІЙ УКРАЇНІ ВЖЕ ДАВНО ЗІБРАЛИ ПЕРШІ ВРОЖАЇ І ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ЗБОРУ КУКУРУДЗИ, ВЖЕ ЗА КІЛЬКА ТИЖНІВ, НАБЛИЗЯТЬСЯ ДО ФІНАЛУ ЦЬОГО МАРКЕТИНГОВОГО РОКУ. ХВИЛЮВАННЯ ЗА СТАН ПОСІВІВ, ЯКІСТЬ І КІЛЬКІСТЬ УРОЖАЮ ПОТРОХИ ВТРАЧАЄ АКТУАЛЬНІСТЬ, АЛЕ ПОСТАЄ НОВЕ ПИТАННЯ: ЯК ВИГІДНО ПРОДАТИ ВИРОЩЕНУ ПРОДУКЦІЮ ЗА ПОТОЧНОЇ РИНКОВОЇ СИТУАЦІЇ? МИ ВИРІШИЛИ ПОЦІКАВИТИСЯ ДУМКОЮ ЕКСПЕРТІВ АГРАРНОГО РИНКУ ЩОДО ТЕНДЕНЦІЙ СЕЗОНУ Й, ВІДПОВІДНО, НАЙКРАЩОЇ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ПРОДАЖУ ТАКИХ ОСНОВНИХ КУЛЬТУР, ЯК ПШЕНИЦЯ І КУКУРУДЗА.

ТАРАС ГОЛОВЕШКО,

експерт, незалежний аналітик агроринків

Суперечка серед фахівців щодо пріоритетності чинників впливу на процес ціноутворення зернових — діло звичне. Звісно, на відміну від решти своїх «родичів» у «родині» товарних активів, вартість зернових найбільше піддається впливу погодних чинників. Проте, формуючи на початку осені ціновий прогноз на наступні три квартали, ми фактично можемо вже не враховувати можливі примхи природи. Найбільші світові експортери пшениці вже або зібрали, або закінчують збирати врожай (окрім Австралії та Аргентини). Для кукурудзи наразі теж все більш-менш визначено: найнебезпечніший період для врожайності — полінація — вже позаду і північна півкуля вже на порозі збору врожаю.

Отже, ми хочемо дати спокій погодному факторові та запропонувати вам поглянути на майбутнє вартості зернових через призму двох, як нам видається, найбільш важливих чинників: балансу попиту й пропозиції у Сполучених Штатах і ставлення інвесторів загалом до «родини» товарних активів.

Баланс попиту та пропозиції у Сполучених Штатах здається більш значущим, ніж загальні світові показники. По-перше, Сполучені Штати — перший номер в експорті зернових у світі, по-друге, вартість і кукурудзи, і пшениці

визначається на біржах, що розташовані у США, та через «базис», що відображає локальні особливості, формує вартість зернових у різних куточках світу.

Цього року через посуху у Монтані, обох Дакотах, Небрасці, а згодом і в Айові врожайність зернових у Сполучених Штатах буде меншою, ніж минулоріч. Посівні площі під пшеницею є найнижчими за сторіччя, зменшилися у порівнянні з минулим роком і посівні площі під кукурудзою. Отже, маючи зниження врожайності та менші посівні площі, ми можемо впевнено прогнозувати суттєве скорочення врожаю у США. Але ще залишається інтрига, що буде підтримувати вартість зернових принаймні до кінця року. Річ у тім, що Міністерство сільського господарства (USDA) США не квапиться зменшувати свої попередні прогнозні значення врожайності. Зазвичай, якщо відбуваються помітні зміни врожайності, посівних площ або обсягів виробництва, то USDA у своєму щомісячному огляді поволі зменшує показники від звіту до звіту.

Показовим був звіт, оприлюднений 12 серпня. Під впливом посушливих умов урожайність кукурудзи у США мала скоротитися з 170,7 бушелів/акр (10,7 т/г), зазначених у липневому прогнозі. Середні очікування ринку склали 166 бушелів/акр (10,4 т/г). Натомість регулятор скоротив урожайність значно менше, ніж того очікував ринок — лише до 169,5 бушелів/акр (10,63 т/г). Як наслідок, ціни на зернові обвалилися.

Проте тепер після значного зниження вартості зернових на американських товарних біржах ринки опинилися у новій реальності. Ми входимо у тривалий період, коли USDA крок за кроком буде зменшувати врожайність, а відтак, і обсяги виробництва у США. Натомість ціни вже практично на дні та відображають значно кращу врожайність. Отже, низька вартість активу завдяки нещодавньому падінню у поєднанні з поступовим переглядом обсягів пропозиції збіжжя у США у бік скорочення, що відбуватиметься поступово, від звіту до звіту, будуть привертати до себе увагу інвесторів. Останні

відкриватимуть довгі позиції, надаючи підтримку вартості зернових. І цей процес має розтягнутися у часі принаймні до кінця року.

А вже з середини першого кварталу наступного року зернові мають отримати підтримку завдяки другому факторові впливу — загальному зростанню вартості товарних активів. Варто зауважити, що починаючи з лютого 2018 року інфляція у Сполучених Штатах зростає. Інвестори традиційно будуть хеджувати ризики втрати купівельної спроможності зароблених важкою працею капіталів купівлею товарних активів. Зростання інвестицій у товарні фонди буде надавати підтримки й вартості зернових, через те що вони складають принаймні 10 % будь-якого кошика товарного індексу.

Отже, підсумовуючи, можна зробити цілком обґрунтоване припущення, що намацавши дно ближче до середини вересня, зернові матимуть дуже добрі перспективи протягом наступних трьох кварталів. Метою биків будуть орієнтири 550 центів за бушель пшениці та 450 центів за бушель кукурудзи на кінець другого кварталу наступного року.

МИХАЙЛО ПОНОМАРЕНКО,

консультант аналітичної компанії «Агрітел»

РИНОК ПШЕНИЦІ

На даний момент ринок пшениці як на світовій арені, так і в Україні виглядає «перегрітим». Зазначимо, що протягом усієї першої половини жовтня оператори уважно стежили за новинами, побоюючись зміни тенденції на ринку. Дійсно, останній звіт USDA щодо запасів і площ у США, який було оприлюднено 29 вересня, обумовив зупинку зростання ціни. USDA переглянув у бік незначного збільшення оцінки виробництва пшениці в США в основному через ріст урожайності ярої пшениці. Навіть незважаючи на те, що зміни є невеликими, поточна оцінка суперечила сподіванням трейдерів, які очікували перегляду у бік зменшення на 600 000 т. Тому варто побоюватися наступного щомісячного звіту WASDE, який може слугувати драйвером для початку падіння цін. Особливо це актуально з огляду на ситуацію в Чорноморському регіоні, де, нагадаємо, в цьому сезоні Росія встановила новий рекорд із загального збору — 82,5 млн т (оцінка Agritel) проти 72 млн т минулого року. Також ситуація ускладнюється великою кількістю запасів старого врожаю в Росії — за найоптимістичнішими оцінками ця цифра складає близько 11 млн т. Слід згадати і про події в Іспанії протягом останніх двох тижнів, які чинять сильний тиск на пару євро — долар, що може здешевити європейську пшеницю на світовому ринку. Зазначимо, що зараз французькі ціни на фізичних ринках знаходяться на конкурентному рівні в порівнянні з цінами у США та Росії. І, незважаючи на те, що на даний момент цей чинник надає підтримку ринку, оскільки на останньому тендері Алжир купив 480 000 т пшениці переважно французького походження за ціною 211–212 СІ \$/т, що на +10 \$/т більше порівняно з минулим тендером, все ж не варто нехтувати і валютним чинником.

Багато аналітиків вважають, що реакція ринку буде короткочасною, і ціни можуть продовжувати рости. Поки в Аргентині, як і в інших південноамериканських країнах, спостерігаються сильні дощі, які можуть знизити потенціал наступного врожаю, в Австралії сухі погодні умови

призведуть до зменшення виробництва до найнижчого рівня за останні 10 років. Більшість аналітиків прогнозують зниження урожаю до 20 млн т проти 35 млн т минулого року.

Після виходу звіту USDA зростання цін, що спостерігалось з кінця серпня, зупинилося. Однак ціни можуть все ще отримувати підтримку через погодні умови в Південній півкулі та активний попит.

РИНОК КУКУРУДЗИ

Стабільність, як і раніше, є ключовим словом на ринку кукурудзи, незважаючи на появу нових чинників.

По-перше, звіт USDA (від 29 вересня) відобразив несподівані зміни. Дійсно, USDA переглянуло в бік зниження оцінку запасів у США на кінець 2016/17 МР на 1,4 млн т (до 58,3 млн т), що є нижчим за очікування ринку і надає невелику підтримку цінам. Необхідно зазначити, що запаси, як і раніше, залишаються високими і знаходяться на рекордному рівні протягом 30 років. Однак багато операторів на ринку схильні вважати, що протягом 2017/18 МР може відбутися збільшення споживання і, як наслідок, зниження кінцевих запасів. Але, на нашу думку, на світовий баланс це суттєво не вплине. Єдине, що може кардинально змінити ситуацію, це зменшення прогнозу щодо врожайності кукурудзи у США в новому сезоні. Проте з огляду на останні дані з полів кукурудзяного поясу Америки це малоімовірно.

У Європі зниження євро проти долара знову обмежує потенціал зменшення цін. Також, незважаючи на низьку конкурентоспроможність кукурудзи французького походження порівняно з кукурудзою українського, бразильського або американського (через мита на імпорт у 10,56 €/т), ціни залишаються на вищому рівні, ніж світові.

На світовому ринку ціни на кукурудзу демонструють стабільність, однак український ринок починає показувати незначні коливання в бік зростання. В Україні ситуація виглядає більш

невизначеною, оскільки низькі температури цієї весни змістили період збирання як мінімум на два тижні, а спекотна погода і низький рівень опадів у липні й серпні вплинули на потенціал врожайності. Так, на думку багатьох аналітиків, у 2017 році врожайність може бути на 10 % нижчою порівняно з минулим роком. Проте ключові області з виробництва цієї культури тільки розпочали збирання і ще рано з упевненістю оцінювати валовий збір.

Відзначимо, що ринки пшениці та ячменю разом із логістичними проблемами можуть істотно підтримати ціни на кукурудзу. Потенціал зростання за такої ситуації можливий до рівня, який був максимальним за форвардними закупівлями нового врожаю — 160 \$/т. Ринок шукатиме чинники, які можуть підтвердити тенденцію зростання, тому радимо вам не поспішати продавати свою кукурудзу нового врожаю і уважно слідкувати за новинами ринку.

ОЛЕКСАНДР СОЛОВЕЙ,

керуючий комерційний директор компанії SpikeTrade

Майже всі ринки цього року будуть на розмежуванні між зростаючим і спадним трендами. Тому не виключаю бокового тренду. Зокрема, щодо

кукурудзи ринку потрібно справитися з величезними запасами минулого року, які зосереджені у наших безпосередніх конкурентів. Пшениця буде «шукати» цінового балансу, враховуючи умовні проблеми з якістю і значну пропозицію фуражу. Ячмінь — єдина культура, що має добру цінову підтримку, але, найімовірніше, вже реалізована.

З огляду на ситуацію, що склалася, найбільш вигідною стратегією продажу цього року врожаю кукурудзи, на мою думку, буде наступна: зараз продавати 100 % від суми потрібного грошового доходу на період до лютого 2017 року. Для тих, хто розуміє базис, у базисі не нижче 15 центів до грудня на умовах DAP-порти, для інших орієнтиром є 150–152 дол./т. Базис слід фіксувати у вересні, напередодні збору врожаю в США, на, так би мовити, передурожайному ралі через причини затримки.

Щодо продажів пшениці, то це справжній джек-пот для тих виробників, які зібрали більше, ніж очікували, й продавали в період липневого ралі на, імовірно, максимумом цього року.

Для успішного продажу врожаю радив би сільгоспвиробникам завжди мати чіткий план маркетингу власної продукції з орієнтиром на забезпечення рівня мінімальної прибутковості, урахування особливості логістичного навантаження в Україні, що пов'язано з можливістю відвантаження та насичення власного бізнесу обіговими коштами. Звісно, при цьому слід враховувати сезонний рух ціни і поведінкову психологію ринків збуту.

Ще одна порада фермерам: завжди діяти згідно з маркетинговим планом, адже ринок не пробачає недисциплінованості. Якби я був фермером, то кукурудзу продавав би в двох опціях: базис і фіксована ціна. Врожай пшениці продавав би на форвардах мультикласовою опцією і ніколи б не влазив у торгівлю ф'ючерсами.

Бажаю всім успіхів та хороших фінансових результатів цього сезону!

МА

* Боковий тренд — ситуація на ринку, коли неможливо чітко визначити напрямок руху цін, візуально на цінних графіках коливання знаходяться приблизно на одному рівні.

СТІНЕРСТВО
ЦІЛІ
МЕНДАЦІЇ

ПРОГРЕС
КОМУНІКАЦІЯ

ЗРОСТАННЯ

ТЕХНОЛОГІЇ

НАТХНЕННЯ НАВЧАННЯ

СПЕЦІАЛІ

М

СУСПІЛЬСТВО

УСПІХ

СПЕЦІАЛІСТИ
РІШЕННЯ

ПЛАНУВАННЯ

СПІВРОБІТНИЦТВО

ІНТЕРЕСИ

ЕКСПЕРТІВ

ФОРУМ

РЕСУРСИ

ЗАХОПЛЕННЯ

ПРОГРАМИ

РОЗВИТОК

КОМАНДА
ПРАКТИЧНІ

ДОСВІД

ЦІН

ПРОГРАМА ЛОЯЛЬНОСТІ «АГРОЛІГА» ЯК СТАТИ УЧАСНИКОМ?

УВАГА!
ДОПВНЕНА
РЕАЛЬНОСТЬ

Android
Google Play

Apple
App Store

МИ ЩИРО ВДЯЧНІ ТИМ, ХТО ПРАЦЮЄ З НАМИ, І ДАРУЄМО ДОДАТКОВІ БАЛИ ЗА ТРИВАЛІ ВІДНОСИНИ ТА ЗРОСТАННЯ! ЩО ДОВШЕ Й ПЛІДНІШЕ ВИ СПІВПРАЦЮЄТЕ З КОМПАНІЄЮ «СИНГЕНТА», ТО БІЛЬШЕ БАЛІВ І ДОДАТКОВИХ ПЕРЕВАГ ВИ ОТРИМУЄТЕ! ВАШ РІВЕНЬ УЧАСНИКА ЗРОСТАТИМЕ, А СПЕКТР ТЕХНІЧНИХ СЕРВІСІВ, ЯКІ ВИ МОЖЕТЕ ЗАМОВИТИ, РОЗШИРЮВАТИМЕТЬСЯ.

Кожен учасник програми лояльності «АгроЛіга» отримує бонусні бали за співпрацю з компанією «Сингента». Зароблені бали можна обміняти на різноманітні винагороди, перелік яких ви знайдете в розділі «Каталог винагород», на сайті www.agroliga.in.ua.

ПРИКЛАДИ ВИНАГОРОД

ІТ-рішення

Агроприлади

Техніка Gardena

Універсальна карта, що діє для мереж «Епіцентр К», «Комфі», «Ельдорадо», «ОККО», Інтернет-магазину «Розетка» та ще 35 мереж.

Техніка Husqvarna

Подарункові сертифікати

Техніка Kärcher

КРОК 1

Відскануйте один із QR-кодів, що знаходяться зліва, та встановіть програму Arilyn.

КРОК 2

Запустіть програму Arilyn і наведіть камеру телефону/планшета на обкладинку цієї брошури.

КРОК 3

Тепер ви у віртуальній реальності! Коли запуститься відео, увімкніть звук.

ТАКОЖ ВИ МАЄТЕ МОЖЛИВІСТЬ ЗАМОВИТИ ДЛЯ ВАШОГО БІЗНЕСУ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ВИНАГОРОДЖЕННЯ.

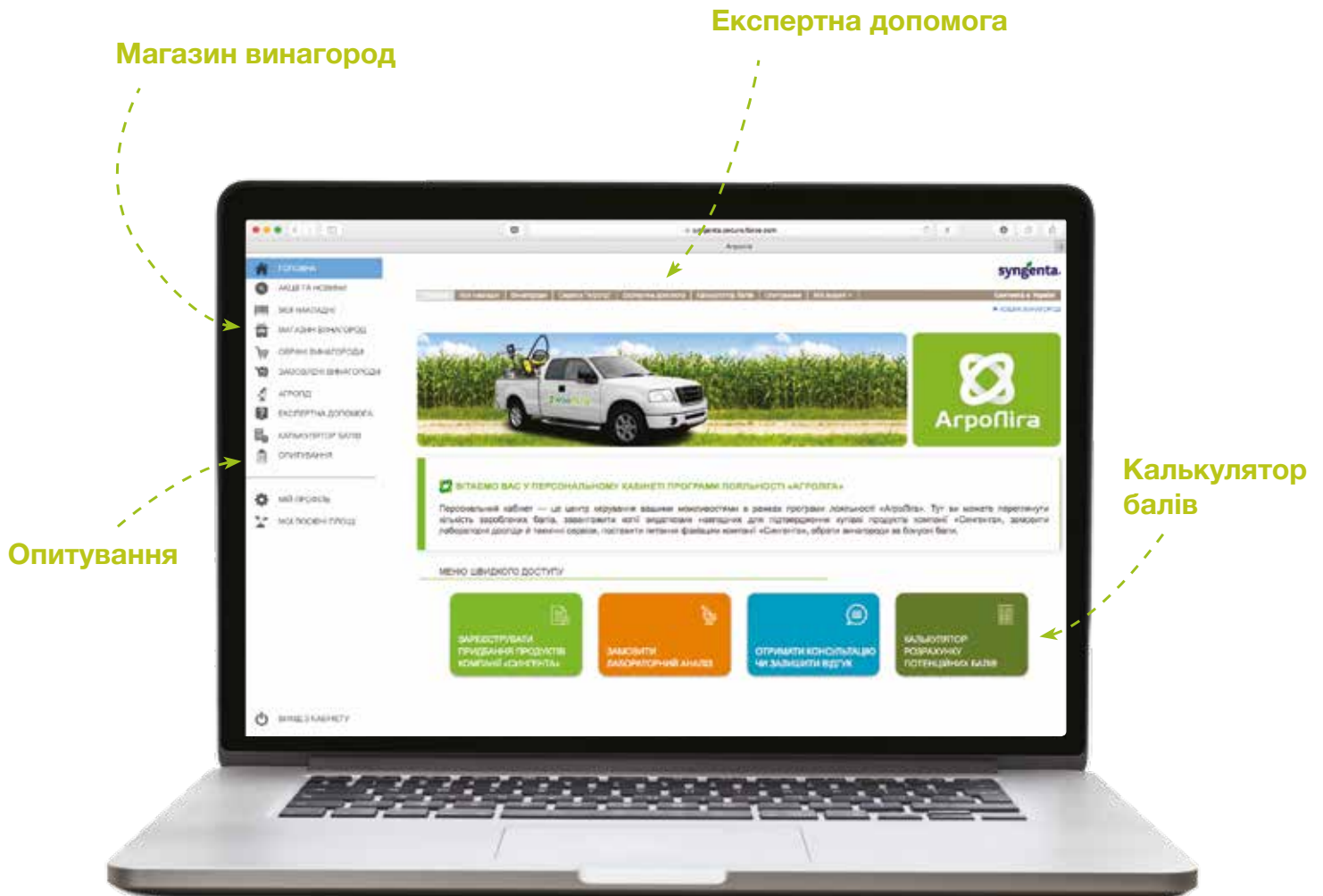
Для учасників програми лояльності, які набрали більше ніж 300 000 балів, передбачена можливість замовити індивідуальне винагородження за погодженням з компанією «Сингента».

ЯК ЗАРЕЄСТРУВАТИСЯ

Для участі в програмі «АгроЛіга» потрібно зареєструватися на сайті: www.agroliga.in.ua. Після реєстрації ви отримаєте доступ до свого персонального кабінету, де зможете замовити винагороду.

1. На першому кроці потрібно заповнити код ЄДРПОУ вашої компанії та контактні дані, які будуть використовуватися для зв'язку з вами.
2. Після першого кроку вам на вказану адресу електронної пошти прийде повідомлення, у якому потрібно натиснути на спеціальне посилання.
3. На другому кроці потрібно заповнити інформацію про компанію, яку ви реєструєте: поштову адресу, вашу посаду, загальну площу господарства та вирощувані культури.
4. Після заповнення всієї потрібної інформації натисніть кнопку «Зберегти».
5. Після затвердження даних ви отримаєте на свою електронну пошту повідомлення про успішну реєстрацію.
6. У цьому повідомленні буде також інформація про логін і тимчасовий пароль.
7. Зайшовши на сайт «АгроЛіги», впишіть свій логін (електронну пошту), пароль та натисніть «Увійти».

www.agroliga.in.ua

Сьогодні як ніколи світ потребує сільськогосподарських виробників, які добре знають свою справу. До 2050 року у світі буде на два мільярди більше людей, яких треба годувати. Проте вже зараз ресурси нашої планети занадто перевантажено.

Для вирішення продовольчої проблеми світ повинен віднайти такі способи ведення сільського господарства, щоб не використовувати додаткові ресурси. Немає іншого способу забезпечити своє майбутнє — для вашого бізнесу, нашого бізнесу, світу.

ОДНА ПЛАНЕТА — ШІСТЬ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Підвищити середню продуктивність основних культур світу на 20 % без збільшення посівних площ, водоспоживання чи засобів виробництва

Покращити родючість 10 млн гектарів землі сільськогосподарського призначення, яка перебуває на межі деградації

Сприяти підвищенню біологічного розмаїття на 5 млн гектарів землі сільськогосподарського призначення

Допомогти 20 млн дрібних фермерів підвищити ефективність своїх господарств на 50 %

Навчити 20 млн працівників фермерських господарств правил безпечного виробництва, особливо в країнах, що розвиваються

Запровадити справедливі умови праці в усіх ланках логістичного ланцюжка